

KALLELSE

Nämnd Kommunstyrelsen

Datum och tid 2018-05-22 Kl 08.15

Plats SR Gräsö, kommunkontoret, Östhammar

Ekonom [REDACTED] finns närvarande under sammanträdet kl. 10.00 för eventuella frågor i ärende 5.

Teknisk chef [REDACTED] finns närvarande under sammanträdet kl. 10.15 för eventuella frågor i ärendena nr 6-10.

Chef för strategienheten [REDACTED] finns närvarande under sammanträdet kl. 10.30 för eventuella frågor i ärendena nr 11-14.

Besök	Nr	ÄRENDELISTA	Föredragande
	1	Information från gemensamma nämnder och kommunala bolag	
	2	Information från Strategienheten om slutförvaret	
8.30	3	Rapport från nämnd/förvaltningar	[REDACTED]
9.00	4	Rapport från nämnd/förvaltningar	[REDACTED]
10.00	5	Budgetuppföljning april	
10.15	6	Nyttjanderättsavtal Öregrunds Racerklubb gällande motionsslinga/promenadstig vid Grepen-Katrinörarna	
	7	Samråd om detaljplan för förskolan rubinen fastigheten Gimo 11:80 samt del av fastigheten 8:89	
	8	Tomtförsäljning, Öregrund 8:32	
	9	Yttrande, granskning av underhåll av gator och vägar	
	10	Medborgarförslag angående flytt av hundrastgården i Öregrund	
10.30	11	Yttrande, biblioteksplan för Östhammars kommun 2019-2022	
	12	Riktlinjer för stöd till lokala föreningar i Östhammars kommun för arbete med slutförvarsfrågor	

- 13 Önskemål från Swe Q om att ingå i Slutförvarsorganisa-
tionens referensgrupp
- 14 Remiss angående regional plan för grön infrastruktur i
Uppsala län
- 15 FrivilligHandtaget, ansökan om bidrag för år 2018
- 16 Dataskyddsombud för Östhammars kommun
- 17 Dokumenthanteringsplan med gallringsförslag för led-
nings- och verksamhetsstöd
- 11.00 18 Attraktiv arbetsgivarindex och Jämställdhetsindex Representanter för
Nyckeltalsinstitutet
Ledningsgruppen
- 19 Anmälningssärende, inkomna handlingar
- 20 Anmälningssärende, ägarsamråd med den gemensamma
räddningsnämnden för Tierp, Uppsala och Östhammars
kommuner
- 21 Anmälningssärende, minnesanteckningar från Samord-
ningsförbundet Uppsala län 13 april
- 22 Delegationsbeslut, personalfrågor
- 23 Delegationsbeslut, fastighetsförsäljning Öregrund 5:24
- 24 Delegationsbeslut, fastighetsförsäljning Gammelbyn 1:136
- 25 Delegationsbeslut, lotteritillstånd

Sekreterare

Ordförande Jacob Spangenberg (C)

1

Dnr KS-2018-9

Dpl 904

Information från gemensamma nämnder och kommunala bolag

Kommunstyrelsens beslut

2

Dnr KS-2018-9

Dpl 904

Information från Strategienheten om slutförvaret

Handling A

Rapport om aktuellt från strategienheten, slutförvarsfrågor, perioden 2018-04-17
– 2018-06-12 redovisas.

Kommunstyrelsens beslut

3

Dnr KS-2018-9

Dpl 904

Rapport från nämnd/förvaltningar

Bygg- och miljönämnden inbjuds till sammanträdet.

Kommunstyrelsens beslut

4

Dnr KS-2018-9

Dpl 904

Rapport från nämnd/förvaltningar

Barn- och utbildningsnämnden inbjuds till sammanträdet.

Kommunstyrelsens beslut

5

Dnr KS-2018-272

Dpl 042

Budgetuppföljning april

Handling B

Kommunstyrelsens beslut

6

Dnr KS-2018-335

Dpl 212

Nyttjanderättsavtal Öregrunds Racerkлубb gällande motions slinga/promenadstig vid Grepen-Katrinöarna

---

Handling B, KSAU 2018-05-15

Öregrunds Racerkлубb (ÖRK) söker pengar från Föreningslyftet för motions slinga/promenadstig Grepen – Katrinöarna i Öregrund med grillplats i anslutning till Grepen Marin och rastplats med bänk längs vattnet mot Katrinöarna. Tanken är att ha en bas för tränings- och tävlingsverksamhet både på land- och vatten på samma plats. Området kommer kunna användas av t.ex. boende i området, sommargäster och dagisbarn i Öregrund. Detta blir en förlängning av den befintliga stigen längs med Rörhamn och ner över Grepen Marin som kommer breddas till ca 1,5 m och fortsätta till Katrinöarna med en alternativ återväg. Skyltinformation om platsen och naturen kommer finnas.

Teknisk chef Helen Åsbrink föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2018-05-15

Kommunstyrelsen antar nyttjanderättsavtal gällande motions slinga/promenadstig vid Grepen-Katrinöarna för perioden 2018-06-15 till 2023-06-01.

Området har konstaterat höga naturvärden. Därför ska åtgärder som röjning, anläggning av grillplatser eller liknande samrådas med kommunens naturvårdsansvariga innan åtgärderna får genomföras.

Kommunstyrelsens beslut

7

Dnr KS-2018-311

Dpl 313

Samråd om detaljplan för förskolan rubinen fastigheten Gimo 11:80 samt del av fastigheten 8:89

Handling C, KSAU 2018-05-15

Ett förslag till ändring av detaljplan för Gimo 11:80 samt del av Gimo 8:89 "Förskolan Rubinen" är på samråd 25 april till 16 maj 2018.

Teknisk chef Helen Åsbrink och projektledare tekniska kontoret Johanna Yngve föredrar ärendet. Verksamhetscontroller barn- och utbildningsförvaltningen Elisabeth Lindkvist och bygg- och miljöchef Charlotte Köhler deltar.

Arbetsutskottets förslag 2018-05-15

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Kommunstyrelsens beslut

---

8 Dnr KS-2018-345 216

Tomtförsäljning, Öregrund 8:32

Handling D, KSAU 2018-05-15

Förslag på köpekontrakt avseende försäljning av tomt kornellvägen 20, Öregrund 8:32, föreligger.

Teknisk chef Helen Åsbrink föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2018-05-15

Kommunstyrelsen godkänner köpekontrakt för fastighet.

Kommunstyrelsens beslut

9	Dnr KS-2018-137	Dpl 007
	Dnr REV-2018-2	Dpl 007

Yttrande, granskning av underhåll av gator och vägar

Handling P¹⁻², KSAU 2018-05-15

KPMG har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens arbete med underhåll av gator och vägar och tekniska har fått uppdraget att yttra sig.

Tekniska kontorets förslag till yttrande föreligger.

Tekniska utskottets beslut 2018-04-25

Tekniska utskottet tar kontorets förslag till yttrande som sitt eget och överlämnar den till kommunstyrelsen.

Arbetsutskottets beslut 2018-05-15

Arbetsutskottet tar del av informationen och överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.

_____

Kommunstyrelsens beslut

10

Dnr KS-2017-872

Dpl 915

Medborgarförslag angående flytt av hundrastgården i Öregrund

Handling C¹⁻²

I medborgarförslag inkommer 2017-11-08 föreslår förslagsställarna att Hundrastgården i Öregrund flyttas från bostadsområdet till lämpligare plats.

Kommunfullmäktiges beslut 2017-11-14

Medborgarförslaget överlämnas till kommunstyrelsen.

Tekniska kontorets förslag till svar på medborgarförslaget föreligger.

Tekniska utskottets beslut 2018-04-25

Tekniska utskottet föreslår kommunstyrelsen att anta tekniska kontorets förslag till svar på medborgarförslaget gällande flytt av hundrastgården i Öregrund.

Kommunstyrelsens beslut

11	Dnr KS-2018-238	Dpl 012
	Dnr KFN-2018-41	Dpl 012

Yttrande, biblioteksplan för Östhammars kommun 2019-2022

Handling E¹⁻², KSAU 2018-05-15

Biblioteksplanen ska vara ett lagstadgat och politiskt beslutat strategidokument för långsiktig utveckling av en kommuns biblioteksverksamhet. Med biblioteksplan avses en plan som anger verksamhetens inriktning och omfattning samt bibliotekets roll i den lokala utvecklingen. Utgångspunkten för biblioteksplanen bör vara att den är en gemensam angelägenhet för alla politikerområden. Vilket innebär samverkan över förvaltningsgränserna under arbetet med den nya biblioteksplanen. Biblioteksplanen antas av kommunfullmäktige.

2015-11-17 fick kultur- och fritidsnämnden i uppdrag av kommunstyrelsen att i samråd med kommunens övriga nämnder och förvaltningar påbörja arbete med ny biblioteksplan för Östhammars kommun.

Kultur- och fritidsförvaltningen har tagit fram förslag till ny Biblioteksplan för Östhammars kommun 2019-2022.

Biblioteksplanen bör skickas på remiss till kommunens övriga nämnder inför antagande i kommunfullmäktige.

Enhetschef bibliotek Magnus Åberg föredrar ärendet.

Ann Söderberg-Jansson (C) yttrar sig i ärendet.

Kultur- och fritidsnämndens beslut 2018-03-15

Kultur- och fritidsnämnden godkänner förslag till Biblioteksplan för Östhammars kommun 2019-2022 och skickar det på remiss till kommunens övriga nämnder. Remisstid: 2018-03-22 – 2018-05-22. Svar senast 22 maj till kulturochfritidsnamnden@osthammar.se

Föreligger yttrande från strategienheten daterat 2018-04-26.

Utvecklingsstrateg Ida Eklöf och projektledare Marianne Pahlson föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2018-05-15

Kommunstyrelsen antar yttrandet och överlämnar det till kultur- och fritidsnämnden.

Kommunstyrelsens beslut

12

Dnr KS-2018-341

Dpl 003

Riktlinjer för stöd till lokala föreningar i Östhammars kommun för arbete med
slutförvarsfrågor

Handling F¹⁻³, KSAU 2018-05-15

Östhammars kommun har under sitt arbete med slutförvarsfrågan valt att underlätta för lokala ideella föreningar att delta i processen om slutförvaring för använt kärnbränsle. Det finns möjlighet för föreningarna att söka ekonomiskt stöd för sitt arbete från Östhammars kommun, under förutsättning att kommunen beviljas medel för det från Kärnavfallsfonden.

Syfte:

Riktlinjer för Östhammars kommun stöd till lokala föreningar har tagits fram för att tydliggöra vilka föreningar som kan erhålla stöd och vad stödet får användas till.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta Strategienhetens förslag till riktlinjer för stöd till lokala föreningar i Östhammars kommun för arbete med slutförvarsfrågor daterat 2018-05-09.

Utredare [REDACTED] föredrar ärendet. Chef strategienheten [REDACTED] deltar.

Arbetsutskottets förslag 2018-05-15

Kommunstyrelsen antar Strategienhetens förslag till riktlinjer för stöd till lokala föreningar i Östhammars kommun för arbete med slutförvarsfrågor daterat 2018-05-09.

Kommunstyrelsens beslut

13

Dnr KS-2018-342

Dpl 911

Önskemål från Swe Q om att ingå i Slutförvarsorganisationens referensgrupp

Handling G¹⁻³, KSAU 2018-05-15

Östhammars kommun har mottagit en förfrågan från Swe Q (Sveriges Quinnoråd) om att få ingå i Slutförvarsorganisationens referensgrupp. Föreningen vill följa processen, delta i arbetet och få möjlighet att delge kommunen sina synpunkter. Swe Q önskar delta i referensgruppen med [REDACTED] som ordinarie representant och [REDACTED] som ersättare.

Bakgrund:

Swe Q är en ideell förening som bland annat arbetar för jämställdhet. Ordinarie verksamhet är inriktad på att vara en tankesmedja som har som syfte att påverka den politiska opinionen. Föreningen har anknytning till Östhammars kommun genom att delar av styrelsen är bosatta i kommunen. Sedan sommaren 2017 följer föreningen frågan om ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark. I december 2017 beviljades Swe Q medel från Östhammars kommun för att i ett tidsbegränsat projekt (december 2017 – mars 2018) följa slutförvarsprocessen gällande använt kärnbränsle (2017-12-19, § 317).

Referensgruppen består sedan 1 januari 2016 av hela kommunfullmäktige samt representanter från Region Uppsala, lokala intresseorganisationer, grannkommuner och Åland. Enligt det beslut som fattades i samband med att referensgruppen bildades (2009-04-28, § 45) har ”lokal intresseorganisation som enligt stadgarna informerar om kärnavfallsfrågan” rätt till en representant i gruppen. De lokala intresseorganisationer som för närvarande ingår i referensgruppen är Opinionsgruppen för säker slutförvaring (OSS) och Naturskyddsföreningen i Uppsala län (Östhammarskretsen).

Referensgruppen ansvarar för information och kommunikation om slutförvarsfrågor till allmänheten. Gruppen anordnar exempelvis öppna möten, föreläsningar och håller sig informerade om processen i de andra grupperna. Referensgruppen fungerar också som omvärldsbevakare i andra organisationer och i samhället. De flesta av referensgruppens sammanträden är öppna för allmänheten. Samtliga sammanträden websänds.

Representanter i referensgruppen har rätt till arvode samt reseersättning vid deltagande i gruppens möten i enlighet med Östhammars kommuns reglemente för arvode.

Swe Q ansöker i samma skrivelse om ekonomiskt bidrag. Denna fråga hanteras i ett separat ärende.

Utredare [REDACTED] föredrar ärendet. Chef strategienheten [REDACTED] deltar.

Arbetsutskottets förslag 2018-05-15

Kommunstyrelsen bedömer att Swe Q i dagsläget inte uppfyller de kriterier som gäller för att ingå i referensgruppen. Swe Q är inte en lokal intresseorganisation som enligt stadgarna informerar om kärnavfallsfrågor.

_____

Kommunstyrelsens beslut

14

Dnr KS-2018-285

Dpl 901

Remiss angående regional plan för grön infrastruktur i Uppsala län

---

Handling H¹⁻⁴, KSAU 2018-05-15

Alla länsstyrelser har fått i uppdrag av regeringen att ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur i länet. Arbetet har pågått sedan 2016 och ska redovisas till regeringen av Länsstyrelserna senast 1 oktober 2018.

Grön infrastruktur definieras som nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande.

Rapporten är ett kunskaps- och planeringsunderlag för lokalt och regionalt arbete i Uppsala län. Värdeutrakter eller annat underlag som presenteras medför inga juridiska förändringar eller tillägg till det som redan framgår i befintlig lagstiftning exempelvis Plan- och bygglagen och Miljöbalken. Underlaget kan användas för planering, prövning och prioritering.

Svarstid (sista svarsdag) 1 juni 2017.

Förslag till yttrande, daterad 2018-05-09 föreligger.

Miljösakkunnig

Arbetsutskottets förslag 2018-05-15

Kommunstyrelsen antar yttrandet och överlämnar det till Länsstyrelsen Uppsala län.

Östhammars kommun kommer inom de närmaste åren arbeta fram en fördjupad översiktsplan (FÖP) för kustområdet. Beskrivningarna i plan för Grön infrastruktur visar på många värden i kustområdet. Planen kommer att användas som ett av flera underlag, där kommunen behöver göra avvägningar mellan flera intressen för utvecklande och bevarande. FÖP kust kommer att tydliggöra kommunens ställningstaganden och ge vägledningar lokalt för kustområdet.

Kommunstyrelsens beslut

15

Dnr KS-2018-276

Dpl 993

FrivilligHandtaget, ansökan om bidrag för år 2018

Handling J, KSAU 2018-05-15

FrivilligHandtaget ansöker för år 2018 om ett bidrag på minst 40 000 kr från Östhammars kommun och har i sin ansökan bilagt resultat- och balansräkning och verksamhetsberättelse för 2017 samt föreslagen budget och verksamhetsplan för 2018.

Bakgrund

FrivilligHandtaget har tidigare erhållit verksamhetsbidrag från Östhammars kommun. 2010 och 2011 erhöll verksamheten 45 000 kr per år från Socialnämnden. 2012 sänkte Socialnämnden bidraget till 30 000 kr. 2013 och 2014 erhölls 30 000 kr respektive 40 000 kr från Kommunstyrelsen. 2015, 2016 och 2017 uppgick stödet till 30 000 kr från Kommunstyrelsen samt ytterligare medel från Finskt förvaltningsområde för administration av det finska projektet.

Förslag till beslut

FrivilligHandtaget har i sin ansökan bilagt resultat- och balansräkning och verksamhetsberättelse för 2017 samt föreslagen budget och verksamhetsplan för 2018.

I budget för Lednings- och verksamhetsstöd finns 30 000 kr budgeterat för fortsatt stöd till FrivilligHandtaget och beviljat bidrag för 2018 föreslås uppgå till den summan.

Arbetsutskottets förslag 2018-05-15

Kommunstyrelsen beviljar FrivilligHandtaget 30 000 kronor i bidrag för 2018.

Kommunstyrelsens beslut

16

Dnr KS-2018-309

Dpl 023

Dataskyddsbud för Östhammars kommun

Dataskyddsförordningen (GDPR) blir tillämplig i Sverige 2018-05-25 och ersätter då personuppgiftslagen (PUL). Utifrån dataskyddsförordningen ska alla myndigheter utse ett dataskyddsbud. Det innebär att alla nämnder under kommunfullmäktige ska utse ett dataskyddsbud. Det är dock möjligt att utse ett gemensamt ombud för samtliga nämnder. Avsnitt 4, artikel 37-39 i Dataskyddsförordningen beskriver vilka som ska utnämna ett dataskyddsbud samt vilken ställning och vilka uppgifter ombudet ska ha. Dataskyddsbudet ska övervaka att organisationen följer dataskyddsförordningen, bland annat genom att samla in information om hur organisationen behandlar personuppgifter, kontrollera att bestämmelser och interna styrdokument följs samt informera och ge råd inom organisationen. Dataskyddsbudet är inte ansvarigt för att dataskyddsförordningen följs. Det åligger de personuppgiftsansvariga, det vill säga de olika nämnderna.

Kommunfullmäktige har delegerat till kommunstyrelsen att utse dataskyddsbud för Östhammars kommun. Kommunstyrelsen och samtliga nämnder ska ha samma dataskyddsbud.

Dataskyddsbudet ska anmälas till tillsynsmyndigheten Datainspektionen. I och med att dataskyddsförordningen träder i kraft avvecklar Datainspektionen registret med personuppgiftsombud som tidigare har utsetts. I Östhammars kommun har kommunjurist Inger Modig Lind utsetts till personuppgiftsombud och kommunarkivarie Robert Carlsson har varit ersättare (KS § 13/2014.)

Förvaltningens förslag till beslut

Johanna Widenberg utses som dataskyddsbud för Östhammars kommun. Dataskyddsbudet anmäls till Datainspektionen.

Inger Modig Lind entledigas från uppdraget som personuppgiftsombud för Östhammars kommun och Robert Carlsson entledigas från uppdraget som medhjälpare och ersättare för personuppgiftsombud.

Kommunstyrelsen förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Arbetsutskottets förslag 2018-05-15

Johanna Widenberg utses som dataskyddsbud för Östhammars kommun. Dataskyddsbudet anmäls till Datainspektionen.

Inger Modig Lind entledigas från uppdraget som personuppgiftsombud för Östhammars kommun och Robert Carlsson entledigas från uppdraget som medhjälpare och ersättare för personuppgiftsombud.

Kommunstyrelsen förklarar paragrafen omedelbart justerad.

_____

Kommunstyrelsens beslut

17

Dnr KS-2018-349

Dpl 003

Dokumenthanteringsplan med gallringsförslag för lednings- och verksamhetsstöd

---

Handling L, KSAU 2018-05-15

En dokumenthanteringsplan med gallringsfrister för ledning- och verksamhetsstöd har arbetats fram i samarbete med personalen. Planen innehåller allmänna handlingar som rör allmän administration, upphandling och HR.

Till hjälp när det gäller att bedöma bevarande eller gallring har använts de gallringsråd som ges ut av Samrådsgruppen för kommunala arkivfrågor (SKA), som är ett samverkansorgan mellan Riksarkivet och Sveriges kommuner och landsting

Gallring innebär att handlingar förstörs/raderas efter den tid, gallringsfrist, som anges i planen.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås anta de i planen angivna gallringsfristerna.

Arbetsutskottets förslag 2018-05-15

Kommunstyrelsen antar de gallringsfrister som anges i dokumenthanteringsplanen.

Kommunstyrelsens beslut

18

Dnr KS-2018-347

Dpl 900

Attraktiv arbetsgivarindex och Jämställdhetsindex

Handling K¹⁻², KSAU 2018-05-15

Östhammars kommun strävar efter att vara en attraktiv och jämställd arbetsgivare för att säkra den framtida kompetensförsörjningen. För att få riktning på arbetet, och för att kunna mäta effekterna, prenumererar vi på två för syftet lämpliga index från Nyckeltalsinstitutet sedan 2015.

Attraktiv arbetsgivarindex och Jämställdhetsindex innehåller nio nyckeltal vardera, som indexerar till ett totalresultat. De aktuella nyckeltalen utgår från statistik härrörande till föregående år, dvs årets resultat reflekterar 2017 års situation.

Vi kan med glädje konstatera att Östhammars kommun har ökat i attraktivitet och i jämställdhetsarbetet sedan 2015, samtidigt som vi kan konstatera att vi har mycket arbete att göra för att vara en attraktiv och jämställd arbetsgivare.

HR-strateg Anneli Jansson-Sumén föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2018-05-15

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Kommunstyrelsens beslut

19 Dnr KS-2018-9 Dpl 904

Anmälningsärende, inkomna handlingar

Förteckning över anmälningsärenden nummer 50-53 föreligger.

- 50. Brandsäkert, nr 2/2018
- 51. Brottsofferjouren Uppsala län, nyhetsbrev nr 1/2018
- 52. Bygdegården nr 2/2018
- 53. Länsstyrelsen Uppsala län, beslut 2018-04-25. Beslut om dispens och tillstånd från reservatsföreskrifterna för provtagning av ved för forskning inom Uppsala län

Kommunstyrelsens beslut

20

Dnr KS-2018-9

Dpl 904

Anmälningsärende, ägarsamråd med den gemensamma räddningsnämnden för Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner

---

Handling N, KSAU 2018-05-15

Föreligger minnesanteckningar från ägarsamrådet den 23 mars för den gemensamma räddningsnämnden.

Arbetsutskottets förslag 2018-05-15

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Kommunstyrelsens beslut

21

Dnr KS-2018-9

Dpl 904

Anmälningsärende, minnesanteckningar från Samordningsförbundet Uppsala län
13 april

Handling O, KSAU 2018-05-15

Föreligger minnesanteckningar från medlemssamråd Samordningsförbundet
Uppsala län den 13 april.

Arbetsutskottets förslag 2018-05-15

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

_____

Kommunstyrelsens beslut

22

Dnr KS-2018-12

Dpl 002

Delegationsbeslut, personalfrågor

Handling D

Föreligger förteckning över delegationsbeslut i personalfrågor från:

Förvaltning/nämnd	Enhet	Beslutsdatum
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltningen	2018-02-07 – 2018-03-26
Kommunstyrelsen	IT-enheten	2018-04-03
Barn- och utbildningsnämnden	Österbyskolan	2018-02-02 – 2018-03-22
Kommunstyrelsen	Strategienheten	2018-03-29

Kommunstyrelsens beslut

23

Dnr KS-2018-286

Dpl 216

Delegationsbeslut, fastighetsförsäljning Öregrund 5:24

Handling E

Beslutet är fattat som brådskande ordförandebeslut enligt 6 kap. 39 § kommunal-
lagen och kommunstyrelsens delegationsordning.

Kommunstyrelsens beslut

24

Dnr KS-2018-288

Dpl 216

Delegationsbeslut, fastighetsförsäljning Gammelbyn 1:136

Handling F

Beslutet är fattat som brådskande ordförandebeslut enligt 6 kap. 39 § kommunal-
lagen och kommunstyrelsens delegationsordning.

Kommunstyrelsens beslut

25

Dnr KS-2018-70

Dpl 991

Delegationsbeslut, lotteritillstånd

---

3. Föreningen Allmogebåtar arbetslag Norra Roslagen, 2018-05-01 – 2021-04-30.

Kommunstyrelsens beslut

Aktuellt i slutförvarsfrågan 2018-05-22

Rapport från Strategienheten till KS

Perioden 2018-04-17 – 2018-06-12

Senaste nytt om slutförvarsansökningarna

Kärnbränsleförvaret

Den 23:e januari 2018 lämnade Strålsäkerhetsmyndigheten och Mark- och miljödomstolen sina respektive yttrande gällande ansökan om ett slutförvar för använt kärnbränsle till regeringen. I samband med att yttrandena lämnades till regeringen övertog Miljö- och energidepartementet handläggningen av de båda ärendena.

Miljö- och energidepartementet har under våren haft möten med SKB och Strålsäkerhetsmyndigheten. På departementets begäran har Strålsäkerhetsmyndigheten gjort en sammanställning av hur de har beaktat remissinstansernas synpunkter i de kapselfrågor som Mark- och miljödomstolen lyfter i sitt yttrande.

SKB har meddelat att de har för avsikt att under 2018 komplettera ansökan med det underlag som de bedömer behövs för att besvara det mark- och miljödomstolen efterlyser i sitt yttrande.

SFR-ansökan

Den 11 december 2017 kungjordes ansökan om utbyggnad av SFR enligt såväl miljöbalken som kärntekniklagen. Synpunkter på ansökan enligt kärntekniklagen skulle lämnas senast den 11 mars och på ansökan enligt miljöbalken senast den 19 mars 2018.

Östhammars kommun har yttrat sig över båda ansökningarna. Även Havs- och vattenmyndigheten, Länsstyrelsen i Uppsala län, Naturskyddsföreningen i Uppsala län och Sveriges geologiska undersökning har yttrat sig över ansökan enligt miljöbalken. Det har även genomförts ett så kallat Esbo-samråd med Finland som har lämnat ett utlåtande.

Strålsäkerhetsmyndigheten har begärt och beviljats förlängd tid för att yttra sig över ansökan enligt miljöbalken till den 21 januari 2019. Även Naturskyddsföreningen och Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskings (SNF/MKG) har begärt och beviljats förlängd tid men till den 31 oktober 2018.

Övrig aktuell information

Öppet möte om utbyggnaden av SFR

Den 25 april anordnade referensgruppen ett öppet möte om utbyggnaden av SFR. Mötet finns att se på www.slutforvarforsmark.se/vara-webbsandningar.

Albrektsmässan

Östhammars kommun kommer att delta vid Albrektsmässan i Östhammar den 26-27 maj och som en del av det kommer även slutförvarsorganisationen att vara med.

Bakgrundsinformation om SKB:s slutförvarsansökningar

Den 16 mars 2011 lämnade SKB in ansökan enligt miljöbalken och kärntekniklagen om att få bygga och driva ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark till Mark- och miljödomstolen i Nacka respektive Strålsäkerhetsmyndigheten.

Den 19 december 2014 lämnade SKB in ansökan enligt miljöbalken och kärntekniklagen om att bygga ut slutförvaret för låg- och medelaktivt driftavfall, SFR.

Ansökningshandlingarna finns på SKB:s hemsida. Alla handlingar i ärendena, förutom de som är belagda med sekretess som till exempel det fysiska skyddet runt anläggningen, är offentliga.

NYTTJANDERÄTTSAVTAL

- Upplåtare: Östhammars kommun, 212000-0290, Box 66, 742 21 Östhammar, nedan kallad upplåtaren.
- Nyttjare: Öregrunds Racerklubb, 884400-4044, Västergatan 66, 742 42 Öregrund, nedan kallad nyttjaren.
- Område: Markområde för motionsslinga/promenadstig Grepen – Katrinöarna och rastplats med bänk längs vattnet mot Katrinöarna. på fastighetsområde Öregrund 5:7, del av. Området är markerat på avtalet tillhörande kartbilaga.
- Ändamål: Utveckla och underhålla motionsspår samt skyltinformation om historiska platser.
- Nyttjandetid: 2018-06-15 – 2023-06-01
- Förlängning: Förlängning sker automatiskt med 1 år i taget om uppsägning inte sker senast 9 månader före den löpande avtalstidens slut.
- Avgift: Nyttjanderätten är avgiftsfri.
- Skick: Området upplåts i det skick det befinner sig på tillträdesdagen. Nyttjaren är skyldig att alltid hålla området i vårdat skick.
- Tillgänglighet: Området som upplåtes ska vara tillgängligt för allmänheten.
- Utveckling/
Utbyggnad: Nyttjaren får inte utan upplåtarens tillstånd bygga ut eller på annat sätt förändra nyttjandet av markområdet.
- Ledningar: Nyttjaren medger upplåtaren, eller annan som har dennes tillstånd, att få dra fram och vidmakthålla ledningar i eller över nyttjandeområdet med nödvändiga ledningsarbeten, om detta kan ske utan avsevärd olägenhet för nyttjaren. Nyttjaren är skyldig att utan ersättning tåla det intrång som föranleds av att ledningarna anläggs och nyttjas, men har rätt till ersättning för direkta skador i övrigt.
- Upplåtelse/
överlåtelse: Nyttjaren får inte upplåta eller överlåta nyttjanderätten eller sätt annan i sitt ställe utan upplåtarens skriftliga medgivande.

Exploatering: Om upplåtaren beslutar att sälja, exploatera eller på annat sätt ändra användning av området eller delar därav upphör nyttjanderätten automatiskt för de delar som berörs.

Upplåtaren ska informera nyttjaren senast ett år före upphävande av arrendet.

Inskrivning: Detta avtal får inte inskrivas.

Detta avtal gäller under förutsättning att Östhammars kommunstyrelse beslutar att godkänna avtalet.

Detta avtal har upprättats i två likalydande exemplar av vilka parterna tagit var sitt.

Bilaga: Karta

Östhammar 2018-05-

Öregrund 2018-05-

ÖSTHAMMARS KOMMUN
Jordägare

ÖREGRUNDS RACERKLUBB
Nyttjaren

.....
[Redacted]

.....
[Redacted]

.....
[Redacted]

GREPEN MARIN AB
Arrendator

.....
[Redacted]

Skala: 1:4000

Motionspår Öregrund 5.7, del av.

Bygg- och miljöförvaltningen

Samråd om förslag till detaljplan för förskolan rubinen, fastigheten Gimo 11:80 samt del av fastigheten Gimo 8:89 Östhammars kommun, Uppsala län

Samrådstid: Från 25 april till 16 maj, 2018.

Vad är en detaljplan?

En detaljplan innehåller bestämmelser om hur mark och vatten ska användas och om vad som får byggas på en viss plats. Detaljplanen är en juridiskt bindande handling och styrs av plan- och bygglagen (PBL). Det är kommunen som beslutar om att ta fram och godkänna nya detaljplaner. Allmänna intressen vägs mot enskilda för att nå en god helhetslösning och planen ligger sedan som grund för beslut om till exempel bygglov.

Varför får jag detta på samråd?

Du har fått detta brev för att du bor/ äger en fastighet i närheten av planområdet, är ägare/delägare/innehavare av servitut inom eller i anslutning till planområdet, eller är en berörd myndighet/kommun/organisation. Även du som av någon annan orsak bedöms ha ett väsentligt intresse av förslaget har fått detta brev.

Du kan påverka förslagets utformning genom att under samrådstiden lämna synpunkter på förslaget.

Planområdet markerat med streckad linje

Vänd för mer information →

POSTADRESS

Box 66
Fakturaadress
Box 106
742 21 Östhammar

BESÖKSADRESS

Stångörsgatan 10
742 21 Östhammar

TELEFON

+46 (0) 173 860 00

E-POST

byggochmiljo@osthammar.se
www.osthammar.se

ORG.NUMMER

212000-0290

V.A.T. NO

SE212000029001

BANKGIRO

233-1361

Vad innebär planförslaget?

Planförslaget berör ett område i sydvästra Gimo. Planförslaget gränsar till Björkvägen i söder samt Grytvägen i väster. Syftet med planen är att genomföra en ändring av befintlig detaljplan för att göra nuvarande förskolebebyggelse planenlig samt möjliggöra för utbyggnad av förskolan med en eller två nya avdelningar. Möjligheter till utbyggnad ges direkt öster om den befintliga förskolan. Det ges även förutsättningar för en ny parkering och infart direkt söder om de nya avdelningarna. I översiktsplanen pekas området ut som ett befintligt planlagt område där ingen särskild inriktning för det specifika området anges. Planförslaget bedöms därmed vara förenligt med gällande översiktsplan, antagen, 2016.

Vad händer nu?

Planen hanteras med standardförfarande. Det innebär att den planen går igenom samråd och sedan utgör underlag för granskning innan den därefter kan antas i bygg- och miljönämnden. Om ingen överklagan inkommer inom tre veckor efter antagandet vinner planen laga kraft.

Har du synpunkter på planförslaget?

Om du har synpunkter på planförslaget som du vill ska beaktas i det fortsatta planarbetet ska dessa **senast den 16 maj 2018** ha inkommit skriftligen till Bygg- och miljönämnden i Östhammar, Box 66, 742 21 Östhammar. Ange gärna detaljplanens diarienummer BMN-2017-3091 på ditt yttrande. Det går även bra att skicka in yttranden via e-post till byggochmiljo@osthammar.se

Den som inte senast under *granskningen* (se figur över planprocessen ovan) lämnat skriftliga synpunkter på planen kan förlora sin rätt att överklaga.

Vill du ha mer information?

Planhandlingarna kommer att finnas tillgängliga på kommunens hemsida från och med den 25 april , 2018 på <http://www.osthammar.se/detaljplaner>

Handlingarna finns även att läsa på:

Kommunkontoret i Östhammar, Stångörsgatan 10, öppet måndag-torsdag kl. 8-17 samt fredag kl. 8-16.

Vänliga hälsningar

Bygg- och miljöförvaltningen

Köpekontrakt

Säljare ÖSTHAMMARS KOMMUN med 1 / 1 -del 212000-0290
Box 66
74221 Östhammar

Köpare

75591 Uppsala

Köpeobjekt Fastigheten Östhammar Öregrund
I det följande kallad fastigheten

Överlåtelseförklaring Säljaren överläter härmed fastigheten till köparen

Köpeskillning Överlåtelsen sker mot en överenskommen köpeskillning om
**** TREHUNDRAFEMTIOTUSEN **** 350 000 kronor

Tillträdesdag 2018-06-19 , eller annat datum enligt överenskommelse

§ 1 Betalning av köpeskillning Köparen betalar köpeskillningen till säljaren på följande sätt:

- Betalar kontant på tillträdesdagen 350 000 kronor

Total summa köpeskillning 350 000 kronor

På tillträdesdagen ska likvidavräkning upprättas.

§ 2 Inget villkor om finansiering Parterna är medvetna om möjligheten att ta in ett villkor i köpekontraktet att detta köp kan återgå om köparen inte ordnat sin finansiering av köpet senast en viss dag, exempelvis genom upptagande av lån och/eller försäljning av sin nuvarande bostad.

Köparen har godtagit att inte ta in ett sådant villkor. Köparen är medveten om att köpet därför inte kan återgå, även om köparen inte har sin finansiering klar på tillträdesdagen, och att utebliven betalning kan medföra att säljaren kan häva köpet och kräva skadestånd.

§ 3 Inteckningar och pantbrev Säljaren garanterar

- att fastigheten på tillträdesdagen inte är intecknad.
- att fastigheten på tillträdesdagen inte är pantsatt.

- § 4 Rättigheter och belastningar Säljaren garanterar
- att fastigheten endast belastas eller har förmån av följande servitut, nyttjanderätter, ledningsrätter, utmätnings- eller kvarstadsantecckningar; samt att fastigheten har del av följande samfälligheter eller gemensamhetsanläggningar:
Last, Ledningsrätt: Vatten-, Spill-Och Dagvattenled
- § 5 Fastighetens skick Fastigheten överläts i det skick den är på kontraktsdagen om inte annat överenskommit.
- § 6 Ansvar för skada Skadas eller försämras fastigheten mellan kontraktsdagen och tillträdesdagen ansvarar säljaren för skadan eller försämringen om den beror på säljarens vanvård, på att säljaren orsakar denna eller om den beror på olyckshändelse som ingen av parterna kunnat råda över.
- Ansvaret övergår på köparen från och med den avtalade tillträdesdagen, även om köparen vid den tidpunkten på grund av köparens dröjsmål inte tillträder fastigheten.
- § 7 Äganderättens övergång samt fördelning av intäkter och kostnader Parterna är överens om att äganderätten till fastigheten övergår på köparen på tillträdesdagen.
- Intäkter och kostnader (inklusive driftskostnader och övriga kostnader) hänförliga till fastigheten för tiden före tillträdesdagen svarar säljaren för medan köparen svarar för intäkter och kostnader som uppkommer från och med tillträdesdagen.
- Avräkning av intäkter och kostnader ska ske på tillträdesdagen och justeras mellan parterna.
- Vad avser kommunal fastighetsavgift/fastighetsskatt är parterna införstådda med att betalningsskyldigheten belastar den av dem som är ägare av fastigheten den 1 januari respektive år. Parterna är överens om att avräkning och fördelning av fastighetsavgiften/fastighetsskatten ska ske parterna emellan på tillträdesdagen på sätt som angivits ovan.
- § 8 Myndighets beslut, rådighetsinskränkning, anslutningsavgifter Kostnad för anslutning av kommunalt vatten och avlopp samt ledningsdragning fram till tomtgräns betalas av köparen. Anslutningsavgift för el betalas av köparen. Kostnader för bygglov och där tillhörande kostnader svarar köparen för.
- Säljaren garanterar även att annat åläggande från miljö- och hälsoskyddsnämnd eller annan myndighet inte föreligger än vad som angivits i detta kontrakt.
- § 9 Lagfarts- och lånekostnader Köparen ska betala alla lagfarts- och inteckningskostnader i anledning av köparens förvärv. Kostnader vid lösen av säljarens lån, som inte ska övertas av köparen, ska betalas av säljaren.

- § 10 Kontraktsbrott** Skulle någon part inte fullgöra sina skyldigheter enligt detta kontrakt, har motparten rätt till skäligen ersättning. Är kontraktsbrottet av väsentlig betydelse för part har denne dessutom rätt att häva köpet. Omedelbar hävningsrätt föreligger inte om köparen är privatperson och kan hänvisa till sådana extraordinära omständigheter som inte skulle ha kunnat undvikas även om alla rimliga åtgärder hade vidtagits.
- Vid köparens kontraktsbrott, som leder till hävning av köpet, ska ersättning i första hand regleras ur betald handpenning. Överstiger säljarens skada handpenningen ska köparen snarast betala mellanskillnaden. Är säljarens skada mindre än handpenningen ska säljaren snarast återbetala mellanskillnaden till köparen. Vid köparens kontraktsbrott ska ersättningen till säljaren även innefatta säljarens kostnad för mäklarprovision i samband med försäljningen av fastigheten.
- § 11 Överlämnande av handlingar samt nycklar** Sedan köpeskilling betalats enligt de i 1 § angivna villkoren, ska säljaren till köparen överlämna bevitnat kvitterat köpebrev avseende fastigheten och övriga handlingar som behövs för att köparen ska få lagfart. Säljaren ska även till köparen överlämna aktuellt utdrag ur fastighetsregistret, obelånade pantbrev, gällande tomtkarta om sådan finns och andra handlingar rörande fastigheten, vilka är av betydelse för köparen som ägare av denna.
- § 12 Pantförskrivning** Om det krävs för köparens finansiering av köpet, förbinder sig säljaren att på köparens bekostnad ansöka om nya inteckningar och hjälpa till vid köparens pantförskrivning av pantbrev avseende fastigheten innan köparen beviljats lagfart.
- § 13 Skriftliga meddelanden** Skriftliga meddelanden med anledning av detta kontrakt ska ske genom personligt överlämnande/överlämnande genom bud, brev, rekommenderat brev, e-post eller fax till den adress/det faxnummer som angetts för motparten på kontraktets första sida samt med kännedomskopia till ansvarig mäklare.
- Meddelande ska anses ha kommit mottagaren tillhanda:
- om avlämnats personligen/bud: vid överlämnandet;
  - om avsänt med brev: vid mottagandet;
  - om avsänt med e-post: vid avsändande;
  - om avsänt med fax: vid avsändande;
  - om avsänt med rekommenderat brev: tre arbetsdagar efter avlämnande för postbefordran.
- § 14 Övriga villkor** Detta köp förutsätter att Östhammars kommuns kommunstyrelse godkänner avtalet och att beslutet vinner lagkraft senast 12/6 2018. Om den förutsättningen inte är uppfylld i rätt tid äger båda parter rätt att begära återgång av detta köp. Begäran om återgång ska framställas skriftligen till säljaren senast en vecka efter 12/6 2018.

Handlingar

Köparen har tagit del av, och är införstådd med, följande handlingar:

- Juridisk information säljare och köpare fastighet
- Kopia tomtkarta

Säljaren har tagit del av, och är införstådd med, följande handlingar:

Bilagor

Följande bilagor tillhör köpekontraktet:

- Objektbeskrivning inkl. juridisk information säljare och köpare fastighet
- Budförteckning
- Detaljplan
- Kopia tomtkarta
- Utdrag ur Lantmäteriets fastighetsregister

Parterna har, genom sina signaturer på tillhörande bilagor, tagit del av och godkänt innehållet.

Undertecknande

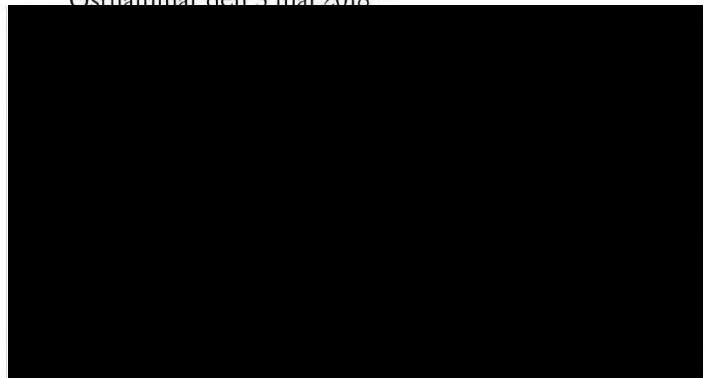
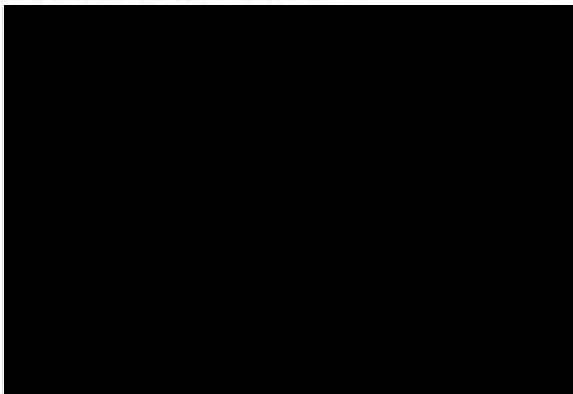
Av detta köpekontrakt har tre likalydande exemplar upprättats, varav säljare och köpare tagit var sitt samt ett utgör mäklarens arkivexemplar.

Underskrift Säljare

Östhammar den 5 maj 2018

Underskrift Köpare

Östhammar den 5 maj 2018

Information om behandling av personuppgifter

Personuppgifter som lämnas till Fastighetsbyrån kommer att behandlas i datasystem i den utsträckning som behövs för att tillhandahålla tjänster och administrera kundengagemang. Personuppgifter kommer även att behandlas för marknadsföringsändamål. Vid marknadsföring kan elektronisk post komma att användas. Även personuppgifter som inhämtas från annan än den kund som behandlingen avser kan komma att behandlas. Personuppgifter kan komma att överföras till och även behandlas i datasystem hos företag och organisationer som Fastighetsbyrån samarbetar med eller andra bolag inom Swedbankkoncernen för samma ändamål som ovan. Fastighetsbyrån kommer även själva eller tillsammans med samarbetspartners att behandla personuppgifter för statistiska ändamål och utvärderingar för att t ex utveckla och förbättra tjänster och produkter. Bilder på förmedlade bostäder, försäljningspriser och adresser var för sig eller tillsammans kommer att offentliggöras och publiceras på egna eller samarbetspartners hemsidor eller på annat sätt för nyhetsändamål eller för att marknadsföra Fastighetsbyrån.

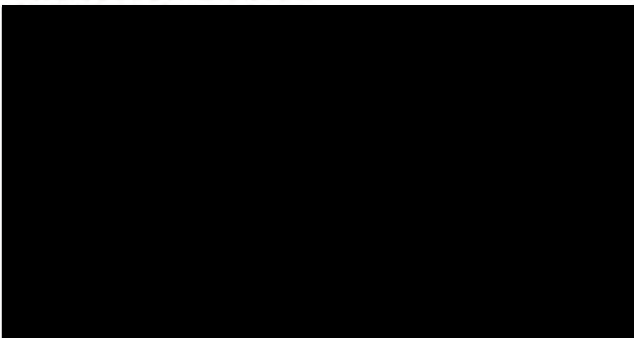
Information om behandling av personuppgifter lämnas av Fastighetsbyråns huvudkontor, vilket också tar emot begäran om rättelse av personuppgift. Swedbank Fastighetsbyrå AB (Org nr 556090-2115) är personuppgiftsansvarig. För fullständig och aktuell lista över samarbetspartners samt ytterligare information om Fastighetsbyråns behandling av personuppgifter se www.fastighetsbyran.se/PUL.

Samtycke

Jag samtycker till att Fastighetsbyrån, dess samarbetspartners och andra bolag inom Swedbankkoncernen behandlar personuppgifter, som jag själv lämnat till Fastighetsbyrån, som Fastighetsbyrån på annat sätt erhåller genom förmedlingsuppdraget eller som inhämtas från tredje man, på de sätt som anges ovan.

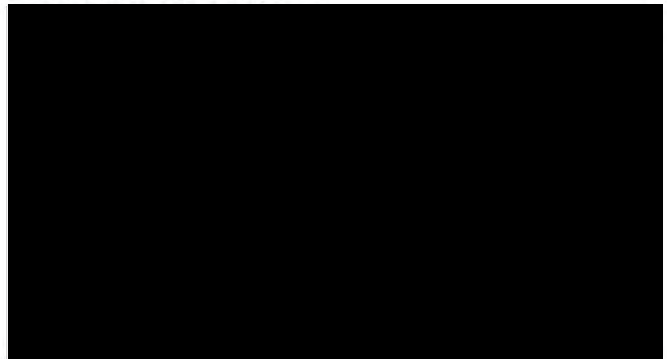
Underskrift Säljare

Östhammar den 5 maj 2018

Underskrift Köpare

Östhammar den 5 maj 2018

Yttrande över granskning av underhåll av gator och vägar

KPMG har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna granskat underhåll av gator och vägar.

Mot bakgrund av granskningen rekommenderas några förbättringsförslag som kommenteras enligt nedan:

- De rutiner och processer som för närvarande finns inom gatu-/vägsidan ska dokumenteras. Då kommunen nyligen gått med i den s.k. Kommunkompassen kan detta arbete därigenom underlättas. Vi bedömer vidare att mål, uppdrag eller tjänstegarantier inom området ska fastställas.

Dokumentationen av rutiner och processer förbättras kontinuerligt. Förvaltningen ämnar se över befintliga mål, uppdrag och tjänstegarantier och komplettera upp där så behövs.

- Införskaffandet av ett verksamhetssystem vad gäller dokumentation av väg- och gatuavsnitt och dessas status och skick ska prioriteras. En upphandling kommer att göras under 2018 och särskilda budgetmedel har erhållits för ändamålet.

Kommunens nya GIS-tjänst är under införande. När gatu- och vägnätet finns på plats i det nya systemet, vilket beräknas vara klart till försommaren 2018, så kan upphandling för dokumentation av väg- och gatunätets skick göras.

- Arbetet med statistik och olika nyckeltal ska prioriteras. I nuläget används inte statistik och nyckeltal i någon större utsträckning. Jämförelser med andra kommuner kan sedan bli värdefullt för verksamheten.

Förvaltningen avser att arbeta mer med nyckeltal; främst externt framtagna såsom Nöjd Medborgar-Index genom SCB. Förvaltningen kommer även att söka fler samarbeten med grannkommunerna. Förvaltningens ambition är att, tillsammans med övriga kommunala verksamheter, på ett bättre sätt tillgängliggöra nyckeltal och andra verksamhetsutfall för invånarna.

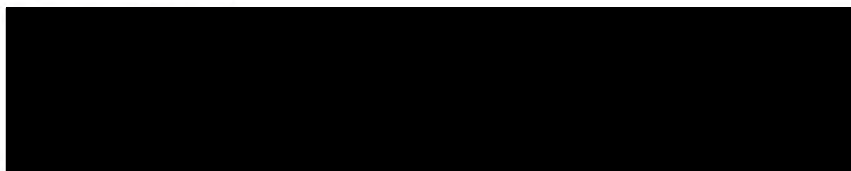
- Arbetet med komponentredovisning med därtill kopplad komponentavskrivning ska slutföras i kommunen.

Investeringar överstigande 1 Mkr komponentuppdelas enligt politiskt antagen modell. Det finns en särskild modell för hur gator och vägar uppdelas.

- En bedömning ska göras om nuvarande budgetmedel är tillräckliga för att bibehålla värdet på anläggningskapitalet. I samband med gransknings- tillfället framgår att underlag för bedömning i nuläget saknas.

En bedömning av hur avsatta budgetmedel är tillräckliga kan göras efter att gatu- och vägnätets skick har undersökts och dokumenterats.

Tekniska kontoret

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized initials.

ÖSTHAMMARS KOMMUN Kommunstyrelsen	
2018 -02- 23	
Dnr:	Dpt:

Kommunstyrelsen

För kännedom:
Kommunfullmäktiges presidium

Granskning av Underhåll av gator och vägar

KPMG har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens arbete med underhåll av gator och vägar. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2017.

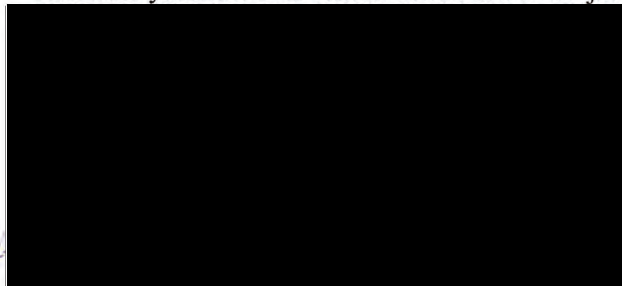
Efter genomförd granskning bedömer vi att rutinerna vad gäller underhåll av gator och vägar kan stärkas för att dels öka verksamhetens ändamålsenlighet och dels stärka den interna kontrollen.

I nuläget saknas verksamhetssystem vad gäller underhåll av gator och vägar, vilket medför att det inte finns något riktigt bra underlag att göra bedömningar utifrån om nuvarande budgetmedel är tillräckliga för att bibehålla värdet på anläggningskapitalet. Det finns även ett behov av att dokumentera rutiner och processer samt att utveckla arbetet kring statistik och nyckeltal inom området.

Efter genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer:

- De rutiner och processer som för närvarande finns inom gatu-/vägsidan ska dokumenteras. Då kommunen nyligen gått med i den s k Kommunkompassen kan detta arbete därigenom underlättas. Vi bedömer vidare att mål, uppdrag eller tjänstegarantier inom området ska fastställas.
- Införskaffandet av ett verksamhetssystem vad gäller dokumentation av väg- och gatuavsnitt och dessas status och skick ska prioriteras. En upphandling kommer att göras under 2018 och särskilda budgetmedel har erhållits för ändamålet.
- Arbetet med statistik och olika nyckeltal ska prioriteras. I nuläget används inte statistik och nyckeltal i någon större utsträckning. Jämförelser med andra kommuner kan sedan bli värdefullt för verksamheten.
- Arbetet med komponentredovisning med därtill kopplad komponentavskrivning ska slutföras i kommunen.
- En bedömning ska göras om nuvarande budgetmedel är tillräckliga för att bibehålla värdet på anläggningskapitalet. I samband med granskningstillfället framgår att underlag för bedömning i nuläget saknas.

Kommunrevisionen översänder härmed granskningsrapport och missiv till Kommunstyrelsen för yttrande. Svar önskas senast den 31 maj 2018.

Underhåll av gator och vägar

Revisionsrapport

Östhammars kommun

KPMG AB

2018-02-07

Antal sidor 10

Click or tap here to enter text.

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning och rekommendationer	1
2	Bakgrund	2
3	Syfte och revisionsfrågor	2
4	Avgränsning	2
5	Revisionskriterier	3
6	Metod	3
7	Projektorganisation	3
8	Riktlinjer, rutinbeskrivningar etc	3
9	Verksamhet, organisation, rutiner, ansvarsfrågor m m	4
10	Genomgång av revisionsfrågor och rekommendationer	8

Click or tap here to enter text.

1 Sammanfattning och rekommendationer

Bakgrund

Vi har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens arbete med underhåll av gator och vägar. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2017.

Iakttagelser vid granskningen

Efter genomförd granskning bedömer vi att rutinerna vad gäller underhåll av gator och vägar kan stärkas för att dels öka verksamhetens ändamålsenlighet och dels stärka den interna kontrollen.

I nuläget saknas verksamhetssystem vad gäller underhåll av gator och vägar, vilket medför att det inte finns något riktigt bra underlag att göra bedömningar utifrån om nuvarande budgetmedel är tillräckliga för att bibehålla värdet på anläggningskapitalet. Det finns även ett behov av att dokumentera rutiner och processer samt att utveckla arbetet kring statistik och nyckeltal inom området.

Våra rekommendationer

Efter genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer:

- De rutiner och processer som för närvarande finns inom gatu-/vägsidan ska dokumenteras. Då kommunen nyligen gått med i den s k Kommunkompassen kan detta arbete därigenom underlättas. Vi bedömer vidare att mål, uppdrag eller tjänstegarantier inom området ska fastställas.
- Införskaffandet av ett verksamhetssystem vad gäller dokumentation av väg- och gatuavsnitt och dessas status och skick ska prioriteras. En upphandling kommer att göras under 2018 och särskilda budgetmedel har erhållits för ändamålet.
- Arbetet med statistik och olika nyckeltal ska prioriteras. I nuläget används inte statistik och nyckeltal i någon större utsträckning. Jämförelser med andra kommuner kan sedan bli värdefullt för verksamheten.
- Arbetet med komponentredovisning med därtill kopplad komponentavskrivning ska slutföras i kommunen.
- En bedömning ska göras om nuvarande budgetmedel är tillräckliga för att bibehålla värdet på anläggningskapitalet. I samband med granskningstillfället framgår att underlag för bedömning i nuläget saknas.

Click or tap here to enter text.

2 Bakgrund

Vi har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens arbete med underhåll av gator och vägar. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2017.

Revisionen upplever att det finns ett behov av att klarlägga ett antal frågeställningar avseende investeringar, drift och underhåll och vad det kan innebära för kommunen i ett ekonomiskt såväl som verksamhetsmässigt perspektiv.

Kommunens revisorer drar slutsatsen i sin riskanalys att detta område behöver granskas.

3 Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att kartlägga om kommunen har tillräcklig kunskap om kostnader som skjuts på framtiden samt belysa andra risker som är förenade med sänkt underhållsnivå avseende offentlig egendom som gator, vägar, broar, viadukter etc.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Styrning, ledning och ansvar beträffande underhåll av gator/vägar m m
- Mål och verksamhetsstyrning?
- Statistik och nyckeltal?
- Vilket beslutsunderlag finns? (Finns aktuella underhållsplaner för gator/vägar etc?)
- Förnysetakten på gatunät i förhållande till beräknad livslängd (anslagsutveckling över tid)?
- Underhåll kontra investering (regler för investeringsredovisning).
- Dokumentation avseende kort- och långsiktiga reinvesteringsbehov (konsekvensbeskrivningar/beslutsunderlag)?

4 Avgränsning

Granskningen omfattar kommunens övergripande arbete med underhåll av gator och vägar etc. Underlaget för granskningen omfattas i första hand av rutinbeskrivningar, uppgifter ur kommunens redovisning och övriga dokument samt de svar vi erhåller från

Click or tap here to enter text.

intervjuer av kommunala tjänstemän. Arbetet har avgränsats till att översiktligt beskriva arbetet med underhållsplaneringen.

Vi har huvudsakligen granskat rutinerna vad gäller beläggningsunderhållet eftersom det är det planerade underhållet som avser skydda kommunens kapital i form av gator och vägar etc.

5 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller:

- Kommunallagen
- Tillämpbara interna regelverk och policys
- God ekonomisk hushållning

6 Metod

Granskningen har genomförts genom;

- Dokumentstudier av relevanta dokument
- Faktainsamling av underlag och protokoll
- Intervjuer med berörda tjänstemän såsom gatu- och fastighetschef, ekonom på tekniska förvaltningen samt med verksamhetsansvarig för gator/vägar etc

7 Projektorganisation

Granskningen har genomförts av Anders Petersson, certifierad kommunal yrkesrevisor.

8 Riktlinjer, rutinbeskrivningar etc

I nuläget saknas riktlinjer och rutinbeskrivningar avseende underhåll av gator och vägar. Det som finns är en underhålls-/åtgärdsplan som upprättas årligen. Denna upprättas i samarbete med Skanska och det som framgår av planen är:

- Vilket objekt, d v s väg-/gatuavsnitt som avses
- Vad som ska utföras, d v s olika åtgärder för de olika objekten
- Beräkning av mängd etc, t ex antal kvadratmeter som är aktuellt

Click or tap here to enter text.

- Beräknad kostnad utifrån de avtalspriser för olika åtgärder etc som gäller gentemot Skanska

Östhammars kommun har nyligen gått med i den s k Kommunkompassen. Denna genomförs av SKL och är ett utvärderingsverktyg. Verktöget belyser kommunen utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv.

Verktöget utvärderar vad och hur hela kommunen gör för att:

- utveckla demokratin och medborgarnas delaktighet
- utveckla styr- och uppföljningssystem
- utveckla effektiva verksamheter som producerar tjänster med hög kvalitet
- skapa goda arbetsplatser och delaktiga medarbetare
- skapa goda förutsättningar för tillväxt och samhällsbyggande i hela den geografiska kommunen

Som en del i arbetet med Kommunkompassen, som innefattar både granskning, besök och skriftlig rapport, finns även en genomgång av styrande och stödjande dokument inom olika områden. Vi bedömer att kommunens deltagande i den s k Kommunkompassen kan vara en bra start till att ta fram aktuella och ändamålsenliga riktlinjer och rutinbeskrivningar bl a vad gäller underhåll av gator och vägar.

Några mål, uppdrag eller tjänstegarantier finns inte i nuläget vad gäller underhåll av gator och vägar.

Kommentarer

Vi bedömer att det finns ett behov att dokumentera de rutiner och processer som i nuläget finns vad gäller underhåll av gator och vägar. Kommunens deltagande i den s k Kommunkompassen, som beskrivs ovan, kan innebära att detta arbete underlättas.

Vi bedömer vidare att mål, uppdrag eller tjänstegarantier för området ska fastställas.

9 Verksamhet, organisation, rutiner, ansvarsfrågor m m

Intervjuer har skett med gatu- och fastighetschef, med gatu- och trafiksamordnare samt med ekonom/controller på tekniska förvaltningen.

Organisation

Ansvaret för underhåll av gator, vägar etc ligger på tekniska förvaltningen. Ansvarigt politiskt organ är det Tekniska utskottet under Kommunstyrelsen.

Inom tekniska förvaltningen finns följande resurser vad gäller gatu- och vägområdet:

- Gatu- och fastighetschef

Click or tap here to enter text.

- Gatu- och trafiksamordnare (tjänsten är ny sedan två år tillbaka)
- 2 st förvaltare (arbetar med utemiljön, fastighetsfrågor etc)
- Driftspersonal, totalt arbetar 15 st personer med driften. Av dessa har 3 st ett utlagt ansvarsområde som avser gata/väg. Driftspersonalen är uppdelad på två olika geografiska platser; Östhammar/Öregrund respektive Gimo/Alunda/Österbybruk. Det är något fler personer som arbetar inom område Östhammar/Öregrund. Bland driftspersonalen finns även bl a fastighetsskötare, maskinförare etc. Det finns vidare en arbetsgrupp för arbetet med underhåll av gator och vägar.

Omfattning, system m m

I Östhammars kommun finns totalt 116,1 mil gator och vägar som kommunen är ansvarig för att sköta. Kommunen är även ansvarig för ca 57 400 kvadratmeter vändplaner, parkeringsplatser etc. Trafikverket ansvarar för landsvägar, genomfartsvägar samt även vissa mindre gator i orterna. Vissa gator och vägar underhålls av vägsamfällighetsföreningar och där är reglerna sådana att om samfällighetsföreningarna erhåller statliga bidrag för skötseln/underhållet erhåller de även bidrag från Östhammars kommun.

Kommunens ansvar är fördelat på följande orter:

- Östhammar
- Öregrund
- Hargshamn
- Gimo
- Alunda
- Österbybruk

Förutom underhållet av gator och vägar omfattar ansvaret även 2 st broar och 1 viadukt. Även skötsel och underhåll av skyltar ingår i ansvaret och för detta finns en separat budget. Ansvar för skötsel/underhåll av belysning ingår dock inte. Det är Vattenfall som har ansvar för belysningen utifrån tecknat avtal med kommunen.

För närvarande arbetar den tekniska förvaltningen mycket med akuta åtgärder. En årlig underhålls-/åtgärdsplan upprättas för varje verksamhetsår. Som underlag för underhålls-/åtgärdsplanen finns de iakttagelser och observationer som driftspersonalen gör då de "åker igenom" de olika väg-/gatuavsnitten som kommunen ansvarar för. Iakttagelser och observationer görs även av gatu- och trafiksamordnaren. I nuläget bedöms de största bristerna vad gäller statusen och skicket på gatorna och vägarna finnas i Hargshamn. I resten av kommunen bedöms statusen och skicket vara relativt likartat, sämre på vissa ställen men bättre på andra ställen.

Det förekommer relativt mycket s k potthåll och tjälskador efter vintern varje år. Hur vintern har varit (omslag, kyla etc) är att stor betydelse för vilka skador som uppstår,

Click or tap here to enter text.

vid vissa förutsättningar uppstår mer s k sprängskador. Förvaltningen försöker ha så god koll som det går på potthåll och tjälskador och i samband med granskningstillfället gör förvaltningen bedömningen att man har en god bild över detta område. Potthåll lagas genom att det "sågas ur" istället för att enbart fylla potthålet med asfalt. Det bedöms som viktigt att genomföra åtgärder i tid.

Även den information som kommunmedborgaren lämnar till kommunen avseende väg- och gatuavsnitts standard och skick kan vara värdefull som underlag för de prioriteringar och satsningar som görs i den årliga underhålls-/åtgärdsplanen.

För närvarande fastställs inte den årliga underhålls-/åtgärdsplanen politiskt. Muntlig information har dock lämnats av teknisk chef vid vissa tillfällen till politikerna i det tekniska utskottet.

De senaste åren har omfattande fibernedgrävningar skett i Östhammars kommun, varvid det är relativt mycket "lappat och lagat" på sina håll. I samband med granskningstillfället framgår att fibernedgrävningen i tätorterna nu nästan är färdigställd. Det är Telia och Svensk Infrastruktur som svarat för fibernedgrävningen i Östhammar, Svensk Infrastruktur som svarat för fibernedgrävningen i Gimo och IP Only som svarat för fibernedgrävningen i resten av kommunen.

Några lång- eller kortsiktiga underhållsplaner finns inte i nuläget. Under 2018 kommer förvaltningen att genomföra en upphandling avseende system/modul vad gäller hanteringen av gatu- och vägunderhållet. För år 2018 finns medel på 600 tkr avsatta vad gäller att förbättra dokumentationen avseende standarden/skicket på gatu- och vägnätet. Efter att upphandling av system/modul är genomförd kommer en kartläggning och inventering att göras av de olika väg-/gatuavsnittens status och skick. Utifrån genomgången kommer sedan en behovsanalys med underhållsplaner med fokus 5-10 år framåt i tiden att upprättas. Med underhållsplanerna som grund kommer årliga åtgärdsplaner att kunna upprättas. I det nya systemet kommer med all sannolikhet bilder, kartor etc att kunna läggas in. Vid intervjuerna framkom att det blir enklare för tekniska förvaltningen att äska medel för underhåll etc om det finns ett bra och tydligt underlag i form av statusen och skicket på gator och vägar och vilket underhållsbehov som finns.

I och med att system/modul kommer att upphandlas och dokumentation ske kring status och skick för de olika gatu- och vägavsnitten borgar detta för mer kvalitativa beslut och prioriteringar framöver. De är viktigt att inte bygga upp en underhållsskuld som framtida generationer får betala för. I nuläget saknas det ett tillförlitligt underlag om tillräckligt mycket resurser avsatts till underhållet historiskt sett, men jämförelser med andra kommuner visar att sannolikheten för detta är relativt stor.

För beläggningsunderhållet, d v s asfaltering, har kommunen tecknat ramavtal med Skanska. Vid insatser görs avrop mot detta ramavtal. Före varje insats genomförs har tekniska förvaltningen en dialog med Skanska vad gäller beräknad kostnad, förläggning i tid och hur arbetet praktiskt kommer att genomföras. Skanska får presentera en offert för samtliga arbeten som ska utföras. Vid de iakttagelser och observationer som beskrevs ovan är ofta representanter från Skanska med. I samband med granskningstillfället framgår att kommunen är relativt nöjd med hur Skanska utför sitt uppdrag. Skanska utgår från Uppsala och det finns en utsedd kontaktperson gentemot Östhammars kommun. Beläggningsarbeten brukar vanligtvis förläggas till

Click or tap here to enter text.

april, maj och juni. Det bedöms som mest optimalt både för kommunen likväl som för entreprenören om arbetena utförs under en relativt begränsad tidsperiod. Kommunen har en löpande kontakt med Skanska under dessa månader.

För skyltar sker utbyte, reparation etc då de blivit skadade, är inaktuella eller är i mindre bra skick p g a ålder etc.

Ekonomi, budget m m

För beläggningsunderhållet fanns ca 2 mnkr avsatt för år 2017. Nedan finns en tabell över budget, utfall och avvikelse för åren 2015-2017 vad gäller kostnaderna för beläggningsunderhållet.

År	Budget i tkr	Utfall i tkr	Avvikelse i tkr
2015	1 858,70	1 895,90	-37,20
2016	2 000,00	1 128,10	871,90
2017	2 005,00	3 245,30	-1 240,30

Investeringar vad gäller gatu- och vägsidan har funnits några år tillbaka i tiden och kommer även att bli aktuellt framöver då exploateringar kommer att genomföras. Större investeringar vad gäller främst gång- och cykelvägar kommer att vara aktuella under åren 2018-2020.

Kommunen har ännu inte helt gått över till komponentredovisning med därtill hörande komponentavskrivning. Komponentredovisning tillämpas dock för nya investeringar på 1 mnkr och därutöver. De komponenter som är aktuella avseende gata/väg/park är underbyggnad – terrass (avskrivningstid 80 år), överbyggnad – förstärkningslager (avskrivningstid 100 år), överbyggnad – bärlager (avskrivningstid 40 år) samt överbyggnad slitlager (avskrivningstid 20 år). För äldre investeringar tillämpades en avskrivningstid på 33 år. Planmässiga linjära avskrivningar sker.

Nätverk, statistik, nyckeltal etc

I nuläget presenteras ingen statistik eller andra former av nyckeltal i kommunens delårsrapport eller årsredovisning kring gata och väg varvid detta är ett utvecklingsområde.

Inrapportering av uppgifter sker dock i samband med varje årsbokslut till Statistiska Centralbyrån. Nyckeltal, statistik etc kan även hämtas bl a i databasen Kolada som tillhandahålls av SKL – Sveriges Kommuner och Landsting. Tjänstemän på tekniska förvaltningen har vid några tillfällen deltagit i de gatu- och trafikdagar som arrangeras av SKL. I samband med dessa dagar finns det möjlighet att knyta kontakter med andra kommuner och att utbyta erfarenheter kring olika system och även att gå igenom exempel på dokumentation etc.

SKL genomför även en undersökning som kallas "Kritik på teknik". Detta är en redovisning av medborgarnas bedömningar av kommuners service när det gäller gator,

Click or tap here to enter text.

parker, vatten/avlopp samt avfallshantering.

Syftet med rapporten är att bilda sig en uppfattning om medborgarnas önskemål och prioriteringar samt att ta reda på om kommunen lever upp till de krav på god service som medborgarna ställer. Ett annat syfte är att synliggöra eventuella brister i servicen som behöver åtgärdas. Undersökningen baseras på enkäter till medborgarna i respektive kommun, och genomförs ungefär vart tredje år.

Resultatet av denna undersökning kan vara värdefull vad gäller vilka områden som ska prioriteras och vilka enskilda satsningar som ska genomföras vad gäller Östhammars kommun.

Allmänheten har möjlighet att ställa frågor kring väg- och gatuunderhållet via Östhammar Direkt. Det går både att ringa och att maila. Via Östhammar Direkt kan allmänheten även anmäla eller påtala brister, skador etc. För varje ärende som uppstår skapas ett ärendenummer. Frågor besvaras och genom Östhammar Direkt kan kommunen även bli medveten om brister, problem etc inom området.

Kommentarer

Vi bedömer att underhållsplaner på såväl kort som lång sikt behöver tas fram då detta för närvarande saknas. Under 2018 kommer upphandling att ske av system/modul för hanteringen av gatu- och vägunderhållet. En kartläggning och inventering kommer sedan att göras av de olika väg-/gatuavsnittens status och skick och registrering kommer att ske i modulen/systemet. Utifrån genomgången kommer sedan en behovsanalys med underhållsplaner med fokus 5-10 år framåt i tiden att upprättas. Med underhållsplanerna som grund kommer årliga åtgärdsplaner att kunna upprättas. Genom dessa åtgärder kommer det att bli enklare för den tekniska förvaltningen att åska medel för underhåll etc.

Vi bedömer att arbetet med statistik och olika nyckeltal ska prioriteras. I nuläget används inte detta i någon större utsträckning. Statistik och nyckeltal kan bl a hämtas från SCB och SKL:s databas Kolada. Vi bedömer även att kontakt/utbyte med andra kommuner i t ex nätverk kan vara värdefullt.

Kommunen ska vidare göra en bedömning om nuvarande budgetmedel är tillräckliga för att bibehålla värdet på anläggningskapitalet. Här är särskilt förnyelsetakten av väg- och gatunätet av intresse. I samband med granskningstillfället framgår att underlag för bedömning i nuläget saknas.

10 Genomgång av revisionsfrågor och rekommendationer

Nedan framgår de revisionsfrågor som var aktuella i samband med granskningen och den bedömning som görs av dessa:

- Styrning, ledning och ansvar beträffande underhåll av gator/vägar m m. **Det är den tekniska förvaltningen i kommunen som är ansvarigt för styrningen**

Click or tap here to enter text.

och ledningen beträffande underhåll av gator och vägar. Ansvarigt politiskt organ är det Tekniska utskottet under Kommunstyrelsen.

- **Mål och verksamhetsstyrning? För närvarande saknas mål, uppdrag och tjänstegarantier vad gäller underhåll av gator och vägar. Detta är således ett utvecklingsområde.**
- **Statistik och nyckeltal? Statistik och nyckeltal används i nuläget i relativt begränsad omfattning. Detta finns bl a tillgå från SCB och SKL:s databas Kolada. Jämförelser med andra kommuner i form av olika nätverk kan vara värdefullt vad gäller detta område.**
- **Vilket beslutsunderlag finns? (Finns aktuella underhållsplaner för gator/vägar etc?) I nuläget finns en årlig åtgärds-/underhållsplan. Under 2018 kommer upphandling ske av system/modul för väg-/gatuavsnitt. Efter att upphandling är genomförd kommer upprättande att ske av såväl kort- som långsiktiga underhållsplaner där olika behov framgår.**
- **Förnyelsetakten på gatunät i förhållande till beräknad livslängd (anslagsutveckling över tid)? I nuläget saknas uppgifter kring förnyelsetakten på väg-/gatunätet.**
- **Underhåll kontra investering (regler för investeringsredovisning). Investeringar kommande år avser bl a nya gång- och cykelvägar då exploateringar kommer att genomföras. Komponentredovisning med därtill kopplad komponentavskrivning görs för investeringar som överstiger 1 mnkr. För år 2017 avsattes ca 2 mnkr för beläggningsunderhåll, d v s detta är driftskostnader.**
- **Dokumentation avseende kort- och långsiktiga reinvesteringsbehov (konsekvensbeskrivningar/beslutsunderlag)? Som beskrivits ovan finns i nuläget en årlig åtgärds-/underhållsplan. Genom upphandling av system/modul för väg- och gatuunderhållet under 2018 kommer dokumentation över kort- och långsiktiga reinvesteringsbehov sedan att upprättas.**

Efter genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer:

- De rutiner och processer som för närvarande finns inom gatu-/vägsidan ska dokumenteras. Då kommunen nyligen gått med i den s k Kommunkompassen kan detta arbete därigenom underlättas. Vi bedömer vidare att mål, uppdrag eller tjänstegarantier inom området ska fastställas.
- Införskaffandet av ett verksamhetssystem vad gäller dokumentation av väg- och gatuavsnitt och dessas status och skick ska prioriteras. En upphandling kommer att göras under 2018 och särskilda budgetmedel har erhållits för ändamålet.

Click or tap here to enter text.

- Arbetet med statistik och olika nyckeltal ska prioriteras. I nuläget används inte statistik och nyckeltal i någon större utsträckning. Jämförelser med andra kommuner kan sedan bli värdefullt för verksamheten.
- Arbetet med komponentredovisning med därtill kopplad komponentavskrivning ska slutföras i kommunen.
- En bedömning ska göras om nuvarande budgetmedel är tillräckliga för att bibehålla värdet på anläggningskapitalet. I samband med granskningstillfället framgår att underlag för bedömning i nuläget saknas.

KPMG, dag som ovan

Anders Petersson

Certifierad kommunal yrkesrevisor

Tekniska förvaltningen

Datum
2018-04-17Dnr
KS-2017-872Sid
1 (1)

Medborgarförslag gällande flytt av hundrastgården i Öregrund

Ett medborgarförslag daterat 2017-11-08 gällande flytt av hundrastgården i Öregrund har inkommit.

Hundrastgården i Öregrund är idag en etablerad plats som hundägarna uppskattar stort. Vi anser att det inte finns någon bättre placering av hundrastgården i utan dagens placering är tillgänglig och bra med tanke på de som använder den.

De föreslagna alternativen anser vi olämpliga, både marken bakom Sven Persson hallen och vid grusplanen har många transporter och mycket biltrafik i närheten.

Tekniska kontoret kommer inte att flytta hundrastgården i Öregrund.

Tekniska kontoret

Lasse Karlsson
Gatu- och Fastighetschef

Medborgarförslag 8 november 2017:
Flytta hundrastgården från bostadsområdet till lämpligare plats.

MEDBORGARFÖRSLAG:

Flytta hundrastgården från bostadsområdet till lämpligare plats.

BAKGRUND:

Den hundrastgård som kommunen lät anlägga mitt i ett bostadsområde krävde ej byggnadslov, vilket per automatik inte betyder att kommunen inte ska/måste/behöver kommunicera med alla de som bor vid denna hundrastgård, som väsentligt påverkar vår boendemiljö. Information till alla bostadsrättsföreningar med önskan om respons med deadline hade liknat en demokratisk process. Med anläggandet av denna hundrastgård försvann ett grönområde som används flitigt på vårar och somrar av boende i bostadsrättsföreningarna. Ingen av oss hade föreslagit att detta grönområde passar bättre som hundrastgård, men vi fick aldrig frågan, utan endast anslagen information om hur det skulle bli.

5 bilder som visar hundrastgårdens nuvarande placering mitt i bostadsområde innan flytt till lämpligare plats:

Medborgarförslag 8 november 2017:
Flytta hundrastgården från bostadsområdet till lämpligare plats.

Medborgarförslag 8 november 2017:
Flytta hundrastgården från bostadsområdet till lämpligare plats.

TVÅ FÖRSLAG PÅ MER LÄMPLIGA PLATSER FÖR HUNDRASTGÅRDEN:

1) Flytta hundrastgården till grusplanen vid Träsket. Permanentboende i Öregrund ska verkligen inte stå tillbaka hela året för att hitresande under midsommarveckan och Båtveckan ska få graticampa på det område vi föreslår som hundrastgård:

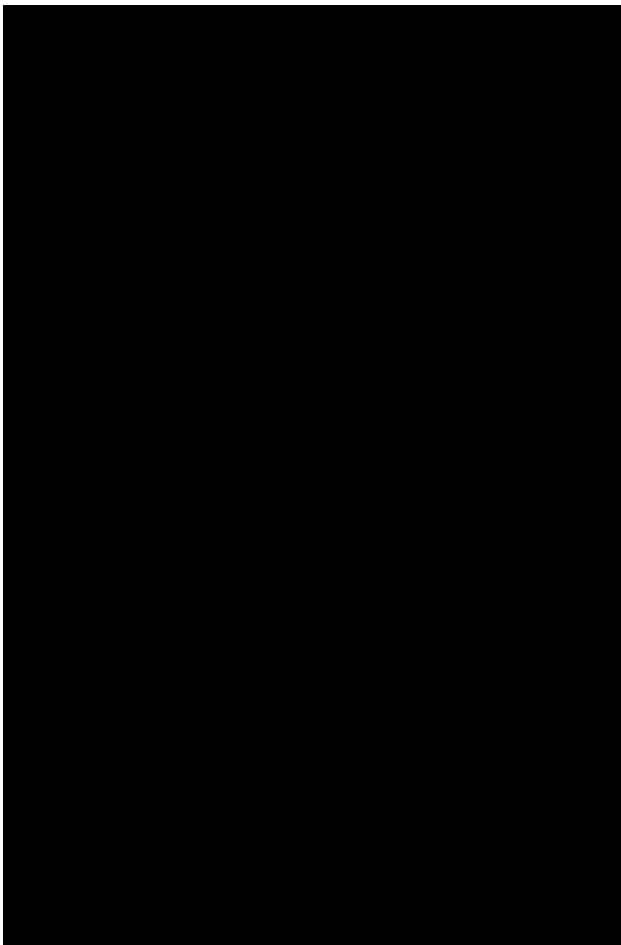
Vid Träsket – lämplig plats för hundrastgård.

Medborgarförslag 8 november 2017:
Flytta hundrastgården från bostadsområdet till lämpligare plats.

2) Flytta hundrastgården till det stora grönområdet som inte använts till någonting alls: till höger om Sven Persson-hallen:

Grönområdet vid Sven Persson-hallen. Lämplig plats för hundrastgård.

Svar på internremiss Biblioteksplan för Östhammars kommun, 2019-2022

Förslag till beslut:

Kommunstyrelsen inkommer med svar på biblioteksplanen i enighet med redovisade synpunkter.

Bakgrund

2015-11-17 fick kultur- och fritidsnämnden i uppdrag av kommunstyrelsen att i samråd med kommunens övriga nämnder och förvaltningar påbörja arbete med ny biblioteksplan för Östhammars kommun.

Kultur- och fritidsförvaltningen har tagit fram förslag till ny Biblioteksplan för Östhammars kommun 2019-2022.

Biblioteksplanen är nu på remiss till kommunens övriga nämnder inför antagande i kommunfullmäktige.

Synpunkter

Synpunkterna presenteras utifrån rubriker ur biblioteksplanen.

Biblioteken, kommunfullmäktiges prioriterade mål och strategiska inriktningsområden

Hela stycket måste revideras för att följa aktuell styrmodell, utgå enbart från de aktuella strategiska inriktningsområdena och inte hänvisa till gamla måldokument.

Biblioteksplanen bör utgå från kommunfullmäktiges fyra strategiska inriktningsområden:

- En attraktiv och växande kommun
- En hållbar kommun
- En lärande kommun
- En öppen kommun

Genom att omformulera beskrivningarna under varje inriktningsområde kan kultur- och fritidsnämnden förtydliga vad de vill att bibliotekens roll ska vara och hur bibliotekens uppdrag ser ut.

Genom undvika att räkna upp konkreta aktiviteter som ska genomföras ökar möjligheten för förvaltningen att hitta nya samarbeten, arbetsmetoder och tillvägagångssätt för att uppnå det politiska målet. Det är ofta bättre att politiken talar om *vad som ska uppnås* och att förvaltningen i sin verksamhetsplanering talar om *hur målen ska uppnås*. För att vända trenden med sjunkande besöks- och utlåningstal behöver förvaltning kanske arbeta för att hitta nya samarbetsparter och arbetssätt och tänka bortom redan beprövade metoder.

Inriktningsområdet *En hållbar kommun* nämns inte alls. Här finns möjlighet för kultur- och fritidsnämnden att förstärka argumentationen kring vikten av bibliotek i närmiljö. Biblioteken kan vara en resurs i människors lärande kring hållbarhetsfrågorna, fyller en socialt viktigt funktion och kan fungera samlade kring frågor som rör demokrati, delaktighet och deltagande.

Under KF 3 nämns att *Biblioteket i Storbrunn har liksom hela kulturhuset medskapandet i fokus*. Förslagsvis bör detta formuleras som ett fokus för hela biblio-

teksverksamheten eller ännu hellre för all verksamhet. Detsamma gäller för de teman som beskrivs på sid 5: skapande, möten, berättande och event.

Under KF 4 beskrivs att för barnfamiljer är biblioteken i närmiljön viktiga för lån och för kulturkonsumtion. Biblioteken kan här också lyftas fram som arena för barn och ungas *egen* kreativitet.

Bibliotekens uppdrag och prioriterade grupper

Prioriterade målgrupper bör förtydligas på ett ställe istället för att informationen sprids ut under flera rubriker.

Styrande dokument förutom bibliotekslag och skollag

Texten här föreslås läggas som bilaga då det endast är en uppräkningslista av styrdokument, utan beskrivning av hur innehållet i planen förhåller sig till dessa.

Biblioteksverksamheten i Östhammars kommun

I beskrivningen av biblioteksverksamheten saknas skrivning om media på andra språk samt tillgång utländska tidningar.

I planen beskrivs nuläget avseende antal bibliotek i kommunen men det saknas en beskrivning av viljeriktning avseende antalet bibliotek för dom kommande fyra åren (planens giltighetstid). Finns en politisk viljeriktning kring detta bör det finnas med i planen.

Fokusområden

Under rubriken för Folkbiblioteket ska ordet ”integrationsenhet” ändras till det korrekta introduktionsenhet.

Ett tillägg kan också göras om att biblioteken fungerar som mötesplatser för språkvänner, inom ramen för projektet Språkvän Östhammar.

Digitalt utanförskap är inte enbart ett åldersproblem. Digitalt utanförskap finns i alla åldrar, i alla samhällsgrupper. Nationellt har biblioteken sedan länge spelat en stor roll när det gäller arbetet med digital delaktighet. Efter goda exempel från andra kommuner, regioner och län skulle bibliotekens roll inom detta område kunna stärkas ytterligare, under förutsättning att det finns en politisk vilja och resurser.

Planen beskriver ett ökat behov hos besökarna av hjälp för att ta del av samhällets digitala tjänster. För att möta detta behov anger kultur- och fritidsnämnden att en analys av de personella resurserna *behöver* göras, men inget om att detta *ska* göras eller när.

Biblioteksplan för Östhammars kommun, 2019 – 2022

Bakgrund och syfte:

Enligt bibliotekslagen ska kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.¹

Biblioteksplan för Östhammars kommun 2019-2022 omfattar både folkbiblioteket och de kommunala skolbiblioteken och är ett styrdokument som visar den politiska viljeinriktningen för utvecklingen av kommunens biblioteksverksamhet under perioden 2019-2022.

Biblioteken, kommunfullmäktiges prioriterade mål och strategiska inriktningsområden.

Biblioteksplanen ska förutom att svara mot bibliotekslagens krav också visa hur verksamheten bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges prioriterade mål 2015 – 2018, 2017 års revidering (KF 1 – 7), där särskilt mål 1, 3 och 4 berör biblioteksverksamheten på olika sätt. Kommunens flerårsplan 2019 – 2021 specificerar fyra strategiska inriktningsområden: En attraktiv och växande kommun, En hållbar kommun, En lärande kommun, En öppen kommun.

KF 1: Östhammars kommun ska vara en kommun som ger barn och unga goda förutsättningar att möta framtidens utmaningar.

Inriktningsområde En lärande kommun

Både skol- och folkbiblioteken arbetar med att främja språkutveckling, läsning och lärande på olika sätt. Skolbiblioteken stöder lärarnas pedagogiska arbete och erbjuder en miljö där barn och unga får hjälp med att hitta fack- och skönlitteratur, använda databaser för informationsökning och lära sig källkritik. Folkbiblioteken förser förskolor med bokdepositioner, bjuder in föräldragrupper till information om barns språkutveckling och barnlitteratur, och arrangerar bokprat och biblioteksvisningar. På biblioteken finns ett brett mediebestånd med böcker, tidningar, tidskrifter, e-medier, filmer, spel, ljudböcker och talböcker för att inspirera barn och unga att utforska nya intressen och fritidsaktiviteter.

KF 3: Östhammars kommun ska vara en kommun med god service och utrymme för medskapande.

Inriktningsområde En öppen kommun

Ett gott bemötande och bästa möjliga service är en central fråga för biblioteken och hela kultur- och fritidsförvaltningen. För att öka tillgängligheten för kommuninvånarna kommer folkbiblioteken att införa så kallat meröppet, en möjlighet för besökare att komma in på biblioteket utanför bemannade öppettider.

---

¹ Bibliotekslag (2013:801) § 17

Medskapande aktiviteter är en del av bibliotekens verksamhet. Konstutställningar där lokala konstnärer får visa upp sin konst, författarträffar som ger inspiration till eget skrivande och lokalhistoriska program där deltagarna själv kan bidra med sin egen historia är några exempel.

Biblioteket i Storbrunn har liksom hela kulturhuset medskapandet i fokus. Skrivar- och läsecirklar ger tillfälle till eget skapande och diskussioner med andra. De kreativa rummen används för olika typer av skapande aktiviteter.

Ett viktigt mål när det gäller verksamheten med och för barn och unga är att deras egna idéer och önskemål tas tillvara, till exempel genom fokusgrupper.

KF 4: Östhammars kommun ska vara en attraktiv och inkluderande kommun med ett gott företagsklimat och kontinuerlig tillväxt.

Inriktningsområde En attraktiv och växande kommun

Tillgång till kultur och bibliotek är en faktor som kan bidra till en kommuns attraktionskraft. I Region Uppsalas kulturplan 2019 – 2022 framhålls vikten av ett levande och dynamiskt kulturliv både för människors välbefinnande och för länets attraktionskraft och utvecklingspotential. Biblioteken utgör lokala kulturcentra i sina närområden. De är öppna mötesplatser där besökarna kan ta del av många slags kulturyttringar, från litteratur till konst och teater. Facklitteratur och databaser ger tillgång till kunskap och samhällsinformation inom olika områden. Bibliotekens samlade verksamhet bidrar på flera sätt till att öka attraktiviteten och stimulera företagsklimatet i kommunen. För barnfamiljer är biblioteken i närmiljön viktiga, både för lån av medier och för att ta del av barnteater, musik och sagoläsning.

Bibliotekens uppdrag och prioriterade grupper

Folk- och skolbibliotek tillhör det allmänna biblioteksväsendet och regleras av bibliotekslagen (2013:801). Skolbiblioteksverksamheten regleras även av skollagen (2010:800). Förutom lagstiftningen regleras biblioteksverksamheter av olika styrdokument på internationell, nationell, regional och lokal nivå.

I bibliotekslagens paragraf 2 anges ändamålet för det allmänna biblioteksväsendet: ” Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.”²

Prioriterade grupper

---

² Bibliotekslag (2013:801) § 2

I bibliotekslagen stadgas att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.³

Likaså ska biblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken, andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och på lättläst svenska.⁴

Folkbibliotek

Bibliotekslagen fastslår att varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov och deras utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet. Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. De ska också verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.⁵

Barn och ungdomar nämns specifikt i lagtexten: "Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar."⁶

Skolbibliotek

Skolbiblioteken regleras i skollagen (2010:800). Där anges att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

Användningen av skolbibliotek specificeras i läroplanerna som utfärdas av regeringen. I Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, reviderad 2017, står i del 2.8 Rektorns ansvar: "ett särskilt ansvar för att [- -] skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga och digitala kompetens"⁷.

Skolinspektionen som har i uppdrag att följa skolornas arbete har förtydligat att skolbibliotekets innehåll ska vara anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning. Skolbibliotek ska finnas i den egna skolenhetens lokaler eller på

---

³ Bibliotekslag (2013:801) § 4

⁴ Bibliotekslag (2013:801) § 5

⁵ Bibliotekslag (2013:801) § 6 och 7

⁶ Bibliotekslag (2013:801) § 8

⁷ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (2011, rev. 2017)

rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt för eleverna att kontinuerligt använda biblioteket. Biblioteket ska omfatta böcker, fack- och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.

Samverkan

I bibliotekslagen stadgas att bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet ska samverka.⁸ Syftet är att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser.

Styrande dokument förutom bibliotekslag och skollag

Internationellt antagna styrdokument

IFLA:s/UNESCOS Folkbiblioteksmanifest

Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter

Nationellt antagna styrdokument

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk, 2009:724

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011

Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011

Regionalt antagna styrdokument

Kultur i en nyskapande kunskapsregion – Region Uppsalas kulturplan 2019 - 2022

Regional biblioteksplan för Uppsala län 2015 – 2017

Lokala styrdokument

Kommunfullmäktiges prioriterade mål 2015 – 2018, 2017 års revidering

Flerårsplan 2019 - 2021

Skolplan 2017 - 2022

Strategi för jämställdhetsintegrering

Policy för tillgänglighet

Äldreplan 2018 - 2022

Biblioteksverksamheten i Östhammars kommun

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för folkbiblioteksverksamheten i kommunen. Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för skolbiblioteksverksamheten.

Folkbiblioteksverksamhet

---

⁸ Bibliotekslag (2013:801) § 14

I Östhammars kommun finns fem folkbibliotek. I Öregrund och Gimo finns folkbibliotek och i Alunda och Österbybruk finns integrerade skol- och folkbibliotek. Huvudbiblioteket finns från och med hösten 2018 i det nya kulturhuset Storbrunn i Östhammar. Kultur- och fritidsförvaltningen har tagit fram fyra teman som ska prägla kulturhuset, och därmed även biblioteket: skapande, möten, berättande och event.

Biblioteken fungerar som kulturcentra i sina närsamhällen. Tillgången till skön- och facklitteratur, tidskrifter och tidningar, musik och filmer är viktig. Biblioteken arrangerar också författarträffar, teaterföreställningar, konserter, filmvisningar, utställningar, bokprat för barn och unga och olika typer av skapande verksamhet.

Föräldrargrupper från barnhälsovården inbjuds till biblioteksbesök. Inom den länsövergripande samverkan som bedrivs i Språknätet erbjuds föräldrar till alla nyfödda en gåvobok som kan hämtas på biblioteken i kommunen. Dessutom finns en extra gåvobok på finska för barn med finsk bakgrund. Båda böckerna finansieras av Region Uppsala och distribueras till biblioteken via regionbiblioteket.

Från huvudbiblioteket skickas bokdepositioner till förskolor och äldreboenden.

Biblioteken tillhandahåller olika typer av medier för personer med läsnedsättning⁹, såsom lättlästa böcker, storstilsböcker och talböcker. De flesta personer med läsnedsättning använder talböcker. Genom tjänsten Legimus från MTM, Myndigheten för tillgängliga medier, kan biblioteken ge barn, unga och vuxna tillgång till inlästa böcker och dagstidningar som kan läsas via mobil, dator, talboksspelare eller surfplatta. Via MTM kan biblioteken också låna ut punktskriftsböcker, e-textböcker (digital text på dator med olika anpassningar), taktila bilderböcker och teckenspråkig litteratur.

På biblioteken finns även drop-in-datorer, släktforskningsdator, kopieringsapparat, skrivare och trådlöst nätverk. Där finns tillgång till databaser som Nationalencyklopedin, Landguiden, Alex författarlexikon och Global grant (stipendier och fonder).

Biblioteken som öppna och gratis mötesplatser med möjlighet att använda datorer, databaser och medier av olika slag är viktiga för nyanlända i kommunen.

Samverkan

Biblioteken samverkar med andra förvaltningar och enheter som skolor, förskolor, integrationsenheten och socialförvaltningen.

Inom Språknätet, Region Uppsalas länsövergripande samverkan samarbetar bibliotekarier, BHV-sjuksköterskor, förskollärare och logopedier kring små barns språkutveckling. De lokala

---

⁹ "En person med läsnedsättning har på grund av en funktionsnedsättning svårt att läsa tryckt text" – definition hämtad från MTM:s webbsida, <http://www.mtm.se/om-oss/uppdrag-och-lagar/om-lasnedsattning1/>

Språknäten deltar i den regionala studiedagen som arrangeras årligen och bibliotekarien är också sammankallande för lokala träffar där man planerar gemensamma aktiviteter som föräldraträffar.

Bibliotekspersonal deltar i Regionbibliotek Uppsalas lärtillfällen, projekt och seminarier, som till exempel Mötesplats för Läskonster som riktar sig till personal på barn- och ungdomsbiblioteken. Regionbibliotekets nätverk för bibliotekscheferna och barn- och ungdomsbibliotekarier är andra forum för samarbete.

Biblioteken i Östhammar, Heby, Tierp och Älvkarleby har en gemensam biblioteksplattform på internet, Biblinord. Där kan besökarna söka, reservera och ladda ner medier och få information om bibliotekens övriga utbud och öppettider.

Fokusområden

Folkbiblioteket

Biblioteken i kommunen fungerar som kulturella arenor och mötesplatser och spelar en viktig roll för närsamhället och för främjandet av läsning, litteratur och det demokratiska samhällets utveckling. Denna roll stärks genom att

- kontinuerlig omvärldsbevakning när det gäller närsamhället och kommunen görs för att bäst anpassa verksamheten efter befolkningens sammansättning och önskemål
- biblioteken ökar sitt samarbete med integrationsenheten i kommunen
- biblioteken initierar ett samarbete med SFI (Svenska för invandrare) med inbjudan till studiebesök för eleverna
- tillgängligheten till biblioteken ökas genom meröppet, ett system för att ge besökarna tillgång till biblioteken utanför den vanliga öppettiden
- utbudet av medier och program analyseras med tanke på att nå nya besökargrupper

Enligt bibliotekslagen skall biblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning. Biblioteken stärker arbetet med talböcker, taltidning, lättlästa medier och material för språkutveckling genom att:

- information om och handledning kring lättillgängliga medier erbjuds på alla biblioteken
- revidering och förnyelse av den så kallade Äppelhyllan där material för språkträning och lättlästa medier samlas görs

Biblioteken har i uppdrag att öka kunskapen om informationsteknik och möjliggöra för fler att ta del av det digitala samhället. Den allmänna digitala kompetensen behöver ökas i takt med att det offentliga Sverige och andra aktörer alltmer övergår till digitala tjänster.

I regeringens budgetproposition för 2018 ingår ett digitalt kompetenslyft 2018 - 2020 genom en bred biblioteksatsning där de regionala biblioteken och folkbiblioteken får en viktig roll.¹⁰

Biblioteken i kommunen möter ett ökande behov hos besökare som vill ha hjälp och handledning för att använda olika digitala tjänster. Gruppen 65 år och äldre är relativt stor i kommunen jämfört med genomsnittet i riket. En del i denna åldersgrupp behöver mer intensiva insatser för att öka den digitala kompetensen. Sammantaget kommer bibliotekens uppdrag inom detta område att öka, och för att möta detta behöver en analys av de personella resurserna göras.

Barn och ungdomar är en prioriterad grupp i bibliotekslagen. Biblioteken i kommunen har sedan länge många olika slags verksamhet som riktar sig mot barn och unga. För att nå ännu fler i målgruppen ska biblioteken

- erbjuda alla föräldragrupper inom barnhälsovården ett biblioteksbesök där information om läsning och språkutveckling ges
- ägna särskild uppmärksamhet åt målgruppen unga, både när det gäller lokalens utformning och utbudet av medier och program. Unga ska uppleva att biblioteket är en angelägen plats för dem, en plats där de både kan studera, låna fritidsläsning, få boktips, ordna egna arrangemang, och bara mötas.
- söka samarbeten med relevanta partners för att kunna erbjuda läxhjälp på alla biblioteken i kommunen

Skolbiblioteksverksamhet

Grundskolor

Olandsskolan och Österbyskolan har integrerade skol- och folkbibliotek. I de större av de övriga skolorna finns skolbibliotek med varierande grad av öppetid bemannad med bibliotekarie.

Gymnasieskolor

Bruksgymnasiet och Forsmarks skola är kommunala gymnasieskolor. Wilhelm Haglunds gymnasium är en fristående gymnasieskola. På Bruksgymnasiet finns ett bemannat gymnasiebibliotek.

Skol- och gymnasiebibliotek är en pedagogisk resurs för undervisning och skolarbete som planeras och utgår utifrån respektive skolas identifierade utvecklingsområden. Samarbete mellan lärare och skolbibliotekarier bidrar till att elever får bättre förutsättningar att lära sig. Biblioteksvisningar, boksamtal för klasser och undervisning i källkritik är exempel på sådana samarbeten.

---

¹⁰<http://www.regeringen.se/4a662e/contentassets/79f6d27416794f0bb146c792e02b65fc/utgiftsomrade-17-kultur-medier-trossamfund-och-fritid.pdf>

Digitala resurser som nedladdning av talböcker via Legimus tillhandahålls också av skol- och gymnasiebiblioteken.

Några av skolbiblioteken bemannas några få timmar i veckan. Detta begränsar möjligheten till utveckling av verksamheten.

Fokusområden

Skolbiblioteken

Alla elever i kommunen ska ha tillgång till skolbibliotek enligt skollagen. Skolbiblioteket har en viktig pedagogisk uppgift att fylla, framför allt när det gäller läsande, men också för att stärka elevers kompetenser i bland annat informationssökning, digital kompetens och källkritik.¹¹

Skolbibliotekens arbete stärks genom att

- en handlingsplan för hur skol- och folkbiblioteken ska samverka utarbetas. Planen utformas utifrån skolbibliotekens uppdrag som pedagogisk resurs för undervisning och folkbibliotekens uppdrag att främja språkutveckling och läsning. I Öregrund inleddes en fördjupad samverkan mellan folk- och skolbiblioteket under hösten 2017. Ett steg i utarbetandet av planen kan vara att utvärdera denna samverkan.
- en gemensam strategi för läsfrämjande arbete med barn och unga, till exempel en så kallad "läsutvecklingstrappa" tas fram (en sådan innehåller insatser för barn i olika åldrar, både från skolbibliotekets och från folkbibliotekets sida).
- skolbiblioteken med minst bemanning får förstärkta bibliotekariesurser
- de skolbibliotek som ännu inte har datorbaserad utlåning digitaliseras
- Skolbibliotekarierna fortbildas dels genom gemensam fortbildning på skolorna med övrig pedagogisk personal för att stärka det gemensamma utvecklingsarbetet på skolan och dels genom den egna och verksamhetens behov.
- Respektive skola upprättar en lokal plan för hur biblioteket ska användas utifrån skolans utvecklingsbehov och möjligheter.

Uppföljning

---

¹¹ <https://www.skolinspektionen.se/skolbibliotek>

Enligt Bibliotekslagen (2013:801 18§) ska Kungliga biblioteket tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur biblioteksplanen utformats och hur den används.

Biblioteksplanen för Östhammars kommun följs upp varje år i samband med kultur- och fritidsförvaltningens och barn- och utbildningsförvaltningens verksamhetsberättelse.

En medborgarundersökning genomförs för att boende i kommunen ska kunna uttrycka sin åsikt om biblioteksverksamheten och peka på förbättringsområden.

Riktlinjer för ansökningar

Datum: 2018-02-19
Diarienumr: SSM2018-944
Dokumentnr: SSM2018-944-1
Handläggare: [REDACTED]
Telefon: +46 8 799 4339

Godkänt av: [REDACTED]

Riktlinjer till ideella miljöorganisationer om statligt stöd för arbete med slutförvarsfrågor

Formella krav på ansökan

Till ansökan om statligt stöd för arbete med slutförvarsfrågor ska nedanstående underlag bifogas och följande information framgå:

- 1) **Ansökan undertecknad av ordförande/annan firmatecknare**
Ansökan behöver vara undertecknad av behörig företrädare för föreningen.
- 2) **Ansökan**
Endast en ansökan ska bifogas per förening. Medlemsföreningar behöver inte skicka in egna ansökningar, men det ska av ansökan framgå vilka föreningar som ingår.
- 3) **Avsiktsförklaring**
Syftet med verksamheten som ansökan avser ska anges.

Enligt regeringens budgetproposition för 2018 framgår att avsikten med medlen är att möjliggöra ett långsiktigt stöd till ideella miljöorganisationer att följa den fortsatta processen avseende slutförvar för använt kärnbränsle och annat radioaktivt avfall.
- 4) **Revisorsintyg**
Revisorsintyg som intygar föreningens medlemsantal och att föreningen inte bedriver näringsverksamhet som sin huvudsakliga inkomstkälla.
- 5) **Budgetplan**
En närmare beskrivning kring vad som ingår i kostnadsposterna, särskilt kring de som överstiger belopp på 200 tkr och om det rör informationsmaterial och konsulttjänster. Vad för slags informationsmaterial avser föreningen att ta fram och vad ska konsulterna granska eller utreda.
- 6) **Verksamhetsplan**
Av verksamhetsplanen ska endast planerade aktiviteter som ska finansieras med

statligt stöd framgå. Andra typer av aktiviteter som föreningen finansierar med andra medel är inte relevant för SSM:s granskning av ansökningar.

I verksamhetsplanen ska de planerade aktiviteterna ha en tydlig och relevant koppling till de områden som ideella miljöorganisationer får använda medel till. Detta måste kunna styrkas av föreningarna.

7) **Stadgar**

Föreningens stadgar som beslutas av stämman och anger föreningens namn och ändamål, hur beslut fattas, hur styrelsen utses samt hur revisorer som kontrollerar styrelsens verksamhet utses. (De enskilda medlemsföreningarna behöver inte skicka sina stadgar).

8) **Årsstämmoprotokoll**

Föreningens årsstämmoprotokoll.

9) **Verksamhetsberättelse**

Verksamhetsberättelse med en beskrivning kring vad föreningen hittills har genomfört under föregående år med stöd av medel som tidigare har erhållits.

Kriterier för att erhålla stöd

1. Miljöorganisationen har en styrelse som utses av medlemmarna under demokratiska former och årligen håller stämma i vilken medlemmarna får delta,
2. har stadgar som beslutas av stämman och anger föreningens namn och ändamål, hur beslut fattas, hur styrelsen utses samt hur revisorer som kontrollerar styrelsens verksamhet utses,
3. Miljöorganisationen inte har näringsverksamhet som sin huvudsakliga inkomstkälla, och
4. har minst 1 000 medlemmar, eller är en sammanslutning av ideella föreningar som tillsammans har minst 1 000 olika personer som medlemmar och där varje förening som ingår uppfyller kraven i 1 och 3.

Stödets användning

Stödet får användas till följande:

- Att täcka kostnader för att kunna följa och bedöma frågor som rör slutförvaring i Sverige av använt kärnbränsle och annat radioaktivt avfall samt slutförvaringens påverkan på människors hälsa eller miljön.
- Pågående och kommande prövningar av anläggningar som syftar till att slutförvara använt kärnbränsle och annat radioaktivt avfall (utbyggnaden av slutförvaret för kortlivat låg- och medelaktivt avfall (SFR), anläggningar ingående i ett system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall (Clink och Kärnbränsleförvaret) samt det kommande förvaret för långlivat låg- och medelaktivt avfall (SFL).
- Granskning av industrins Fud-program och yttranden över dessa.
- Deltagande i internationella konferenser och studiebesök samt internationella arbetsgrupper om det kan visas att syftet är att inhämta kunskap för att följa och bedöma den svenska slutförvarsprocessen.
- Kostnaderna får omfatta lönekostnader, lokalkostnader och övriga administrativa kostnader.

Stödet får inte användas till följande:

- Kostnader för information riktad direkt till allmänheten med syfte att påverka den allmänna opinionen. Med detta avses framtagande av kampanjmaterial eller liknande.
- Kostnader för inläsning av utredningar om lagändringar och yttranden som inte har direkt koppling till slutförvarsfrågan.
- Aktiviteter i samband med rivning och avveckling.
- Konferenser som avser Århuskonventionen och dess implementering bedömer SSM ligger utanför det område som ska omfattas av statligt stöd då Århuskonventionen inte har direkt bäring på slutförvaring av använt kärnbränsle utan är av mer generell intresse.

Redovisning av medelstildelningen

Senaste den 31 mars året efter utbetalning ska miljöorganisationerna redovisa medel-s användningen. Redovisningen ska vara granskad och godkänd av föreningens revisorer.

Beträffande anordnande av och deltagande i konferenser, seminarier, studieresor m.m. är det särskilt viktigt att i redovisningen till SSM bifoga inbjudan eller annan dokumentation som visar innehållet och syftet. En sammanställd lista på konferenser, seminarier, studieresor etc. som föreningen deltagit i under året där datum, plats och tema/namn/syfte framgår underlättar SSM:s granskning.

Det är även viktigt att syftet anges i underlag för att begära ersättning t.ex. för hotell- och resekostnader.

Om broschyrer, filmer, m.m. tas fram vill SSM att dessa skickas i samband med redovisningen för att SSM ska ta del av innehållet alternativt att de finns tillgängliga och nedladdningsbara på aktuell hemsida. I verksamhetsberättelsen bör det framgå vilka filmer, broschyrer och andra typer av skrifter som har bekostats med statliga medel. Stöd ges inte till information riktad direkt till allmänheten med syfte att påverka den allmänna opinionen.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Riktlinjer för stöd till lokala föreningar i Östhammars kommun för arbete med slutförvarsfrågor

Bakgrund

Östhammars kommun har under sitt arbete med slutförvarsfrågan valt att underlätta för lokala ideella föreningar att delta i processen om slutförvaring för använt kärnbränsle. Det har varit möjligt för föreningarna att söka stöd för att bland annat delta i samrådsprocessen enligt miljöbalken, följa prövningen av ansökan enligt miljöbalken och enligt kärntekniklagen och genomföra aktiviteter för att öka kunskapen hos framförallt medborgare och förtroendevalda i Östhammars kommun.

Östhammars kommun ansöker årligen om medel från Kärnavfallsfonden för kommunens arbete med slutförvarsfrågan. Under åren har kommunen, som en del av sin ansökan, även sökt medel för stöd till lokala ideella föreningar.

På nationell nivå har det tidigare funnits möjlighet för ideella föreningar med mer än 1 000 medlemmar att ansöka om medel för arbete med slutförvaret för använt kärnbränsle direkt från Kärnavfallsfonden. Denna möjlighet upphörde i januari 2017 och istället finns nu möjlighet för dessa större föreningar att söka stöd från Strålsäkerhetsmyndigheten. Användningen av stödet har utvidgats till att även gälla andra slutförvar för radioaktivt avfall än kärnbränsle som till exempel utbyggnaden av slutförvaret för låg- och medelaktivt avfall.

Strålsäkerhetsmyndigheten har tagit fram riktlinjer för statligt stöd till ideella föreningar för arbete med slutförvarsfrågor. Myndighetens riktlinjer, daterade 2018-02-19, har legat till grund vid framtagandet av dessa riktlinjer (se bilaga).

Förberedande diskussion om riktlinjerna samt remissrunda har genomförts med Opinionsgruppen för säker slutförvaring (OSS), Naturskyddsföreningen i Uppsala län (Östhammarskretsen) och Svenska Quinnorådet (SweQ) inför framtagandet av dessa riktlinjer.

Grundläggande förutsättningar för stöd

En förutsättning för att Östhammars kommun ska kunna ge ekonomiskt stöd till lokala ideella föreningar är att Strålsäkerhetsmyndigheten, som prövar och beslutar om hur medel i Kärnavfallsfonden får användas, beviljar kommunen medel för stöd till föreningar.

I Östhammars kommuns ansökan om medel ur Kärnavfallsfonden för 2018 ansökte kommunen om 550 000 kr för stöd till ideella föreningar. I Strålsäkerhetsmyndighetens beslut om ersättning till Östhammars kommun skriver myndigheten att ”det är tillåtet för en kommun att ge organisationer i uppdrag att utföra sådana insatser som kommunen själv har rätt att göra”.

Stöd kan sökas för helt verksamhetsår och/eller som engångsbelopp. Av det årliga stödbeloppet reserveras 20 % till stöd för enstaka aktiviteter (110 000 kr för 2018). Det årliga belopp som finns tillgängligt för stöd kan variera.

Beslut om beviljande av stöd beslutas av Kommunstyrelsens arbetsutskott enligt delegation från Kommunstyrelsen daterad 2009-09-15 (§ 226).

Kriterier för stöd

För att erhålla stöd ska föreningen uppfylla samtliga av nedanstående kriterier:

1. vara verksam i Östhammars kommun,
2. ha en styrelse som utses av medlemmarna under demokratiska former och hålla årsmöte i vilket medlemmarna får delta,
3. ha stadgar som beslutats av årsmötet och anger föreningens namn och ändamål, hur beslut fattas, hur styrelsen utses samt hur revisorer som kontrollerar styrelsens verksamhet utses,
4. inte ha näringsverksamhet som sin huvudsakliga inkomstkälla,
5. ha minst 20 medlemmar eller vara lokalförening till en nationell förening som har minst 1 000 medlemmar och uppfyller kraven i punkt 2, 3 och 4.

Stödets användning

Stödet får användas till följande:

- Täcka kostnader för att följa och bedöma frågor som rör slutförvaring av använt kärnbränsle och annat radioaktivt avfall i Östhammars kommun samt slutförvaringens påverkan på människors hälsa och miljön.
- Deltagande i pågående och kommande provningar av anläggningar som syftar till att slutförvara använt kärnbränsle och annat radioaktivt avfall i Östhammars kommun (för närvarande kärnbränsleförvaret och utbyggnaden av slutförvaret för kortlivat låg- och medelaktivt avfall (SFR)).
- Granskning av industrins Fud-program och yttranden över dessa.
- Deltagande i internationella konferenser och studiebesök samt internationella arbetsgrupper om det kan visas att syftet är att inhämta kunskap för att följa och bedöma den svenska slutförvarsprocessen.
- Informationsmaterial och informationsträffar vars syfte är att höja kunskapen hos allmänheten.
- Kostnaderna får omfatta lönekostnader, lokalkostnader och övriga administrativa kostnader.

Stödet får inte användas till:

- Kostnader för information riktad direkt till allmänheten med syfte att påverka den allmänna opinionen. Med detta avses framtagande av kampanjmaterial eller liknande. Enligt Strålsäkerhetsmyndighetens

- beslut om medel till Östhammars kommun får kommunen ge stöd till föreningar för att genomföra sådana insatser som kommunen själv har rätt att göra. Östhammars kommun har som princip att inte ta ställning för eller emot ett eventuellt slutförvar förrän kommunfullmäktige fattat beslut i vetofrågan. Föreningar som ska erhålla stöd ska förhålla sig till samma princip. Information till allmänheten ska syfta till att belysa viktiga frågeställningar som på ett eller annat sätt behöver förtydligas eller förklaras av verksamhetsutövare eller myndighet inför ett slutligt ställningstagande.
- Kostnader för inläsning av utredningar om lagändringar och yttranden som inte har direkt koppling till slutförvarsfrågan.
  - Aktiviteter i samband med rivning och avveckling.

Stöd för helt verksamhetsår

Ansökan ska ha inkommit till Östhammars kommun *senast den 31 augusti* året innan det år ansökan avser. Med verksamhetsår avses kalenderår.

Formella krav på ansökan

På ansökan om stöd för helt verksamhetsår ställs följande krav:

1. Underskrift

Ansökan ska vara undertecknad av ordförande eller annan behörig företrädare för föreningen (firmatecknare).

2. Avsiktförklaring

Syftet med verksamheten som ansökan avser ska anges.

3. Budget

Av budgeten ska det tydligt framgå vad som ingår i kostnadsposterna, särskilt om kostnaderna överstiger belopp på 10 000 kronor och om det gäller informationsmaterial och/eller konsulttjänster.

Om föreningen avser att använda stödet för att ta fram informationsmaterial ska det tydligt framgå vilken typ av informationsmaterial stödet ska användas till.

Om föreningen avser att använda stödet till konsulttjänster ska det tydligt framgå vad konsulterna ska granska och/eller utreda.

4. Verksamhetsplan

I verksamhetsplanen ska endast de aktiviteter som ska finansieras med det från Östhammars kommun sökta stödet framgå. Andra typer av aktiviteter som föreningen finansierar med andra medel är inte relevant för kommunens granskning av ansökan.

De planerade aktiviteternas koppling till de områden som stödet får användas till ska tydligt framgå av verksamhetsplanen.

5. Revisorsintyg

Av intyget ska föreningens medelsantal framgå, dess koppling till Östhammars kommun och att föreningen inte bedriver näringsverksamhet som sin huvudsakliga inkomstkälla.

6. Stadgar

Av stadgarna bör det framgå föreningens namn och ändamål, hur stadgar beslutas, hur beslut i övrigt fattas, hur styrelsen utses samt hur revisorer som kontrollerar styrelsens verksamhet utses.

7. Årsmötesprotokoll

Föreningens senaste årsmötesprotokoll, inklusive revisionsberättelse, ska bifogas ansökan.

8. Verksamhetsberättelse

Föregående års verksamhetsberättelse samt en beskrivning av föreningens verksamhet hittills under innevarande år ska bifogas ansökan.

Redovisning av beviljat stöd

Senast den 28 februari året efter utbetalning ska föreningen redovisa hur stödet använts. Redovisningen ska innehålla en verksamhetsberättelse med årsbokslut som är granskad och godkänd av föreningens revisor. Eventuella detaljerade krav på redovisningen meddelas i samband med beslut om beviljat stöd.

Utbetalat stöd som inte använts ska återbetalas till Östhammars kommun i samband med redovisningen eller avräknas mot kommande utbetalningar.

Stöd för enstaka aktivitet

Ansökan ska ha inkommit till Östhammars kommun *senast 6 veckor innan* den aktivitet som ansökan avser.

Formella krav på ansökan

På ansökan om engångsbelopp ställs följande krav:

1. Underskrift

Ansökan ska vara undertecknad av ordförande eller annan behörig företrädare för föreningen (firmatecknare).

2. Avsiktförklaring

Syftet med aktiviteten som ansökan avser ska anges. Den planerade aktivitetens koppling till de områden som stödet får användas till ska tydligt framgå.

3. Budget

Av budgeten ska det tydligt framgå vad som ingår i kostnadsposterna, särskilt om kostnaderna överstiger belopp på 10 000 kronor och om det gäller informationsmaterial och/eller konsulttjänster.

Om föreningen avser att använda stödet för att ta fram informationsmaterial ska det tydligt framgå vilken typ av informationsmaterial stödet ska användas till.

Om föreningen avser att använda stödet till konsulttjänster ska det tydligt framgå vad konsulterna ska granska och/eller utreda.

4. *Revisorsintyg*

Av intyget ska föreningens medelsantal framgå, dess koppling till Östhammars kommun och att föreningen inte bedriver näringsverksamhet som sin huvudsakliga inkomstkälla.

5. *Stadgar*

Av stadgarna bör det framgå föreningens namn och ändamål, hur stadgar beslutas, hur beslut i övrigt fattas, hur styrelsen utses samt hur revisorer som kontrollerar styrelsens verksamhet utses.

6. *Årsmötesprotokoll*

Föreningens senaste årsmötesprotokoll, inklusive revisionsberättelse, ska bifogas ansökan.

7. *Verksamhetsberättelse*

Föregående års verksamhetsberättelse samt en beskrivning av föreningens verksamhet hittills under innevarande år ska bifogas ansökan.

Om föreningen för det år under vilken aktiviteten planeras även sökt stöd för helt verksamhetsår utgår kraven enligt punkterna 4-7.

Redovisning av beviljat stöd

Redovisningen ska ha inkommit till Östhammars kommun senast 1 månad efter genomförd aktivitet. Krav på redovisning meddelas i samband med beslut om stöd. Om stödet överstiger 10 000 kronor ställs liknande krav på redovisning som för stöd för helt verksamhetsår.

Utbetalt stöd som inte använts ska återbetalas till Östhammars kommun i samband med redovisningen eller avräknas mot kommande utbetalningar.

Swe Q
Sveriges Quinnoråd

National Council of Women in Sweden
Tankesmedja på kvinnors villkor

Östhammar 2018-05-08

Till Östhammars kommun

Våra, Swe Q, synpunkter på förslag till Riktlinjer för stöd till lokala föreningar i Östhammars kommun för arbete med slutförvarsfrågor

Kriterier för stöd p 5.

Vi föreslår att man helt slopar krav på antal medlemmar. Uppfyller en förening punkt 2,3 och 4 så ska det räcka. Krav på antal medlemmar utesluter mindre föreningar och man mister möjligheten till att kunna få belyst sakernas tillstånd ur flera perspektiv. Det är ett ensidigt synsätt och mycket odemokratiskt att utesluta mindre föreningar.

Att sortera efter storlek blir som; Är man stor får man komma med i samhällsbygget men är man liten får man stå utanför. Samhällsengagemang handlar inte om storleken menar vi i Swe Q. Varje medborgare är viktig och många små föreningar tillvaratar intressen som kanske få tänker på men som bör beaktas. Vi vill lyfta fram att kunskap, engagemang, erfarenhet och kvalitet är viktigt och bärande. Inte storleken!

De föreningar som sedan länge, fuffigt nog, slagit sig ihop för att uppnå antalet medlemmar och komma ifråga för att söka och få pengar gör att det redan nu är så och fortsättningsvis kommer vara så att de som redan är på banan kommer ifråga. Det går förstås att säga att medborgare kan gå med i en större organisation för att göra sin röst hörd men då vill vi säga att många människor (flest kvinnor) har svag ekonomi och måste väga varje "tjuga" på guldväg. Kanske svårt för en dagens tjänstemannalön eller politikerlön att förstå men en realitet för många, inte minst pensionärer.

Vi vill vidare hänvisa till vår slutrapport för projektet Kvinnors delaktighet och inflytande Slutförvar Forsmark som vi sände till Östhammars kommun i dagarna. I rapporten går att se att också en liten organisation kan göra ett betydande arbete.

För Swe Q, Sveriges Quinnoråd

Ordförande

[REDACTED]

[REDACTED]

Kan du förbereda ett ärende in till KSAu asap// [REDACTED]

[REDACTED]

Bästa [REDACTED]

Möte den 25 april

Swe Q önskar ingå i referensgruppen och har uppfattat att vi är antagna och vi sände också därför våra namn i mejl till dig 29 jan 2018. Det har ju varit en händelserik tid med arbetet så inget konstigt om någon miss skett i mejltrafiken.

Swe Q ber härmed att få ingå i referensgruppen med [REDACTED] som vår ordinarie och undertecknad [REDACTED] [REDACTED] som suppleant. Swe Q vill följa processen och delta i arbetet och få möjlighet att delge kommunen våra synpunkter.

Vi ansöker också härmed om ekonomiskt bidrag (i väntan på de nya riktlinjerna); Ersättning för ev resor och lön för en månad.

Civilsamhällsorganisationerna, som vi tillhör, fyller väl sin plats och behövs i kommunernas lokala arbete. Vi gör jobbet på ideell basis med vårt engagemang och vår tid som enda kapital och behöver få ekonomiska resurser för att kunna bidra.

Redovisningen på redan erhållna medel kommer vi in med i det närmaste. [REDACTED] är den som håller i budgetmedlen men då hon för närvarande ingår i ett forskningsprojekt vid Akademisk Sjukhuset har hon varit inlagd lite till och från utan att kunna styra sin tid så som hon vanligtvis gör.

Hälsningar
För Swe Q

[REDACTED]

Swe Q - Sveriges Quinnoråd

The National Council of Women in Sweden

STADGAR

Senast reviderade vid årsmöte 18 mars 2018

Stadgar för Swe Q – Sveriges Quinnoråd, idéell förening – riksförbund, – samverkan mellan kvinnoorganisationer, jämställdhetsorganisationer och nätverk – bildat den 15 mars 1995, antagna den 23 april 1995, justerade den 29 juni 1995, 1998, 2001, 2007, 2009 och senast 2018.

§1 Ändamål

Swe Q, Sveriges Quinnoråd som Tankesmedja

Tankesmedjan är en fast sammanslutning av kvinnor med hög kompetens, gedigna erfarenheter och kunskaper om jämställdhets-, miljö- och fredsfrågor, även om EU och FN genom medlemmar och kontakter med kvinnor bl. a forskare med expertis i prioriterade områden. Professionalitet finns från bl. a arkitektur, bank, fackförening, jämställdhetsarbete, samhällsplanering och vård och arbete med arkitekt, ledarskaps- och organisationsutvecklare.

Tankesmedjan har brett kontaktnät till kvinnor och kvinnoorganisationer som har som syfte att *påverka* den politiska opinionen.

Tankesmedjan är partipolitiskt obunden, inte knuten till något trossamfund eller någon annan organisation.

Tankesmedjan deltar i samhällsdebatten och tillgängliggör och sprider idéer och tankar till allmänheten.

Syfte för Swe Q är att

- Arbeta för jämställdhet mellan kvinnor och män på samhällets alla plan
- Arbeta för mänskliga rättigheter och skyldigheter
- Arbeta för internationell förståelse och fred
- att nätverka med kvinno- och jämställdhetsorganisationer
- vara informationskanal till och från media och officiella organisationer, nationellt och internationellt
- verka för utbyte av och tillgång till erfarenheter mellan kvinnoorganisationer, jämställdhetsorganisationer och nätverk,
- vara påtryckarorganisation för nationellt och internationellt agerande

- bevaka kvinnofrågor och jämställdhetsfrågor inom och utom landet genom att genomföra projekt och genom att vara representerade i internationella organisationer
- hjälpa organisationer att nå ut

§2 Medlemskap

Central, regional och lokal kvinnoorganisation, jämställdhetsorganisation eller nätverk i Sverige kan bli medlem i Swe Q genom att skriftligen ansöka om medlemskap och därvid uppge sitt ändamål samt styrelsens (motsvarande) sammansättning.

Beslut om inträde fattas av Swe Qs ledningsgrupp

Anmälan om utträde görs före årsmöte.

Medlem ska årligen utan anmaning meddela Swe Qs ledningsgrupp namn och adress på styrelsemedlemmar.

Enskilda personer kan ansluta sig som medlemmar. De har rätt att komma med förslag och delta i diskussioner, är valbara till uppdrag och har rösträtt.

§3 Organisation

Årsmötet är Swe Qs högsta beslutande organ. Det består av en representant från varje medlemsorganisation eller nätverk samt enskilda medlemmar. Endast närvarande har rösträtt.

Årsmöte skall dessutom sammankallas när minst hälften av medlemmarna önskar.

§4 Nätverkets ledning

Ledningsgruppen är nätverkets ledning. Den består av minst tre personer. Val sker på två år med växlande tillsättning.

§5 Årsmöte

Varje år ska årsmöte äga rum under första kvartalet med dagordning enligt §8.

Årsmöte ska dessutom sammankallas när minst hälften av medlemmarna önskar.

§6 Kallelse till årsmöte

Kallelse till årsmöte samt dagordning utfärdas av ledningsgruppen senast en månad före ordinarie möte och senast två veckor före annat möte.

Ordförande för årsmöte väljs på mötet.

§7 Val

Ordinarie årsmöte väljer för två år de i § 4 nämnda ledamöterna i ledningsgruppen. Valet ska förberedas av en valkommitté av minst två ledamöter. Valkommitténs förslag ska utsändas i förväg till medlemmarna.

Ordinarie möte utser en revisor jämte suppleanter.

§8 Dagordning vid årsmöte

Registrering sker före mötets öppnande

- § 1 Mötets öppnande
- § 2 Val av ordförande och sekreterare för mötet
- § 3 Val av två protokolljusterare för mötet
- § 4 Fastställande av dagordningen
- § 5 Fråga om mötets stadgeenliga utlysande
- § 6 Fastställande av registrering
- § 7 Ledningsgruppens berättelse över Swe Qs verksamhet för året
- § 8 Revisorernas berättelse för samma period
- § 9 Fråga om ledningsgruppens ansvarsfrihet
- §10 Val av ledningsgruppens personer
- §11 Val av en revisor och en ersättare
- §12 Val av valkommitté
- §13 Inkomna motioner och propositioner
- §14 Fastställande av verksamhetsplan
- §15 Fastställande av budget
- §16 Fastställande av årsavgift
- §17 Fråga om medlemskap eller utträde
- §18 Fråga om anslutning till internationella organisationer
- §19 Val på två år av representanter i internationella organisationer.
Om fler än en representant får väljas ska växelvis avgång ske. Ledningsgruppen utser i förekommande fall suppleant. Representanterna har delegerad beslutsrätt samt rätt att väcka frågor genom motion eller på annat sätt. Frågorna bör ha diskuterats och ställningstaganden förankrats i relevanta arbetsgrupper inom Swe Q.
- §20 Övriga ärenden

Fråga som inte upptagits i kallelsen får behandlas om mötet beslutar så –se dock §12 och §14.

Största möjliga spridning bör eftersträvas beträffande organisationers plats i ledningsgruppen samt vid val av representanter i internationella organisationer.

§ 9 Röstning vid årsmöte

Varje medlem har en röst. Beslut fattas med en majoritet av två tredjedelar av de närvarande röstberättigade medlemmarna utom vad beträffar §12 och §14.

Omröstning sker öppet om inte annat har begärts.

§10 Ledningsgruppen

Ledningsgruppen konstituerar sig genom att inom sig utse ordförande och kassör samt utser vid mötena protokollförare. Ledningsgruppen utför Sveriges Quinnoråds löpande arbetsuppgifter enligt årsmötets beslut.

Ledningsgruppen förser årligen medlemmarna med förteckning över medlemmar och presidier (motsvarande).

Ledningsgruppen lyssnar på medlemmarnas inställning i uppkomna frågor.

Ledningsgruppen förvaltar Sveriges Quinnoråds medel.

Ledningsgruppen ska hålla minst två sammanträden årligen, till vilka hela ledningsgruppen kallas. Protokoll ska föras.

Ledningsgruppen är beslutsmässig när minst tre är närvarande.

Ledningsgruppen ska kalla till årsmöte, göra verksamhetsberättelse och bokslut liksom verksamhetsplan och budget.

§11 Finanser

Avgiften fastställs av ordinarie årsmöte för påföljande år.

Avgiften ska betalas före den 1 april.

Det åligger ledningsgruppen att finna finansieringsformer för verksamheten i enlighet med årsmötets beslut.

Räkenskaperna omfattar kalenderår och ska överlämnas till revisorn en månad före ordinarie årsmöte.

§12 Stadgar

Förslag till ändring av Swe Qs stadgar ska skickas till medlemmarna senast samtidigt med kallelsen till årsmöte.

§13 Arkiv

Swe Qs handlingar förvaras av ledningsgruppen.

Äldre handlingar överlämnas till universitetsbibliotekets kvinnohistoriska samlingar i Göteborg.

§14 Upplösning av Swe Q - Sveriges Quinnoråd

För upplösning av Swe Q och beslut om fördelning av tillgångar fordras beslut som vid stadgeändring (§12).

Swe Q
Sveriges Quinnoråd

National Council of Women in Sweden
Tankesmedja på kvinnors villkor

Godkänd av årsmötet 18 mars 2018

Verksamhetsberättelse 2017

Verksamhetsberättelsen omfattar tiden 1 januari – 31 december

1. 11 protokollförda och justerade möten har hållits varav ett är årsmöte inkl. konstituering.
2. Ett möte inkl. teaterbesök har hållits utan minnesanteckningar. Se prot. 2017-09-03 p 3.
3. Ett medlemsmöte genomfördes 2 sep i Östhammar. Summering se prot. 2017-09-03 p 6.

Organisation

- Swe Q, Sveriges Quinnoråd, har under året haft 14 betalande enskilda medlemmar. En betalande organisationsmedlem, IKFF – Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet Stockholmskretsen med ca 110 medlemmar. Swe Q har en referensgrupp i Göteborg och många kontakter med såväl nationella kvinnoorganisationer och nätverk som internationella samverkansparter.

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

- **Valberedning**

- Årsmötet utsåg ledningsgruppen till valberedare

- **Lokaler**

- Vår administrativa hemvist är Stockholm. Vårt programkontor finns hos [Redacted] Österbybruk. De flesta av ledningsgruppens möten har hållits hos [Redacted]. Ett möte har hållits i Botarsbo Österbybruk i samband med medlemsmötet i Östhammar. Möten har också genomförts via Skype.

Verksamhet

- **Egna verksamheten, arrangemang och projekt under året**

- Integrationsprojekt i Östhammar. Genom att vi erhöll 10 000 kr från Östhammars kommun kunde vi genomföra informationsmöten i Österbybruk respektive Östhammar och därefter ordnade vi två verkstäder för integrering. En gemensam matlagning med middag i Botarsbo och en handarbetsträff hos Vuxenskolan i Östhammar. Skriftlig rapport finns.

- Releaseparty genomfördes 27 jan på Vuxenskolan i Östhammar där vi presenterade vårt specialnummer Tillsammans 4/2016 - Kvinnor om bygga och bo och jämställda transporter.
- Kvinnors röst behövs – om boende och transporter (våra rekommendationer) översattes till engelska av vår medlem [REDACTED].
- Fred med jorden och på jorden 5 juni. Vi genomförde ett stort samarrangemang med tal, sång och musik i Valö Östhammars kommun. Vi samtalade om vårt gemensamma ansvar för framtiden för fred med och på jorden. Dagen avslutades med fredsbön och sång i vackra Mariakyrkan i Valö. Vi fick kulturbidrag med 6000 kr från Östhammars kommun. Skriftlig dokumentation finns.
- DollsFor Change, Dockprojektet. Vi stödjer projektet och har under våren ordnat dockverkstäder i Uppsala, Östhammar och Österbybruk.
- Undersökning av kommuners bostadsförsörjningsplaner som vi påbörjat hösten 2016 avslutades p.g.a. förändrade politiska förutsättningar för hela bostadspolitiken. Separat dokumentation finns.
- Projektet En hållbar utveckling med fokus på boende och transporter på kvinnors villkor avslutades den 28 februari och godkännande kom den 14 september.
- Studieplan Kvinnors röst behövs – med fokus på kvinnors roll i lokalsamhället framtiden. En modell inom ramen för projektet En hållbar utveckling med fokus på boende och transporter.
- Siri-projektet. Medlemmen [REDACTED] utsågs att tillsammans med [REDACTED] utforma ett program för föreningens arbete med bostads- och kommunikationspolitiken. En träff har hållits där projektet döptes till Siri (den dagens namnsdag) och en programförklaring påbörjades. På grund av vår skrala ekonomi som inte tillåter några resor förutom på egen bekostnad har inte projektet framskridit som planerat men kommer vara med i 2018 års Verksamhetsplan.
- Nominering till en plats i Partsgemensamt forum (PGF) 2018 inlämnades. Vi blev inte invalda men vi kan delta i öppna förmöten, inbjudan genom Civos, som hålls inför varje möte i PGF.
- Projekt Slutförvar Forsmark. Vi sökte projektpengar från Östhammars kommun för verksamhet december 2017 – mars 2018. Med anledning av under hösten pågående domstolsförhandlingar i Mark- och Miljödomstolen (MMD) kring frågan om slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark och också planerad kommande lokal folkomröstning i Östhammar sökte vi projektpengar. Projektet Slutförvar Forsmark – kvinnors roll i lokalsamhället erhöll efter beslut i kommunstyrelsens AU den 19 december 41 000 kr.

• Årsmötet 4 mars

- Årsmötet hölls under trevliga former hos [REDACTED]. Deltagarna reste gemensamt med Eckerölinjens färja efter anslutning med buss från olika håll. Förutom att sedvanliga årsmötesförhandlingar genomfördes åt vi gemensam middag – grönsaks wok med storräkan - tillagad av den goda grannen [REDACTED]. All förtäring tillhandahölls till självkostnadspris.
- Medlemsavgiften beslöts sänkas fr o m 8 mars till 100 kr/person att gälla för resten av år 2017 samt för 2018. Prenumerationsavgiften sänks till 50 kr. Medlemsavgiften för medlemsorganisationer kvarstår till 200 kr för de med färre än 500 medlemmar och 300 kr för dem med 500 medlemmar eller flera.

• Samverkan och deltagande i projekt tillsammans med andra organisationer

Internationella Kvinnodagen 8 mars

- Tillsammans med MR-nätverket (Mänskliga Rättigheter) i Uppsala medverkade vi i ett gemensamt arrangemang på temat FN:s hållbarhetsmål 2030. [REDACTED] var arrangemangets moderator för gruppdiskussioner [REDACTED] höll i gruppdiskussionen kring mål 11- Hållbara städer och samhällen. Vi hade med oss materialen specialnumret Tillsammans 4/2016 och Kvinnors röst behövs.

- [REDACTED] deltog i ett seminarium på Europahuset i Stockholm.
- [REDACTED] deltog i en manifestation utanför Norra Latin i Stockholm på temat Kvinnor utan gränser.

Dolls For Change Dockprojektet och Kulturkalaset i Göteborg 16-20 augusti

- Dockprojektet är ett initiativ för att stärka demokratiska krafter både i Sverige och övriga världen. Projektet som är helt fristående från någon organisation drivs av eldsjälur från när och fjärran. Varje docka som görs har ett skrivet budskap som förmedlas till världens ledare. Dockorna ämnar sedan doneras till barn i flyktingläger.
- [REDACTED] reste på egen bekostnad till Göteborg för att tillsammans med många andra volontärer medverka i dockverkstäderna på Kulturkalaset. Vår medlem [REDACTED] a [REDACTED] slöt upp. Över 600 dockor gjordes av besökarna på Kulturkalaset.
- Dockprojektets utställning med över 1000 dockor skickade från hela världen presenterades på Världskulturmuseet i Göteborg med invigning den 19 december.

Artister för fred. Gränslös fredsgala i Stockholm 23 september

[REDACTED] var med i planeringen för galan. [REDACTED] var volontärer. [REDACTED] presenterade dockprojektet Dolls For Change genom att ge deltagarna möjlighet att göra egna dockor. Vi hade med oss materialen specialnumret Tillsammans4/2016 och Kvinnors röst behövs.

Mark- och miljödomstolens förhandlingar om slutförvar för använt kärnbränsle

- [REDACTED] har som representant för Gröna Kvinnor följt domstolsförhandlingarna under hösten och utsågs av Milkas (Miljörörelsens kärnavfallssekretariat) att delta i rundabordsamtal med regeringen den 4 december.

Sveriges Kvinnolobby och Riksorganisationen RIFFI

- Vi är medlemmar, som en av ca 45 organisationer, i paraplyorganisationen Sveriges Kvinnolobby.
- Vi har fortsatt samarbete med RIFFI (Riksförbundet för internationella föreningar för invandrarkvinnor).

• Integrationsnätverket Östhammars kommun

- Vi har aktivt deltagit i Östhammar kommuns integrationsnätverk under året. Möten har hållits en gång i månaden på olika orter inom kommunen.

• Internationella kontakter - samarbeten

- Marta Center Riga Lettland. Vi har kontinuerlig kontakt med [REDACTED] och de var också med i vårt seminarium 5 juni i Valö där Iluta Lace och hennes syster Dita Lace framförde traditionella lettiska sånger.
- Genom medlemskap i Sveriges Kvinnolobby är vi medlemmar i European Women's Lobby, EWL och FNs kvinnokommission CSW.

• Sveriges Kvinnolobby

Forum Jämställdhet i Örebro 31/1 - 1/2

- Vi deltog genom [REDACTED] medverkan både som volontärer i forumet och i Sveriges Kvinnolobbys monter med våra material, specialnumret Tillsammans 4/2016 Kvinnor om bygga och bo och jämställda transporter och Kvinnors röst behövs - om boende och transporter.
- Vi var en av 18 nominerade till årets Jämställdhetspris. Priset tilldelades Eskilstuna kommun.

Årsmötet 25 mars

- Vårt ombud vid årsmötet [REDACTED] till styrelsen men hon föreslogs inte av valberedningen. Mötet röstade enligt valberedningens förslag.
- Vi hade inlämnat en motion om att Sveriges Kvinnolobby blir medlem i Paraplyorganisationen Social Forum. Mötet avtog motionen.

EU-projekt

- Förfrågan från Sveriges Kvinnolobby som de fått från European Womens Lobby om svensk representant till en projektansökan från ett konsortium av transportexperter i EU, som söker pengar från ett EU-program om forskning och finansiering kallat **European Horizon 2020***). Vi nominerade [REDACTED] till uppdraget.
- *) A consortium of transport experts in a new project under the European Horizon 2020 research and funding programme had requested the European Women's Lobby to find a Swedish group focusing on women and transport, to bring into a **proposed European project on transport and inclusion**. They invited the Swedish Women's Lobby to serve on a stakeholder forum. They asked the National Council of Women in Sweden who nominated Kirsti Kolthoff.

Ordförandeträff och 20-årsjubileum 14 oktober

- Vår representant vid ordförandeträffen var [REDACTED] Vid den efterföljande 20-årsjubileumsfesten deltog förutom [REDACTED]

Övrigt

- Vi hade lämnat in förslag till Sveriges Kvinnolobbys Verksamhetsplan 2017 (VP) om nytt prioriterat område. Kvinnors röst behövs – om boende och transporter på kvinnors villkor. Vår inlägga medföljde glädjande nog Sveriges Kvinnolobbys VP som bilaga men tyvärr utan att boende och transporter för den skull blev särskilt beaktade som prioriterade områden.

• Information till medlemmar och presumtiva medlemmar genom Hemsida, Facebookgrupp och infoblad

- Hemsida. Facebook [REDACTED] har ansvarat för vår information på hemsidan och på Facebook.
- Vi har aktivt spridit vårt specialnummer Tillsammans 4/2016 med extra insticksblad om Swe Q som tankesmedja samt foldern Kvinnors röst behövs – om boende och transporter (våra rekommendationer) vid alla tillfällen där vi närvarat.
- Nyhetsbrev Tillsammans nr 1 utgavs i maj.
- Medlemsblad Information från styrelsen juni – dec 2017 skickades ut i slutet av dec.

• Övrigt

- Vår begäran om träff med bostadsminister [REDACTED] avslogs.
- Vår ansökan om organisationsbidrag hos MUCF (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor) avslogs.
- Vår ansökan om 50 000 kr för kulturprojekt hos Region Uppsala till Fred med jorden och på jorden 5 juni avslogs.
- Vi nominerades till årets Jämställdhetsstjärna för transportsektorn 2016. Priset gick till Nätverket NKDF (Nätverket för kvinnor inom Drivmedels- och Fordonsbranschen).
- Vi stödjer Östersjöfred – Women's Baltic Peacebuilding Initiatives.
- Vi har anmält vår förening Swe Q till Östhammars kommuns föreningsregister.

- Vi har deltagit i seminarier anordnade av Global Utmaning samt uppföljningsmöten efter Habitat III i Ecuador.
- Free Iran Paris 2017. Det årliga konventet anordnas som en manifestation med hopp om ett fritt, sekulärt och jämställt Iran. [REDACTED] var inbjuden av iranska vänner från Sverige. [REDACTED] och [REDACTED] konventet på plats och på egen bekostnad. Rapport skriven av [REDACTED] finns publicerad på Facebook Swe Q projekt internt.
- Vi lämnar kontinuerligt in föreningens handlingar för arkivering till Kvinn Sam vid Göteborgs universitets Humanistiska bibliotek, länk B 89. Senaste handlingar inlämnades när vi var i Göteborg för Kulturkalaset 16-20 augusti.
- Vår prenumeration av nättidningen Feministiskt Perspektiv avslutades 2017 p g a föreningens svaga ekonomi. Nättidningen kostar 500 kr/år.

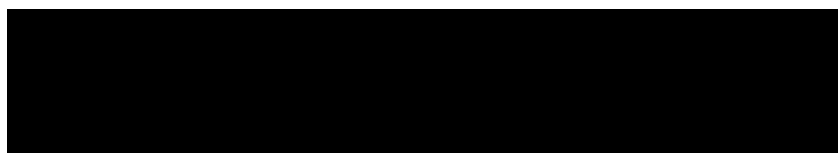
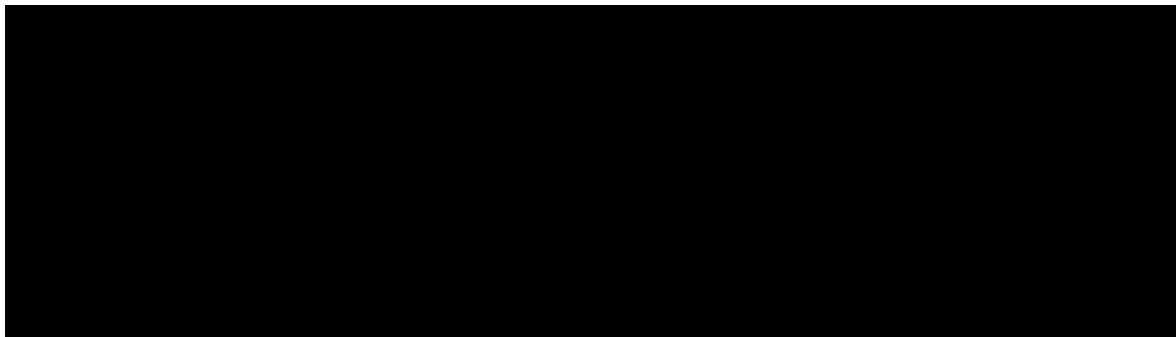
Minnesord

Swe Q:s trogna medlem sedan starten 1995 [REDACTED] gick bort den 2 februari efter en lång tids sjukdom. [REDACTED] deltog sedan starten av Swe Q aktivt i ledningsgruppens arbete under åren och uppmärksammades på begravningen av flera medlemmar med blommor och tal som uttryckte tacksamhet för hennes gärning för Swe Q.

• Slutord

Swe Q har trots knappa ekonomiska resurser bedrivit en omfattande verksamhet under året. Oförtrutet och idogt arbetar föreningens styrelse och medlemmar med målet för ögonen – att synliggöra och förbättra kvinnors villkor på livets alla områden och med specialfokus på boende och transporter. Vi har i arbetet under året haft stor nytta av vårt specialnummer Tillsammans 4/2016 Kvinnor om bygga och bo och jämställda transporter och också av foldern Kvinnors röst behövs – om boende och transporter (våra rekommendationer). Det har visat sig att våra material är hållbara över tid vilket gläder oss. Skulle vi önska oss något riktigt mycket för framtida år skulle det vara bättre ekonomiska resurser och att vi därmed kunde inspirera många fler kvinnor att delta i planerings- och förändringsarbete för att uppnå verklig jämställdhet.

Stockholm den 13 februari 2018

SweQ:s adress: c/o Talvitie, Valhallavägen 148 F, 7 tr, 115 24 Stockholm
Hemsida www.sveq.se/wp
Org.nr 802401-8502

tfn 072-167 76 22
tfn 070-244 89 13
e-post: info@sveq.se
På Facebook Swe Q
Plusgiro 72 86 46-1

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Missiv

1(4)

2018-04-10

511-5348-2015

Enligt sändlista

Naturvårdshandläggare
010-2233422

Remiss angående regional plan för grön infrastruktur i Uppsala län

Länsstyrelsen Uppsala län översänder härmed remissversionen av rapporten ”Grön infrastruktur i Uppsala län – analys av nuläget och plan för insatsområden”. Ni erbjuds möjlighet att lämna yttranden över remissen senast 2018-07-01.

Bakgrund

Alla länsstyrelser har fått i uppdrag av regeringen att ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur i länet. Arbetet har pågått sedan 2016 och ska redovisas till regeringen av länsstyrelserna senast 1 oktober 2018.

Grön infrastruktur definieras som nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande.

Startskott för fortsatt arbete

Det är ett omfattande arbete att ta fram en plan för grön infrastruktur för hela länet. Det är viktigt att notera att detta är att betrakta som startskottet för ett fortsatt arbete med analys, framtagande av åtgärder och dialog- och förankringsprocesser. Det fortsatta arbetet, inom identifierade insatsområden, kommer bedrivas i dialog med relevanta aktörer, såväl inom befintliga forum som i nya sådana.

Grön infrastruktur visar möjligheter

Rapporten är ett kunskaps- och planeringsunderlag för lokalt och regionalt arbete i Uppsala län. Värdeutrakter eller annat underlag som presenteras medför inga juridiska förändringar eller tillägg till det som redan framgår i befintlig lagstiftning exempelvis Plan- och bygglagen och Miljöbalken. Underlaget kan användas för planering, prövning och prioritering av

- Statliga och kommunala naturvårdsinsatser, såväl områdesskydd som skötsel och förvaltning.
- Hållbar mark- och vattenanvändning på såväl landskapsnivå som lokal nivå.
- Samhällsutveckling, infrastruktur samt andra anmälnings- och tillståndspliktiga verksamheter.

Rapporten anger insatsområden med föreslagna åtgärder som bidrar till att utveckla och stärka länets gröna infrastruktur. I rapporten har länsstyrelsen sammanställt vissa relevanta stödformer som kan sökas för att genomföra åtgärder.

2018-04-10

511-5348-2015

Ert remissyttrande kan förbättra slutversionen

Vissa avsnitt i remissversionen är ännu inte färdigutvecklade, och länsstyrelsen avser arbeta vidare med dessa under remisstiden. Länsstyrelsen ser fram emot era konstruktiva synpunkter och kommentarer med utgångspunkt från nedan:

1. Länsstyrelsen önskar ett samlat yttrande från respektive organisation.
2. Fokusera i första hand ert yttrande till de delar som berör er verksamhet, såväl geografiskt som tematiskt.
3. Tycker ni att nulägesanalysen och insatsområdena för grön infrastruktur i Uppsala län förmedlas på ett tydligt och relevant sätt? Om inte hur kan texterna och innehållet förbättras?
4. Ser ni ytterligare insatsområden som kan beaktas i det fortsatta arbetet med grön infrastruktur i länet? Om ja, vilka? Utveckla gärna ert svar.
5. Önskar ni bidra med underlag (t.ex. kartor, rapporter eller fakta) som kan hjälpa till att förbättra framtida arbete med länets gröna infrastruktur?
6. Remisstiden löper till 2018-07-01. Länsstyrelsen beaktar dock inkomna yttranden löpande och mottar gärna yttranden så snart som möjligt. Möjligheten för Länsstyrelsen att beakta yttranden i slutversionen ökar ju tidigare yttrandena inkommer.

Yttranden skickas till uppsala@lansstyrelsen.se och märks med Dnr 511-5348-15.

-
-

010-22 33 424

2018-04-10

511-5348-2015

Sändlista:

Uppsala kommun, [uppsala.kommun@uppsala.se](mailto: uppsala.kommun@uppsala.se) m.fl.
Heby kommun, [information@heby.se](mailto: information@heby.se), m.fl.
Östhammars kommun, [osthammardirekt@osthammar.se](mailto: osthammardirekt@osthammar.se), m.fl.
Älvkarleby kommun, [kommun@alvkarleby.se](mailto: kommun@alvkarleby.se), m.fl.
Knivsta kommun, [knivsta@knivsta.se](mailto: knivsta@knivsta.se), m.fl.
Tierps kommun, [medborgarservice@tierp.se](mailto: medborgarservice@tierp.se), m.fl.
Enköpings kommun, [kommunen@enkoping.se](mailto: kommunen@enkoping.se), m.fl.
Håbo kommun, [kommun@habo.se](mailto: kommun@habo.se), m.fl.
Upplandsstiftelsen, [info@upplandsstiftelsen.se](mailto: info@upplandsstiftelsen.se)
Hushållningssällskapet, [hskonsult@hushallningssallskapet.se](mailto: hskonsult@hushallningssallskapet.se), m.fl.
LRF Mälardalen, [malardalen@lrf.se](mailto: malardalen@lrf.se), m.fl.
Skogsstyrelsen, [jenny.stendahl@skogsstyrelsen.se](mailto: jenny.stendahl@skogsstyrelsen.se), m.fl.
Trafikverket, [anders.sjolund@trafikverket.se](mailto: anders.sjolund@trafikverket.se)
Fortifikationsverket, [fortv@fortifikationsverket.se](mailto: fortv@fortifikationsverket.se)
Försvarsmakten, [exp-hkv@mil.se](mailto: exp-hkv@mil.se)
Havs- och Vattenmyndigheten, [ingemar.andersson@havochvatten.se](mailto: ingemar.andersson@havochvatten.se)
Jordbruksverket, [jordbruksverket@jordbruksverket.se](mailto: jordbruksverket@jordbruksverket.se)
Naturvårdsverket, [erik.sjodin@naturvardsverket.se](mailto: erik.sjodin@naturvardsverket.se), m.fl.
SGU, [sgu@sgu.se](mailto: sgu@sgu.se)
Länsstyrelsen Gävleborg, [johanna.ehlin@lansstyrelsen.se](mailto: johanna.ehlin@lansstyrelsen.se)
Länsstyrelsen Västmanland, [mikael.proos@lansstyrelsen.se](mailto: mikael.proos@lansstyrelsen.se)
Länsstyrelsen Stockholm, [anna.lindhagen@lansstyrelsen.se](mailto: anna.lindhagen@lansstyrelsen.se)
Länsstyrelsen Södermanland, [karl.ingvarsson@lansstyrelsen.se](mailto: karl.ingvarsson@lansstyrelsen.se)
Länsstyrelsen Örebro, [erik.gothlin@lansstyrelsen.se](mailto: erik.gothlin@lansstyrelsen.se)
Statens Fastighetsverk, [sfv@sfv.se](mailto: sfv@sfv.se)
Vattenfall Eldistribution, [registratur.eldistribution@vattenfall.com](mailto: registratur.eldistribution@vattenfall.com)
Fortum, [birgitta.adell@fortum.com](mailto: birgitta.adell@fortum.com)
Svenska kraftnät, [registrator@svk.se](mailto: registrator@svk.se)
Svensk vattenkraft förening, [info@svenskvattenkraft.se](mailto: info@svenskvattenkraft.se)
Bergvik Skog AB, [info@bergvikskog.se](mailto: info@bergvikskog.se), m.fl.
Billerud Korsnäs AB, [infoskog@billerudkorsnas.com](mailto: infoskog@billerudkorsnas.com), m.fl.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Missiv

4(4)

2018-04-10

511-5348-2015

Holmen Skog AB, info@holmen.com
Mellanskog, info@mellanskog.se
Skogssällskapet, lotta.moller@skogssallskapet.se
Uppsala akademiförvaltning, info@uaf.uu.se, m.fl.
Sveriges Lantbruksuniversitet, lars.edvin.andersson@slu.se, m.fl.
ArtDatabanken, ingrid.wanstrand@slu.se, m.fl.
Region Uppsala, region.uppsala@regionuppsala.se, m.fl.
Naturskyddsföreningen, Uppsalas länsförbund,
kansli.malardalen@naturskyddsforeningen.se, m.fl.
Upplands Ornitologiska förening, info.uof@gmail.com
Upplands Botaniska förening, upplands.botaniska.forening@gmail.com
Upplands Entomologiska förening, stefanriksson@eurofins.se
Svenska kyrkan, uppsalastift@svenskakyrkan.se, m.fl.
Upplandsmuseet, info@upplandsmuseet.se
Fyrisåns vattenförbund, zahrah.lifvendahl@uppsala.se
Tämnarens vatten, info@tamnaren.se
Sportfiskarna, info@sportfiskarna.se
Friluftsförbundet, uppsala@friluftsforamjandet.se
Fältbiologerna, info@faltbiologerna.se

Grön infrastruktur i Uppsala län

Analys av nuläget och plan för insatsområden

”Grön infrastruktur är nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande.”

Länsstyrelsen i Uppsala län.

Dnr 511-5348-15

Kontakt under remisstiden:

[Redacted contact information]

[Redacted contact information]

REMISSVERSION 2018-04-10

Ej layoutad eller korrekturläst

Gul överstrykning är exempel på områden som länsstyrelsen avser utveckla under remisstiden.

Innehåll

Innehåll.....	2
Förord till remissversion	5
Startskott för fortsatt arbete.....	5
Grön infrastruktur visar möjligheter.....	5
Ert remissyttrande kan förbättra slutversionen.....	5
Sammanfattning.....	6
Inledning.....	7
Vad är grön infrastruktur?	7
Länsstyrelsens uppdrag och avgränsning	8
Läsanvisning.....	8
Ekologiskt motiv till handlingsplaner för grön infrastruktur.....	9
Begrepp och ordlista.....	9
Syfte och mål med handlingsplanen.....	9
Övergripande mål och syfte med grön infrastruktur	10
Nulägesbeskrivning och grunduppgifter om fysiska förutsättningar	12
Hav i balans samt levande kust och skärgård.....	14
Länets marina miljöer och kustmiljöer.....	14
Levande sjöar och vattendrag.....	19
Sjöar och vattendragmiljöer i länet.....	19
Myllrande våtmarker	32
Våtmarkernas naturtyper i länet	32
Ett rikt odlingslandskap.....	40
Mosaikartad jordbruksmark	41
Gräsmarkerna i länet	41
Levande skogar.....	51
Skogsmark i länet.....	51
God bebyggd miljö.....	66
Planera för den gröna infrastrukturen.....	68
Den gröna urbana miljöns värden för människor	69
Den gröna urbana miljöns värden för biologisk mångfald.....	70
Ekosystemtjänster.....	70
Klimatförändringar	74
Olika scenarier.....	74
Högre temperatur.....	75
Nederbörden ökar och vattenflöden förändras	75
Stigande vattennivåer vid kusten.....	75

Mälaren och större vattendrag.....	76
Förlängd vegetationsperiod.....	76
Risk för ras skred och erosion.....	76
Generellt om klimatförändringens påverkan på naturmiljön.....	76
Övergripande bedömning av de främsta utmaningarna för grön infrastruktur i Uppsala län.....	77
Många möjligheter att stärka länets gröna infrastruktur.....	77
Särskilt viktiga element i landskapet.....	77
Bristande viktiga länkar för olika naturtyper.....	77
Geografiska områden som lämpar sig särskilt väl för restaureringsinsatser eller nyskapande.....	77
Målsättningar för utvalda insatsområden.....	79
Insatsområde 1: Fortsatt utvecklings- och fördjupningsarbete med framtagna värdetrakter.....	79
Insatsområde 2: Restaurering och anläggande av våtmarker.....	81
Insatsområde 3: Hållbar vattenkraft och fiske i Nedre Dalälven.....	82
Insatsområde 4: Åsmiljöer för alla.....	82
Insatsområde 5: Dialog och förankring kring grön infrastruktur i skogslandskapet.....	83
Insatsområde 6: Kartläggning och analys av havets och kustens naturvärden.....	83
Insatsområde 7: Grön infrastruktur i planering och prövning.....	84
Insatsområde 8: Regional analys över faunapassager och barriärer i Uppsala län.....	85

Versionshantering

Version	Datum	Händelse/version	Signatur
0.7	2018-04-10	Version för externremiss	NK

REMISS

Förord till remissversion

Alla länsstyrelser har fått i uppdrag av regeringen att ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur i länet. Arbetet har pågått sedan 2016 och ska redovisas till regeringen av länsstyrelserna senast 1 oktober 2018. Grön infrastruktur definieras som nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande.

Startskott för fortsatt arbete

Det är ett omfattande arbete att ta fram en plan för grön infrastruktur för hela länet. Det är viktigt att notera att detta är att betrakta som startskottet för ett fortsatt arbete med analys, framtagande av åtgärder och dialog- och förankringsprocesser. Det fortsatta arbetet, inom identifierade insatsområden, kommer bedrivas i dialog med relevanta aktörer, såväl inom befintliga forum som i nya sådana.

Grön infrastruktur visar möjligheter

Rapporten är ett kunskaps- och planeringsunderlag för lokalt och regionalt arbete i Uppsala län. Värdeutrakter eller annat underlag som presenteras medför inga juridiska förändringar eller tillägg till det som redan framgår i befintlig lagstiftning exempelvis Plan- och bygglagen och Miljöbalken. Underlaget kan användas för planering, prövning och prioritering av

- Statliga och kommunala naturvårdsinsatser, såväl områdesskydd som skötsel och förvaltning.
- Hållbar mark- och vattenanvändning på såväl landskapsnivå som lokal nivå.
- Samhällsutveckling, infrastruktur samt andra anmälnings- och tillståndspliktiga verksamheter.

Rapporten anger insatsområden med föreslagna åtgärder som bidrar till att utveckla och stärka länets gröna infrastruktur. I rapporten har länsstyrelsen sammanställt vissa relevanta stödformer som kan sökas för att genomföra åtgärder.

Ert remissyttrande kan förbättra slutversionen

Vissa avsnitt i remissversionen är ännu inte färdigutvecklade, och länsstyrelsen avser arbeta vidare med dessa under remisstiden. Länsstyrelsen ser fram emot era konstruktiva synpunkter och kommentarer med utgångspunkt från nedan:

1. Länsstyrelsen önskar ett samlat yttrande från respektive organisation.
2. Fokusera i första hand ert yttrande till de delar som berör er verksamhet, såväl geografiskt som tematiskt.
3. Tycker ni att nulägesanalysen och insatsområdena för grön infrastruktur i Uppsala län förmedlas på ett tydligt och relevant sätt? Om inte hur kan texterna och innehållet förbättras?
4. Ser ni ytterligare insatsområden som kan beaktas i det fortsatta arbetet med grön infrastruktur i länet? Om ja, vilka? Utveckla gärna ert svar.
5. Önskar ni bidra med underlag (t.ex. kartor, rapporter eller fakta) som kan hjälpa till att förbättra framtida arbete med länets gröna infrastruktur?
6. Remisstiden löper till 2018-07-01. Länsstyrelsen beaktar dock inkomna yttranden löpande och mottar gärna yttranden så snart som möjligt. Möjligheten för Länsstyrelsen att beakta yttranden i slutversionen ökar ju tidigare yttrandena inkommer.

Yttranden skickas till [uppsala@lansstyrelsen.se](mailto: uppsala@lansstyrelsen.se) och märks med Dnr 511-5348-15.

[Redacted signature block]

Sammanfattning

Grön infrastruktur är nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande. Där landskapet har en fungerande grön infrastruktur finns sammanlänkade livsmiljöer som möjliggör arters spridning och funktion i olika delar av livscykel. Fungerande grön infrastruktur klarar också av att förse människor med olika ekosystemtjänster, såsom rekreativsmöjligheter, livsmedelsproduktion och vattenrening. Arbetet för att stärka grön infrastruktur kan både handla om skydd av områden, hänsyn genom hållbart brukande av naturresurser, men också frivilliga åtaganden och insatser i landskapet.

Denna regionala handlingsplan för grön infrastruktur i Uppsala län bottenar i internationella mål och överenskommelser såsom Nagoya- och Aichimålen och har stark koppling till bl.a. svenska miljö kvalitetsmålen. Syftet med handlingsplanen för grön infrastruktur är att det ska utgöra ett underlag för det kontinuerliga arbetet med att bevara och förstärka den gröna infrastrukturen i Uppsala län. De specifika målen för arbetet är att:

- Samla kunskapsunderlag om kvalitéer i landskapet.
- Utgöra ramverk för landskapsplanering av naturvårdsinsatser.
- Ta fram underlag för hållbar mark- och vattenanvändning.
- Ta fram underlag för fysisk planering och prövning.

Sammanhängande naturområden som har höga naturvärden med avseende på befintligt naturtillstånd benämns värdekärnor. Landskapsavsnitt som har höga tätheter av värdekärnor benämns värde trakter. För Uppsala län presenterar handlingsplanen värde trakter för de olika naturtyperna skog, hav och kust, våtmarker, sjöar och vattendrag samt gräsmarker. Värde trakterna är ett viktigt bidrag till att uppfylla handlingsplanens mål.

Baserat på en nulägesbeskrivning av den gröna infrastrukturen i länets naturtyper har ett antal insatsområden tagits fram, där föreslagna åtgärder syftar till att förbättra kunskapsunderlag, analysera samband och brister, främja dialog och/eller stärka landskapsperspektivet i planering som påverkar den gröna infrastrukturen. Insatsområdena i handlingsplanen avser:

- Fortsatt utvecklings- och fördjupningsarbete med framtagna värde trakter
- Förbättrat kunskapsunderlag om marina naturvärden och värde trakter
- Analys av lämpliga områden för restaurering och nyanläggande av våtmarker
- Dialog med skogsbrukets aktörer kring åtgärder för grön infrastruktur i länets skogar
- En samlad plan för länets åsmiljöer avseende skydd, friluftsliv, vatten- och materialförsörjning.
- Åtgärder för att förbättra ekologiskt funktionella kantzoner kring sjöar och vattendrag samt specifika åtgärder kring Tämnaren och Nedre Dalälven
- Åtgärder för att främja integrering av grön infrastruktur i planering och prövning
- Regional analys över faunapassager och barriärer.

Behöver utvecklas. Färdigställs under/efter remisstiden

Inledning

I denna del redovisas syftet med arbetet med grön infrastruktur och de kopplingar som finns till nationella och internationella mål- och åtaganden inom naturvårdsområdet. Här beskrivs även handlingsplanernas upplägg, syfte och arbetssätt vid genomförande.

”Arbetet med grön infrastruktur medverkar till att Sverige uppfyller nationella miljö- och friluftsmål och internationella löften.”

Vad är grön infrastruktur?

Grön infrastruktur är ett samlingsbegrepp som rymmer såväl land- som vattenmiljöer i landskapet, både skyddade naturområden och områden däremellan. En fungerande grön infrastruktur är av stor vikt för den biologiska mångfalden och för produktionen av ekosystemtjänster. Alla ekosystem har potential att leverera olika ekosystemtjänster i form av till exempel frisk luft, mat och estetiska värden. För detta krävs dock fungerande ekosystem.

Europeiska kommissionen har enats om en definition av begreppet grön infrastruktur (se informationsruta)¹. I Sverige finns följande definition av grön infrastruktur: *”Ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet”*. Dessutom har det förenklade budskap² tagits fram som säger att grön infrastruktur är nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande.

¹ European Commission (2013) *Green infrastructure (GI) – Enhancing Europe’s Natural Capital*.

² Se Budskap om grön infrastruktur. <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Samhallsplanering/Gron-infrastruktur---budskap/>

Green Infrastructure is a strategically planned network of natural and semi-natural areas with other environmental features designed and managed to deliver a wide range of ecosystem services. It incorporates green spaces (or blue if aquatic ecosystems are concerned) and other physical features in terrestrial (including coastal) and marine areas.

Green infrastructure is a tool for providing ecological, economic and social benefits through natural solutions. It helps avoid relying on ‘grey infrastructure’ that is expensive to build when nature can provide cheaper, more durable alternatives.

European Commission (2013) *Green Infrastructure (GI) – Enhancing Europe’s Natural Capital*

Länsstyrelsens uppdrag och avgränsning

Arbetet med att ta fram Grön infrastruktur i Uppsala län bygger på ett regeringsuppdrag. Länsstyrelserna fick 2015 att ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Arbetet har skett enligt riktlinjer från Naturvårdsverket, och rapporteras till regeringen i oktober 2018. Att bygga upp kunskap om och skapa en bra förvaltning av den gröna infrastrukturen är ett arbete som måste vara långsiktigt. Grön infrastruktur i Uppsala län är ett första steg i detta arbete.

Enligt regeringsuppdraget ska planerna identifiera landskapets biotoper, strukturer, element och naturområden i land- och vattenmiljön inklusive i tätortsnära områden, och redovisa lämpliga bevarandeinsatser som hänsyn, skydd, skötsel och restaureringsinsatser, som bland annat kan utgöra grund för prövningsverksamhet och fysisk planering. Planerna ska bygga på samarbete med berörda landskapsaktörer inom exempelvis skogsbruk, jordbruk och fiske, och involvera det civila samhället.

Handlingsplanen omfattar Uppsala län, med underlag och insatsområden på regional nivå. Regionala underlag fungerar som ett stöd för planering och genomförande av åtgärder på lokal nivå. I arbetet med framtagandet av handlingsplanen har avstämningar gjorts med grannlän och med kommunerna inom Uppsala län. Ofta används geografiska underlag som inte följer administrativa gränser, som exempelvis avrinningsområden för vattendrag. Handlingsplanen har tagits fram med insatsområden och åtgärdsförslag som idag saknar en specifik tidsplan. Avsikten är att insatsområdenas åtgärder ska genomföras under kommande år, och att handlingsplanen successivt ska revideras och kompletteras med nya insatsområden. Det är framförallt i det kommande arbetet med att implementera åtgärder inom insatsområdena som dialog och samarbete med berörda landskapsaktörer kommer att utvecklas.

Läsanvisning

Grön infrastruktur i Uppsala län består av tre delar. Denna inledande del syftar till att förklara bakgrund och begrepp samt förklara syftet med en regional handlingsplan för grön infrastruktur. Ett avsnitt sätter arbetet med grön infrastruktur i förhållande till övriga närliggande internationella och nationella mål.

Den andra delen fungerar som en nulägesbeskrivning av den gröna infrastrukturen i Uppsala län. Underlaget presenteras för naturtyper indelat efter relevanta miljö kvalitetsmål. För varje naturtyp presenteras förslag på värde trakter, beskrivningar av hot och påverkan, ekosystemtjänster, befintliga bevarandeinsatser samt de största utmaningarna för naturtypens gröna infrastruktur i länet.

Den sista delen i handlingsplanen omfattar de utvalda insatsområdena. För varje insatsområde ges en bakgrund, åtgärdsförslag, berörda aktörer samt exempel på lämplig finansiering.

Kartunderlag finns dels i denna rapport och dels i en webbtjänst som tillhandahålls av länsstyrelsen.

Här kommer en länk med information om den webbtjänst som länsstyrelsen tar fram för grön infrastruktur. Webbtjänsten kommer innehålla kartunderlag som använts i arbetet med att ta fram handlingsplanen för grön infrastruktur. Webbtjänsten tas fram under/efter remisstiden.

Ekologiskt motiv till handlingsplaner för grön infrastruktur

För att individer av olika arter ska kunna förflytta och/eller sprida sig mellan lämpliga livsmiljöer behöver dessa ligga tillräckligt nära varandra. Vilket avstånd som kan anses vara ”tillräckligt nära” varierar mellan olika arter. Förmåga att röra sig mellan områden beror, förutom på avståndet mellan miljöerna, också på kvalitén på det omkringliggande landskapet, samt på förekomsten av distinkta barriärer som vägar, dammar, bebyggelse, öppna ytor etc.

Kvalitéer som identifierats och avgränsats i landskapet kallas i arbetet med grön infrastruktur värdekärnor. Dessa är grunden för att förstå var det finns landskap med särskilt låga tätheter (med många isolerade marker) och landskap med särskilt höga tätheter, s.k. värdetakter. I denna version av handlingsplanen har värdeetrakter avgränsats med stöd av expertbedömningar och varierande underlagsmaterial. Fördjupande analyser av arters förmåga att röra sig mellan områden har inte gjorts.

Begrepp och ordlista

Här förklaras några begrepp som förekommer i rapportens texter.

Ansvarsnaturtyp	Nationellt värdefulla naturtyper, med en relativt stor andel i Uppsala län.
Ansvarsart	Arter där länets andel av Sveriges totala bestånd är stort.
Grön infrastruktur	Nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande.
Insatsområde	Tematiskt eller geografiskt område som omfattas av särskilda åtgärdsförslag i handlingsplanen.
Spridningslänk	Ett område som utifrån arters spridningsförmåga fungerar som en sammanbindning mellan värdekärnorna. Ofta gäller detta avstånd som är så kort (inom spridningszonen) och/eller att landskapet ger stöd för spridning mellan minst två värdekärnor.
Värdekärna	Sammanhängande naturområde som har höga naturvärden med avseende på befintligt naturtillstånd. En värdekärna har normalt en påtaglig förekomst av värdeelement som skapar förutsättningar för höga naturvärden och en rik biologisk mångfald. Värdekärnans storlek kan variera.
Värdeetrakt	Ett landskapsavsnitt med särskilt höga ekologiska bevarandevärden. En värdeetrakt har en särskilt hög täthet av värdekärnor för djur- och växtliv, inklusive biologiskt viktiga strukturer, funktioner och processer än vad som finns i omgivande landskap.

Syfte och mål med handlingsplanen

Syftet med handlingsplanen för grön infrastruktur är att det ska utgöra ett underlag för det kontinuerliga arbetet med att bevara och förstärka den gröna infrastrukturen i Uppsala län. Handlingsplanen syftar till att utgöra ett underlag för planering och prioritering av insatser från olika aktörer som leder till att säkra ekosystemtjänster, förbättra måluppfyllelse för berörda miljö kvalitetsmål samt möjliggöra anpassningar till ett förändrat klimat.

Syftet med handlingsplanen preciseras ytterligare i följande mål.

Mål: Samla kunskapsunderlag om kvalitéer i landskapet

Ett av huvudargumenten för grön infrastruktur är bevarandet av växter och djur och strävan efter att bevara ekologiska funktioner och processer. Det traditionella arbetssättet med punktinsatser för att upprätthålla kvalitéer behöver kompletteras med ett landskapsperspektiv. Genom att sätta fokus på betydelsen av landskapets täthet av kvalitéer för naturliga processer kan naturvården effektiviseras både genom hållbar markanvändning och genom riktade offentliga insatser till landskap med rätt förutsättningar.

Kunskapsunderlaget samlar och presenterar värde-trakter för olika naturtyper i länet. Detta är ett viktigt bidrag till kunskapsunderlaget om kvalitéer i landskapet.

Mål: Utgöra ramverk för landskapsplanering av naturvårdsinsatser

Det offentliga naturvårdsarbetet med exempelvis skydd, skötsel, och artinriktade åtgärder är viktigt i arbetet med grön infrastruktur. Ett viktigt syfte med den regionala handlingsplanen är att stärka landskapsperspektivet i detta arbete så att insatserna på bästa sätt bidrar till att stärka de rumsliga sambanden i landskapet. Framtagna värde-trakter kan vara ett stöd i prioriteringsarbetet genom att visa var de högsta tätheterna av värdekärnor finns, men också genom att illustrera var tätheterna inte är så höga, vilket kan motivera särskilda åtgärder.

Mål: Ta fram underlag för hållbar mark- och vattenanvändning

Hållbart brukande och åtgärder utanför skyddade områden är av avgörande betydelse för att nå målen i arbetet med grön infrastruktur. Kunskapsunderlaget och insatsområdena är utformade i syfte att fortsättningsvis främja ett breddat engagemang för arbetet med biologisk mångfald och ekosystemtjänster genom att involvera fler aktörer. Detta bör ses som en långsiktig ambition där delaktigheten i arbetet med framtagande av regionala handlingsplaner är ett första steg.

De geografiska kunskapsunderlag, med exempelvis framtagna värde-trakter, som presenteras i denna plan syftar till att öka förutsättningarna för att få en gemensam värdebaserad målbild i landskapet. Denna målbild är tänkt att fungera som ett stöd för olika riktade insatser, hållbart brukande och hänsyn, som ger stöd åt varandra. Den värdebaserade grunden utgår från den samlade värderingen av insatsers betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Exempel på användningsområden:

- Prioriteringsunderlag för förvaltning och prioritering för enskilda markägare - T.ex. Underlag för att prioritera frivilliga avsättningar i skogsbruket
- Utformning av ekonomiska styrmedel och ersättningsystem

Mål: Ta fram underlag för fysisk planering och prövning

Detta kunskapsunderlag ska kunna användas i den fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen, i infrastrukturplaneringen samt vid prövningar enligt miljöbalken. I dessa processer är miljökonsekvensbeskrivningar och miljöbedömningar viktiga verktyg för att grön infrastruktur ska beaktas vid markanvändningsbeslut. En fungerande grön infrastruktur förutsätter hänsyn till landskapets sammanhang när nya anläggningar, verksamheter och åtgärder planeras. Tillämpningen av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken samt hushållningsbestämmelserna i 3 - 4 kap miljöbalken är därför central för att grön infrastruktur ska beaktas i markanvändningsbeslut.

Övergripande mål och syfte med grön infrastruktur

Som svar på Nagoya- och Aichimålen samt den europeiska biodiversitetsstrategin har Sveriges riksdag antagit en strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster³. I propositionen lyfts grön infrastruktur fram som ett ramverk för arbetet med biologisk mångfald i ett landskapsperspektiv.

³ <http://www.regeringen.se/rattsdokument/proposition/2014/03/prop-201314141/>

Arbetet med regionala handlingsplaner för grön infrastruktur utgör en viktig del i genomförandet av strategin. Nedan beskrivs nationella mål som handlingsplanen och arbetet med grön infrastruktur förhåller sig till.

Agenda 2030

Vid FN:s toppmöte i september 2015 antog världens stats- och regeringschefer Agenda 2030 för hållbar utveckling och dess 17 globala mål och 169 delmål. Mål nummer 15⁴ är att skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald. Det finns ett antal delmål under mål 15 och arbetet med grön infrastruktur är relevant för att uppnå flertalet. Följande delmål kan dock lyftas fram särskilt:

Delmål 15.1: Till 2020 bevara, återställa och hållbart använda ekosystem på land och i sötvatten och deras ekosystemtjänster, särskilt skogar, våtmarker, berg och torra områden, i enlighet med de skyldigheter som anges i internationella överenskommelser.

Delmål 15.5: Vidta omedelbara och betydande åtgärder för att minska förstörelsen av naturliga livsmiljöer, hejda förlusten av biologisk mångfald och senast 2020 skydda och förebygga utrotning av hotade arter.

Delmål 15.9: Senast 2020 integrera ekosystemens och den biologiska mångfaldens värden i nationella och lokala planerings- och utvecklingsprocesser, strategier för fattigdomsminskning samt räkenskaper.

Det nationella genomförandet av globala målen ska enligt regeringen inkludera kommuner och landsting, såväl som statliga myndigheter. Dessutom väntas engagemanget från andra aktörer såsom frivilligorganisationer, näringsliv, fackliga organisationer och akademi spela en stor roll.

Generationsmålet

Det svenska miljömålssystemet består av ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål och 17 etappmål. Generationsmålet och miljö kvalitetsmålen ska vara uppnådda år 2020, med undantag för målet ”Begränsad klimatpåverkan” som ska vara uppnått år 2050. De olika etappmålen har olika tidpunkter för måluppfyllelsen.

Generationsmålet anger den allmänna inriktningen på miljöarbetet och lyder: ”Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser”. Generationsmålet innebär att förutsättningarna för att lösa miljöproblemen ska vara uppfyllda inom en generation.

Miljö kvalitetsmålen

Miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd och den kvalitet vi vill att miljön ska ha 2020. Till varje mål finns ett antal preciseringar som förtydligar vad miljö kvalitetsmålet innebär. Preciseringarna är viktiga som vägledning för arbetet med genomförande och uppföljning av miljö kvalitetsmålen. Preciseringar som kopplar till arbetet med grön infrastruktur finns under samtliga landskapsanknutna miljö mål.

De 16 miljö mål som riksdagen beslutat ger en struktur och en gemensam plattform för det svenska miljöarbetet. Av dessa är 15 miljö kvalitetsmål relevanta för Uppsala län (ej Storslagen fjällmiljö). Centrala myndigheter, länsstyrelser, kommuner och näringsliv har alla viktiga roller i arbetet med att genomföra åtgärder. Naturvårdsverket har det samordnade ansvaret för genomförandet.

⁴ <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/ekosystem-och-biologisk-mangfald/>

Etappmålen för att bevara biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Etappmålen är steg på vägen för att nå miljötillståndet som beskrivs under respektive miljö kvalitetsmål, och ska underlätta arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet.

De första fem etappmålen för att bevara biologisk mångfald preciserades år 2012 i regeringsbeslut inom miljömålssystemet och beskrivs i svenska miljömål – preciseringar av miljö kvalitetsmålen och en första uppsättning etappmål. De första två har tydliga skrivningar om värdet av arbete med grön infrastruktur, men även de tre senare bedöms kraftigt gynnas av arbete med grön infrastruktur:

- ekosystemtjänster och resiliens
- betydelsen av den biologiska mångfalden och värdet av ekosystemtjänster
- hotade arter och naturtyper
- invasiva främmande arter
- kunskap om genetisk mångfald

Ytterligare fem etappmål beslutades 2014 för ”biologisk mångfald och ekosystemtjänster” i syfte att skynda på arbetet med att nå miljömålen ytterligare:

- helhetssyn på markanvändningen
- skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden
- miljöhänsyn i skogsbruket
- ett variationsrikt skogsbruk
- en dialogprocess i ett nationellt skogsprogram

Sammantaget beskriver de tio etappmålen värdet av grön infrastruktur och landskapsperspektiv, helhetssyn på markanvändning och att system av formellt skydd ska vara väl integrerade i omgivande landskap. Den ökade kunskapen om värdet av biologisk mångfald skapar förståelse, en bättre hushållning med naturens resurser och ger bättre förutsättningar för uthållig markanvändning. Regeringens hela strategi presenteras i propositionen ”Svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster”

Friluftsmål

Det övergripande målet för friluftslivspolitikerna är att med allemansrätten som grund ge stöd åt människors möjligheter att vistas i natur- och kulturmiljöer och utöva friluftsliv. Olika slags rekreation och friluftsliv ställer också särskilda krav på förutsättningarna i landskapet. Det gäller inte minst för möjligheterna till rekreation nära den egna bostaden.

Naturens produktion av sociala värden och funktioner för friluftsliv är en viktig ekosystemtjänst. Den kartläggning av kvalitéer som görs i arbetet med grön infrastruktur ger möjligheter att bättre förstå landskapets kvalitéer för friluftsliv.

En kartläggning kan även poängtera var fysiska barriärer är belägna samt bidra till förståelsen av närhet och tillgänglighet till attraktiv natur. Denna kartläggning bör kunna vara vägledande för offentliga insatser såsom utformning och förvaltning av attraktiv skyddad natur för förbättrad tillgänglighet.

Arbetet med grön infrastruktur kan även hjälpa till att öka förståelsen för sambandet mellan naturens betydelse för folkhälsa och välfärd i planering, hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling. Mot bakgrund av att grön infrastruktur också syftar till förbättringar i vardagsgladskapet blir kunskap om, och förståelse för, allemansrättens möjligheter och begränsningar en viktig fråga i arbetet.

Nulägesbeskrivning och grunduppgifter om fysiska förutsättningar

Uppsala län utgör ett relativt välavgränsat område, med nedre Dalälven i nordväst, Roslagskusten i nordost samt Mälaren i söder. Länet är i många avseenden variationsrikt. Mälardalens ädellörika

herrgårdslandskap har ett annat klimat än gränserna mot Dalälven, norr om vilken den biologiska Norrlandsgränsen går och sydliga arter och naturtyper övergår i mer nordliga sådana.

Uppsala läns landareal består till mer än hälften av skogsmark (57 %⁵). Skogen bildar tillsammans med jordbruksmark (21 %, varav 90% åkermark och 10% betesmark) ett mosaiklandskap, genomsyrat av ett nätverk av öppna myrar (1 %), sjöar och vattendrag (5 %).

Kusten utgörs av låglänt landhöjningskust, med många öar och grunda vikar. Utöver de större vattendragen mynnar en mängd små bäckar i havet. Tätorterna längs kusten är få, men kustens betydelse för fritidsbebyggelse är stor. De marina miljöerna varierar sig från trösklade havsvikar, mjuka och hårda bottnar, skär och mindre öar samt utsjöbankar.

Det svenska odlingslandskapet delas ofta in i slättbygd, skogsbygd och mellanbygd, baserat på andelen åkermark i landskapet och på landskapets topografi. I Uppsala län finns alla tre landskapstyperna. Slättbygden övergår i söder till så kallad Mälmarbygd, ett landskap dominerat av sprickdalar och styv åkerlera, öppna lerslätter avbrutna av moränryggar och mindre skogsområden samt ekbackar och lövskogspartier. I länets östra delar återfinns dessutom så kallad kustbygd. Kustbygden känns igen på sin kuperade terräng med små, slingrande åkermarker omgivna av morän- och hållmarker. Här finns relativt många traditionella drag bevarade.

Ur geologisk synpunkt är länet gammalt. Berggrunden är del av det svenska urberget med en ålder på nästan två miljarder år. Det nuvarande landskapet är däremot yngre än 10 000 år. Jordarterna är till stor del en följd av skeenden under och till följd av den senaste istiden. Den flacka landhöjningskusten, den kalkrika jordmånen, rullstensåsarna och den storblockiga moränen ger goda förutsättningar för många olika arter och naturtyper i länet.

Rullstensåsar utgör ett karaktäristiskt inslag i länets landskapsbild och har betydelse för såväl naturvärden och friluftsliv som material- och dricksvattenförsörjning.

Länets sjöar och vattendrag mynnar antingen i Mälaren eller direkt i havet.

Uppsala län har nyttjats av människan i princip ända sedan de första kobbarna höjde sig över havsytan. Därför finns få exempel på områden där enbart den naturliga variationen i exempelvis geologi och topografi har skapat naturtyperna. Otaliga spår av människan syns på rikedomerna av fornlämningar, som gravar, boplatslämningar, stensträngar, odlingsrösen och runstenar.

De allra flesta naturtyperna i länet är skapade genom en kombination av människopåverkan och naturliga faktorer. Det behövs därför kunskap om markanvändningens och landskapets historia i kombination för att förstå varför landskapet ser ut som det gör idag och vilka nyckelfaktorer som är nödvändiga för att gynna dess biologiska mångfald. Äldre tiders nyttjande var ofta av godo för den biologiska mångfalden, då det innebar lagom stora störningar.

Biologiskt kulturarv är ekosystem, naturtyper och arter som uppstått, utvecklats, eller gynnats genom människans nyttjande av landskapet och vars långsiktiga fortlevnad och utveckling förutsätter eller påverkas positivt av brukande och skötsel. Det omfattar såväl natur- som kulturvärden. Några exempel på viktigt biologiskt kulturarv i länet är naturbetesmarker, slåtterängar, odlingsrösen, hävdade strandmiljöer, åkerholmar, skogsbetade kalkbarrskogar, hagmarker, alléer, kvarn- och bruksmiljöer, fornlämningar på sandiga marker, hävdade gravfält, anlagda ädellövträdmiljöer kring gods och herrgårdar och parker.

---

⁵ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/markanvandning/markanvandningen-i-sverige/pong/tabell-och-diagram/markanvandningen-i-sverige/>

Hav i balans samt levande kust och skärgård

*Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.*⁶

Länets marina miljöer och kustmiljöer

Uppsala läns marina miljöer hör till havsområdet Bottenhavets sydligaste del. Närmast gränsen mot Stockholms län består Öregrundskustvatten av en örik skärgårdsmiljö, med fokus kring Gräsö och Gräsö östra skärgård. Norrut utgörs kustmiljöerna av Öregrundsgrepen, Lövstabukten och Gävlebukten. Ett antal utsjöbankar finns i länets havsmiljö, nämligen Finngrundets östra och västra bank, Campsgrund, Argos grund, Grundkallegrundet samt Märketskallen. I södra Bottenhavet har Finngrundens båda bankar höga värden för både fisk, alger och bottenlevande ryggradslösa djur. I jämförelsen mellan de två bankarna har Västra banken högre artdiversitet av både fisk och alger. Östra banken utmärker sig istället genom den stora omfattningen av tångvegetation, detta värdefulla habitat täcker en många gånger större yta på Östra banken än på något annat grund i Bottenhavet. Båda bankarna är dessutom av nationell betydelse för fågel, främst som rastlokal för alfågel och flera andra arter⁷. Av de övriga grunden i södra Bottenhavet är det Grundkallegrund som utmärker sig som intressant för bottenflora och bottenlevande ryggradslösa djur, med en hög artdiversitet av alger och relativt omfattande utbredning av blåmusslor. Även på Argos och Campsgrund finns relativt mycket blåmusslor. Utsjöbankarna i södra Bottenhavet utnyttjas av flera olika fågelarter under häckning eller övervintring, samt vid passage under sträck. Skräntärnor och silltrutar från Natura 2000-området Björns skärgård födosöker på Campsgrund och Finngrundets bankar under häckning, enligt försök med sändarförsedda fåglar, s k tracking). Utsjöbankarna i södra Bottenhavet kan utgöra födosöksområden för fiskätande fåglar även från andra områden under häckningstid, t ex för grisslor och silltrutar från kolonier i Hälsingland eller vid Gräsö. Stora fågelsträck passerar årligen över södra Bottenhavet. Särskilt betydelsefulla i detta sammanhang är taigasädgås och sångsvan som sträcker i stor mängd över området främst under våren. För taigasädgåsen sträcker huvuddelen av världspopulationen över södra Bottenhavet. Södra Bottenhavets utsjöbankar är pga minskad isläggning på senare tid oftare tillgängliga för rastande/övervintrande sjöfågel under vintern.

Sex av länets utpekade ansvarsnaturtyper finns bland länets marina miljöer och kustmiljöer, inklusive övergångsmiljöer mot land; grunda vågexponerade hårdbottnar (vid exempelvis utsjöbankarna), små öar och skär i Östersjön, havsstrandängar, grunda trösklade havsvikar, rikkärr och kransalgssjöar. För mer information om dessa, se kunskapsunderlaget om ansvarsarter och ansvarsnaturtyper⁸. Utöver ansvarsnaturtyperna är de kustmynnande vattendragens mynningsområden en viktig övergångsmiljö för länets gröna infrastruktur. Fiskarter som lax, öring och flodnejonöga är anadroma fiskar, det vill säga att de lever i havet, men söker sig till sötvattensmiljöer i vattendragen för att fortplanta sig. Dalälvens och de större vattendragens mynningsområden utgörs av naturtypen estuarier - flod- och åmynningar där sötvatten blandas med det saltare havsvattnet, och där både marina och limniska miljöer förekommer och utgör en ekologisk enhet. Naturtypen har en komplex artsammansättning med såväl djur som växter av marint-, limniskt och brackvattensursprung.

⁶ Riksdagen svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag – Regeringens definition av miljömålet hav i balans samt levande kust och skärgård.

⁷ http://www.aquabiota.se/wp-content/uploads/NV6385_2010_U2.pdf

⁸ <http://www.lansstyrelsen.se/upsala/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2015/03-2015-ansvarsarter-ansvarsnaturtyper.pdf>

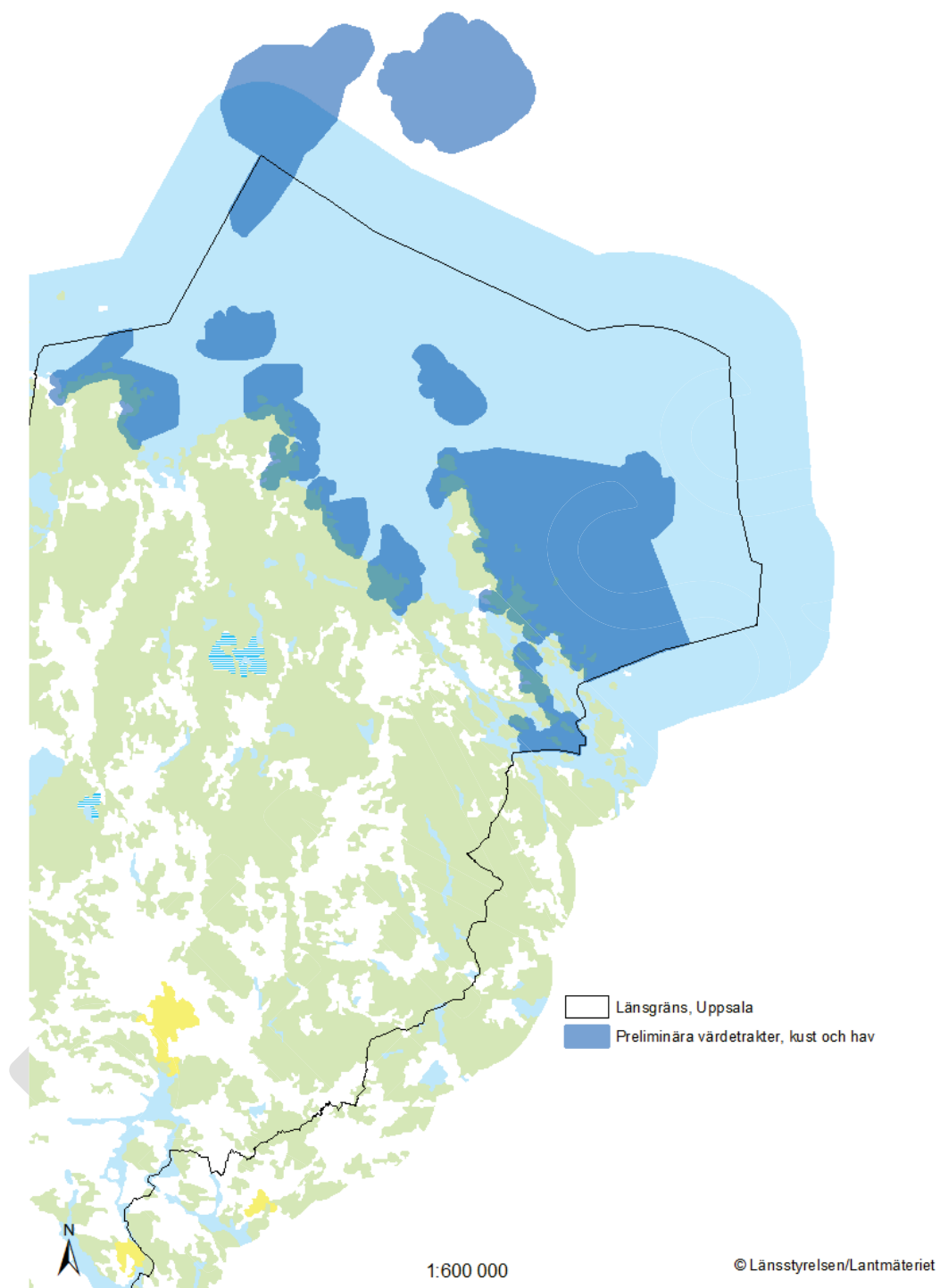
Värdetrakter för kust och hav i Uppsala län

Under 2018 och 2019 görs en länskartering av Uppsala och Gävleborgs marina miljöer. Karteringen kommer ge ett heltäckande underlag för bottenmiljöer i länets havsområde. Först när detta underlag är klart (se under avsnittet om de största utmaningarna för länets havsmiljöer) kommer tillförlitliga värdetrakter att kunna pekats ut. Till dess, föreslås preliminära värdetrakter för länets kust- och havsmiljöer (Figur 1).

Värdekärnor för analysen har bestått av naturreservat (inkl områden som ännu inte är beslutade), biotopskyddsområden, naturvårdsavtal, växt- och djurskyddsområden samt utsjöbankar. Värdekärnor valdes om de bestod av marin miljö, eller om de låg längs kusten (med en ganska snäv men godtycklig gräns mot inland). Kustens kända värdekärnor sträcker sig någorlunda jämnt fördelade från länsgräns till länsgräns. Närmast Gävleborg finns Dalälvens mynning som sedan övergår i kustområdet med Billudden, Långsandsörarna och Gårdskärskusten. I Karlholmsbukten finns viktiga mynningsområden samt strandängarna vid Ledskär. Hållnåshalvön och kuststräckan ned mot Kallrigafjärden utgörs av en rad värdekärnor. I östra delen av länet utgör Gräsö östra skärgård samt en rad andra kustområden ytterligare värdetrakter.

Kring värdekärnorna lades en 500m buffert, och överlappande områden slogs samman till större enheter. De största, mest sammanhängande enheterna valdes därefter som värdetrakter. Utanför värdetrakterna finns betydande tätheter av värdekärnor, längs exempelvis västra sidan av Hållnåshalvön, Lövestabuktens innerområden samt kring Östhammar-Öregrund. Dessa bedömdes dock som mindre sammanhängande enligt denna metod. Många mynningsområden längs kusten hamnar också utanför värdetrakterna, vilket borde tas med i det fortsatta arbetet.

Många av de enskilda värdetrakterna omfattar vitt skilda naturvärden, både marina och terrestra. Allt eftersom ny kunskap inhämtas och analyseras kommer utvecklingen av värdetrakter för kust och hav kunna nyanseras och förbättras. De preliminära värdetrakterna som redovisas i denna rapport ges i detta skede ingen specifik beskrivning.

Figur 1 Översikt över preliminära värdeområden för marin grön infrastruktur i Uppsala län.

Arterna i länets havsmiljöer

Av de arter som återfinns på 2015 års rödlista⁹ är länets marina- och brackvattensmiljöer viktiga habitat för 11 arter, varav en är en alg, tre är fiskar och övriga är fåglar. Ytterligare 18 rödlistade arter i länet har havsstrandmiljöer som viktigt habitat.

Det råder dock en kunskapsbrist där just livsmiljöerna i havet är sämre kända än många miljöer på land¹⁰.

Två ansvarsarter, kransalgen raggsträfsa samt en dagslända har grunda trösklade havsvikar som huvudsaklig naturtyp och två fjärilsarter utgör de ansvarsarter som är knutna till havsstrandängar.

Det finns ingen utpekad ansvarsart som har de grunda vågexponerade bottenarna som huvudsaklig naturtyp. Däremot brukar silltrut och skräntärna födosöka i denna miljö, i synnerhet när strömmingen leker. En annan art som är värd att nämnas speciellt är smaltången. Det är en nordlig art med sin svenska sydgräns i Uppland. Den antas vara endemisk för Östersjön, där man också tror att den nyligen har uppstått.

Uppland har en relativt oexploaterad ytterskärgård i förhållande till Stockholms ytterskärgård. Fyra ansvarsarter är utpekade med koppling till ytterskärgården – fåglarna silltrut, skräntärna och svärta samt vitbrämrad hoppspindel.

Ekosystemtjänster från länets havs- och kustmiljöer

De preciserade miljömålet för kust och hav är att viktiga ekosystemtjänster ska vara vidmakthållna. Havs-, kust- och skärgårdslandskapens värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv ska vara värnade och bibehållna och påverkan från buller minimerad.

Länets kust- och havsmiljöer är attraktiva för friluftsliv, såväl för badliv och båtliv som för vandring och camping. Såväl Dalälven och dess mynningsområde som Gräsö östra skärgård är utpekade som riksintresse för friluftsliv.

Hela länets kuststräcka utgör riksintresse för yrkesfisket. Här finns också viktiga lek- och uppväxtområden för fiskarter som abborre, gädda, gös och mört. Alla dessa är av betydelse för fritidsfisket.

Hot, påverkan och hinder för länets havs- och kustmiljöer

Generellt hotas våra marina miljöer av övergödning, miljögifter, oljeutsläpp, klimatförändringar, främmande arter och för intensivt fiske. Även exploatering och muddring av både kust- och marina miljöer kan vara ett hot. Tätorterna är få längs länets kust, men fritidsbebyggelsen är desto mer utbredd, med undantag för ytterskärgården. Skärgård och kustnära miljöer påverkas av hård exploatering, bebyggelse samt fartygs- och småbåtstrafik. Ökad bebyggelse och trafik försämrar även tillgängligheten för friluftslivet.

Befintliga bevarandeinsatser för länets havs- och kustmiljöer

Uppsala län uppfyller etappmålet om 10% marint områdesskydd till 2020, men den skyddade arealen bedöms inte utgöra ett ekologiskt representativt och sammanhängande nätverk, så som det formuleras i etappmålet. Nästan hela det marina områdesskyddet i länet utgörs av naturreservatet Gräsö östra skärgård (53 000 ha skyddad vattenmiljö). Andra naturreservat med marina bevarandesyften är Skaten-Rångsen och Hållnäs-kusten. Ledskär är ett exempel på ett Natura 2000 område längs kusten,

⁹ Tillstånd och trender för arter och deras livsmiljöer – rödlistade arter i Sverige 2015.

<http://www.artdatabanken.se/publikationer/bestall-publikationer/tillstand-och-trender-for-arter-och-deras-livsmiljoer-rodlistade-arter-i-sverige-2015/>

¹⁰ Hogfors, H. Fyhr, F. & Nyström Sandman, A. AquaBiota Water Research. (2017) *Mosaic – ramverk för naturvärdesbedömning i marin miljö*. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2017:XX

och av stor betydelse för rastande fågelarter. Vid Björns skärgård och Forsmarksbruk finns marina fågelskyddsområden, med tillträdesförbud.

De kustnära naturreservaten och andra formellt skyddade områden omfattar en del av länets värdefulla grunda vikar, laguner, kransalgssjöar och rikkärr. Dessa värden är dock spridda längs hela kusten och omfattas inte av områdesskydd överallt.

Inom arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter görs extra insatser för att bevara en av Östersjöns största kolonier med skräntärna. Kolonin har följts sedan 1940-talet med bl a ringmärkning, kameraövervakning och satellitsändare. Sedan 90-talet har kontroll av predatorer pågått i bland annat Björns skärgård, vilket gett en positiv respons hos fågelfaunan generellt. Fokus har varit på mink, men även gråtrut och andra däggdjur och fåglar kan behöva regleras. Arten finns även som spridda solitärpar i skärgården vid Gräsö.

Havsplanering

En havsplan är en strategisk plan som samlar de näringspolitiska mål, sociala mål och miljömålen för att nå ett hållbart nyttjande av haven. Sveriges havsplaner ska förena näringspolitiska mål, sociala mål och miljömålen. Havsplaneringen syftar till att uppnå en långsiktigt hållbar och effektiv förvaltning och utveckling av havet. Havsplanerna omfattar större delen av territorialhavet och svensk ekonomisk zon. Sverige kommer att ha tre havsplaner Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Uppsala län är det sydligaste länet i planen för bottniska viken. Havsplaneringen leds av Havs- och vattenmyndigheten medan Sveriges kustlän, kustkommuner och andra centrala myndigheter deltar. Länsstyrelsen stödjer kommunerna i deras deltagande i havsplaneringen¹¹. KOMPIS är ett bidrag som kommunerna kan söka för havs och kustplanering, under 2016 delade länsstyrelsen ut medel till kustkommunerna och regionen för samanställning av information och data om naturvärden i grunda vikar samt värdefulla områden för friluftsliv och besöksnäring. Projektet fortsätter under 2017 och 2018¹².

Strandskydd

Det generella strandskyddet kom 1975 och ser lika ut över hela Sverige, det sträcker sig 100 meter ut i vattnet och 100 meter upp på land. Strandskyddet gäller vid havet, insjöar och alla vattendrag och innebär ett förbud mot att bygga på stränderna. Syftet med det generella strandskyddet var att skydda allmänhetens tillgång till platser för friluftsliv och bad. Men i och med att naturvårdslagen ändrades 1994, tillkom ytterligare ett syfte till strandskyddet som gäller skydd för växt- och djurliv. Länsstyrelsen har möjlighet att utvidgas strandskyddet till högst 300 meter från strandlinjen på land och i vatten om det behövs för att tillgodose något av strandskyddets syften. Naturvårdslagen överfördes till miljöbalken 1999. År 2014 gjordes en översyn över strandskyddet i Uppsala län och beslut fattades om var strandskyddet skulle utökas till 300 meter¹³. Större delen av Uppsala läns kust omfattas nu av utökat strandskydd, allra mest i Älvkarleby och Tierps kommuner. Det är framförallt i Östhammars kommun som det finns områden som ”bara” omfattas av det generella strandskyddet. Det är även i Östhammars kommun som flest områden med upphävt strandskydd finns, eller det detaljplanerade områden längs kusten fanns innan strandskyddsbestämmelserna började gälla.

Största utmaningarna för länets havsmiljöer

För att främja en fungerande grön infrastruktur i länets marina miljöer samt längs kusten, och hantera de hot och hinder som nämns ovan är den största utmaningen bristen på samlade och uppdaterade kunskapsunderlag. Kunskapsbristen avser följande områden:

¹¹ Detta är havsplanering <https://www.havochvatten.se/hav/samordning--fakta/havsplanering/om-havsplanering/vad-ar-havsplanering.html>

¹² KOMPIS- bidrag till kommuner för planering av kust och hav <https://www.havochvatten.se/hav/samordning--fakta/havsplanering/om-havsplanering/vad-ar-havsplanering.html>

¹³ Utvidgat strandskydd en vägledning till underlag och beslut. Handbok 2010:4, utgåva 1, oktober 2010

- Utbredningen av marina habitat och arter i länet.
- Spridningsmönster för havslevande arter.
- Funktionella samband i det marina ekosystemet.
- Effekter av storskaliga miljöförändringar i länets havsmiljöer.

En annan utmaning längs kusten är behovet av att ta ett helhetsgrepp kring kumulativ påverkan av de många små muddringar som görs, ofta kopplat till fritidsbebyggelse och båtbyggor, i våra grunda vikar och sund.

Exempel på stöd och bidragsmöjligheter för att stärka grön infrastruktur vid kust och hav

I sammanställningen 'Var finns pengarna? – En sammanställning av stöd och bidragsmöjligheter till åtgärder för att nå miljömålen'¹⁴ listas ett flertal stöd och bidrag av betydelse för kust och hav. Flera av dessa är även relevanta för arbetet med grön infrastruktur vid kust och i havsmiljön, exempelvis lokala naturvårdsprojekt (LONA), lokala vattenvårdsprojekt (LONA) eller stöd i havs- och fiskeriprogrammet. Mer information om dessa och andra stöd kan erhållas ur sammanställningen 'Var finns pengarna?' eller hos länsstyrelsen.

Levande sjöar och vattendrag

Viss komplettering av avsnittet kommer att göras under remisstiden i syfte att synkronisera innehållet med vattenförvaltningens arbete.

*Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.*¹⁵

Arbete med grön infrastruktur är en förutsättning för att nå miljömålet genom att beskriva den ekologiska situationen i vattensystemet, samt att beskriva förutsättningarna för nätverk och spridning av biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Grön infrastruktur kan även föreslå var insatser behövs för att restaurera värdefulla vatten, fiskars lekplatser och spridningsbarriärer. Grön infrastruktur kan även användas för att beskriva processer som bidrar till eller motverkar god vattenkvalitet och översvämningsrisk nedströms.

I sjöar och vattendrag tydliggör grön infrastruktur vad som utgör kvalitéer för mångfalden och dess fördelning i landskapet. I arbetet identifieras och avhjälpas hinder för arters spridning längs vattendrag. Grön infrastruktur identifierar även områden med stor risk för översvämnning och var naturen har förmåga att buffra mot denna risk. Grön infrastruktur bör även verka för att fördröja vattenavrinningen i landskapet, för att gynna naturliga reningsprocesser. Vatten är även en viktig förutsättning för ett rikt friluftsliv.

Sjöar och vattendragmiljöer i länet

Uppsala läns sjöar och vattendrag kan grovt delas in i tre olika kategorier:

- Dalälven.
- Övriga kustmynnande vatten samt kustnära sjöar.
- Mälaren och mälarmynnande vatten.

¹⁴ <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/SiteCollectionDocuments/Stöd%20i%20åtgärdsarbetet/Var-finns-pengarna/Var%20finns%20pengarna%20RUS%20maj%202017.pdf>

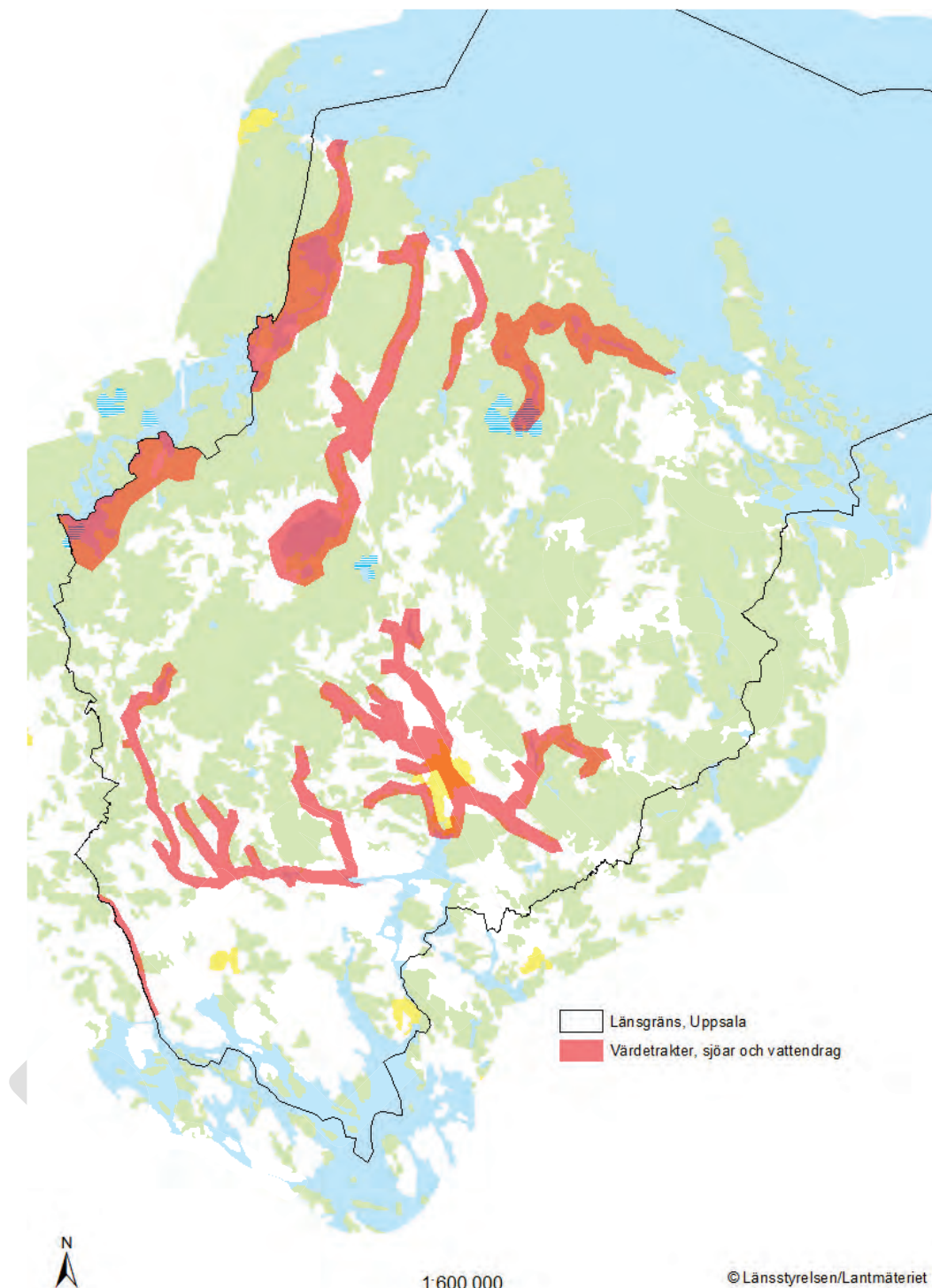
¹⁵ Riksdagen svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag – Regeringens definition av miljömålet levande sjöar och vattendrag.

Dessa beskrivs nedan tillsammans med de värde-trakter (Figur 2) som pekas ut för sjöar och vattendrag i länet. En del av de beskrivande texterna i detta avsnitt är hämtade ur Upplandsstiftelsens rapport Vatten i Uppsala län 1997¹⁶.

Värde-trakter för sjöar och vattendrag har tagits fram genom expertbedömningar från länsstyrelsens vatten- och fiskeexperter. Som stöd för framtagandet har uppgifter om avrinningsområden, morfologiskt naturliga vattendrag samt värdefulla vatten använts. Utgångspunkten har varit att peka ut värde-trakter som består av större sammanhängande sjöar och vattendrag, men att fokusera på vattenmiljön med dess omedelbara omgivning och inte hela avrinningsområdet. På grund av de många vandringshinder som finns längs länets vattendrag har det inte gått att utse värde-trakter som har helt fria vandringsvägar.

---

¹⁶ Brunberg, A-K., Blomqvist, P. 1998. Vatten i Uppsala län 1997. Upplandsstiftelsen Rapport nr 8/1998.

Figur 2 Översikt över värdetrakter för sjöarnas och vattendragens gröna infrastruktur i Uppsala län.

Dalälven

De delar av Dalälven som finns inom länets gränser rymmer höga naturvärden, men utsätts också för stor påverkan från i huvudsak vattenkraftsregleringen.

Värdetrakt: Nedre Dalälven

I Uppsala län omfattar värdetrakten hela Dalälvsområdet från dess mynning fram till länsgränsen mot Gävleborg väster om Söderfors, samt området från Hedesundafjärden-Färnebofjärden fram till länsgränsen mot Västmanland och Dalarna. Begreppet Nedre Dalälven används dock för hela sträckningen av Dalälven från Avesta och nedströms. Detta är ett geologiskt sett ungt älvlandskap,

utan djupa eroderade dalgångar. I stället är landskapet flackt, med utbredda fjärdar som bryts av trängre forsområden.

Nedre Dalälven är av särskild betydelse för fiskarter som lax, harr, öring och asp som nyttjar framkomliga delar av älven för fortplantning och föryngring. Det finns dock flera vandringshinder längs nedre Dalälven som försämrar möjligheterna för fiskpopulationerna att nå sina naturliga fortplantningsområden.

Andra värden längs Nedre Dalälven är den svämmiljöer med svämlövskogar och älvängar som främjas av naturliga vattenfluktuationer i Dalälven.

Värdeområdet behöver stämmas av mot Länsstyrelserna Västmanland, Dalarna och Gävleborg. Eventuellt kan justeringar komma att göras efter återkoppling från dessa länsstyrelser.

Övriga kustmynnande vattendrag samt kustnära sjöar

Förutom Dalälven, utgör Tämnrån, Forsmarksån och Olandsån de större vattendragen som mynnar i havet. Liksom de Mälarmynnande vattendragen omfattar de kustmynnande vattendragens avrinningsområden en stor del av länets areal. Vattnen strax norr om Heby mynnar så småningom i havet vid Karlholmsbukten via Tämnrån.

Norr om Dalälvens avrinningsområde samt mellan Dalälven och Tämnrån karaktäriseras kuststräckan av många mindre vattendrag, varav flera delvis torkar ut om somrarna. Vattendragens biologiska värden är inte så välkända.

Mellan Tämnråns utlopp i Karlholmsbukten och Forsmarksåns mynning i Kallrigafjärden finns en mängd vattendrag varav de flesta är mycket små. Men tre större åar (Strömarån, Sladaån och Böleån) finns i området, och är alla kraftigt påverkade av markavvattning. Av dessa större åar är dock Böleån–Vallboån den som har flest återstående våtmarker i avrinningsområdet. Längs kuststräckan finns också många kransalgsjöar, med olika arter kransalger, gölgrödor och blodiglar. En del av dessa värden omfattas av skyddade områden såsom naturreservaten Hållnäs-kusten, Slada, Skaten-Rångsen och Kallriga.

Olandsåns avrinningsområde är mycket heterogent och till större delen starkt dikningspåverkat. Samtliga sjöar är sänkta och de flesta starkt skadade, förutom att flera tidigare sjöar helt har försvunnit. Själva huvudån är emellertid trots sin nutida kanalprägel unik på grund av att den utgör en fri vandringsled för fisk ända upp i åns översta delar. Detta ger Olandsån högt limniskt värde, eftersom övriga kustmynnande åar i Uppsala län har vandringshinder relativt långt ned i huvudfäror. Söder-Giningen, som kan sägas utgöra hjärtat i systemet, är den största och av de bäst bevarade sjöarna. Den är troligen mycket viktig för fiskbeståndens överlevnad i de övriga sjöarna, eftersom fiskarna kan vandra fritt i ån och undvika dåliga syrgasförhållanden. Det råder dock viss kunskapsbrist kring Olandsåns biologiska värden.

Mellan Olandsån och Skeboån finns ett mycket heterogent kustområde, inklusive Gräsöområdet. De största kända limniska värdena finns i de få kvarvarande sjöarna, t ex Kanikebolssjön, Storträsket, Stor-Vikar samt den lilla åsgropssjön Snäcksjön. Ytterligare tre småsjöar: Alvsjön vid Harg, Yttre Hummelfjärden vid Öregrund samt Tolträsket på Gräsö, har limniska värden.

Skeboåns avrinningsområde är till stora delar beläget inom Stockholms län. Detta gäller särskilt huvudvattendraget, varav endast en liten del i det övre loppet, bland annat hälften av sjön Sottern, är belägen inom Uppsala län. Denna del av ån är kraftigt påverkad, och Sottern har i huvudsak värde som fågellokal samt rekreativa värden för ett tämligen stort antal fritidshusboende runt sjön. Några småsjöar norr om Sottern är dock tämligen opåverkade.

Bland de kustmynnande vattendragen utom Dalälven har Tämnrån, Strömarån och Forsmarksån utpekats som värdeområden för sjöar och vattendrag.

Grunda kalkrika sjöar i landhöjningsområden med relativt näringsfattigt vatten och en vegetation som domineras av kransalger kallas för kransalgsjöar, och är en utpekad ansvarsnaturtyp i länet. Vattnet i dessa sjöar är klart eftersom växterna lagrar närsalter och bromsar vågrörelser. Det kan även vara brunfärgade (humösa) sjöar i anslutning till rikkärr eller källpåverkade myrar. Förutom kransalger kan vegetationen domineras av kalkkrävande brunmossor av släktet *Scorpidium*.

Kransalgsjöar som saknar fisk, kan vara särskilt artrika beträffande vattenlevande insekter. Kransalger växer främst i insjöar och bräckt vatten. När de bildar täta och utbredda mattor kan de spela en nyckelroll i ekosystemet. Bland kransalgerna lever små sötvattensdjur som vattengråsuggor, snäckor och insektslarver av olika slag. Kransalgerna är en viktig föda för växtätande sjöfåglar. Den rikliga födotillgången möjliggör även en hög tillväxt av både fisk och kräftor.

Grunda trösklade havsvikar kan utvecklas till kransalgsjöar i landhöjningsområden. Detta är ofta grunda sjöar med relativt näringsfattigt och klart vatten. Hållnäsområdet har många sjöar av detta slag. De ligger ofta nära havsnivån. En del är unga, medan andra är gamla. De som är riktigt gamla och stora är ofta viktiga. Assjösjön är en av de finaste i landet med avseende på artinnehåll, bland annat elva kransalger. Assjösjön är en minst 500 år gammal kalkrik sjö. Andra värdekärnor är Kanikebolsjön, Storträsket och Testen.

Värde-trakt: Forsmarksån

Värde-trakten omfattar Forsmarksån från dess utlopp i havet vid Kallrigafjärden uppströms till Vikasjön i Florarnas naturreservat. Forsmarksån innehåller en unik kedja av sjöar vilka, räknat från Vikasjön till utloppet i havet, upptar en nästan lika lång sträcka som själva åsträckan. Dessa sjöar har, under tiden då Forsmarks bruk och Lövstabruk drevs, varit starkt reglerade, men efter det att regleringarna upphört i flertalet av dem, är de närmast att betrakta som naturliga system. Genom tröskelsänkningar under regleringstiden och senare utrivning av gamla dämmen har flera av sjöarna dock sänkts till en nivå som ligger under den ursprungliga.

De nedre delarna av Forsmarksån, inklusive vissa av biflödena, är reproduktionslokaler för sötvattensfiskar från Östersjön (t ex vimma). Betydelsen av Forsmarksån och andra åar längs kusten för dessa arter är i stort sett okänd och behöver utredas. Även havsvandrande öring finns i åns nedre del. Området nedströms Forsmarksåns mynning är också ett zoologiskt och botaniskt högtintressant område (bland annat ett rikt fågelliv). Stränderna längs Forsmarksån hyser höga värden knutna till översvämmade lövrika skogar. Sammantaget är Forsmarksån den mest värdefulla av de större åar som mynnar på kusten.

Området är utpekad av Sveaskog som Ekopark. Värde-trakten är rik på våtmarker, med flera objekt klassade med höga eller mycket höga värden enligt våtmarksinventeringen. Större delen av värde-trakten är utpekad av Naturvårdsverket till värdefullt vatten. Inom värde-trakten finns naturreservat och Natura 2000-områden som Saxmarken, Florarna, Bruksbystan och Bruksdammen.

Konnektiviteten längs Forsmarksån är påverkad av vandringshinder i form av dammar. Majoriteten av dammarna är inte till nytta för någon verksamhet. I det flacka Uppsala län är strömsträckor en ovanlig biotop som gjorts ännu ovanligare genom överdämning uppströms dammar samt markavvattningar. Flera av de förekommande dammarna utgör dock lämningar efter gamla tiders bonde- och brukssamhällen och kan av kulturhistoriska skäl vara viktiga att bevara. I fall med stora kulturmiljövärden kan därför anläggande av fiskvägar vara ett lämpligare alternativ än utrivning.

Värde-trakt: Tämnaån och Tämnaån

Värde-trakten omfattar sjön Tämnaån samt Tämnaån från Tämnaåns utlopp till åns mynning i Karlholmsbukten. Även några kortare tillflöden med naturlig morfologi ingår i värde-trakten.

Tämnaån är Sveriges nordligast belägna lerslättå. Dessutom är den, trots de många ingreppen, i ett nationellt perspektiv ett måttligt påverkat vattendrag. Strömmande partier förekommer på ett flertal

ställen i huvudfåran, dock oftast nedströms de många dämmena. I de partier där åraviner bildats finns dammanläggningar som utnyttjas för elenergiproduktion. Dessutom finns ett antal verksdämmen eller f d verksdämmen. En laxtrappa fiskväg finns förbi dämmena i Karlholm. Ett större biflöde, Sandbyån/Krårbobäcken, finns i åns nedre delar. Bäckens är påverkad av flottning och markavvattning men håller ett av få öringbestånd i länet. Vid Tierps kyrkby mynnar biflödet den i de nedre delarna morfologiskt påverkade Enstabäcken.

Sjön Tämnaren är länets efter Mälaren största sjö och befinner sig i övergångsstadiet till våtmark till största delen orsakad av en sjösänkning på närmare 1,2 m. Sjön är en värdefull fågelokal. Vid Stynsberg, uppströms Tämnarens regleringsdämme, leds vatten över till Fyrisåns avrinningsområde (Tassbäcken) för att säkra vattenförsörjningen i Uppsala (infiltration av Fyrisåns vatten till Uppsalaåsen). Sjön har ett stort rekreativt värde och är ett omtyckt utflyktsmål, särskilt vintertid, då den tidiga isläggningen ger goda möjligheter till skridskoåkning och vinterfiske.

Tämnaren är klassat som ett värdefullt vatten av Naturvårdsverket, är utpekad som Natura 2000-område. Flera naturreservat finns inom värdeområdet. Stränderna längs Delar av Tämnaren och Tämnarån hyser höga värden knutna till översvämmade lövrika skogar.

Tämnarens och Tämnaråns värden för grön infrastruktur hotas dels av vandringshinder och påverkan längs Tämnarån, dels av igenväxning och onaturliga vattenfluktuationer i Tämnaren. Det finns en vattendom som styr regleringen av vattennivåerna i sjön.

Värdeområde: Strömarån

Värdeområdet omfattar Strömaråns huvudfåra från sjön Strömaren utlopp till åns mynning i Karlholmsfjärden. Strömarån är klassat som värdefullt vatten.

I Uppsala län har flodkraften försvunnit från flera av de lokaler där den tidigare varit vanlig. Orsaken är, precis som i övriga landet, kraftpesten, även om flera bestånd troligen tagit skada av de omfattande grävningarna och rensningarna som skett i Upplands vattendrag. Strömarån är numera det enda vattendraget i Uppsala län som hyser ett relativt starkt bestånd av flodkräftor¹⁷.

Strömarån och sjön Strömaren är påverkade av övergödning och fysisk påverkan genom markavvattning och rätning. I Strömarån finns även dammar som utgör vandringshinder för vattenlevande arter. I Strömarån finns fem artificiella vandringshinder i form av dammar enligt de karteringar som gjorts. Ingen av dammarna är till nytta för någon kraftproduktion. I det flacka Uppsala län är strömsträckor en ovanlig biotop som gjorts ännu ovanligare genom överdämning uppströms dammar och markavvattningar. Flera dammar utgör dock lämningar efter gamla tiders bonde- och brukssamhällen och kan av kulturhistoriska skäl vara viktiga att bevara.

Mälaren och mälarmynnande vatten

Sett till andel av länets yta utgör avrinningsområdena för mälarmynnande vatten mer än halva länet. Samtliga kommuner utom Älvkarleby omfattar arealer med mälarmynnande vattendrag. I norr avgränsas länets mälarmynnande vattendrag av Örsundaåns och Fyrisåns avrinningsområden. En gräns som är som minst bara ca 1,5 mil från havet. I väster följer Västmanländska Sagåns avrinningsområde länsgränsen på ett ungefär, men går en liten bit in på Uppsala läns sida. Delar av Knivstaåns och Fyrisåns avrinningsområden ligger geografiskt inom Stockholms län. Uppsala läns andel av Mälaren utgörs av Enköpingsnäs, Svinnegarnsviken, Arnöfjärden, Ekolsundsviken samt Ekoln inklusive Gorran, Skofjärden, Stora Ullfjärden och Lårstaviken.

Fyrisån är ett av de större avrinningsområdena i Norra Östersjöns vattendistrikt. Flera stora biflöden ansluter till Fyrisån; Vendelån, Björklingeån, Sävjaån och Jumkilsån. Större delen av Fyrisån har inte god ekologisk status, främst på grund av övergödning, begränsade vandringsmöjligheter för fisk samt

¹⁷ http://www.upplandsstiftelsen.se/UserFiles/Archive/4863/Rapporter/2006_10Stromaran.pdf

biotopförstöring. Orsaker till problemen är bland annat markanvändning, punktutsläpp av näringsämnen och vandringshinder. Hågaån är, näst efter Fyrisån, det största tillflödet till Ekoln.

Enköpingsån rinner genom ett jordbruksdominerat landskap nordväst om Enköping och vidare genom Enköpings tätort för att därefter mynna i Svinnegarnsviken i Mälaren. Alla vattenförekomster i avrinningsområdet har sämre än god ekologisk status vilket huvudsakligen beror på övergödning och fysisk påverkan. Enköpingsån är kraftigt påverkat av kanalisering och dikning, men huvudån och biflödet Örbäcken har kvar sin naturliga sträckning inom den närmaste halvmilen uppströms Enköpings centrum och är där inom åtminstone stora delar inte grävd. Starkt meandrande avsnitt förekommer. Åns betydelse som vandringsled för sällsynta fiskarter från Mälaren är okänd och behöver utredas. Åns nedre lopp, från Enköpings tätort till Svinnegarnsviken, är kanaliserat och utnyttjas som farled till hamnen i Enköping.

Knivstaån dränerar ett område med skiftande uppodlingsgrad, i vilket största delen av Knivsta och Alsike tätorter är belägna. Området har två objekt med höga limniska värden: de båda sjöarna Valloxen och Säbysjön. Valloxens främsta värden består i att den är en av länets större och djupare sjöar och ett typexempel på näringsrik slättlandssjö. Till skillnad från de flesta andra sjöar av denna karaktär är sänkningsskadan mycket begränsad. I Valloxens utlopp och i nära anslutning till denna, ligger den lilla sänkningsskadade Säbysjön, vilken är en delvis annorlunda sjötyp och som håller på att utvecklas till en bra fågellokal.

Värde-trakt: Örsundaån-Sävaån

Värde-trakten omfattar Örsundaån från Vansjön ned till Lårstaviken inklusive tillflödena Gällbäcken, Skattmansöån samt ett mindre tillflöde norr om Nysätra. Även Sävaån från området nedströms Gällsätra ingår.

Örsundaån rinner upp i Heby kommun och sjön Vansjön. Den slingrar sig sedan genom ett odlingslandskap ned mot Mälaren och Lårstaviken. Örsundaån dränerar ett slättlandsområde, vilket i stora delar är kraftigt dikningspåverkat och uppodlat. Huvudfåran har, trots de många ingreppen, ett relativt högt biologiskt värde. En damm är åtgärdad vid Vånsjöbro längst ned i Örsundaån. Åtgärden har gjort det möjligt för fisken asp att nå upp till nya lekområden vid Härnevi.

Större delen av Sävaån har inte god ekologisk status. Den måttliga eller sämre statusen orsakas framför allt av övergödning, av begränsade vandringsmöjligheter för vattenlevande organismer samt av habitatförstöring.

Merparten av Örsundaån, Skattmansöån och Vansjön är utpekade som värdefulla vatten av Naturvårdsverket, och flera delar av värde-trakten är naturreservat och/eller Natura 2000-områden.

Biflödet Gällbäcken är morfologiskt opåverkad i nästan hela sin sträckning något som är mycket ovanligt i länet.

Markanvändning, punktutsläpp och vandringshinder gör att vattendraget riskerar att inte uppnå god status enligt miljö kvalitetsnormer för ytvatten.

Vandringshinder påverkar konnektiviteten längs värde-trakten. Samtliga vandringshinder inom Örsundaån-Sävaåns värde-trakt utgörs av dammar, varav tre med kraftverk. I många fall är strömsträckor överdämda varför en utrivning inte bara tar bort ett vandringshinder utan även skapar nya strömsträckor, som är en ovanlig biotop i länet. Mellan Mälaren och Vansjön är en stor del av fallhöjden upptagen i dammar. Fisken asp leker nedströms Frövi kvarn vid Sävaån och stora arealer med lekområden finns uppströms Säva kvarn. Det är därför av stor vikt att även detta vandringshinder åtgärdas.

Intensiv markanvändning och markavvattning inom och kring värde-trakten ger upphov till morfologiska förändringar som påverkar flöden, erosion och sedimentering. Avseende morfologiska

förändringar behöver ekologiskt funktionella kantzoner anläggas längs vattendragen. Längs korta delar av Örsundaån och i flera biflöden kan svämplanet behöva återskapas.

Värdetrakt: Hågaån och Fyrisåns nedre tillflöden

Värdetrakten utgörs av Fyrisåns nedre tillflöden; Jumkilsån, Björklingeån (inklusive Björklinge-Långsjön), Librobäcken och Sävjaån. Även de delar av Fyrisån som länkar samman dessa tillflöden ingår i värdetrakten. Hågaån, som mynnar ut i Ekoln strax väster om Fyrisån, ingår också i värdetrakten med sträckan nedströms Ekeby sjö.

Huvudflödet Fyrisån är en slättlandså med näringsrikt vatten och god buffertkapacitet mot förorening. Fyrisåns kanter och bottenmiljöer är till stor del påverkade och åns värde och betydelse för grön infrastruktur ligger i dess sammanlänkande roll mellan biflödena med högre ekologisk funktion och Ekoln vid Fyrisåns mynning. Fiskarter behöver kunna ta sig från uppväxtplatser i Ekoln upplängs Fyrisån för att nå föryngringsplatser uppströms. För detta ändamål har ett antal fiskvägar anlagts i centrala Uppsala samt vid Ulva kvarn för att undanröja hinder för fisken.

Librobäcken klassas av Länsstyrelsen som ett måttligt naturligt vattendrag, som meandrar fritt längs cirka halva dess längd.

Jumkilsån är ett av Fyrisåns större tillflöden och förmodligen ett av de minst påverkade. Av åns båda grenar, Åloppebäcken och övre Jumkilsån, är det den senare som har de största limniska värdena. Jumkilsån är ett av de få, om inte det enda, Mälarmynnande vattendrag i Uppsala län som har förutsättningar för att hysa ett självreproducerande bestånd av laxartade fiskar. Försök med inplantering av havsöring har visat att tillväxten hos utsatta fiskyngel är mycket god. Om de få kvarvarande dämmen som ännu nyttjas tas ur drift i framtiden, kan det bli möjligt att upprätta ett vandringsfiskbestånd. Åloppebäcken å andra sidan saknar kända limniska värden, men bäckravinsens nedre del har i Naturvårdsprogrammet för Uppsala län bedömts som klass III (högt naturvärde) på grund av att den utgör ett av de bästa exemplen i länet på meandrande vattendrag med aktiv ravinbildning.

Björklingeån är ett mellanstort biflöde till Fyrisån. Avrinningsområdet är till stor del utdikad och uppodlat. Huvudfåran är dock relativt opåverkad och stor nog att hysa fiskbestånd trots befintliga vandringshinder. Ån är en av få åar där övergödning inte är ett miljöproblem.

Trots att den inte har förbindelse med Björklingeån inräknas Björklinge-Långsjön i värdetrakten. Den har förbindelse med Fyrisån via Sävastabäcken som är en öppen vandringsled för fisk mellan Vendelån och sjön. Björklinge-Långsjön är en av länets i särklass finaste sjöar och den har mycket höga limniska värden. I Naturvårdsprogrammet för Uppsala län har den högsta naturvärde (klass I) och den är riksobjekt för naturvården samt skyddsområde för vattentäkt. Sjön är sänkt vid ett par tillfällen, men på grund av dess relativt stora djup har förhållandena stabiliserats utan att påtaglig skada uppstått. Sjön har stor grundvattentillförsel och detta yttrar sig i en speciell vattenkvalitet. Det skapar också livsmiljö för kalkkrävande arter, t ex kransalger, vilka förekommer rikligt på bottenarna i den grunda Sätunaviken i norr. Sjön har ett rikt fiskbestånd med en artsammansättning som är karakteristisk för djupare slättlandssjöar.

Hågaån är, näst efter Fyrisån, det största tillflödet till Ekoln. Hågaån har måttlig ekologisk status. Den är påverkad av övergödning och kraftigt påverkad av fysiska ingrepp, av negativ betydelse för fisk. Flera vandringshinder gör att ån har dålig status med avseende på konnektivitet. Sträckan i Hågadalens naturreservat är till stor del nästan opåverkad av grävningar och är en öppen vandringsled för fiskar från Ekoln vilket ger ån ett högt värde. Hågaåns huvudfåra, särskilt i Hågadal, har ett rekreativt värde. Längre uppströms längs Hågaåns avrinningsområde finns den sänkingspåverkade Fibysjön.

Sävjaåns huvudfåra är starkt dikningspåverkad men har ett högt värde för grön infrastruktur då den är fri från vandringshinder för fisk. Uppströms Sävjaån är Funbosjön ett typexempel på en näringsrik slättlandssjö och har ett mycket skyddsvärt bestånd av ovanliga fiskar (asp och faren).

Bristande konnektivitet i Hågaån och Fyrisåns nedre tillflöden beror främst på vandringshinder. I det flacka Uppsala län är strömsträckor en ovanlig biotop som gjorts ännu ovanligare genom markavvattningar och överdämning uppströms dammar. Majoriteten av vandringshindren i Fyrisåns åtgärdsområde består av dammar. En del är partiella då de utgörs av delvis raserade dammar, pegrar eller dammruiner. De flesta är inte kopplade till någon specifik verksamhet. Dammen vid Ulva kvarn är dock ett undantag där det sker kraftutvinning. Där finns även en kort sträcka som är påverkad av flödesförändringar till följd av reglering.

Inom värdetrakten är Sävjaån det tydligaste exemplet på kraftig morfologisk påverkan till följd av markavvattningar och markanvändning i närmiljön. Fåran är på långa sträckor djupt grävd med mycket branta stränder.

Värdetrakt: Sagån

Sagån är gränsvattendrag mot Västmanlands län.

Avstämning och justering av värdetrakten kommer ske med Länsstyrelsen Västmanland under remissperioden.

Sjöarnas och vattendragens övergångsmiljöer

Grön infrastruktur längs med sjöar och vattendrag främjas av att det finns ekologisk funktionella kantzoner¹⁸¹⁹ mot omgivande marker. Ekologiskt funktionella kantzoner fungerar dels som livsmiljö i sig, men även som reningsverk mot omgivande marker och som klimatreglering kring vattendraget. En fungerande kantzon erbjuder också en naturlig korridor för arter att förflytta sig längs och söka skydd i.

Betade strandbrinkar kan hysa höga värden för landlevande biologisk mångfald. Detta kan ibland stå i konflikt med den vattenlevande biologiska mångfalden, där skyggande träd längs strandbrinken kan gynna vattenlevande arter.

Dalälvens mynningsområde utgörs av naturtypen estuarier²⁰. Estuarier är flod- och åmynningar där sötvatten blandas med det saltare havsvattnet, och där både marina och limniska miljöer förekommer och utgör en ekologisk enhet. Naturtypen har en komplex artsammansättning med såväl djur som växter av marint-, limniskt och brackvattensursprung.

Minskad strömshastighet bidrar till en ansamling av finare sediment som ofta formas till vidsträckta sand- och gyttjebankar. I områden där strömningshastighet avtar avlagras största delen av det transporterade materialet och ett delta kan bildas.

Övriga mynningsområden längs kusten är också av betydelse för arters möjlighet att vandra från havet uppströms i vattendragen.

¹⁸ <http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland/SiteCollectionDocuments/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/projekt/Vattendragsvandringar/Ekologiskt-funktionell-kantzon.pdf>

¹⁹ <http://viss.lansstyrelsen.se/Measures/EditMeasureType.aspx?measureTypeEUID=VISSMEASURETYPE000890>

²⁰ <http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/natura-2000/naturtyper/kust-och-hav/vl-1130-estuarier.pdf>

Andra betydelsefulla övergångsmiljöer kring sjöar och vattendrag är de svämmiljöer som uppstått kring naturligt varierande vattenflöden. Svämmskogar och älvängar är särpräglade miljöer med hög artrikedom, och finns särskilt kring Dalälven.

Arterna i länets sjöar och vattendrag ²¹

Sjöar och vattendrag bedöms som viktiga livsmiljöer för 42 av de rödlistade arterna som förekommer i länet. Hit hör fiskarna ål, asp lake och vimma, däggdjuret utter och fåglar som kungsfågel, rördrom och svarttärna. Bland sju rödlistade kärlväxter kan småsvalting och ävjobrodd nämnas. I Mälaren finns ett unikt bestånd av fisken vimma, som skiljer sig från de flesta andra som lever i Östersjön, vilket gör den intressant som ansvarsart. Fiskarterna behöver åtgärder för att ta sig förbi vandringshinder och få fler och bättre lekområden.

Avsnittet kompletteras under externremisstiden med information om arter i svämmiljöer

Ekosystemtjänster i länets sjöar och vattendrag

Havs- och Vattenmyndigheten har gjort en sammanställning²² av ekosystemtjänster från sjöar och vattendrag och beskrev totalt 23 ekosystemtjänster i någon av kategorierna stödjande, reglerande, producerande och kulturella ekosystemtjänster.

Bland stödjande ekosystemtjänster i sjöar och vattendrag kan nämnas primärproduktion (fotosyntesens omvandling av koldioxid till syre), vattnets kretslopp samt funktionen som livsmiljö för olika arters möjlighet att utvecklas och fortleva. Reglerande ekosystemtjänster i sjöar och vattendrag är exempelvis vattenrening, sedimentvarhållning, reglering av övergödning och skydd mot översvämningar. Producerande ekosystemtjänster utgörs exempelvis av tillhandahållande av dricksvatten, vatten som resurs för produktion av livsmedel (t.ex. fisk) och vatten till bevattning och industri. Slutligen, utgörs de kulturella ekosystemtjänsterna av värden kopplat till exempelvis rekreation, estetiska värden och kulturarv.

Havs- och Vattenmyndigheten sammanställde status- och expertbedömningar per ekosystemtjänst och vattendistrikt. För Norra Östersjöns Vattendistrikt bedömdes de kulturella ekosystemtjänsterna ha bäst status och de producerande ekosystemtjänsterna bedömdes ha sämst status. Bedömningen var dock mycket övergripligt och gäller för vattendistriktet i sin helhet, inte för enskilda områden.

Hot, påverkan och hinder för länets sjöar och vattendrag

Arterna kopplade till sjöar och vattendrag har högst skilda behov och hot. Låg belastning av växtnäring, organiskt material och miljögifter samt naturliga vattenregimer och morfologi är gynnsamt för de flesta arterna. Men kraven på livsmiljö kan variera väsentligt.

Nästan alla sjöar i länet är sänkta. SMHI listar 85 sjöar i länet som sänktes från mitten av 1800-talet och framåt²³. Det har skett en omfattande markavvattning i länet. Sedan 1850 har 100 sjöar upphört att existera, nästan alla andra är sänkta. Naturliga vattendrag i odlingslandskapet är därför i stort sett borta (Figur 3). Sedan 1994 gäller ett generellt förbud mot markavvattning i Uppsala län, men problematiken kring gränsdragningen mellan dikesrensning, skyddsdikning och markavvattning kvarstår.

²¹ Tillstånd och trender för arter och deras livsmiljöer – rödlistade arter i Sverige 2015.

<http://www.artdatabanken.se/publikationer/bestall-publikationer/tillstand-och-trender-for-arter-och-deras-livsmiljoer-rodlistade-arter-i-sverige-2015/>

²²

<https://www.havochvatten.se/download/18.554f729615bf4ab8719c8da/1495025360746/ekosystemtjanster-fran-svenska-sjoar-och-vattendrag.pdf>

²³ https://www.smhi.se/polopoly_fs/1.102410!/sanktasjoar.pdf

De flesta vattendragen har en måttlig ekologisk status enligt definitionen i EU:s vattendirektiv⁸³. Ekologisk status är ett uttryck för kvaliteten på det akvatiska ekosystemet där flera faktorer vägs samman till en helhetsbedömning. Det är främst övergödning och fysisk påverkan (till exempel grävning, uträtning och vandringshinder) som bidrar till att den ekologiska statusen i vattendragen är måttlig. I sjöarna är det framförallt övergödning som är orsaken till den måttliga statusen, men tidigare sänkningar förstärker övergödningens negativa effekt på till exempel syrgastillgång och algproduktion. Dessutom är det brist på träd längs vattendragen i det öppna landskapet, vilket missgynnar arter som behöver skugga, död ved och mindre grumling.

Den planerade regleringen av Mälaren i samband med ombyggnaden av slussen i Stockholm, syftar till att minska risken för låga vattenstånd i Mälaren samt minska risken för saltvatteninträngning från havet. Den förändrade regleringen innebär att Mälaren kommer att få ett något högre vattenstånd under våren än vad det är idag. Detta kan medföra konsekvenser för den jordbruksmark som ligger närmast Mälaren då ett högre vattenstånd kan medföra förhöjd risk för översvämning av jordbruksmark. I Uppsala län kommer fastigheter i Enköpings, Håbo, Knivsta och Uppsala kommuner att påverkas av regleringen.

Längs med många av länets sjöar och vattendrag saknas ekologiskt funktionella kantzoner mot omgivande marker. Det är i många fall som åkermark, kraftigt påverkad skogsmark eller bebyggelse/hårdgjord mark går väldigt nära vattnet.

Figur 3 Vattendrag påverkade av grävningar och vandringshinder i Uppsala län.

Befintliga bevarandeinsatser för länets sjöar och vattendrag

Vattenmyndigheterna har beskrivit åtgärdsområden kopplade till de olika avrinningsområdena inom Norra Östersjöns vattendistrikt. För dessa åtgärdsområden²⁴ har länsstyrelserna och vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt sammanställt genomförda, planerade och möjliga åtgärder. Syftet är att redovisa förslag på fysiska åtgärder vilka bedöms vara nödvändiga för att

²⁴ <http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/vattendistrikt-sverige/norra-ostersjon/Sidor/Sammanstallning-av-underlag-till-atgardsprogram-.aspx>

miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. De visar också hur de lokala åtgärderna återkopplar till beslut på nationell nivå.

Inom arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter planeras åtgärder för att gynna fisken asp, flodkräfta och småsvalting. För aspen ligger fokus på att åtgärda vandringshinder och restaurera leklokaler men information om införande av regler inom fisket är också viktiga insatser. Flodkräftan har en starkt fragmenterad utbredning i Uppsala län. Åtgärderna syftar dels till att skydda och de kvarvarande populationerna samt att restaurera och åtgärda skadade miljöer. Småsvaltingen är en sällsynt växt som bara förekommer i Mälaren längs Uppsalaåsens undervattensdelar, samt i Östersjön längst upp i Bottenhavet. Arten har tidigare haft en större utbredning i Mälaren på sandiga och grusiga bottenar, men har missgynnats av övergödning och igenslamning av bottenar. Länsstyrelsen jobbar konkret med övervakning av de befintliga lokalerna, undersökningar av hur de utdöda lokalerna ser ut samt försök att flytta tillbaka växter till äldre lokaler. Arbetet är tätt förankrat med vattendirektivet och länets vattenförvaltning där många av åtgärderna som syftar till bättre vattenkvalitet även antas gynna småsvaltingen.

Ett kompletterande stycke kopplat till pågående/avslutade projekt i Nedre Dalälven kommer tas fram under externremisstiden, och kommuniceras med berörda aktörer. Stycket avser behandla projekten:

- Hållbar vattenkraft i Nedre Dalälven
- Landskapsplanering i Nedre Dalälven
- Laxfiske i dalälven

Det generella strandskyddet kom 1975 och ser lika ut över hela Sverige, det sträcker sig 100 meter ut i vattnet och 100 meter upp på land. Strandskyddet gäller vid havet, insjöar och alla vattendrag och innebär ett förbud mot att bygga på stränderna. I Uppsala län tillämpas dock ett utpekat strandskydd. För varje kommun finns listor över för vilka vattendrag och sjöar som strandskyddet gäller. För de vattendrag och sjöar som inte finns med på listan tillämpas inte strandskyddet. För Heby kommun som tidigare tillhörde Västmanlands län tillämpas förordnandet för Västmanlands län²⁵. Syftet med det generella strandskyddet var att skydda allmänhetens tillgång till platser för friluftsliv och bad. Men i och med att naturvårdslagen ändrades 1994, tillkom ytterligare ett syfte till strandskyddet som gäller skydd för växt- och djurliv. Strandskyddsområden får utvidgas till högst 300 meter från strandlinjen på land och i vatten om det behövs för att tillgodose något av strandskyddets syften. Naturvårdslagen överfördes till miljöbalken 1999. År 2014 gjordes en översyn över strandskyddet i Uppsala län och beslut fattades om var strandskyddet skulle utökas till 300 meter.

Största utmaningarna för länets sjöar och vattendrag

De största utmaningarna för den gröna infrastrukturen i länets sjöar och vattendrag sammanfattas enligt följande:

- Brist på ekologiskt funktionella kantzoner.
- Befintliga vandringshinder för arter som nyttjar sjöar och vattendrag.
- Restaureringsbehov i syfte att återställa naturligare vattenregim i reglerade vattendrag och sänkningspåverkade sjöar.
- Övergödning kan utgöra ett hinder för grön infrastruktur, då vissa arter kan ha problem med att ta sig förbi starkt övergödda områden.

²⁵ Strandskyddet i praktiken, Slutrapport från Strandskyddsdelegationen nationell arena för samverkan, SOU 2015:108, Betänkande av Strandskyddsdelegationen, Stockholm 2015

Exempel på stöd och bidragsmöjligheter för att stärka grön infrastruktur vid sjöar och vattendrag

I sammanställningen 'Var finns pengarna? – En sammanställning av stöd och bidragsmöjligheter till åtgärder för att nå miljömålen'²⁶ listas ett flertal stöd och bidrag av betydelse för sjöar och vattendrag. Flera av dessa är även relevanta för arbetet med sjöarnas och vattendragens gröna infrastruktur, exempelvis lokala naturvårdsprojekt (LONA), lokala vattenvårdsprojekt (LONA) eller stöd till natur- och kulturmiljövårdsåtgärder i skogen (NOKÅS). Mer information om dessa och andra stöd kan erhållas ur sammanställningen 'Var finns pengarna?' eller hos länsstyrelsen.

Utöver stöden som redovisas i 'Var finns pengarna?' utökas LONA-stöden från 2018 till att även omfatta en nationell våtmarkssatsning, som även har betydelse för sjöarnas och vattendragens gröna infrastruktur. De våtmarksprojekt som kan få stöd är de som restaurerar eller anlägger våtmarker i syfte att stärka landskapets egen förmåga att hålla kvar och balansera vattenflöden, eller öka tillskottet till grundvattnet för att till exempel bidra till förutsättningar för en förbättrad vattenförsörjning, Exempel på sådana projekt är:

- Borttagning av anläggning/vandringshinder
- Borttagning av vegetation, till exempel röjning/fräsning
- Igenläggning och/eller dämning av diken
- Anläggande av dammar/småvatten/våtmark
- Anläggande av tvåstegsdiken
- Restaurering av svämplan
- Återmeandring
- Öppnande av invallningsområde
- Kunskapsuppbyggnad, framtagande av underlag eller annat förberedelsearbete inför restaurering eller anläggande av våtmarker enligt ovan.

Kommuner kan ansöka om LONA-bidrag för våtmarksprojekt. Lokala aktörer, till exempel intresseorganisationer, kan initiera projekt. Projekten genomförs antingen i kommunens egen regi eller av en lokal aktör som tecknat avtal med kommunen. Mer information om våtmarkssatsningen inom LONA kan erhållas från länsstyrelsen.

Myllrande våtmarker

*Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden*²⁷

Arbete med grön infrastruktur är en förutsättning för att nå miljömålet genom att föreslå rumsligt prioriterad hänsyn i landskapet för att bevara våtmarkernas ekologiska processer. Grön infrastruktur kan även bidra till att tydliggöra var insatser kan göras för att optimera våtmarkers potential att producera viktiga ekosystemtjänster såsom vattenreglering, vattenrening, reglering av vattenflöden. Grön infrastruktur kan även vara vägledande i att motivera var t.ex. restaureringsinsatser gör störst nytta.

Våtmarkernas naturtyper i länet

Våtmarker finns sprida i hela länet. Våtmarksinventeringen (VMI) som genomfördes från 1980-talet och framåt visar tätheter av våtmarksobjekt längs Dalälven och området söder och väster om sjön Tämnan (Figur 4). Även längs kusten samt närmare gränsen mot Stockholms län finns högre tätheter

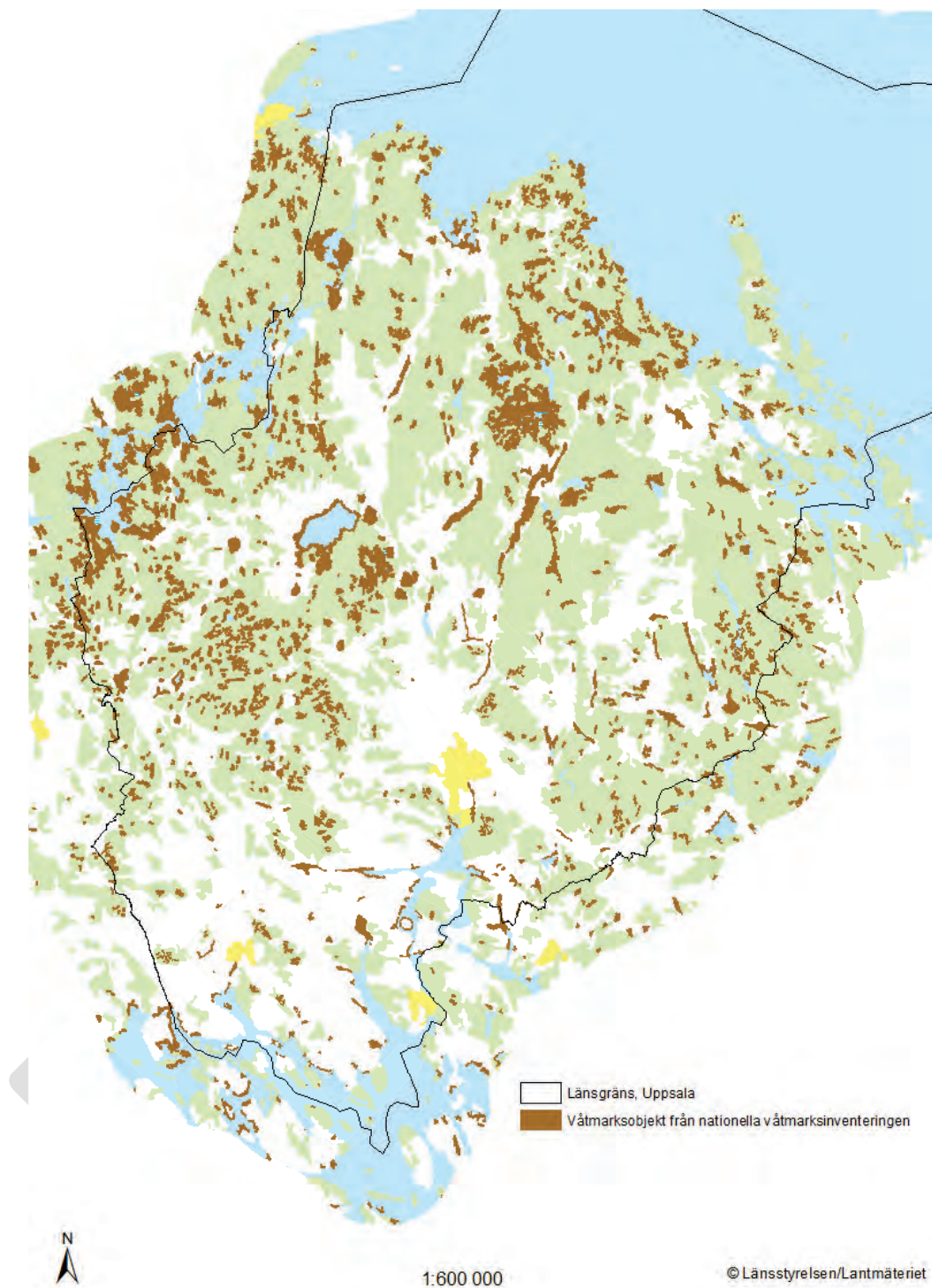
²⁶ <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/SiteCollectionDocuments/Stod%20i%20atgardsarbetet/Var-finns-pengarna/Var%20finns%20pengarna%20RUS%20maj%202017.pdf>

²⁷ Riksdagen svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag – Regeringens definition av miljömålet myllrande våtmarker.

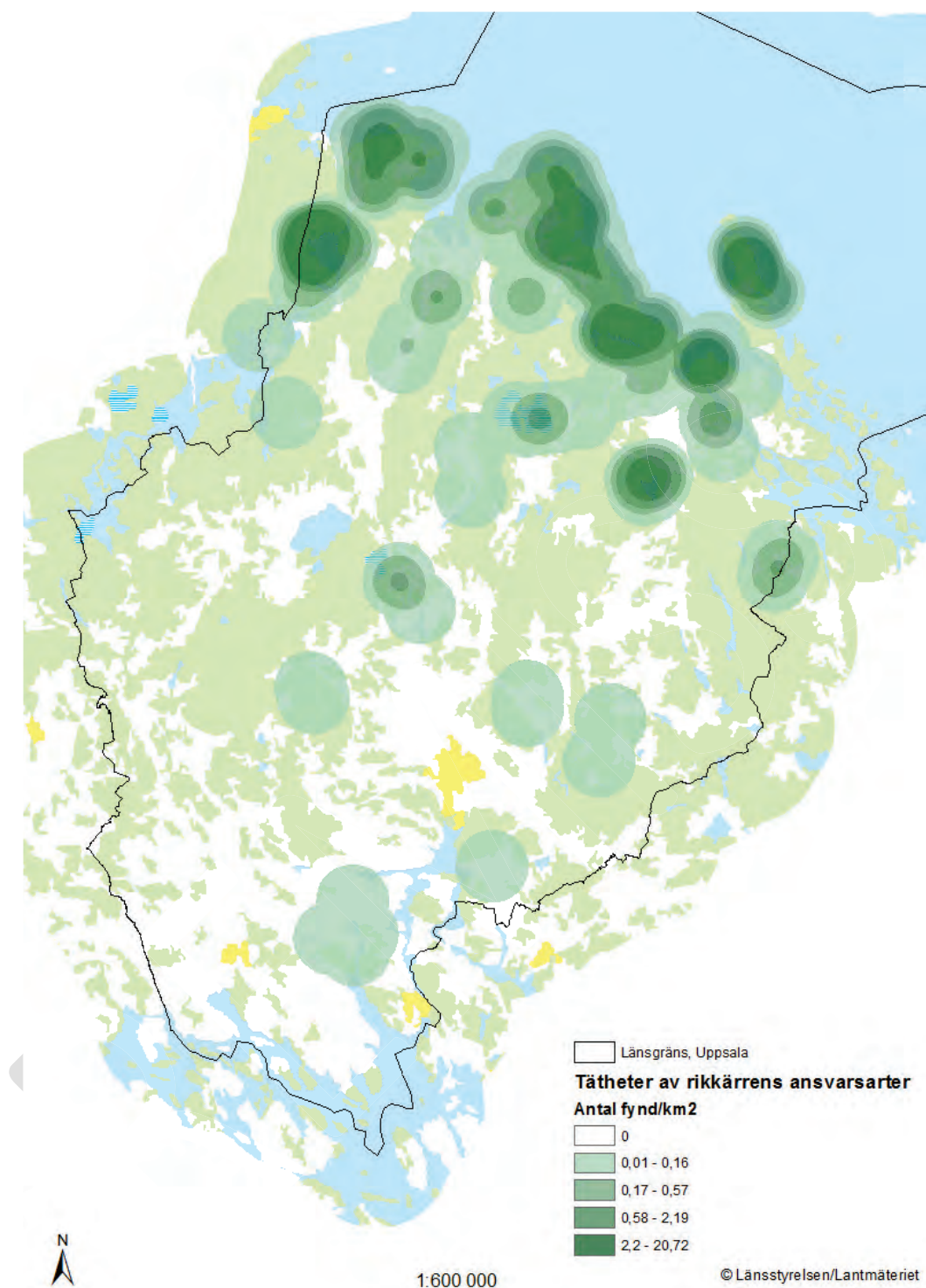

av våtmarker. Det största sammanhängande våtmarksområdet i länet är Florarna, där naturskogsartade skogar och våtmarker utgör en komplex mosaik. Många av de större våtmarksområdena i länet är våtmarker i skogsdominerade landskap. Men det finns även en del rika våtmarksvärden i odlingslandskapet, till exempel kring Hjälstaviken. Våtmarksobjekt mindre än 10 ha omfattades inte av VMI och syns därför inte i detta kartunderlag, varför många mindre våtmarker inte är karterade i länet. Den ansvarsnaturtyp som hör till våtmarker är rikkär, som beskrivs nedan.

Myrar, kärr och mossar är självklara delmängder av begreppet våtmarker. Det finns dock både habitatkomplex och gränsdragningsfrågor mot såväl skog, sjöar och vattendrag samt gräsmarker som behöver hanteras definitionsmässigt. I denna rapport har områden där exempelvis rikkärr och öppna gölar med gölgrödor bildar habitatkomplex räknats under våtmarker. Dessa gölar skulle annars räknats till sjöar och vattendragen. Trädklädda våtmarker, sumpskogar och glupar utgör svårare gränsdragningsfrågor, och kan ha räknats som både skog och våtmark i underlagen för framtagande av värdeetrakter. Gränsdragnings- och habitatkomplexfrågorna är dock inget större problem, då värdeetrakter för olika naturtyper många gånger överlappar med varandra, vilket visar att områden hyser höga värden från flera olika naturtyper.

Figur 4 Våtmarker identifierade i våtmarksinventeringen, Uppsala län. Inventeringen omfattade bara objekt >10ha. Mindre våtmarker syns därför inte på kartan.

Figur 5 Tätheter (antal fynd per kvadratkilometer) av ansvarsarter knutna till rikkärr i Uppsala län (Länsstyrelsen 2015). Det saknas heltäckande underlag om rikkärrens utbredning i länet, men kartan visar var de högsta kända värdena finns i grova drag.

Rikkärr

Den kalkhaltiga moränen i främst de norra delarna av länet ger upphov till speciella förutsättningar för våtmarkerna. Kalkrika kärr, så kallade rikkärr utmärker sig genom att vara de artrikaste våtmarkerna med många specialiserade arter av kärlväxter, mossor, landmollusker och svampar. Även många arter av småfjärilar, jordlöpare och kortvingar hittas i mer eller mindre öppna rikkärr och för flera groddjur är de viktiga på landskapsnivå. Historiskt har majoriteten av de svenska rikkärren i bebodda trakter

nyttjats som slåtter- och betesmarker. Slåtter har historiskt varit ett viktigt inslag i rikkärren och pågick på flera håll ända fram till mitten av 1900-talet.

Många associerar rikkärr med de orkidérika, ofta källpåverkade extremrikkärren i Norduppland, med gulyxne som karaktärsart. Men rikkärren inkluderar även de mindre anslående, men på mossor artrika medelrikkärren. Mätningar av pH och kalcium i vattnet i kärr som klassats med hjälp av indikatorarter visar att det är en stor överlapp mellan värdena från intermediära kärr, medelrikkärr och rikkärr. Torvkemin tros ha en större betydelse för vegetationssammansättningen än vattenkemin inom kärren.

I landhöjningstrakter, exempelvis i Norduppland, nybildas rikkärr kontinuerligt i takt med att landet reser sig ur havet. Mineralfattigare och kalkfattigare kärr (fattig- och intermediära rikkärr) förekommer i hela länet, medan rikkärren är vanligast i den skogsdominerade nordöstra delen av länet där kalkhalten är högst. En speciell typ av rikkärr med stor hydrologisk variation är de som påverkats av Dalälvens översvämningar. Det finns också några öppna rikkärr i odlingslandskapet och de har troligen nyttjats som slåttermark oftare än rikkärren i skogslandskapet. Ett exempel är Dumdals ängar.

De källpåverkade rikkärren är också speciella. Dumdal och Edskärret är exempel på värdekärnor i form av små rikkärr, knutna till åsar där det strömmar ut vatten.

Våtmarkernas värdestrakter i länet

Värdestrakter (Figur 6) för våtmarker i Uppsala län har valts ut med hjälp av:

- Underlag från våtmarksinventeringen (specifikt de våtmarker som klassats som högt eller mycket högt naturvärde
- Tätheter av förekomster av arter knutna till rikkärr (Figur 5).
- Kända förekomster av rikkärr i länet.
- Objekt utpekade enligt Myrskyddsplan.

Värdestrakt: Hållnåshalvön

Hållnåshalvön hyser många rikkärsvärden, men även andra våtmarker. Flera värdekärnor finns inom naturreservat och/eller Natura 2000-områden som till exempel Slada, Hållnåskusten, Strönningsvik och Fräkensjön. Andra värdekärnor saknar dock formellt skydd.

Värdestrakt: Gårdskärskusten

Området från Dalälven och österut över Gårdskärskusten har hög täthet av rikkärr. Flera av dessa är skyddade som naturreservat och/eller Natura 2000-områden.

Värdestrakt: Långhällsmossen

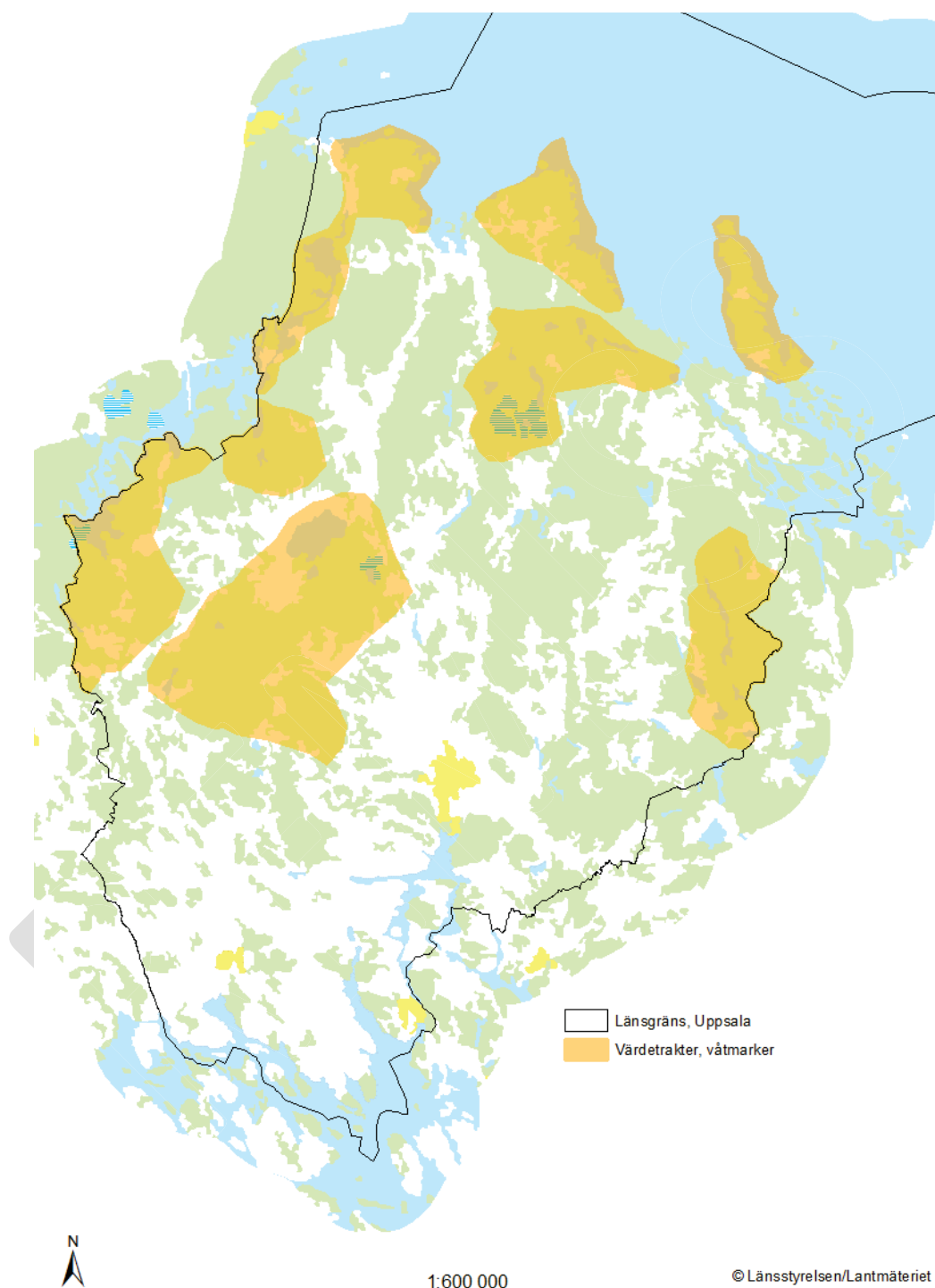
Långhällsmossen är ett av flera värdefulla rikkärrens- och våtmarksvärdekärnor nära Dalälven, men inom Tämnaråns avrinningsområde.

Värdestrakt: Gräsö

Rikkärr och andra värdefulla våtmarksobjekt förekommer framförallt längs östra sidan av Gräsö. Enstaka objekt är skyddade som biotopskyddsområden, men i övrigt saknas formellt skydd. Värdestrakten pekades i huvudsak ut för förekomsten av rikkärr. Även på Örskär förekommer ett nätverk av våtmarksvärdekärnor med höga värden.

Värdestrakt: Tämnaren-Heby

Värdestrakten sträcker sig från våtmarker runt Tämnaren åt sydväst mot Heby, och söderut mot Järlåsa. Många av våtmarkerna ligger inom Tämnarens avrinningsområde, men även angränsande avrinningsområden berörs. Inom värdestrakten finns värdefulla rikkärr främst längs stråket från Tämnaren mot Heby.

Figur 6 Värdetrakter över våtmarkernas gröna infrastruktur i Uppsala län.

Värde: Dalälven

Den del av Dalälven inom länet har stora våtmarker och svämpåverkade områden, exempelvis vid Båtfors och Tångsåmurarna eller vid Färnebofjärden längre uppströms. Värde

Värde: Vällen

Området runt Vällen är främst känt för sina skogliga värden, men hyser också en högre täthet av våtmarksområden.

Värde: Florarna - Forsmark

Florarna är för länet ett unikt skogs-våtmarksområde, som närmast liknar de vidsträckta skogs- och myrområden som karaktäriserar nordligare delar av landet.

Våtmarkernas övergångsmiljöer

Våtmarker och småvatten bildar ofta komplex tillsammans med sjöar, vattendrag, sumpskog och fuktiga gräsmarker såsom strandängar, fuktängar mm. Landhöjningssuccessionen från grunda vikar och laguner till avsnörda kransalgssjöar leder till nybildande av våtmarker allteftersom landhöjningen pågår. Fungerande våtmarker med intakt hydrologi har betydelse för vattenkvaliteten och näringsdynamiken i de vattenmiljöer som är belägna nedströms våtmarken i avrinningsområdet. Detta eftersom våtmarkerna fångar upp näringsämnen och buffrar därmed övergödningen. Glupar utgör en karaktäristisk vattenpåverkad miljö i länet, och kan finnas i anslutning till våtmarker.

Arterna i länets våtmarker

I Uppsala län bedöms våtmarker vara en viktig livsmiljö för 88 rödlistade arter. Bland dessa kan nämnas gölgroda, kalkkärrsgrynsnäcka, väddnätfjäril, gulyxne och käppkrokmossa. Nio av länets ansvarsarter är knutna till våtmarker, varav sex arter är särskilt knutna till rikkärr.

Ekosystemtjänster från länets våtmarker

Olika typer av våtmarker uppfyller olika ekosystemtjänster. Naturliga våtmarker fungerar bland annat som biologiska filter och strategiskt placerade anlagda våtmarker med rätt utformning kan fungera som naturliga reningsverk genom sin förmåga att filtrera och hålla kvar näringsämnen och tungmetaller.

Höga flöden och översvämningar kan dämpas genom att våtmarkerna har en vattenhushållande och flödesreglerande funktion. Områden som tillåts översvämmas med jämna mellanrum är viktiga inte bara ur ett samhällsperspektiv för att dämpa stora flöden, utan även för den biologiska mångfalden. Många arter bland både växter och djur trivs på de näringsrika madmarkerna och i de mer näringsfattiga myrarna hittar vi lite mer nischade arter. När vatten tillåts stanna upp i olika typer av våtmarker ökar också grundvattenbildningen, vilket motverkar de låga grundvattennivåerna som drabbat Uppsala län på sistone.

Myrarna är även viktiga för arter i kringliggande ekosystem och för rastande flyttfåglar. Flera arter som i övriga Europa betraktas som hotade eller försvunna har sina sista starka fästen i de svenska myrarna.

Se även avsnitt om ekosystemtjänster under sjöar och vattendrag.

Hot, påverkan och hinder för länets våtmarker

Många av Uppsala läns sjöar har sänkts under 1800-tal och tidigt 1900-tal i syfte att tillgängliggöra och förbättra intilliggande marker för skogs- och jordbruk. Markerna som påverkats av dessa ingrep är till största del marker som tidigare varit intakta våtmarker.

Många våtmarker såväl i odlingslandskapet som i skogslandskapet är kraftigt påverkade av dikningsföretag, med förändrad hydrologi och igenväxning som följd.

Torvtäkt är ingen omfattande verksamhet i länet, och de täkter som finns är framförallt i västra delen av länet.

Under senare år har låga grundvattennivåer påverkat förhållandena för människor och natur i länet. Om grundvattennivåerna är låga under längre perioder kan det medföra negativ påverkan på grundvattenberoende naturtyper, bl.a. vissa våtmarker.

Befintliga bevarandeinsatser för länets våtmarker

Inom åtgärdsprogram för hotade arter arbetar länsstyrelsen aktivt med programmen för rikkärr och gölgroda. Rikkärren har historiskt nyttjats för slätter, och hävden har delvis gjort att dessa miljöer bevarats och skapat många av naturvärdena. Därför kräver dessa miljöer ofta omfattande restaurerings- och skötselinstanser. Rikkärren har dessutom i många fall påverkats negativt av utdikning, vilket motiverar återställning av hydrologin vid restaureringen av kärr. Gölgrodan är en av Sveriges sällsyntaste grodor och har i norra Uppland landets starkaste fäste, med tre separata populationer. För att säkerställa artens långsiktiga överlevnad läggs arbete på att återställa igenväxta miljöer för att på så vis skapa ett fungerande metapopulationssystem där inga delpopulationer är alltför isolerade. Dessutom pågår ett samarbete med Bergvik skog och Skogsstyrelsen där syftet är att få fram skogsbruksmetoder som inte hotar gölgrodans bevarandestatus.

Länsstyrelsen har under 2018 ett uppdrag att redovisa geografiska områden i såväl tätort som landsbygd som kan vara aktuella för restaurering och anläggning av våtmarker i syfte att stärka landskapets egen förmåga att hålla kvar och balansera vattenflöden eller öka tillskottet till grundvattnet, bl.a. för att öka förutsättningarna för en förbättrad vattenförsörjning. Insatserna för att restaurera och anlägga våtmarker kan även bidra till biologisk mångfald och klimatarbetet eller till minskad övergödning.

Länsstyrelsen tog 2012 fram ett planeringsunderlag för anläggning och restaurering av våtmarker²⁸. I den hanteras länets stora jordbruksintensiva avrinningsområden med fokus på behovet av åtgärder för vattenrening och biologisk mångfald. Historiska våtmarkslägen från perioden före sänkningen och torrläggningen av länets sjöar och våtmarker utgör en del av underlaget för att lyfta fram potentialen för restaurering.

Inom ramen för Länsstyrelsens strategi för förvaltning av skyddade områden 2015–2024 har rikkärr pekats ut som högst prioriterade för restaureringsåtgärder, med insatser under 2016-2018.

Största utmaningarna för länets våtmarker

Den största utmaningen för grön infrastruktur i länets våtmarker är att hantera den pågående igenväxningen av våtmarkerna till följd av markavvattning, övergödning och upphörd hävd. Till denna utmaning hör också ett stort kunskapsbehov kopplat till identifiering av lämpliga områden för restaurering och nyanläggande av våtmarker i länet.

²⁸ Planeringsunderlag för anläggning och restaurering av våtmarker i odlingslandskapet i Uppsala län. Länsstyrelsens meddelandeserie 2012:1

Exempel på stöd och bidragsmöjligheter för att stärka våtmarkernas gröna infrastruktur

I sammanställningen 'Var finns pengarna? – En sammanställning av stöd och bidragsmöjligheter till åtgärder för att nå miljömålen'²⁹ listas ett flertal stöd och bidrag av betydelse våtmarker. Flera av dessa är även relevanta för arbetet med våtmarkernas gröna infrastruktur, exempelvis lokala naturvårdsprojekt (LONA), genom miljöersättningar för skötsel av dammar och våtmarker eller stöd till natur- och kulturmiljövårdsåtgärder i skogen (NOKÅS). Mer information om dessa och andra stöd kan erhållas ur sammanställningen 'Var finns pengarna?' eller hos länsstyrelsen.

Utöver stöden som redovisas i 'Var finns pengarna?' utökas LONA-stöden från 2018 till att även omfatta en nationell våtmarkssatsning. De våtmarksprojekt som kan få stöd är de som restaurerar eller anlägger våtmarker i syfte att stärka landskapets egen förmåga att hålla kvar och balansera vattenflöden, eller öka tillskottet till grundvattnet för att till exempel bidra till förutsättningar för en förbättrad vattenförsörjning. Exempel på sådana projekt är:

- Borttagning av anläggning/vandringshinder
- Borttagning av vegetation, till exempel röjning/fräsning
- Igenläggning och/eller dämning av diken
- Anläggande av dammar/småvatten/våtmark
- Anläggande av tvåstegsdiken
- Restaurering av svämplan
- Återmeandring
- Öppnande av invallningsområde
- Kunskapsuppbyggnad, framtagande av underlag eller annat förberedelsearbete inför restaurering eller anläggande av våtmarker enligt ovan.

Kommuner kan ansöka om LONA-bidrag för våtmarksprojekt. Lokala aktörer, till exempel intresseorganisationer, kan initiera projekt. Projekten genomförs antingen i kommunens egen regi eller av en lokal aktör som tecknat avtal med kommunen. Mer information om våtmarkssatsningen inom LONA kan erhållas från länsstyrelsen.

Ett rikt odlingslandskap

*Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.*³⁰

En viktig del av arbetet med grön infrastruktur i odlingslandskapet är att identifiera och lyfta fram landskapsavsnitt med en hög täthet av kvalitéter, s.k. värdeattrakter. Med kvalitéter menas t.ex. särskilt värdefulla betesmarker eller områden med särskilt utsatta arter. Inom värdeattrakter blir det särskilt viktigt att föra en dialog med berörda aktörer om hur mål om bevarande av biologisk mångfald och ekosystemtjänster kan nås genom en kombination av hållbart brukande, formellt skydd och frivilliga åtaganden.

Naturvärdena i dagens odlingslandskap är resultatet av hur människan brukat mark under flera tusen år. Den största delen av odlingslandskapets växt- och djurarter lever i naturliga fodermarker såsom ängs- och betesmarker, men även i åkerkanter, vägrenar, åkerholmar, våtmarker och andra småbiotoper. Många av odlingslandskapets kvalitéter hänger intimt ihop med de kulturhistoriska värdena, som även vittnar om hur våra förfäder levde och brukade odlingslandskapet.

²⁹ <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/SiteCollectionDocuments/Stöd%20i%20åtgärdsarbetet/Var-finns-pengarna/Var%20finns%20pengarna%20RUS%20maj%202017.pdf>

³⁰ Riksdagen svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag – Regeringens definition av miljömålet ett rikt odlingslandskap.

Biologisk mångfald och kulturmiljöerna är beroende av en levande landsbygd och ett fortsatt brukande av jorden, men också av de metoder som används. Bland annat är betande djur en förutsättning för artrika betesmarker. I delar av länet har jordbruket blivit allt mer specialiserat och intensivt, medan marker på andra håll inte brukas längre och många gårdar läggs ned. Båda dessa trender, intensifierat brukande och igenväxning, leder till att arter och naturtyper i odlingslandskapet minskar. Drygt hälften av Sveriges alla rödlistade arter förekommer i odlingslandskapet, och en tredjedel är beroende av detta landskap för sin överlevnad.

Uppsala län består till ungefär 23 procent av jordbruksmark. I jämförelse med övriga Sverige har länet en hög andel jordbruksmark. Jordbruksmarken domineras av åkermark och endast 10 procent är betesmark och slåtteräng. Antalet jordbruksföretag är stabilt i länet, men det har dock skett en minskning av antalet heltidsföretag. Det sker en kontinuerlig minskning av antalet nötkreatur. Antalet nötkreatur har minskat med nationellt med 30% från 1976 till 2016³¹. Under samma period har antalet får minskat med 76%.

Mosaikartad jordbruksmark

Många naturtyper som förr var vanliga i åkerlandskapet har blivit mer och mer sällsynta. Dit hör många av de småbiotoper som tidigare gjorde åkermiljöer till områden med hög biologisk mångfald. Dessa har minskat i takt med att jordbruket har blivit allt mer rationellt.

Det generella biotopskyddet ett viktigt verktyg för att bevara småbiotoper i odlingslandskapet. Det omfattar alléer, källor med omgivande våtmark i jordbruksmark, odlingsrösen i jordbruksmark, pilevallar, småvatten och våtmarker i jordbruksmark, stenmurar i jordbruksmark samt åkerholmar. Det saknas en nationell eller regional översikt över förekomster av objekt som omfattas av det generella biotopskyddet. I stället har ett indexmätt tagits fram som indikator för mosaikartade marker. Ju mer mosaikartad jordbruksmarken är, desto större sannolikhet att det finns inslag av småbiotoper.

Ett mått på hur mosaikartad odlingslandskapet (Figur 7) är har tagits fram med hjälp av information om storlek och form på åker- och betesmarker, areal potentiella lövbryn samt täthet och antal av träd i odlingslandskapet. Ett högt mosaikmarksindex tyder på att ett område är heterogent och har större chans att hysa bryn, småbiotoper och andra värden som bidrar till hög artrikedom och förutsättningar för pollinatörer m.m. Högst mosaikmarksindex i Uppsala län återfinns på Hållnåshalvön, på Gräsaö samt Söderön. Även området från Gimo-Alunda-Knutby uppvisar högt mosaikindex. Områden med mycket låga värden är i huvudsak vatten eller områden med hög andel skog.

Gräsmarkerna i länet

Högre tätheter av gräsmarker (nationell analys med underlag från jordbruksblock, markklasser samt ängs- och betesmarksinventeringen) finns i huvudsak i södra delen av länet, kring Alunda samt längs kusten. Baserat på dessa tätheter samt äldre kunskapsunderlag om odlingslandskapets bevarandeområden³² (Figur 9) har förslag på värdeetrakter för gräsmarker tagits fram. Värdeetrakterna (Figur 8) utgörs till största del av områden med hög mosaikmarksindex.

Bland utpekade ansvarsnaturtyper³³ kan torrängar nämnas som tillhörande gräsmarker och/eller naturtyper i odlingslandskapet. Torrängar är ört- och gräsdominerade miljöer på torr mark, även hållmark, med sparsamt träd- och buskskikt. Det är en bred och varierad naturtyp, vilket avspeglas i arterna. Naturtypen finns ofta i mosaik med friskare gräsmarker, så på många områden kan ett ännu bredare spektrum av arter gynnas av åtgärder. Torrängarna i detta kunskapsunderlag är alltså ett

³¹ <https://jordbruketisiffror.wordpress.com/2017/08/13/forandring-av-anta-kor-samt-tackor-och-baggar-aren-1974-2016/>

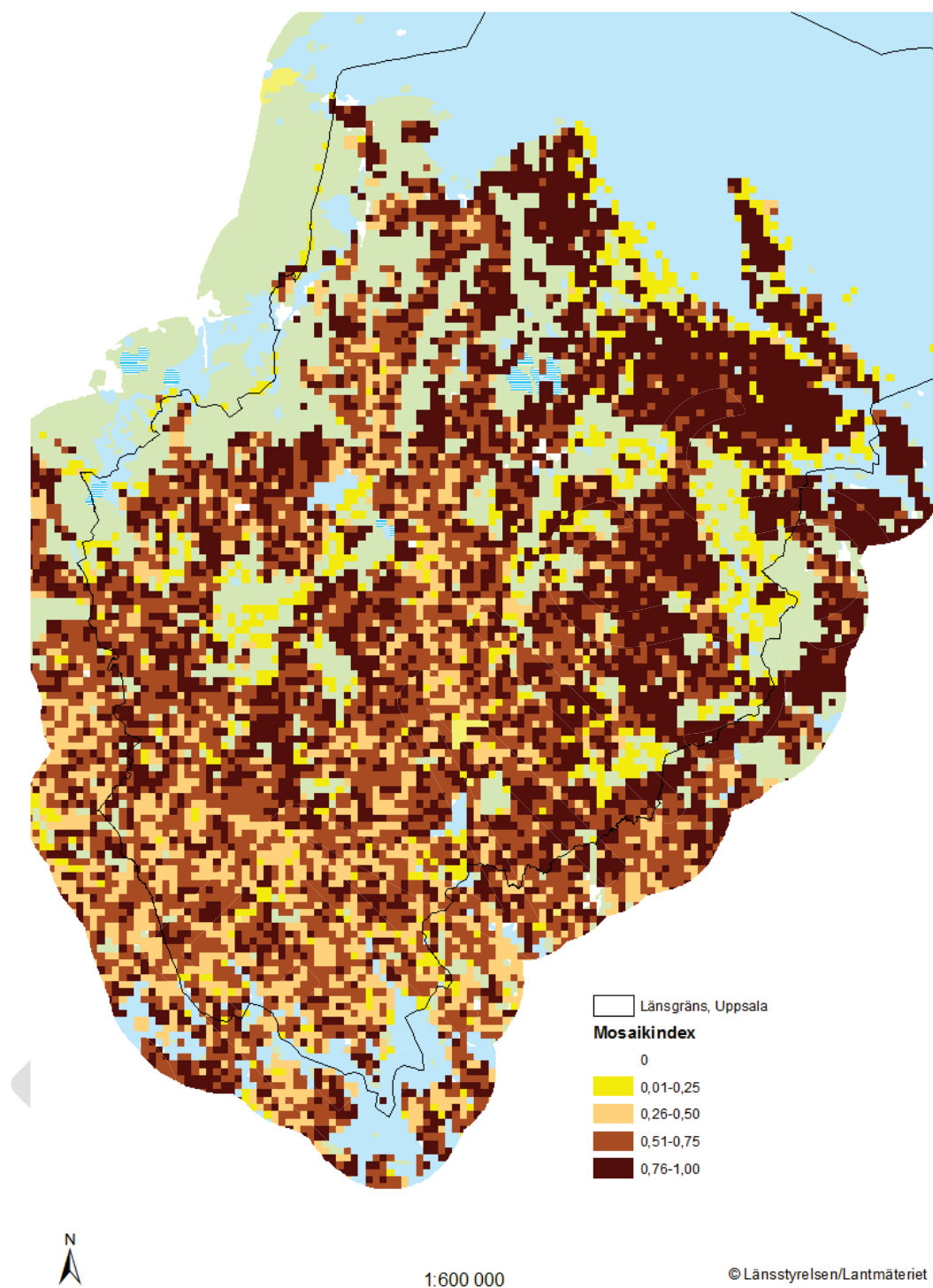
³² Odlingslandskap i Uppsala län. Länsstyrelsen Uppsala län. Länsstyrelsens meddelandeserie 1993:4.

³³ <http://www.lansstyrelsen.se/upsala/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2015/03-2015-ansvarsarter-ansvarsnaturtyper.pdf>

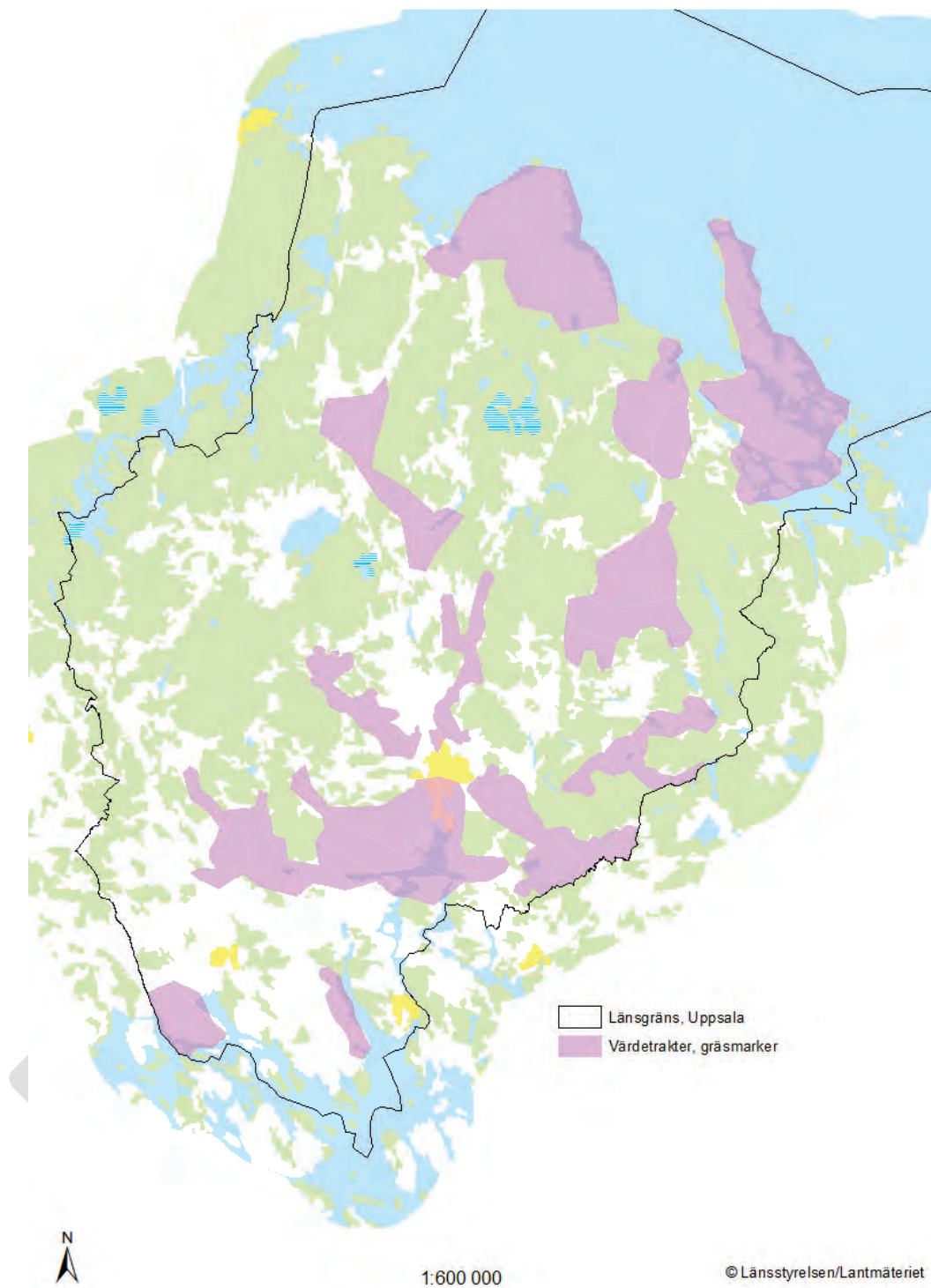
komplex av biotoper med olika arter och skötselbehov. Särskilt tre typer av torrängar uppmärksammas; senbetade hållmarksbetesmarker och mosaikmarker längs kusten, kalkrika torrängar och senbetade backar i mellanbygderna.

Sandmiljöer är en naturtyp med en mängd sällsynta insekter och örter. Öppna solbelysta grus- och sandmarker är en miljö som många hotade arter behöver, men som det råder brist på i dagens landskap. Idag är det i många fall människoskapade sandmiljöer som grustäkter, vägslänter och skjutfält som är de sandkrävande arternas sista tillflyktsort. Utan en naturlig störning, eller bete, behövs alltså mänskliga aktiviteter – aktiviteter som rätt utformade ofta går att bedriva utan att arterna missgynnas. Därför omfattar naturtypen öppna sandmiljöer både de naturliga sandmiljöerna vid länets nordkust, men också människoskapade miljöer, till exempel sandtäckter som ofta kan vara mycket artrika. Vissa sandmiljöer räknas till torrängar och andra räknas till åsbarrskogar. Fyra undertyper av öppna sandmiljöer är särskilt utpekade: dynamråden, övriga naturliga eller halvnaturliga sandmiljöer, sand- och grustäckter samt övriga människopåverkade sandmiljöer. I Uppsala län är många sandmiljöer knutna till områden med isälvsediment, exempelvis vid rullstensåsar (Figur 10)

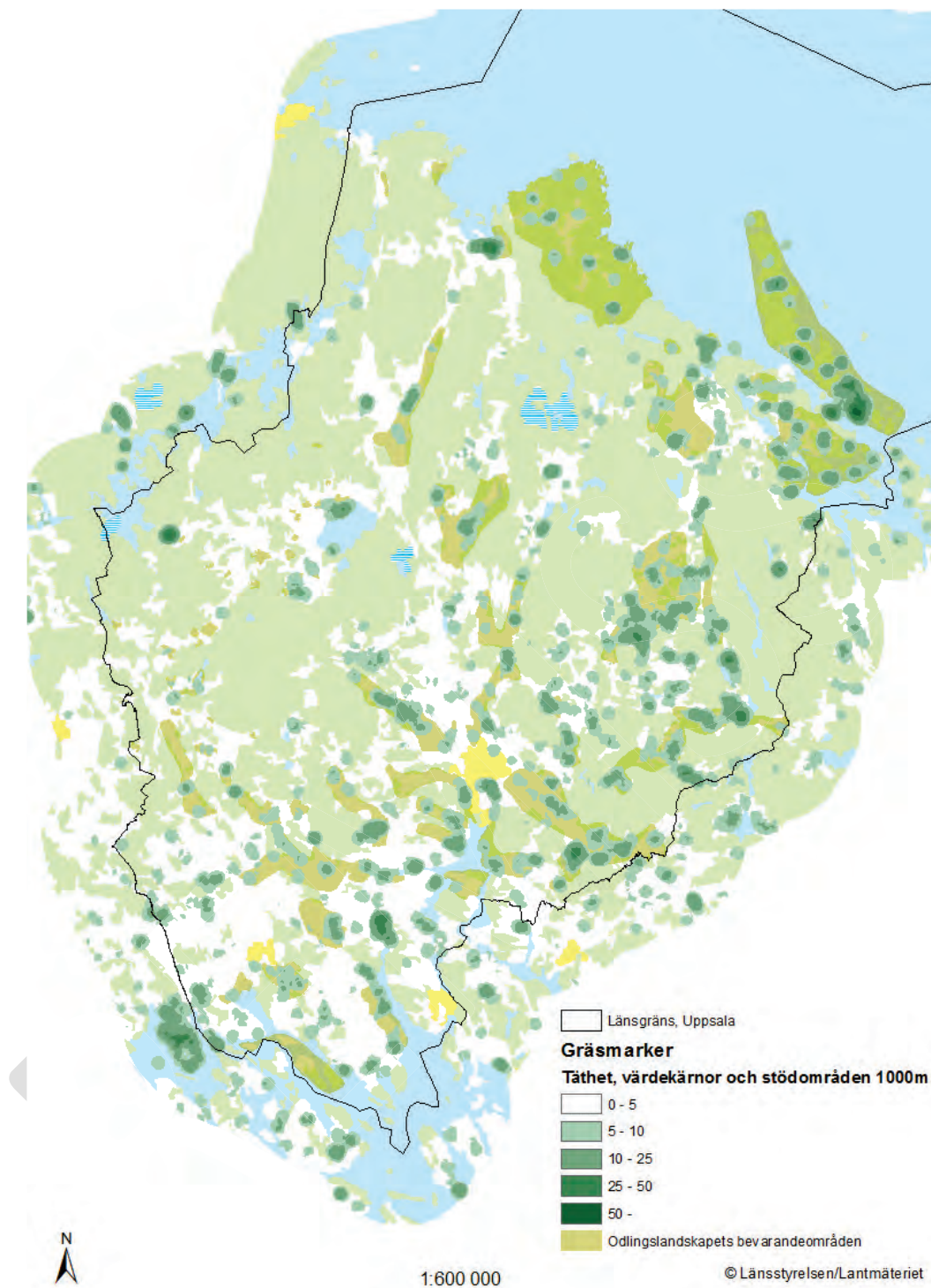
Värdetrakterna för gräsmarker kan behöva ses över i förhållande till öppna sandmiljöer. Här finns det även överlapp till skogliga värdetrakter. Öppna sandmiljöer är en viktig miljö att hantera i insatsområdet om åsmiljöer.

Figur 7 Mosaikmarksindex över Uppsala län, 1x1 km rutor. Ju mörkare färg desto högre mosaikmarksindex. Underlag för angränsande Gävleborgs län saknas.

Figur 8 Värdetrakter för gräsmarkernas gröna infrastruktur i Uppsala län

Figur 9 Underlag för framtagande av värdestrukturer för gräsmarker i Uppsala län, med tätheter av värdekärnor och tidigare framtagna områden för odlingslandskapets bevarandeområden.

Figur 10 Utbredning av isälvssediment i Uppsala län. Områden med isälvssediment kan ofta hysa värden kopplade till öppna sandiga gräsmarker.

Värdetrakt: Ledskär-Hållnäs halvön

Hållnäsbygden är ett mycket välbevarat ålderdomligt odlingslandskap med små åkrar, odlingsrösen och välanlagda stengärdesgårdar. Bland många exempel på välbevarade odlingslandskap och byar kan nämnas Edsätra, Hållen, Sikhjälma, Lingnåre, Barknåre-Böle, Göksnåre, Ångskär och Skällbo.

Ledskärsområdet ligger i den innersta delen av Lövstabukten och utgörs till stor del av flacka, strandnära ängsmarker. Dessa är av stor betydelse för rastande och häckande fåglar.

Värdetrakt: Kallriga-Valö

Beskrivning tas fram under remisstiden

Värdetrakt: Gräsö-Söderön

Beskrivning tas fram under remisstiden

Värdetrakt: Tierp-Vendel

Beskrivning tas fram under remisstiden

Värdetrakt: Gimo-Alunda

Beskrivning tas fram under remisstiden

Värdetrakt: Fyrisån

Beskrivning tas fram under remisstiden

Värdetrakt: Jumkilsåns dalgång

Värdetrakten består i huvudsak av området längs med Jumkilsåns dalgång. Utmärkande för dalgången är den djupt nedskurna, slingrande och meandrande Jumkilsån. Ravinens sidor är betade utmed långa sträckor, och djurens tramp har skapat terrasser av parallella stigar. I norra delen av värdetrakten, runt Oxsätra, finns ytterligare områden med tätheter av silikatgräsmarker och kalkgräsmarker.

Värdetrakt: Ekoln-Torstuna

Beskrivning tas fram under remisstiden

Värdetrakt: Almunge-Knutby-Rånäs

Beskrivning tas fram under remisstiden

Värdetrakt: Husby-Långhundra

Beskrivning tas fram under remisstiden

Värdetrakt: Fånö

Beskrivning tas fram under remisstiden

Värdetrakt: Hjulsta

Beskrivning tas fram under remisstiden

Odlingslandskapets övergångsmiljöer

När de traditionellt hävdade gräsmarkerna minskar i antal och kvalitet, framträder andra hävdade miljöer som betydelsefulla för den biologiska mångfalden. Vålhävdade vägkanter (Figur 11), utan påverkan av gödning eller insådd av invasiva arter som lupiner, kan hysa hög artrikedom av såväl växter som insekter. Många av de Artrika vägmiljöerna som identifierats i Uppsala län sammanfaller med de utpekade värdetrakterna för gräsmarker, eller bidrar till att stärka sambanden mellan dessa.

Andra exempel som kan hysa höga gräsmarksvärden med rätt skötsel är kraftledningsgator om röjning av igenväxningsvegetation sker på rätt. Siggefora ledningsgata i Heby och Uppsala kommun är exempelvis utpekad som Natura 2000-område för förekomst av arten vädnetfjäril.

Även golfbanor kan med rätt skötsel hysa flera småbiotopsvärden som kännetecknar odlingslandskapet.

Figur 11 Arrika vågmiljöer bidrar till att förstärka och sammanlänka gräsmarkernas värdetrakter

Arterna i länets gräsmarker ³⁴

Odlingslandskap anges som viktig livsmiljö för 269 rödlistade arter som förekommer i länet. Av dessa arter är 68 fjärilar, 11 fåglar, 3 halvvingar, 57 kärlväxter, 1 lav, 11 mossor, 38 skalbaggar, 23 steklar, 53 steklar och 4 tvåvingar.

Behöver utvecklas under remisstiden

Ekosystemtjänster från länets odlingslandskap ^{35, 36}

Odlingslandskapets ekosystemtjänster kan sammanfattas enligt följande³⁷:

Rekreation och turism – Odlingslandskapets variation uppskattas av många människor, vilket ger god livskvalitet och skapar förutsättningar för turism och annat företagande på landsbygden.

Kulturarv – Lämningar och spår berättar om hur olika landskap har brukats, ger förklaring och koppling bakåt i tiden. Det kan vara odlingsrösen, diken, fägator, terrasser, stenmurar, ängslador eller husgrunder. Hamlade träd, alléer, slätter- och betesgynnade växter och djur är vårt biologiska kulturarv.

Bördig jordbruksmark – Jordbruksmark har formats under århundranden genom påverkan från betande djur och människans bearbetning av marken. Dagmaskar, mikroorganismer, svampar och andra nedbrytare i jorden hjälper till att bygga upp markens bördighet. Klöver och andra kvävefixerande grödor gödslar jorden och bördiga jordar med hög mullhalt binder koldioxid från luften.

Livsmiljöer – Jordbruksmarken med omgivande landskap erbjuder en mångfald av miljöer där många arter trivs. Bryn, diken, stenmurar, odlingsrösen, vägkanter, trädor och åkerkanter är livsmiljöer för insekter, fjärilar, fåglar, växter och vilt. Naturbetesmarker och ängar är bland den mest artrika naturen vi har i Sverige.

Genetiska resurser – I odlingslandskapet finns husdjur, odlade växter och vilda arter med egenskaper som har anpassats för att klara sig i sin miljö. Deras gener kan ha betydelse för vår framtida livsmedelsförsörjning, för att utveckla nya friska och produktiva grödor eller få fram odlingsmetoder som fungerar i ett förändrat klimat.

Livsmedel och energi – I odlingslandskapet produceras i stort sett alla livsmedel och foder som djur och människor äter. Dessutom kan jordbrukets produkter användas till bioenergi, som material att bygga med och mycket annat. För leverans av livsmedel och energi krävs, förutom friska ekosystem, aktiva lantbrukare.

Pollinering – Vilda pollinatörer som humlor och solitärbin samt honungsbin har en nyckelroll för att ge större, jämnare skördar med bättre kvalitet för grödor som klöverfrö, äpplen och oljeväxter. En rik och varierad växtlighet i åkerkanter, bryn och på betesmarker är viktig för att pollinatörerna ska ha en jämn tillgång på pollen och nektar under året.

³⁴ Tillstånd och trender för arter och deras livsmiljöer – rödlistade arter i Sverige 2015.

<http://www.artdatabanken.se/publikationer/bestall-publikationer/tillstand-och-trender-for-arter-och-deras-livsmiljoer-rodlistade-arter-i-sverige-2015/>

³⁵ Argument för ekosystemtjänster.

<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/2071489-rapport-argument.pdf?pid=19706>

³⁶ Roubinet E., 2016. Food webs in Agroecosystems. Implications for Biological Control of Insect Pests. Faculty of Natural Resources and Agricultural Sciences, Department of Ecology Uppsala, Doctoral Thesis, 2016:29

³⁷ <https://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/ekosystemtjanster/bilder-och-material/natu-4260-ekotjanster-odlingslandskapet-uppslagutskrift.pdf>

Skadedjursbekämpning – Genom att gynna nyckelpigor, jordlöpare och spindlar, som är naturliga fiender till skadedjur, kan angrepp på grödor förebyggas. På så sätt kan också användning av växtskyddsmedel minska.

Vattenrening och naturlig vattenreglering - När vattnet rinner genom mark eller växtlighet fångas och bryts oönskade ämnen ner. God markstruktur bidrar till att jorden tillfälligt kan magasinera mer vatten till nytta för både växande grödor och omgivningen. Våtmarker hjälper till att fördröja vattnets flöde i landskapet och dämpar höga flöden.

Livsmedel från odlade växter – I odlingslandskapet produceras livsmedel för människor och foder till djur. För att odlingslandskapet ska kunna leverera ekosystemtjänsten livsmedel krävs ett aktivt brukande av jorden.

Befintliga bevarandeinsatser för länets gräsmarker

Huvuddelen av odlingslandskapets värden bevaras mest effektivt genom att skapa incitament för fortsatt och anpassat brukande. Områdesskydd är i första hand aktuellt i områden där det bedöms finnas ett exploateringshot, eller där skötselbehoven är av sådan karaktär att de inte kan tillgodoses genom tillgängliga stödsystem³⁸. Riktade åtgärder krävs för många arter och naturtyper vars behov inte kan tillgodoses genom befintliga stöd- och ersättningssystem. Stödhabitat i form av exempelvis hävdade vägkanter, ruderatmarker och kraftledningsgator är redan idag av stor betydelse för många hotade arter, men bedöms också ha stor utvecklingspotential.

Inom arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter har fokus inom odlingslandskapet varit på fjärilar och deras värdväxter samt på några kärlväxter, bin och fåglar. För växterna, både ÅGP-arterna och värdväxterna, handlar det ofta om att få till livsmiljöer med hävd av rätt intensitet och vid rätt tidpunkt. Arbetet med mnemosynefjäril har haft ett landskapsperspektiv där värdekärnor har förstärkts, äldre lokaler har restaurerats och spridningsvägar mellan områdena har förbättrats. För väddnätfjäril finns samarbeten med kraftledningsbolag och militära skjutfält och i flera år har deras skötsel varit anpassad för fjärilen. Även i andra infrastrukturmiljöer pågår samarbeten, ex ängsskäreplattmal i vägkanter, klöversobermal i täktmiljöer och gotlandssäfferotplattmal på en golfbana. För ortolansparven, vilken antagligen är odlingslandskapets mest hotade fågel, är åtgärderna av en annan karaktär - här handlar det om att lämna bar jord på åkermark och stödutfodra fåglarna på våren. De vill gärna vara på samma lokal, varför det är viktigt att befintliga lokaler utökas och fler markägare blir involverade.

Hot, påverkan och hinder för länets gräsmarker

Metoderna för att förvalta gräsmarker måste anpassas så att de bevarar och utvecklar natur- och kulturvärdena. Samtidigt måste det vara möjligt att driva jordbruk på ett rationellt och konkurrenskraftigt sätt. Men för att bevara gräsmarkernas biologiska mångfald så krävs insatser på alla nivåer i samhället. Miljöersättningar som finansieras både nationellt och av EU bidrar exempelvis till att betesmarker sköts och att våtmarker anläggs.

Idag är den största anledningen till att jordbruksmarken i länet minskar att den tas ur produktion och växer igen. Även om exploatering är en liten del av minskningen kan den lokalt få stor påverkan då dess effekter är permanenta. Exploatering påverkar den biologiska mångfalden, kulturmiljön och det öppna landskapet. Exploatering av åkermark kan även få andra negativa följder för den biologiska mångfalden genom att fragmenteringen i landskapet ökar. Risken är stor att kulturspåren tas bort eller mister sitt sammanhang. Hela kulturmiljöer kan också brytas sönder. Exploatering av åkermark kan även försvåra pågående markanvändning på den mark som kvarstår efter exploateringen.

---

³⁸ Strategi för odlingslandskapet

Största utmaningarna för länets odlingslandskap

Bland de största utmaningarna för grön infrastruktur i länets odlingslandskap är att bibehålla och stärka den gröna infrastrukturen samtidigt som förutsättningar för ett rationellt jordbruk utvecklas. Det handlar dels om att hantera fragmenteringen, med förlust av habitat såsom bryn, åkerholmar, småvatten och värdefulla träd i odlingslandskapet, dels om att hantera igenväxningen av tidigare välhävda ängs- och betesmarker.

Exempel på stöd och bidragsmöjligheter för att stärka odlingslandskapets gröna infrastruktur

I sammanställningen 'Var finns pengarna? – En sammanställning av stöd och bidragsmöjligheter till åtgärder för att nå miljömålen'³⁹ listas ett flertal stöd och bidrag av betydelse för odlingslandskapet. Flera av dessa är även relevanta för arbetet med odlingslandskapets gröna infrastruktur, exempelvis lokala naturvårdsprojekt (LONA), utveckling av natur- och kulturmiljöer, stöd för engångsröjning av betesmark och slåtteräng, miljöersättningar och gårdsstöd. Mer information om dessa och andra stöd kan erhållas ur sammanställningen 'Var finns pengarna?' eller hos länsstyrelsen.

Levande skogar

*Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.*⁴⁰

Miljömålet preciseras som att skogens biologiska mångfald ska vara bevarad i samtliga naturgeografiska regioner, och arter ska ha möjlighet att sprida sig inom sina naturliga utbredningsområden som del i en grön infrastruktur. Men grön infrastruktur bidrar även tydligt till flera av de övriga preciseringarna t.ex. att naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till skogslandskapet ska ha gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation, att hotade arter ska ha återhämtat sig och livsmiljöer ska ha återställts i värdefulla skogar, att vidmakthålla skogens ekosystemtjänster, samt att skogens värden för friluftslivet värnas och behålls.

En viktig del av arbetet med grön infrastruktur i skogslandskapet är att identifiera och lyfta fram landskapsavsnitt med en hög täthet av kvalitéer, s.k. värdeetrakter. Med kvalitéer menas t.ex. nyckelbiotoper eller särskilt utsatta arter. Inom värdeetrakter blir det särskilt viktigt att föra en dialog med berörda aktörer om hur mål om bevarande av biologisk mångfald och ekosystemtjänster kan nås genom en kombination av hållbart brukande och formella och frivilliga avsättningar. Värdeetrakter bör särskilt beaktas vid prioritering av frivilliga insatser inom ramen för sektorsansvaret.

Skogsmark i länet

Skogslandskapet i Uppsala län är variationsrikt. Detta har sitt ursprung i länets geologi, hydrologi, topografi och klimat, men påverkas också av såväl historisk som pågående markanvändning. Av de prioriterade skogstyper som listas i den reviderade nationella strategin för formellt skydd av skog bedöms följande skogstyper vara av betydelse för länets skogar:

- Ädellövskog, inklusive hassellundar, i nemoral och boreonemoral region. I huvudsak homogen ädellövskog (>70% löv, >50% ädellöv). Naturbetesmarker förstärker naturvärdena.
- Triviallövskog med ädellövinslag. Lövskogar med 20–50% ädellöv. Naturbetesmarker förstärker naturvärdena.
- Kalkbarrskog. Barrskog på kalkrik mark eller andra marker med höga halter av baskatjoner. I ett internationellt perspektiv bedöms de stora arealerna av artrika kalkbarrskogar på Gotland, Stockholm, Uppsala och Jämtlands län vara särskilt viktiga att lyfta fram.

³⁹ <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/SiteCollectionDocuments/Stöd%20i%20åtgärdsarbetet/Var-finns-pengarna/Var%20finns%20pengarna%20RUS%20maj%202017.pdf>

⁴⁰ Riksdagen svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag – Regeringens definition av miljömålet levande skogar.

- Skärgårdsnaturskogar. Samling av öar, holmar och skär med naturskog invid kust inklusive kringliggande vatten. Fastlandskogar i anslutning till skärgårdar inräknas upptill 300 meter inåt land.
- Medelålders – sena lövsuccessioner på frisk mark i boreal och borenemoral region.
- Sandbarrskogar på sand eller grusmark.
- Större myr- och naturskogsmosaiker i boreal och borenemoral region. Ett större sammanhängande odikat myr- och naturskogsområde, där skogsmarken till största delen består av värdekärna men även av nödvändiga skyddszoner. Fastmarksskog förekommer i mosaikartade blandningar med öppen eller trädklädd myr. Öppet vatten i form av gölar, tjärnar och rinnande vatten ingår nästan alltid.
- Landhöjningsskogar.
- Svämlövnaturskogar. Omfattande lövskogar längs flacka stränder och i älvars närhet, samt lövsumpskogar med rörligt markvatten och av översilningstyp.
- Äldre betespräglad skog. Tydligt betespräglade skogar med äldre, extensivt nyttjat barr-, löv- eller blandskogsbestånd som uppkommit genom naturlig föryngring. Områdena har under skogens uppväxt och mognad utan längre uppehåll betats åtminstone in på 1960-talet av hästar, nötkreatur, får eller getter.

Länsstyrelsen har tidigare⁴¹ i ett kunskapsunderlag pekat ut fem skogsnaturtyper som särskilda ansvarsnaturtyper; åsbarrskog, kalkbarrskog, asprik skog, ädellövmiljöer, och Dalälvens svämmiljöer samt glupar. Dessa presenteras nedan.

Kalkbarrskogar

Skogen längs hela kustregionen från Älvkarleby förbi Östhammar och in i Stockholms län karaktäriseras av kalkrika moränjordar, som gynnar en särskild flora som skiljer sig från vanliga barrskogar på sura jordarter. Dessa kalkbarrskogar har ofta en äldre brukningshistoria, med plockhuggning och skogsbete, som gynnat många arter. Olika orkidéarter och marklevande svampar är karaktäristiska för kalkbarrskogarna. Den gamla skötseln har skapat luckiga skogar som gynnas av lagom markstörning.

Åsbarrskogar

Rullstensåsar som bildades i samband med ismältningen under den senaste istiden utgör ett påtagligt inslag i stor del av länets landskap. Åsarna har länge nyttjats av människan för bete, skogsproduktion, som grustäkt samt för vattenrening. De skogsklädda åsarnas högre, väl-dränerade delar är vanligtvis talldominerade, även om inslaget av gran och lövträd kan variera. På väl-dränerad grandominerad mark kan ansvarsarten bombmurkla förekomma. Längre ned i sluttningarna är det oftare fuktigare miljöer med utströmningsområden och källmiljöer. Här ökar gran- och lövinslaget. Naturtypen åsbarrskogar kan vara påverkade av människan genom bete och plockhuggning, men ska hysa naturvärden i form av t.ex. gamla solbelysta levande och döda tallar som kan hysa en artrik insektsfauna (bl.a. reliktböck). Flera arter som lever i eller i anslutning till åsbarrskogar kräver någon form av markstörning, såsom exempelvis brand eller bete. Mosippan hör till dessa arter. Störningar som ger upphov till blottade sandmarker är viktiga för steklar och bin. Se vidare under avsnitt om sandmiljöer.

Svämskogar och glupar

Runt Dalälven har det historiskt funnits stora skogsområden som präglas av översvämningar. I exempelvis Båtfors-området översvämmas nära hälften av skogsmarken regelbundet om älven får flöda naturligt. Dessa skogar präglas av en odlingshistoria som bland annat ängar och lövträdsbärande betesmarker. De har en stor trädslagsvariation både beträffande ädellövträd och triviallövträd. Svämlövskogarna vid Dalälven är i regel mycket artrika. Här finns många lavar och mossor, som till exempel gelélavar och skinnlavar, barkkvastmossa och timmerskapania. Här finns alla Sveriges

⁴¹ Ansvarsarter och ansvarsnaturtyper i Uppsala län. Länsstyrelsens meddelandeserie 2015:03.

hackspettsarter. Svämlövs skogen är mer eller mindre rik på ädellövträd och har en del gemensamt med ädellövs skogen och aspskogar. I Båtforsområdet gränsar den ofta direkt mot barrdominerad naturskog på de torrare markerna.

En glup är en öppen sänka med underjordisk avrinning, där vattennivån snabbt stiger vid häftiga regn och snösmältning, men där vattnet sedan hastigt rinner undan igen. Vintertid präglas glupen däremot ofta av en högt stående vattennivå, vilket ofta kan missuppfattas för en tjärn eller en större göl. Glupar finns ofta i blockrik mark. I områdena runt Uppsala finns ett stort antal glupmarker. Uppsala kommuns stora mängd glupmarker måste sägas vara ett tämligen udda naturinslag i den annars flacka uppländska terrängen. Skogen närmast glupen blir ett lövdominerat bryn, inte sällan med grova ädellövträd eller asp. Glupar kan även kallas för vätar.

Ädellövs skogar

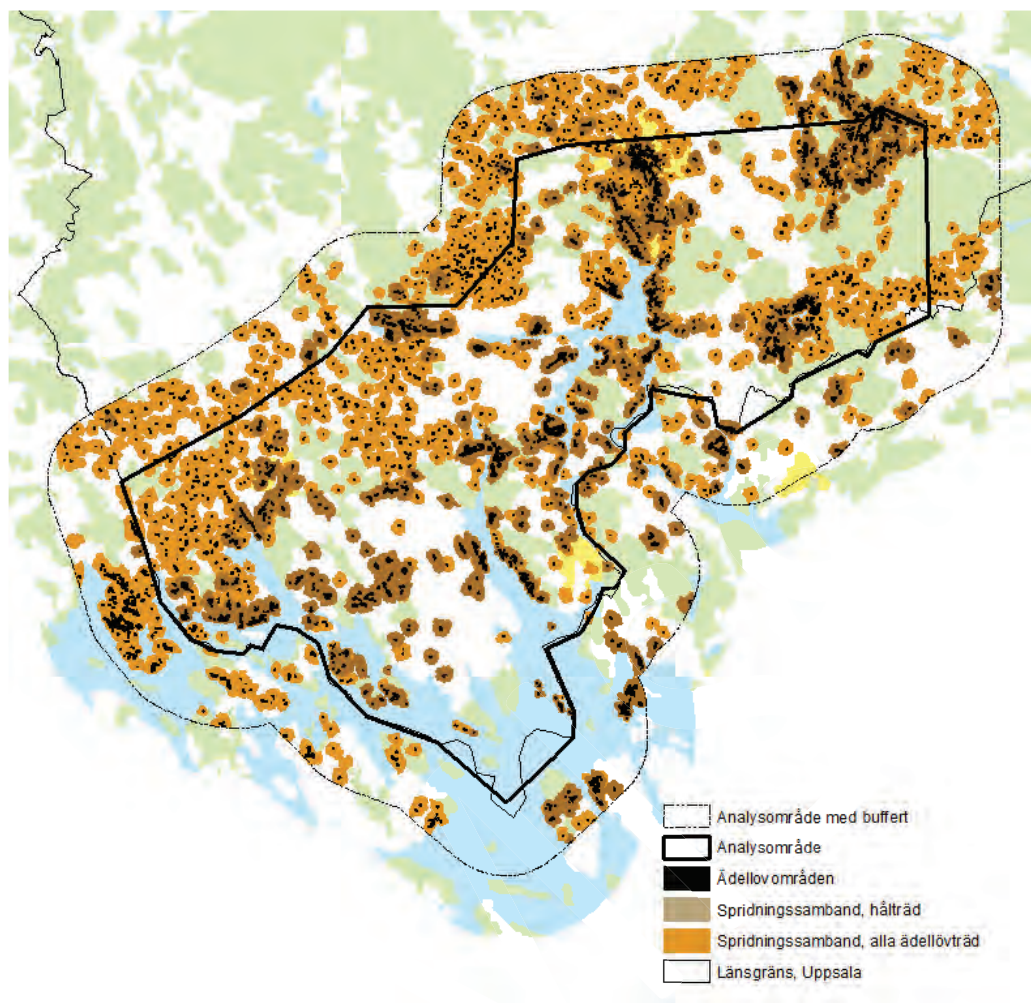
Ädellövträds lag såsom exempelvis alm, ask, ek, lind och lönn har sin huvudsakliga utbredning i Sverige upp till den s.k. naturliga Norrlandsgränsen norr om Dalälven. Här på gränsen till sitt naturliga utbredningsområde utgör ädellövs skogar ändå den artrikaste skogsnaturtypen i länet. Ädellövs skogar präglade av naturlig dynamik är idag ovanliga. Men det finns ädellövs skogsmiljöer i länet där det funnits en kontinuitet av ädellövträd under lång tid.

Naturvärden kopplade till ädellövträd beror dels på träds lag, dels på vilken miljö träden växer i. Allmänt kan sägas att ädellövträd tar lång tid att utveckla höga värden för naturvärden. Breda trädkronor, grov bark, håligheter och döda träddelar är strukturer som gynnar den mångfald av svampar, lavar, mossor, insekter, fåglar med mera som är knutna till ädellövträd. Olika ädellövträds lag har olika arter knutna till sig. Likaså varierar marksvampfloran och övriga mark- och blockväxande arter beroende på vilka ädellövträd som förekommer. I länet kan ek och lind anses vara träds lagen med högst artrikedom. Utöver artrikedomen knuten till träds lagen i sig, finns i länet en rad olika naturtyper med betydelsefullt inslag av ädellövträd och ytterligare skyddsvärda arter.

En särskild analys genomfördes i syfte att identifiera spridningssamband för arter knutna till ädellövträd⁴². Analysen begränsades till den ädellövs rika södra delen av länet – Mälardalens herrgårds landskap. Analysen visar att ädellövs värden är spridda i stor del av området, men att särskilda tätheter kan uttolkas vid Enköping-Näs-Hjulsta, Ekolsund - Segersta, Alsta - Örsundbro, Hagby, Uppsala - Krusenbergs berg, Valloxen - Säbysjön och Länna (Figur 12).

---

⁴² Koffman, A. (2017). *Ädellövträds nätverket i Mälarens Herrgårds landskap – Uppsala. Konnektivitetsanalys för Länsstyrelsen i Uppsala läns arbete med grön infrastruktur och hotade arter*. Calluna AB.

Figur 12 Spridningssamband för ädellövträd i "Mälardalens herrgårdslandskap" i södra delen av Uppsala län. Ett spridningssamband identifieras där det är max 3000 m effektivt avstånd mellan ädellövområden. Större sammanhängande spridningssamband visar var det finns högre tätheter av ädellövträd i landskapet. Resultat visas dels för alla ädellövträd, dels för delmängden som identifierats som hålträd.

Asprik skog

Uppsala län har under en längre tid haft mycket gammal asp, relativt hög andel asp och god för yngning av asp i jämförelse med de flesta andra län. Därmed har länet även särskilt goda förekomster av rödlistade arter knutna till trädslaget asp. Aspen förekommer både i odlingslandskapet och i skogen, men de rödlistade arterna förekommer normalt på de skogsaspar som tillåts bli gamla och producerar död ved. Dessa skogar är oftast dominerade av barrträd, trots att de flesta hotade arterna är knutna till aspar.

Nästan alla ansvarsarter i naturtypen är beroende av död aspved. Veden kan vara stam eller grenar av olika grovlek, stående eller liggande. Den kan vara rötad eller så är det de svampar som växer på veden som är viktiga. Veden ska dock vara av olika slag, vilket ger en indelning av asp skogen i tre olika ansvarsmiljöer i länet. De arter som i första hand behöver sol och värme påträffas främst i ljusöppna aspmiljöer och aspkrattskog. Andra föredrar skuggigare och fuktigare miljöer och de påträffas i den slutna asprika skogen. Det är därmed en viktig skötsel aspekt att skilja mellan

Ljusålskande och skuggföredragande arter. Aspen fungerar även utmärkt som boträd och viltföda oavsett placering.

Övriga områden med värden i skogslandskapet

Den pågående landhöjningen längs kusten blottar ny mark som successivt koloniserar av växter och djur. Där is och vatten inte har så stark påverkan på växtligheten tar landhöjningsskogen vid, med en bård av havtorn och alskog närmast havet och barr- eller blandskogar innanför. Landhöjningsskogarna växer oftast långsammare och blir senvuxna till följd av närheten till havets käre klimat.

Landhöjningsskogar som naturtyp definieras av naturskogsartade skogar och inrymmer hela den naturliga busk- och skogssuccession som uppkommit genom landhöjningen. Värdena som finns i landhöjningsskogar motsvarar i huvudsak som finns i andra naturskogsartade naturtyper i länet, och avgränsningen görs vid 3 m över normalvattenläge.

Skogar som får utvecklas naturligt kommer att påverkas av olika naturliga störningar som t.ex. bränder, stormar och insektsangrepp. Störningar ger tillskott på död ved, skapar luckor i trädskiktet och blottar mark. Det i sin tur skapar förutsättningar för många olika arter att trivas.

Gammal triviallövskog är en bristvara i dagens skogslandskap och är utsedd som nationellt prioriterad skogstyp. I länet är gammal triviallövskog särskilt aktuellt för arbetet med områden för vitryggig hackspett.

Skogliga värdeetrakter i Uppsala län

De skogliga värdeetrakterna i Uppsala län togs fram första gången 2006^{43,44}. Under arbetet med att ta fram denna regionala handlingsplan för grön infrastruktur har värdeetrakterna setts över i förhållande till ny information om värdekärnor. Uppdateringen utgår från värdeetrakterna som är etablerade sedan 2006 och tillämpar bara utökningar/förändringar i de fall där nyare underlag särskilt motiverar det. Värdeetrakterna presenteras nedan (Figur 13). För varje värdeetrakt anges specifikt vilka av den nationella skogsstrategins⁴⁵ prioriterade skogstyper som är relevanta för värdeetrakten.

Värdeetrakt: Dalälven

Värdeetrakten Dalälven är ett långsträckt flackt område som följer älven längs länsgränsen i norr. Värdeetrakten är gemensam med både Gävleborgs och Västmanlands län. På flera ställen breder älven ut sig i ett mosaikartat landskap med bl.a. älvfåror och forsar omväxlande med öppna myrmarker och ett otal större och mindre öar. Skogen varierar från lövrika bestånd med ek, asp och lind till grandominerade områden, ibland av urskogskaraktär, och partier med rik förekomst av gammeltall. Älven är reglerad och från Söderfors till Älvkarleby finns fyra äldre vattenkraftverk.

Uppdämningen av älven har skapat stora öppna vattenytor där älvängar tidigare breddat ut sig. Förändringen i vattenregimen har även påverkat skogsmarken. Trots detta finns fortfarande stora arealer skog med höga naturvärden kvar. Naturvärdena är både knutna till gammal barrskog (framför allt gran) och lövskog, där svämskogarna är särskilt prioriterade. Genom området går stråk av kalkhaltiga jordarter och där återfinns kalkbarrskogar och skogar med hög bonitet. Området har mycket höga värden för skogslevande fåglar, insekter och kryptogamer.

⁴³

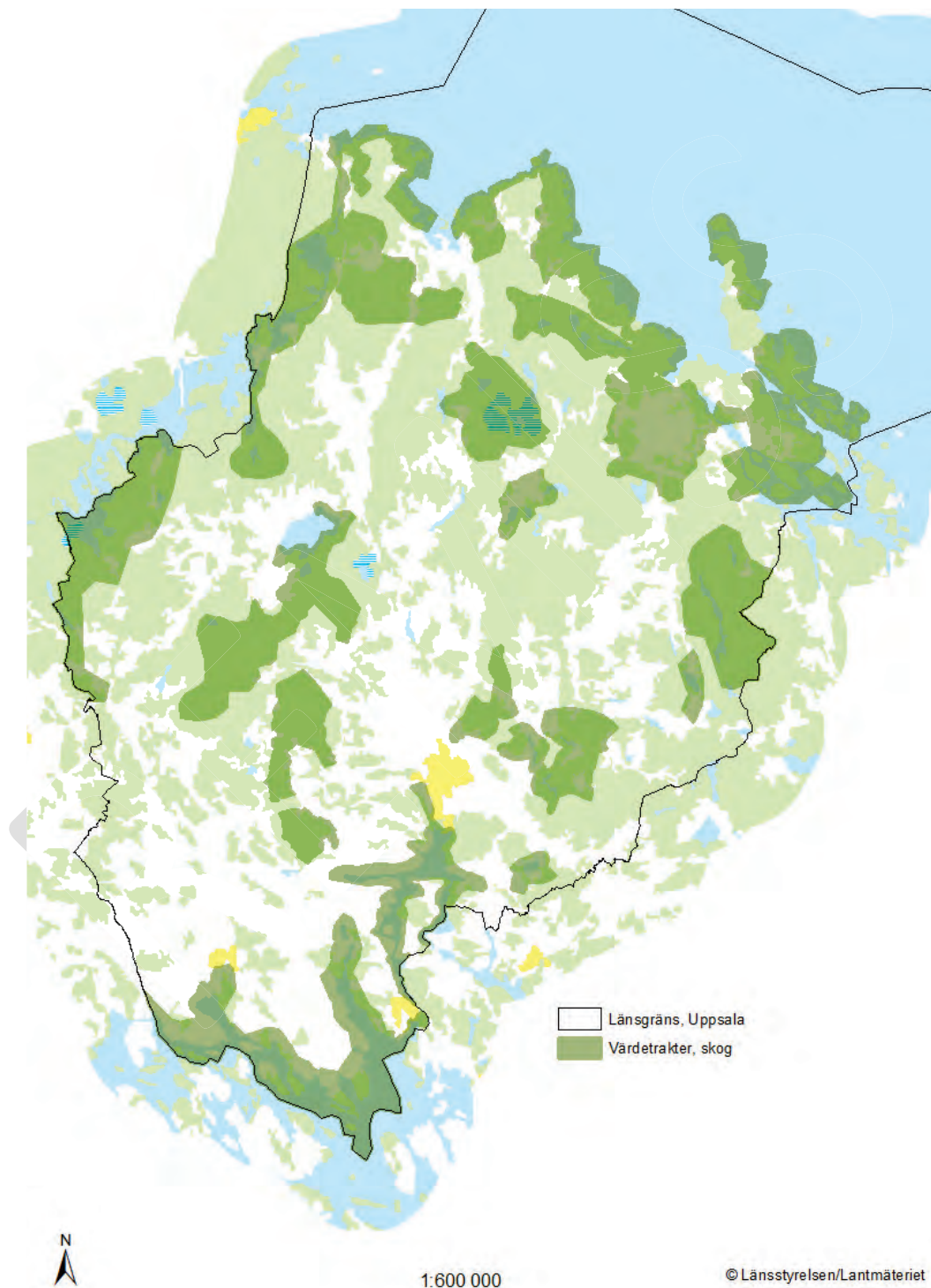
<http://www.lansstyrelsen.se/vastmanland/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/naturvard/Skogsstrategiiknklbilagor.pdf>

⁴⁴ <http://www.lansstyrelsen.se/upsala/SiteCollectionDocuments/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/naturreservat/skogsstrategi/skogsstrategi-upsala-lan.pdf>

⁴⁵ <https://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2017/nationell-strategi-for-formellt-skydd-av-skog-reviderad-2-2017.docx.pdf>

Prioriterade skogstyper i värde-trakten är svämlövnaturskogar, triviallövs-kog med ädellövsin-slag samt kalkbarrskogar.

Totalt sett är X% av värde-traktens area formellt skyddad. Värde-trakten utgörs av x% skogs-mark. Av skogs-marken är X% formellt skyddad. Bland de större skyddade områdena finns Båtforsens, Långhällsmossens och Bredforsens naturreservat samt Färnebofjärdens nationalpark.

Figur 13 Värde-trakter för skogens gröna infra-struktur i Uppsala län.

Värdetrakt: Gårdskärskusten

Området sträcker sig utmed kusten från Dalälvens mynning i väster till Lövstabukten i sydöst. Intill Dalälven ligger Uppsalaåsens förlängning som via den 3 km långa Billudden försvinner ut i Bottenhavet. Åsmaterialet på Billudden innehåller åtskilliga kalkstenar, skiffrar och sandstenar, bl.a. plattor av röd Gävlesandsten. Landskapet utmed kusten öster om Uppsalaåsen är flackt och karaktäriseras av en mosaik av grunda lerbottnar (s.k. flador), långsmala vikar och holmar. På grund av landhöjningen avsnörs vissa vikar och övergår successivt till laguner, småsjöar eller kärr. Landhöjningen påverkar även skogsmarken i hög grad. Den nya marken som stiger upp ur havet är mycket kalkrik och ännu ej urlakad på samma sätt som längre in från kusten. Kalkhalten har bidragit till rika barrskogsmiljöer med en lång rad skyddsvärda arter, bl.a. orkidéer och sällsynta marksvampar. De värdefulla barrskogsmiljöerna består huvudsakligen av grandominerade, äldre bestånd. Men även vissa tallskogar har höga värden, t.ex. sandtallskogen på Långsandsörarna och kalktallskogen vid Brämsand.

Prioriterade skogstyper inom värdetrakten är kalkbarrskogar och sandbarrskogar samt landhöjningsskogar.

Totalt sett är 7,7% av värdetraktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 5,4% formellt skyddad. Billuddens naturreservat är ett exempel på ett skyddat område.

Värdetrakt: Hållnäs-kusten

Hållnäs-kusten består, i likhet med Gårdskärskusten, av ett flackt landhöjningslandskap med lövrika strandskogar, kalkbarrskogar, grunda och avsnörda vikar samt öar och ögrupper. I området finns gott om småsjöar, rikkärr och örtrika sumpskogar som tillkommit under landhöjningens gång. I den sydöstra delen vid Kallrigafjärden finns även inslag av ädellövträd såsom ek, alm och ask.

Prioriterade skogstyper inom värdetrakten är kalkbarrskogar och landhöjningsskogar.

Totalt sett är 22,8% av värdetraktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 14,0% formellt skyddad. Här finns skyddade områden som till exempel Kallriga, Skaten-Rångsen, Slada och Hållnäs-kusten.

Värdetrakt: Forsmarksån

Värdetrakten Forsmarksån börjar vid Lövstabruk och följer åns sträckning genom Skälsjön, Norra Åsjön, Södra Åsjön och Bruksdammen för vidare passage till havet. Åsjöarna och Bruksdammen bildar ett sammanhängande vattenområde vars nivå regleras av fördämningen vid Forsmark. Sjöarna är trots dämningen grunda och vegetationsrika. Stränderna kantas av vidsträckta myrmarker.

Skogen på öarna består av extensivt brukade barr- och blandbestånd eller bestånd av naturskogskaraktär. Intill Bruksdammen finns äldre kalkbarrskogar med rik flora. Största förekomsten av lövrika sumpskogar återfinns vid Skälsjön. Särskilt vid Gammelån och i norra och nordöstra delen av sjön finns relativt stora arealer med al- och björksumpskog. Norr om Skälsjön finns även gamla barrsumpskogar med spridda, 300-åriga tallar. Vid Forsmark består landskapet av åker- och hagmarker, kuperade moränholmar samt slutna barr- och blandskogspartier med rikt inslag av ek och hassel. Nedströms Forsmark kantas ån av buskrika sankängar och svämskogar med mycket triviallövträd.

Prioriterade skogstyper inom värdetrakten är kalkbarrskogar och svämlövnaturskogar.

Totalt sett är 11,2% av värdetraktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 10,6% formellt skyddad. Till de formellt skyddade områdena i värdetrakterna hör naturreservatet Saxmarken. Området ingår även i Sveaskogs ekopark Forsmark. Gränsen för värdetrakten har i denna revidering justerats till att omfatta några värdekärnor som tidigare låg strax utanför värdetrakten. Procentsiffrorna ovan avser tidigare värdetraktsavgränsning.

Värde-trakt: Norra Gräsö

Värde-trakten Norra Gräsö består av Örskär, nordöstra delen av Gräsö och arkipelagen öster om Söderboda och Norrboda. Området har stark kulturprägel med rester av ett småbrutet, ålderdomligt skärgårdslandskap.

Här finns otaliga små, delvis ännu hävdade, ängar utspridda i skogen. I närheten av kulturmarkerna är inslaget av lövträd, främst ask, asp och björk, påtagligt. De äldre lövträden bär spår av att ha hamlats in i sen tid. Skogsmarken är kuperad med stor variation mellan kalkrika sänkor och fattiga hållmarker. På flera platser är barrskogen mycket gammal och har förmodligen lång trädkontinuitet. Örtrika delar av skogen bär ofta spår av tidigare skogsbete, och på några ställen sköts äldre barrskogspartier än idag genom betet och plockhuggning, t.ex. öster om Söderboda. Andra delar av skogen har fått stå orörda, sedan skogsbetet upphört, och utvecklats mot naturskog med mycket död ved. På nordligaste delen av Gräsö och på Örskär finns hållmarkstallskog av olika ålder och dimension.

Prioriterade skogstyper inom värde-trakten är kalkbarrskogar, landhöjningsskogar, äldre betespräglad skog och skärgårdsnaturskogar.

Totalt sett är 36,4% av värde-traktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 19,8% formellt skyddad. Här finns bland annat naturreservaten Gräsö östra skärgård, Örskär och Norrboda-Jomale. Ingen ändring av värde-traktens gräns har gjorts i denna revidering.

Värde-trakt: Södra Gräsö

Södra Gräsö är, på samma sätt som Norra Gräsö, präglad av ett småbrutet skärgårdslandskap med en mosaik av skog, små ängar och odlade marker. I området finns hamlade lövträd, kalkrika barrskogar, gamla hållmarkstallskogar och örtrika skogar som hävdas genom betet. Vissa skogsbestånd, t.ex. söder om Röngrund och på Idön, är mycket gamla och har förmodligen lång trädkontinuitet.

Prioriterade skogstyper inom värde-trakten är kalkbarrskogar, landhöjningsskogar, äldre betespräglad skog och skärgårdsnaturskogar.

Totalt sett är 28,4% av värde-traktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 13,6% formellt skyddad i områden som till exempel naturreservaten Gräsö gård och Idön. Ingen ändring av värde-traktens gräns har gjorts i denna revidering.

Värde-trakt: Söderön och Fagerön

Värde-trakten är en del av den uppländska innerskärgården och präglas av ett småskaligt odlingslandskap omväxlande med skogsmark, hållmarker, kala klippor och strandängar. Området är bevuxet med hållmarkstallskog, här och var blåbärsgranskog, men framför allt örtrika barr- och blandskogsbestånd på kalkhaltig morän. Kalkhaltiga, äldre granskogar är särskilt värdefulla eftersom de har en stor betydelse för sällsynta och hotade marksvampar. I området förekommer även naturskogsartade bestånd, gamla tallbestånd med boplatser för havsörn, hamlade lövträd och skogsbete.

Prioriterade skogstyper inom värde-trakten är kalkbarrskogar, landhöjningsskogar, äldre betespräglad skog och skärgårdsnaturskogar.

Totalt sett är 14,6% av värde-traktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 12,0% formellt skyddad, bland annat inom naturreservaten Slätön-Medholma, Hovön-Alnön och Fagerön. Värde-trakten har i denna revidering utökats till att omfatta värdekärnor kring Harg och Öregrund. Procentsiffrorna ovan avser tidigare värde-traktsavgränsning.

Värde-trakt: Marma-Västland

Värde-trakten Marma-Västland består av skogsområdet norr om Tierp, mellan Marma och Västland. Områdets västra del ligger inom ett militärt övningsområde, Marma skjutfält. Här löper Uppsalaåsen i nord-sydlig riktning, parallellt med Dalälven. Åsen mellan Ambricka och Tensmyra bildar landskapets högsta delar med en nivå på 50 m.ö.h. I anslutning till åsen är vissa partier täckta med ursvallad sand,

bl.a. vid Marma hed. Sandheden och åsen är till stora delar bevuxen med tallskog i varierad ålder. Här förekommer naturtypen åsbarrskog. Små bränder, troligen orsakade av militära aktiviteter, förekommer då och då i tallskogen, vilket gynnat vissa brandberoende insektsarter och mosippa. Längre österut får skogsmarken annan karaktär med biotoper såsom rikkärr, sumpskogar, naturskogsartade barrbestånd och örtrika kalkbarrskogar.

Prioriterade skogstyper är sandbarrskogar och kalkbarrskogar.

Totalt sett är 1,5% av värdeetraktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 1,6% formellt skyddad. Utöver dessa andelar finns större arealer inom Natura 2000-området Marma, som saknar annan reglerande skyddsform. Vid revideringen har mindre justeringar av värdeetrakten gjorts i syfte att inkludera värdekärnor som låg precis utanför den tidigare gränsen. Procentsiffrorna ovan avser tidigare värdeetraktsavgränsning.

Värdeetrakt: Florarna

Florarna är ett vildmarksartat myr- och skogsområde med norrländska drag. Området ligger i norra Uppland och här finns några av Forsmarksåns källsjöar. I området ingår även sjön Fälaren med omgivande myr- och skogsmarker. Myrmarkerna utgörs av, dels öppna kärr och mossar, och dels björk- och blandsumpskogar samt tallmossar. Björk- och blandsumpskogarna är ofta av yngre slag och har vuxit upp efter en vattennivåsänkning då man tog bort ett dämme nedströms Florarna, på 1950-talet. Flera tallbestånd på myren är däremot mycket gammal med 200-300 åriga träd. På moränmarker på öar och uddar i myren samt i det omgivande skogslandskapet dominerar barrskogsbestånd. Här finns bl.a. naturskogsartade granbestånd rika på död ved och hänglavar samt örtrika barrbestånd på kalkrik morän.

Prioriterade skogstyper inom värdeetrakten är större myr- och naturskogsmosaiker i boreal och boreonemoral region och kalkbarrskogar.

Totalt sett är 50,1% av värdeetraktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 44,8% formellt skyddad. Stor del av värdeetrakten utgörs av naturreservatet Florarna. Värdeetraktens gränser har anpassats i denna revidering för att inkludera närliggande värdekärnor. Procentsiffrorna ovan avser tidigare värdeetraktsavgränsning.

Värdeetrakt: Dannemorasjön-Österbybruk

Värdeetrakten omfattar Dannemorasjön med omgivning samt bruksmiljön runt samhällena Österbybruk och Dannemora. Vid Dannemorasjön, som sänktes under 1700- och 1800-talet, finns stor lövträdkeddom, dels som igenväxande betesmarker och dels som barrblandade ädellövskogar med mycket ek, lind och hassel. I naturreservatet Andersby ängsbackar har delar av de igenväxta hagmarkerna restaurerats och hävdas idag med bete. I och omkring Österbybruks och Dannemoras bruksmiljö finns lövträdsbestånd och hagmarker (huvudsakligen igenväxande) med stort antal gamla ekar. Strax norr om Österbybruk finns även gammeltallsbestånd med inslag av hassel.

Prioriterade skogstyper inom värdeetrakten är ädellövskog, äldre betespräglad skog samt triviallövskog med ädellövinslag och kalkbarrskogar.

Totalt sett är 6,2% av värdeetraktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 6,9% formellt skyddad, bland annat inom naturreservatet Andersby ängsbackar. Värdeetraktens gränser har anpassats i denna revidering för att inkludera närliggande värdekärnor.

Värdeetrakt: Vällan-Aspdalsjön

Värdeetrakten Vällan-Aspdalsmossen sträcker sig i Uppsala län runt sjöarna Vällan och Gisslaren och fortsätter sedan in i i Stockholms län. Området karaktäriseras av hög andel gammal skog, ofta med stort inslag av lövträd såsom asp, ek, lind och hassel. Även yngre bestånd har skyddsvärden eftersom lövföryngringen bitvis är mycket rik. Barrskogar med höga värden består dels av naturskogsartade

bestånd, både på frisk och fuktig mark, och dels av örtrika bestånd med kalkprägel. Terrängen är i vissa delar storblockig och svårframkomlig och har ibland försvårat skogsbruket, vilket kan vara en förklaring till att höga naturvärden finns kvar. Den storblockiga terrängen ger också upphov till underjordiska vattenflöden och glupar. Området har mycket höga värden för skogslevande fåglar, insekter och kryptogamer.

Prioriterade skogstyper är ädellövskog inklusive hassellundar, medelålders – sena lövsuccessioner, kalkbarrskog samt triviallövskog med ädellövinslag.

Totalt sett är 9,8% av värdeetraktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 10,5% formellt skyddad. Inom värdeetrakten finns ett flertal naturreservat, bland annat Pansarudden, Svanhusskogen och Mässmyrfallet. Gränserna för värdeetrakten har inte justerats i denna revidering.

Värdeetrakt: Söder-Giningen

Liten värdeetrakt runt sjön Söder-Giningen, från Knutby i söder till Bladåker i norr. Skogsområdet representeras huvudsakligen av olika löv- och blandskogar i herrgårdsmiljö och strandnära biotoper. Bland värdefulla miljöer kan nämnas ekrika partier, både i hagmarker och skog, alléer, hassellundar, aspskogar och lind i olika skogsbestånd.

Prioriterade skogstyper är ädellövskog, inklusive hassellundar, medelålders – sena lövsuccessioner samt triviallövskog med ädellövinslag.

Totalt sett är 0,2% av värdeetraktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 0,5% formellt skyddad. Gränserna för värdeetrakten har inte justerats i denna revidering.

Värdeetrakt: Länna och Funbo

Värdeetrakten omfattar skogsmarker kring å- och sjösystemet vid Funbo och Länna, öster om Uppsala. Området är en mosaik av odlingslandskap, mindre sjöar och skogsmark. Lövträdsinslaget är påtagligt med bl.a. ädellövbestånd, hassellundar, hagmarker, strandskogar, asprika miljöer och lövträdsrika glupar i blockig terräng. Området har särskilt rik förekomst av värdefulla ek-, lind-, asp- och hasselmiljöer. I vissa partier finns även värdefulla barrskogsmiljöer, t.ex. vid Skärsjön och intill samhället Länna. Vid Fjällnora finns ett friluftsområde med bad- och stigslingor i skogen.

Prioriterade skogstyper inom värdeetrakten är ädellövskog, inklusive hassellundar, triviallövskog med ädellövinslag, medelålders – sena lövsuccessioner samt kalkbarrskogar.

Totalt sett är 6,0% av värdeetraktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 8,0% formellt skyddad. Värdeetrakten har under revideringen slagit samman två områden i syfte att täcka in värdekärnor med höga triviallöv- och ädellövvärden som tidigare låg utanför värdeetrakten. Procentsiffrorna ovan avser tidigare värdeetraktsavgränsning.

Värdeetrakt: Rasbo-Vattholma

Värdeetrakten är beläget öster och sydöst om Stolvreta och Vattholma. Det är ett barrskogsdominerat område med bitvis rik- och storblockiga moränmarker. Hällmarkerna är fåtaliga och små. Trots omfattande avverkningar under senare tid finns ännu en del partier med grov, naturskogsartad barrskog med mycket död ved. För övrigt finns lövträdsrika glupar, kalkbarrskogar och asprika bestånd inom området. De asprika miljöerna, både med äldre och yngre träd, är mycket värdefulla för en lång rad sällsynta och hotade arter, framför allt vedlevande skalbaggar och kryptogamer. Asprika bestånd finns bl.a. vid Rasbo och i naturreservatet Storskogen söder om Stolvreta.

Prioriterade skogstyper i värdeetrakten är kalkbarrskogar samt ädellövskogar, inklusive hassellundar och triviallövskog med ädellövinslag.

Totalt sett är 8,3% av värdetraktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 9,8% formellt skyddad. Gränserna för värdetrakten har reviderats för att inkludera intilliggande värdekärnor. Procentsiffrorna ovan avser tidigare värdetraktsavgränsning.

Värdetrakt: Degermossen

Degermossen ingår till stor del i ett militärt övningsområde, där vissa skogsbestånd skötts extensivt under senare tid. Området består av fattigkärr, trädbevuxen myrmark, sumpskogar, lövrika barrskogar på moränmark och yngre lövträdsuccessioner med stort inslag av björk och asp. Moränmarkerna är till stor del barrskogsdominerade med enstaka gluptade kärr och svårframkomliga blockmoras.

Prioriterade skogstyper i värdetrakten är medelålders – sena lövsuccesioner.

Totalt sett är 20,4% av värdetraktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 21,2% formellt skyddad. Gränserna för värdetrakten har inte justerats i denna revidering.

Värdetrakt: Mälaren

Mälaren är en gemensam trakt för alla länen runt sjön Mälaren. I Uppsala län omfattar värdetrakten hela Mälaronrådet samt Ekoln. Området bildar en insjöarkipelag med bl.a. rika lövskogar, trädbärande hagmarker och herrgårdsmiljöer. Värdefulla lövträdshabitat är bl.a. ekhagar, alléer med lind och ek, ädellövskogar med alm, lind, ek och hassel, hassellundar, asprika biotoper och strandskogar med äldre klibbal och knäckepil. Lind är ett särskilt betydelsefullt trädslag för biologisk mångfald kring Mälaren. Även vissa barrskogar hyser höga naturvärden vid Mälaren. Några exempel är granskogar på kalkrik mark, gammal tallskog på öar och strandnära miljöer, äldre åstallskog och åsgranskog på de två rullstensåsarna, Enköpingsåsen och Uppsalaåsen, som sträcker sig genom trakten. För att på ett bra sätt ta tillvara denna värdetrakts värden bör ett projekt initieras i samverkan mellan länsstyrelserna vid Mälaren och Skogsstyrelsen Region Svea i syfte att öka kunskapen om skogarna och dess naturvärden i hela Mälartrakten.

Prioriterade skogstyper är ädellövskogar, inklusive hassellundar samt trivallövskogar med ädellövinslag.

Totalt sett är 13,5% av värdetraktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 14,6% formellt skyddad.

Värdetrakt: Valö

Valötrakten är ett småbrutet odlingslandskap med en mosaik av odlingsmarker och skogar mellan Forsmark, Östhammar och Gimo. Området domineras av barrskog med bitvis rik förekomst av björk och asp, bl.a. vid Rörmar och Däcksta. Kalkhalten i moränen och lerjordarna är hög och inom området finns många grandominerade kalkbarrskogar med höga värden för kärlväxter och marksvampar. I vissa partier finns även gammelskogsbestånd med naturskogskaraktär som t.ex. i reservatet Lyssnarberget.

Prioriterade skogstyper i värdetrakten är kalkbarrskogar, svämlövnaturskog samt medelålders-sena lövsuccesioner.

Totalt sett är 2,1% av värdetraktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 3,2% formellt skyddad. Gränserna för värdetrakten har justerats i syfte att täcka in närliggande värdekärnor. Procentsiffrorna ovan avser tidigare värdetraktsavgränsning.

Värde-trakt: Västra Upplands blockstensmarker

Värde-trakten är uppdelad i två delar och omfattar skogs- och myrmarker nordväst om Uppsala. Det norra delområdet, från Siggefora upp till sjön Tämnaren, fortsätter in i Västmanlands län. Vid Tämnaren finns lövsumpskogar med björk och al samt ädellövbekant med ek, lind och hassel. Sydost om sjön utbreder sig ett stort myrmarksområde som dikades på 1930-talet. Här finns några naturskogsartade och lövrika barrbestånd, sumpskogar och tallmossar. Längre söderut dominerar barrskog på blockrik mark. Denna del är mindre känd och bör utredas mer. Det södra delområdet består av naturskogsartad granskog, gamla tallbestånd med skyddsvärda arter som raggbock, asprika miljöer och glupar med ädellövträd och värdefulla hasselmiljöer.

Prioriterade skogstyper är ädellövskogar, inklusive hassellundar samt medelålders – sena lövsuccessioner och triviallövskogar med ädellövinslag.

Totalt sett är X% av värde-traktens area formellt skyddad. Gränserna för värde-trakten har justerats i syfte att täcka in intilliggande värdekärnor i huvudsak runt Tämnaren.

Värde-trakt: Valloxen

Trakten ligger intill Knivsta samhälle och omfattar sjön Valloxen med närmsta omgivning. Området präglas av ett småbrutet landskap med barr- och lövträdsdominerade moränbackar omväxlande med odlingsmark, sankängar och betade ängs- och hagmarker. På flera platser finns lummiga herrgårdslandskap med parkmiljöer, ädellövdungar, ek och hasselbackar samt strandlövskogar. Området har rik förekomst av ädellövträd, särskilt ek, alm, lind och hassel. Nära Knivsta finns badplatser, promenadstigar och tätortsnära skogsmark.

Prioriterad skogstyp är ädellövskogar, inklusive hassellundar.

Totalt sett är 0% av värde-traktens area formellt skyddad. Av skogsmarken är 0% formellt skyddad. Gränserna för värde-trakten har reviderats för att inkludera intilliggande värdekärnor.

Skogens övergångsmiljöer

Naturvärden knutna till träd finns även utanför områden som räknas till skog. Parker, alléer, gårdsmiljöer tillhör några av de miljöer som kan hysa höga värden, inte minst bland ädellövträd.

En analys över ädellövmiljöer såväl på som utanför skogsmark i södra delen av länet, kallad Mälardalens herrgårdslandskap, gjordes i syfte att identifiera tätheter av ädellövvärden och nätverkssamband i landskapet⁴⁶. Även ädellövträd med värden som hålträd studerades speciellt inom analysen. Med utgångspunkt från kända ädellövvärden identifierades livsmiljöer där arter med begränsad spridningsförmåga kan leva och reproducera sig. För att ingå i samma s.k. habitatpatch fick träden stå som längst 250m från varandra. Analysen identifierade särskilda tätheter av ädellövvärden vid Enköping-Näs-Hjulsta, Ekolsund - Segersta, Alsta - Örsundbro, Hagby, Uppsala - Krusenbergs, Valloxen - Säbysjön och Länna. Dessa områden har vägts in vid revideringen av skogliga värde-trakter.

Arterna i länets skogar⁴⁷

Av länets utsedda ansvarsarter är totalt 121 arter knutna till skogliga miljöer⁴⁸ (Tabell A). Av de 709 rödlistade arter som förekommer i Uppsala län bedöms skog vara en viktig biotop för 662 st⁴⁹ och för

⁴⁶ Koffman, A. (2017). *Ädellövträdsnätverket i Mälarens Herrgårdslandskap – Uppsala. Konnektivitetsanalys för Länsstyrelsen i Uppsala läns arbete med grön infrastruktur och hotade arter.* Calluna AB.

⁴⁷ Tillstånd och trender för arter och deras livsmiljöer – rödlistade arter i Sverige 2015.

<http://www.artdatabanken.se/publikationer/bestall-publikationer/tillstand-och-trender-for-arter-och-deras-livsmiljoer-rodlistade-arter-i-sverige-2015/>

⁴⁸ Varav asprik skog 16, kalkbarrskog 21, svåmlövskog 6, åsbarrskog 3, ädellövmiljöer 30 och övrig skog 45.

⁴⁹ <https://artfakta.artdatabanken.se>

644 arter bedöms kunskapen vara tillräcklig. Av dessa utgör storsvampar den största gruppen (240 arter), följt av skalbaggar (173 arter) och kärlväxter (53 arter).

Ekosystemtjänster från länets skogar

Skogsstyrelsen⁵⁰ har tagit fram en sammanställning om ekosystemtjänster i skogen, med en nationell bedömning av status för dessa. Någon regional bedömning har inte gjorts. För försörjande ekosystemtjänster från skogen bedöms statusen överlag som god (t.ex. produktion av timmer, massaved, biobränsle) eller måttlig (t.ex. produktion av svampar och dricksvatten) men bedöms som otillräcklig avseende produktion av fisk från skogssjöar och vattendrag. De reglerande ekosystemtjänsterna bedöms överlag ha otillräcklig (t.ex. naturlig kontroll av skadedjur och sjukdomar, förebyggande av stormskador) eller måttlig status (t.ex. vattenreglering) medan klimatreglering och luftrening bedöms ha god status. Bland stödjande ekosystemtjänster i skogen är fördelningen ganska jämn mellan de med otillräcklig (t.ex. biologisk mångfald), måttlig (t.ex. stabilitet och resiliens) och god status (t.ex. fotosyntes och pollinering av växter). Samtliga kulturella ekosystemtjänster från skogen (t.ex. vardagsrekreation och träningsaktiviteter, mental och fysisk hälsa samt miljö och estetik) bedöms ha måttlig status.

Hot, påverkan och hinder för grön infrastruktur i länets skogar

Avsnittet kommer kompletteras under remisstiden med texter om viltbalansen i länet

Miljötilståndet i skogen påverkas dels av skogsbrukets intensitet och metoder som kan leda till, dels av att olika former av hävd som exempelvis skogsbete samt skogsbränder och andra naturliga störningar som har upphört eller minskat. Utvecklingen har gjort att vissa skogstyper med unika livsmiljöer minskar. Det finns dessutom negativa effekter av den pågående klimatförändringen.

Arealen naturskog i länet minskar alltjämt genom att gamla skogar avverkas. Nyanläggning av naturskog förutsätter att skogarna lämnas orörda under lång tid. En förutsättning för att återskapa artrikedomen är att det finns artrika miljöer tillräckligt nära så att arter har möjlighet att sprida sig till nya områden. Ädellövskogen minskar troligen också i utbredning, men här är uppgifterna mer osäkra. Många områden har vuxit igen och ändrat karaktär under 1900-talet. Blandskogar med glesa inslag av ädellövträd, som inte räknas som ädellövskog enligt skogsvårdslagen, har sannolikt planterats med barrskog efter avverkning. Gamla, grova ädellövträd är i dag en bristvara och antalet kan förväntas minska ytterligare framöver eftersom tillgången på medelålders träd redan är begränsad. Vissa nyplanteringar har gjorts, bland annat på åkermark.

Mycket av sumpskogen i länet är påverkad av dikning, framför allt de större områdena. Dikningsverksamheten har varit omfattande, men numera är all markavvattning förbjuden enligt naturvårdslagen. Befintliga diken får dock underhållas, vilket innebär att de redan påverkade områdena knappast kommer att återställas. Avverkningar förekommer också, framför allt av barrsumpskog. De orörda sumpskogsområden som finns kvar är vanligen ganska små.

Många av länets ädellövskogar håller långsamt på att växa igen. Hävd i form av slätter och/ eller bete har vanligen upphört någon gång under den första hälften av 1900-talet. De tidigare öppna betes- och slättermarkerna har vuxit igen till skuggiga lövlundar. Dessa är ofta mycket artrika eftersom de kulturgynnade arterna håller sig kvar samtidigt som nya arter vandrar in vartefter trädbeståndet tättnar. På sikt etablerar sig gran i skuggan under ädellövträden som konkurreras ut om ingenting bryter förloppet.

⁵⁰ <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/publikationer/2017/rapport-201713-skogens-ekosystemtjanster---status-och-paverkan.pdf>

Befintliga bevarandeinsatser för länets skogar

Avsnittet kommer kompletteras under remisstiden med texter om

- Pågående inventering av frivilliga avsättningar
- Skogsstyrelsens sektorsdialoger med regionala intressenter inom skog
- Inventering av nyckelbiotoper
- Hyggesfritt

Länsstyrelsens arbete med skydd av skog utgår från en fastställd strategi för prioritering och värdebedömning av potentiella områden för områdesskydd. Prioriteringarna baseras på områdets naturvärde och friluftsvärde, tar hänsyn till hotfaktorer och väger in uppdrag och anspråk (t.ex. regeringsuppdrag samt anspråk på skydd i fastställda åtgärds- eller handlingsprogram). En viktig utgångspunkt för länsstyrelsens arbete med skydd av skog är den reviderade nationella strategin för skydd av skog⁵¹ med dess prioriteringsmodell.

Länsstyrelsens strategi för förvaltning av skyddad natur⁵² för perioden 2015–2024 prioriterar naturtyper och åtgärder dels för löpande skötsel, dels för restaurering. De skogliga värdena som prioriteras är naturvårdsbränningar (löpande åtgärder) samt svämskogar, grova träd, aspmiljöer, kalkbarrskogar och åsbarrskogar (restaureringar).

Upplandsstiftelsen arbetar för närvarande med tre landskapsprojekt med fokus på skog; Vällan, Länna samt Nedre Dalälven. Inom landskapsprojektet Vällan har Upplandsstiftelsen bedrivit samarbete med markägare sedan 1993. Projektet omfattar såväl inventeringar, skyddsarbete som naturvårdsanpassad skötsel inom det 12 000 ha stora området. Motsvarande landskapsprojekt i Länna trakten har bedrivits av Upplandsstiftelsen i samarbete med markägare sedan 1998. Landskapsprojekt Länna har omfattat såväl inventeringar som skötsel och restaurering samt områdesskydd. Upplandsstiftelsen har bedrivit ett landskapsprojekt i området sen 1996 bland annat i samverkan med StoraEnso, Fortum och Älvkarleby kommun. En rad biologiska undersökningar har genomförts i projektet.

I länet finns två nationellt utpekade värdetrakter specifikt för vitryggig hackspett (OBS! inte samma värdetrakter som övriga regionala värdetrakter som presenteras i denna handlingsplan). Båda dessa är utsedda till fokusområden för statliga insatser för vitryggig hackspett. Länsstyrelsen har inventerat lämpliga områden för vitryggig hackspett i hela länet, såväl inom som utanför fokusområdena. En del av dessa omfattas idag redan av ett formellt skydd. Andra identifierade områden omfattas av frivilliga åtaganden från markägare, eller är föremål för dialog kring skötsel för att främja vitryggig hackspett.

Inom arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter görs inventeringar, planering och konkreta åtgärder för många arter. För skalbaggar knutna till tall har arbetet hittills fokuserat på ett område vid Ulleråkers allmänning. En typ av åtgärd är utläggning av grov tallved, naturvårdsbränning och frihuggning av tallågor i ungskog. För skalbaggar knutna till asp har fokus varit på ett område i östra Uppsala kommun, där man satsar på hela produktionsledet från plantering och röjning till gallring och hänsyn. I ädellövmiljöer har man satsat mycket på större gårdar där många träd har kunnat frihuggas eller beskäras. För kalkbarrskogar har fokus varit på kartläggning och framtagande av rådgivningsmaterial. För mosippa handlar åtgärderna om att skapa en betydligt ljusare skogsmiljö, på gränsen till öppen sandmark. Åtgärder omfattar borttagande av konkurrerande vegetation, skapande av bar jord, bränning och information. För asknätfjäril handlar åtgärderna om att gynna ask i ungskogar och längs skogsbilvägar.

⁵¹ <https://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2017/nationell-strategi-for-formellt-skydd-av-skog-reviderad-2-2017.docx.pdf>

⁵² Strategi för förvaltning av skyddad natur. Länsstyrelsen i Uppsala län. 2015.

På senare år har naturvårdshänsynen i skogsbruket ökat väsentligt. Det görs även aktiva åtgärder som syftar till att öka den biologiska variationen i det brukade skogslandskapet. Ett exempel är att död ved, till exempel högstubbar, skapas på konstgjord väg. På lång sikt är detta positivt, men flera av de hotade arterna kräver åtgärder utöver ökad hänsyn för att leva kvar i länets skogar. För att mångfalden ska bevaras måste hänsyn och åtgärder i det brukade landskapet kombineras med att områden undantas helt från skogsbruk.

Särskilda satsningar inom skogsbruket

Målbilder

Skogssektorns gemensamma målbilder för god miljöhänsyn ger vägledning om hur miljöhänsyn bör tas vid skogsbruksåtgärder. Målbilderna är gemensamt framtagna i bred samverkan och utformade för användning i praktiskt skogsbruk. De är något att eftersträva vid planering och genomförande av skogsbruksåtgärder och ska användas anpassat till aktuell trakts specifika förutsättningar.

Målbilderna syftar till ökad samsyn och tydlighet om vad god miljöhänsyn innebär. God miljöhänsyn behövs för att tillsammans med formellt skydd och frivilliga avsättningar bidra till att de skogs- och miljöpolitiska målen nås. Genom att tydligt beskriva hur miljöhänsyn praktiskt bör tas ska målbilderna leda till mer funktionell och effektiv miljöhänsyn. Målbilderna ska vidare användas som grund för utbildning, rådgivning och uppföljning. Målbilderna är i första hand tänkta att användas vid skogliga åtgärder i produktionsskog, det som i dagligt tal även kallas för generell hänsyn. Hänsyn som blir så omfattande att den kan bilda en egen avdelning/skötselenhet ligger utanför målbildernas tänkta användningsområde. Hänsyn i den omfattningen kan istället prioriteras för frivillig avsättning och formellt skydd eller ligga utanför denna prioritering. Målbilderna gäller för hela Sverige.

Det finns en samverkansgrupp för förvaltning av målbilderna som ska arbeta med utveckling och ständiga förbättringar.

Branschgemensamma överenskommelser

Skogsbrukets riktlinjer för hänsyn till forn- och kulturlämningar

I ett gemensamt initiativ har skogsbruket tagit fram riktlinjer för hänsyn till kultur- och fornminnen. De är utformade av företrädare för skogsbruket i dialog med Skogsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna. Riktlinjerna hänvisar till skogssektorns arbete med gemensamma målbilder för kulturmiljöer i skogsbruket. Syftet med målbilderna är att skapa en gemensam bild av olika lämningars hänsynsbehov och vilka åtgärder som är lämpliga i anslutning till lämningarna.

Branschgemensam miljöpolicy om körskador på skogsmark

För att motverka uppkomsten av körskador har svenskt skogsbruk tagit fram en branschgemensam miljöpolicy är att uppnå samsyn och en gemensam målbild kring körskador på skogsmark.

Certifiering

Forest Stewardship Council (FSC)

FSC är en oberoende, internationell medlemsorganisation som uppmuntrar till miljöanpassat, samhällsnyttigt och ekonomiskt livskraftigt bruk av världens skogar, genom sitt certifieringssystem FSC. Över 12 miljoner hektar skog i Sverige är FSC-certifierad vilket innebär cirka halva den produktiva skogsarealen (september 2016) .

Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC)

Målsättningen för PEFC:s skogscertifiering är att utveckla ett uthålligt skogsbruk med god balans mellan produktion, miljö samt sociala och kulturella intressen. Svenska PEFC:s Skogsstandard omfattar tre delar, skogsskötselstandard, social standard och miljöstandard. I Sverige är 11,5 miljoner hektar PEFC-certifierad.

Exempel på landskapsinsatser hos större markägare

Ekoparker – Sveaskog

Ekoparker är stora sammanhängande skogslandskap med höga naturvärden. Sveaskog har beslutat om 37 ekoparker, totalt mer än 175 000 hektar. Av ekoparkernas totala areal skyddas drygt 100 000 hektar som renodlad naturvårdsareal genom juridiskt bindande ekoparksavtal med Skogsstyrelsen.

Ekologiska landskapsplaner och vitryggsområden – Bergvik Skog

Bergvik Skogs markinnehav är indelat i 85 ekologiska landskap utifrån bland annat topografi och spridningsgränser såsom vattendrag, vägar, kraftledningsgator, m.m. Arealen i de största landskapen är strax över 30 000 hektar. Vitryggsområdena räknas som formellt skyddad skog.

Största utmaningarna för länets skogar

De största utmaningarna för den gröna infrastrukturen i länets skogar kan sammanfattas som följande:

- Fortsatt analys över starka och svaga samband inom och mellan förekomster av länets värdefulla skogstyper, inklusive rekrytering av framtida värdefulla träd.
- Dialog med skogsbrukets aktörer om grön infrastruktur och landskapsplanering över markägargränser.
- Dialog med skogsbrukets aktörer kring tillämpningen av målbilder för god miljöhänsyn i förhållande till länets skogliga naturvärden.
- Fortsatt statligt och kommunalt arbete med att skydda de värdefullaste skogarna från avverkning och exploatering.
- Strategi för skydd och skötsel av länets värdefulla kalkbarrskogar.
- Anpassning av vattenregimer för att främja tillståndet för länets svämpåverkade skogar.
- Öka kunskapen om det biologiska kulturarvet samt hur gamla metoder för hävd som gynnat artrikedomen kan fortsätta med moderna metoder.

Exempel på stöd och bidragsmöjligheter för att stärka skogslandskapets gröna infrastruktur

I sammanställningen 'Var finns pengarna? – En sammanställning av stöd och bidragsmöjligheter till åtgärder för att nå miljömålen'⁵³ listas ett flertal stöd och bidrag av betydelse för skogslandskapet. Flera av dessa är även relevanta för arbetet med skogens gröna infrastruktur, exempelvis lokala naturvårdsprojekt (LONA), stöd för natur- och kulturmiljöåtgärder i skogen (NOKÅS), satsningen Nya Komet för skydd av skog samt stöd för skogens miljövärden inom Landsbygdsprogrammet. Mer information om dessa och andra stöd kan erhållas ur sammanställningen 'Var finns pengarna?' eller hos länsstyrelsen.

God bebyggd miljö

*Enligt miljömålet God bebyggd miljö ska städer, tätorter och annan bebyggd miljö utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas*⁵⁴

En stor del av Sveriges befolkning bor i tätorter, ungefär 87% av befolkningen. I Sverige räknas en ort som en tätort om det bor mer än 200 personer i samlad bebyggelse. Vad en tätort har för kvalitet och innehåll är därmed svårt att beskriva då en tätort kan variera från ca 200 invånare till över 1 000 000

⁵³ <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/SiteCollectionDocuments/Stod%20i%20atgardsarbetet/Var-finns-pengarna/Var%20finns%20pengarna%20RUS%20maj%202017.pdf>

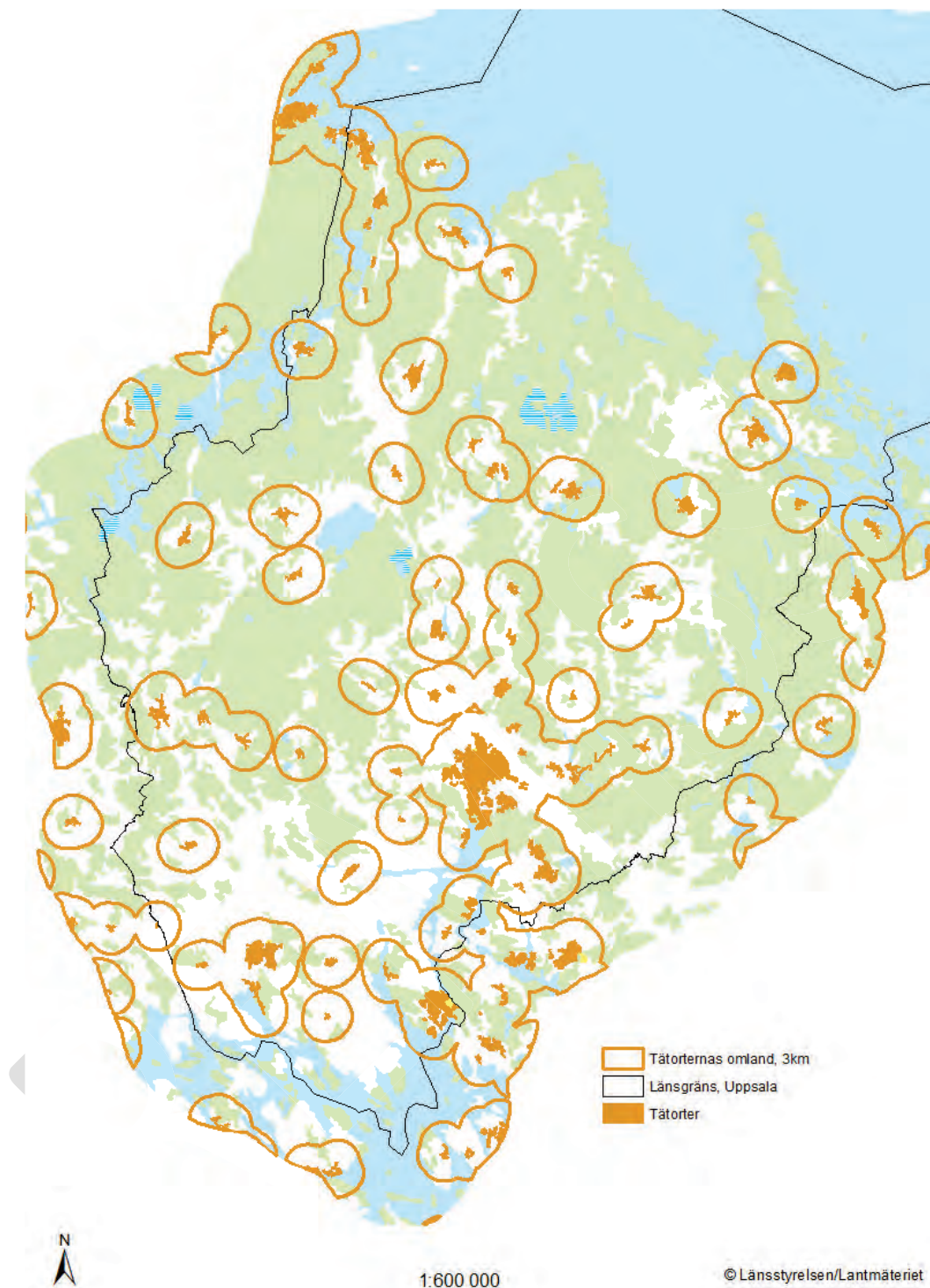
⁵⁴ Riksdagen svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag – Regeringens definition av miljömålet god bebyggd miljö.

invånare. Tätorters olika kvalitéer och problematik varierar med dess storlek. Uppsala län är det län i Sverige där andelen människor i tätorten ökar snabbast. Av Uppsala län utgörs ca 2% av arealen av tätorter⁵⁵.

Trots att en relativt liten del av länets yta (Figur 14) utgörs av tätorter har de en stor påverkan på landskapet. Människor reser inom tätorterna och mellan tätorterna både i sin vardag och för rekreation. Alla orter är sammanlänkade med varandra med ett intrikat system av grå infrastruktur (vägar, järnvägar, kraftledningar m.m.), vilket har påverkan på den gröna infrastrukturens konnektivitet genom att utgöra barriärer för olika arters spridning. Hur stor påverkan den grå infrastrukturen har för olika arters möjligheter att röra sig i landskapet varierar med den artens behov och förutsättningar. För människorna utgör den grå infrastrukturen många gånger själva förutsättningen för effektiv rörelse genom landskapet.

---

⁵⁵ <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/markanvandning/tatorter-arealer-befolkning/pong/statistiknyhet/tatorter-2015/>

Figur 14 Tätorter med 3 km omland i Uppsala län.

Planera för den gröna infrastrukturen

Rapporten Grön infrastruktur i Uppsala län, Analys av nuläget och plan för insatsområden är ett planeringsunderlag till stöd för kommuner och länsstyrelser i samhällsplaneringen. Med en god kunskap om vilken påverkan som förändringar i landskapet får på olika arters livsmiljöer finns det möjlighet att minimera den negativa påverkan och i bidra till att stärka viktiga element.

I Sverige har kommunerna planmonopol vilket innebär att planeringen av hur tätorter och landsbygd ska utvecklas bestäms i varje kommun. Hur planeringsprocessen ska gå till styrs av plan och

bygglagen. De verktyg som kommunerna har för att planera så att varje del av kommunen används till det den är bäst lämpad för är översiktsplanen, geografiska eller tematiska fördjupade översiktsplaner, och detaljplaner. Översiktsplaneringen syftar till att visa huvuddragen för hur mark och vatten i kommunen ska användas. I översiktsplanen redovisar kommunerna hur riksintressen ska tillgodoses och hur kommunen ska bidra till att nationella och regionala mål nås⁵⁶. Det är i översiktsplanen som kommunerna bör visa på hur en resiliert och sammanhängande grön infrastruktur ska utvecklas och stärkas. Planeringsunderlaget Grön infrastruktur är en del av underlagen i kommunernas översiktsplanearbete. Översiktsplanen med tillhörande planeringsunderlag och miljöbedömning har en nyckelroll för att synliggöra den gröna infrastrukturen i fysisk planering och prövning. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande, men är vägledande för kommunens egna beslut som detaljplanering och bygglov. Översiktsplanens ställningstaganden kring hushållningen med mark och vatten har också betydelse vid prövningar enligt miljöbalken. Översiktsplanen utgör en överenskommelse mellan kommunen och staten om hur mark och vatten ska användas. För att översiktsplanen ska vara en bra vägledning för fortsatt planering krävs att de stora frågorna som rör mark och vatten är behandlade och tydliga ställningstaganden gjorda. Översiktsplanen är vägledande för andra myndigheter som till exempel Trafikverket och Länsstyrelsen. I översiktsplanen vägs den gröna infrastrukturen gentemot andra allmänna intressen och målkonflikter och synergier mellan olika intressen kan hanteras. Genom att synliggöra den gröna infrastrukturen i översiktsplanens markanvändningskarta får denna en ökad tyngd vid efterföljande markanvändningsbeslut. Figur 15 visar de områden som kommunerna har pekat ut som grönstruktur i sina planer och program.

I detaljplaneringen reglerar kommunen hur mark och vatten ska användas och utformas. En detaljplan är ett juridiskt bindande dokument som ligger till grund för kommunens lov och prövningar. Det är i varje detaljplan som förutsättningarna för den gröna infrastrukturen i främst tätorter slås fast.

Den gröna urbana miljöns värden för människor

För att tätorterna ska kunna vara goda miljöer för människor att bo och verka i krävs att ytor för friluftsliv, idrott, tystnad, lek mötesplatser finns nära människor. Många grupper i samhället har inte möjlighet att ta sig särskilt långa sträckor och för dem utgör den närmsta parken eller den egna bostadsgården den viktigaste pusselbiten i stadens gröna infrastruktur. Barns behov av ytor för lek och rörelse är centralt för att barnen ska kunna utvecklas, både genom rörelse och genom möjlighet till upptäcktsfärder och lek. Många mindre tätortsnära skogsområden utgör viktiga utflyktsmål för skolor och förskolor och är därmed en del av barns första kontakter med naturen. I dag finns det många exempel på hur barns ytor i tätorter krymper både de ytor som är skolgårdar och förskolegårdar men även multifunktionella grönområden krymper.⁵⁷

Barns möjlighet att röra sig fritt har minskat kraftigt under hela 1900-talet och in på 2000-talet, vilket till stor del anses bero på att mängden trafik i tätorterna ökar samt längre avstånd till skolor och fritidsaktiviteter men också en större oro för bland föräldrar för barns säkerhet och trygghet⁵⁸. Att barn har begränsade möjligheter att ta sig till grönområden och idrottsplatser gör det än viktigare att de finns lättillgängliga attraktiva grönområden i barnens närmiljö. Grönstrukturerna är viktiga ur ett folkhälsoperspektiv då flera studier visar på flertalet olika hälsovinster med att vistas i naturen eller

⁵⁶ <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/2017-02-14>

⁵⁷ Utemiljöer för barn och unga, vägledning för planering, utformning och förvaltning av skol- och förskolegårdar. Boverket och Movium 2015

⁵⁸ Barns miljöer för fysisk aktivitet-samhallsplanering för ökad fysisk aktivitet och rörelsefrihet hos barn och unga. Statens folkhälsoinstitut, Östersund R 2008:33

naturlika miljöer bland annat reducering av stresshormon⁵⁹. Tätortens grönstrukturer utgör i flera fall en förutsättning för den vardagliga rekreationen och utgör också ofta mer jämlika mötesplatser för människor.

Friluftsliv

För många av länets tätorter finns det tillgång till naturreservat inom cykelavstånd (4 km, Figur 16). Att det finns skyddad natur inom cykelavstånd underlättar för människorna som bor och verkar i tätorterna att ta sig till natur med höga naturvärden.

De stora naturområdena har andra värden än de som finns i tätorten, ofta är det tystnad och ostördhet, närhet till vatten eller möjlighet att utföra någon särskild aktivitet som lockar människor att resa lite längre. I Uppsala län finns det områden som är utpekade som riksintresse för friluftsliv (Figur 17), att områden är utpekade som riksintresse för friluftsliv innebär att de har ett högt värde för friluftslivet som kommunerna behöver ta hänsyn till i samhällsplaneringen.

Figur 15 Här kommer en karta som visar de områden som kommunerna har pekat ut som grönområden i sina ÖP, FÖP och grönplaner.

Den gröna urbana miljöns värden för biologisk mångfald

Gröna värden i urbana miljöer är även till nytta för biologisk mångfald. Här finns många typer av biotoper, exempelvis grova ädellövträd, tallar, aspar, sandmiljöer och småvatten. Även arter knutna till ängs- och betesmarker kan finnas i tätortsnära miljöer, inte minst i parker, trädgårdar och koloniträdgårdar. Där det finns sjöar och vattendrag i stadsmiljöer kan också fiskar, som exempelvis asp, och andra vattenknutna djur som uttrar trivas.

Uppsala kommun lät genomföra en kartering av ekologiska landskapssamband för fem habitat i och kring Uppsala stad⁶⁰:

- Nätverk för gammal tall
- Nätverk för gammal grov asp
- Nätverk för gamla ädellövträd
- Nätverk för groddjur
- Nätverk för insekter

Framtagna värde-trakter för länets naturtyper överlappar ofta med tätorterna och deras omland. Detta betonar att det kan finnas höga tätheter av olika naturtyper i och kring många av länets tätorter. Det understryker också behovet av att ta hänsyn som bibehåller och/eller stärker spridningssambanden i befintliga nätverk vid planering av urbana miljöer.

Ekosystemtjänster

Den tätortsnära naturen och stadens gröna rum och stråk används för en mängd olika aktiviteter och syften. Att planera städerna på ett sånt sätt att ekosystemtjänsterna får plats och kan fortsätta att leverera de tjänster som är livsviktiga för oss människor är en förutsättning för städernas utveckling. Stadens gröna rum och stråk bidrar med flera ekosystemtjänster som behövs för livet i städerna. En del

⁵⁹ Grönområden för fler – en vägledning för bedömning av närhet och attraktivitet för bättre hälsa. Statens folkhälsoinstitut, Östersund, R 2009:02

⁶⁰ <https://www.uppsala.se/contentassets/dc9f34c1a1c64fbd9e2e01798955946e/dummyfolder150605.pdf>

av de urbana ekosystemtjänsterna utjämnar temperaturskillnader och minskar effekter av s.k. värmeöar, fördröjer höga flöden vid översvämning och skyfall samt renar dagvatten, renar luften, främjar pollinering, rekreation och stressreducering samt social interaktion⁶¹. År 2014 fattade riksdagen beslut om en ny strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Strategin syftar till att synliggöra och inkludera ekosystemtjänster i beslut och planering⁶². Handlingsplanerna för Grön infrastruktur kan utgöra ett verktyg för att tydliggöra hur regeringens strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster tas om hand på den regionala skalan och utgöra en vägledning för implementering.

Natur och kulturmiljöer i tätortsnära områden

Enstaka värden i landskapet kan framstå som mer eller mindre tydliga. När flera värden däremot hänger ihop och ges ett sammanhang kan de stärka varandra och öka landskapets läsbarhet. För att öka läsbarheten i landskapet krävs att det finns förutsättningar att kunna lyfta gemensamma värden där kultur och natur värnas, vårdas, synliggörs och blir tillgängliga. I det sammanhanget blir friluftsliv en viktig och självklar utgångspunkt för ett hållbart samhällsbyggande. Naturmiljön kring en kulturmiljö kan ofta bidra till att öka förståelsen kring hur platsen har använts, vad som har odlats eller utvunnits. Naturmiljön kan i bästa fall öka kulturmiljöns läsbarhet och människors förståelse för landskapet. Omvänt kan skötsel av kulturmiljöer bidra till att underhålla habitat som i dag blir allt ovanligare i landskapet. Det ligger en stor potential i att naturmiljön biologiska kulturarv fortfarande i dag kan vittna om tidigare kulturars brukande av landskapet och att biologisk mångfald ofta gynnas av en traditionell skötsel av kulturmiljöer. Ur kulturmiljöperspektiv finns ett stort pedagogiskt värde i att kunna visa på tidigare generationers samspel med naturen vilket kan ge viktiga perspektiv på dagsaktuella samhällsfrågor som resursutnyttjande, hälsa och klimat.

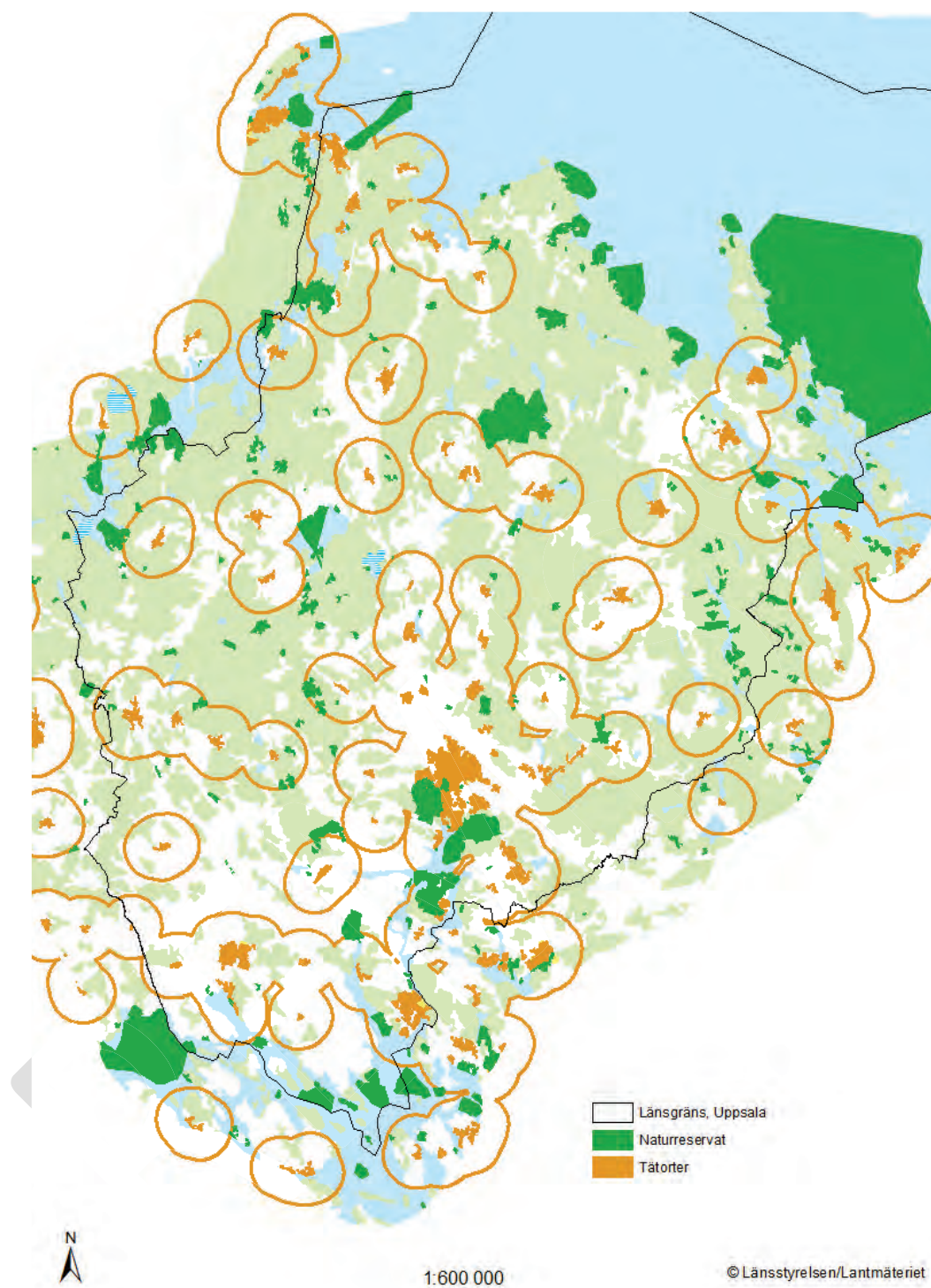
Hot, påverkan och hinder för tätortsnära natur

När tätorterna växer blir den tätortsnära naturen en än viktigare resurs för rekreation och ekosystemtjänster. Tätorternas utbredning behöver dock ta ny mark i anspråk varför det är viktigt att kommunen har en tydlig plan för vilken mark som skall sparas och vilken mark som kan tas i anspråk för exploatering. Städernas utbredning och förtätning utgör inte bara ett hot på grund av att nya markarealer tas i anspråk utan riskerar även att fragmentera befintliga strukturer och på så sätt göra det svårare för arter att sprida sig genom landskapet. När fler människor bor i tätorter ökar slitaget på de befintliga parkerna och tätortsnära naturmiljöerna vilket gör att även skötsel av tätortsnära naturområden är en viktig del i att skapa en fungerande grön infrastruktur i staden.

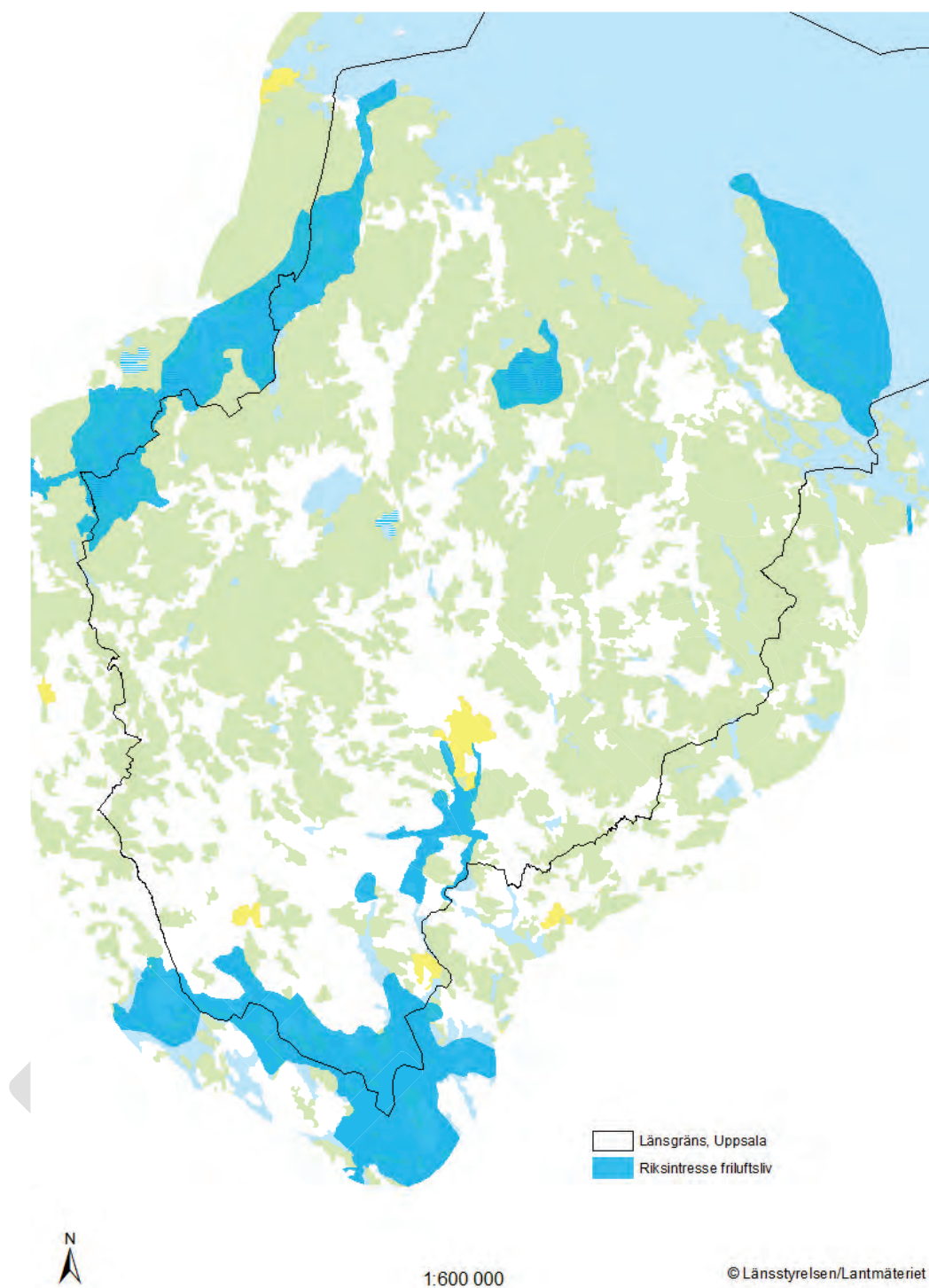
⁶¹ http://www.white.se/app/uploads/2014/11/Ekosystemtj_nster_i_stadsplanering_En_V_gledning.pdf

⁶² Prop 2013/14:141

Figur 16 Tätorter i Uppsala län med 4km buffer för att illustrera "närlatur på cykelavstånd". Befintliga naturreservat redovisas.

Figur 17 Områden som omfattas av riksintresset för friluftsliv i Uppsala län.

Exempel på stöd och bidragsmöjligheter för att stärka den bebyggda miljöns gröna infrastruktur

I sammanställningen 'Var finns pengarna? – En sammanställning av stöd och bidragsmöjligheter till åtgärder för att nå miljömålen'⁶³ listas ett flertal stöd och bidrag av betydelse för urbana miljöer.

Flera av dessa är även relevanta för arbetet med den bebyggda miljöns gröna infrastruktur, exempelvis lokala naturvårdsprojekt (LONA) Mer information om detta och andra stöd kan erhållas ur sammanställningen 'Var finns pengarna?' eller hos länsstyrelsen.

Från 2018 finns ett nytt bidrag för grönare städer, som kommuner kan ansöka om hos Boverket. Bidraget uppgår till högst 50 procent av kostnaderna för att planera och genomföra åtgärder inom en stad eller tätort som innebär att ett nytt område med stadsgrönska anläggs eller att ett befintligt område med stadsgrönska utvecklas. Åtgärderna ska vara tillgängliga för allmänheten utan kostnad.

Exempel på stadsgrönska är naturmark, parker, alléer, träd, buskage, häckar, planteringar, gröna tak och väggar, ytor för barns lek och utevistelse, ekodukter, gröna korridorer, grön infrastruktur och liknande grönytor i urbana miljöer samt stränder, våtmarker, vattendrag, diken, dagvattenanläggningar och liknande vattenytor i urbana miljöer.

Mer information om bidraget finns på www.boverket.se

Klimatförändringar

*Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.*⁶⁴

Förändringarna i klimatet märks allt tydligare och dess konsekvenser kommer att påverka Sverige framöver på många olika sätt och inom många olika områden. Förändringarna i klimatet innebär att det successivt blir allt våtare och varmare i Sverige. Alla typer av miljöer påverkas. För att minska de negativa effekter som kommer med ökande temperaturer krävs att alla olika samhällsaktörer agerar. Arbetet med grön infrastruktur utgör en del av det arbete som görs för att öka förståelsen för hur olika miljöer påverkas av klimatförändringar.

Grön infrastruktur kan bidra till att öka förståelsen om hur naturliga lösningar kan lindra effekterna från klimatförändring. Några sådana är risk för översvämning, vattenreglering, UV-skydd, vattenrening, värmereglering i tätorter etc. Dessutom kan beskrivningen av naturliga processer öka förståelsen för hur arter kan flytta med vid förskjutningar av exempelvis klimatzoner.

Olika scenarier

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI tog under 2015 tagit fram klimatanalyser för alla län⁶⁵. Analysen visar vilka förändringar det kan komma att bli för en rad klimatvariabler fram till slutet av detta sekel, år 2100, jämfört med observerade värden.

⁶³ <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/SiteCollectionDocuments/Stöd%20i%20åtgärdsarbetet/Var-finns-pengarna/Var%20finns%20pengarna%20RUS%20maj%202017.pdf>

⁶⁴ Riksdagen svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag – Regeringens definition av miljömålet begränsad klimatpåverkan.

⁶⁵ Framtidsklimat i Uppsala län (rapport nr 20, 2015)

I SMHI:s analys bygger på klimatobservationer och beräkningar enligt två olika utvecklingsvägar, ett scenario med begränsande utsläpp av växthusgaser (RCP 4.5) och ett med accelererande utsläpp (RCP8.5). Sammanfattningsvis bedöms klimatet i Uppsala län förändras enligt följande:

- Det blir 3–5 grader varmare till år 2100
- Fler och längre perioder med extrem värme kommer förekomma under sommaren (värmeböljor)
- Vegetationsperioden blir längre, ökar med mellan 50-90 dagar till år 2100
- Perioder med torka (låg markfuktighet) ökar
- Flödesnivåerna i vattendragen blir lägre under sommarperioden
- Nederbörden ökar. År 2100 kommer det att regna 20–30 procent mer än idag
- Under vintern kommer mer nederbörd som regn, mindre som snö
- Det kommer bli ett högre flöde i vattendragen under vintern och mindre vårflood
- Skyfall blir allt vanligare

Högre temperatur

Årsmedeltemperaturen kommer med de förändringarna i klimatet som RCP-scenarierna visar att bli 3–5 grader högre än idag. Årsmedeltemperaturen för Uppsala län var under perioden 1961 – 1990 5,3 grader, något varmare i länets södra delar. Efter den senaste observationsperioden 1991 – 2013 har temperaturen ökat med ungefär en halv grad jämfört med perioden 1961–1990. Störst blir temperaturförändringen på vintern då det enligt RCP 8,5 kan bli upp till sex grader varmare än observerad medeltemperatur 1961 – 1990 (vilket var -4 grader och sex grader varmare gör att medeltemperaturen hamnar på +2 grader i slutet av seklet enligt det mest extrema utsläppsscenarioet).

Nederbörden ökar och vattenflöden förändras

Årsmedelnederbörden var 623 mm under perioden 1961 – 1990 i Uppsala län, något mer i de norra delarna av länet. Det är dock generellt stor variation i nederbörd mellan åren. I och med förändringarna i klimatet kommer nederbörden i form av regn att öka med 20- till 30 procent till år 2100. Det är framförallt under vintern som mer nederbörd kommer i form av regn i stället för snö. Det är också under vintern som vi kan se den mesta ökningen av nederbörden. Variationen mellan åren kommer fortfarande att finnas.

Sommaren är den årstid med mest nederbörd i Uppsala län. Det kommer endast att ske en svag ökning av nederbörden under sommaren enligt de framtida klimatscenarierna, mellan 10- och 20 procent. Skyfallen kommer att öka både i frekvens och i intensitet i ett förändrat klimat. Det är dock med stora variationer år till år. Det är svårt att observera skyfall då de ofta sker lokalt och det är inte säkert att de sker där mätare av nederbörden finns.

Tillrinning och vattenflöde

Under vintern förväntas de största förändringarna av tillrinningen med 40 till 60 procent beroende på klimatscenario. Ökningen är lite större för Fyrisån och Örsundaån. För våren och sommaren förväntas tillrinningen minska med cirka 20–25 procent mot slutet av seklet. För hösten ser tillrinningen ut att öka med cirka 20 procent i slutet av seklet.

Tillrinningens årsdynamik kommer att förändras i ett framtida klimat. Högre vinterflöden och minskat snötäcke leder till att vårfloedestopparna succesivt minskar. Det blir en längre säsong med lägre flöde i vattendragen och det kopplas också till en längre växtperiod.

Stigande vattennivåer vid kusten

Den pågående globala uppvärmningen leder både till ökad isavsmältning och till att temperaturen i världshaven stiger⁶⁶. Hur snabbt haven stiger beror på hur utsläppen av koldioxid utvecklas. I Sverige

⁶⁶ <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/klimat/havet-stiger-1.103636>

har vi också landhöjning som gör att havsnivåhöjningen inte får lika stora konsekvenser i de norra delarna av landet. Förändringen i salthalt, syresättning och vattenstånd påverkar ekosystemen, men det finns ingen mer ingående forskning kring detta som inkluderar den förändring i förhållanden som ett förändrat klimat för med sig^{67 68}

Mälaren och större vattendrag

Det är en skillnad i vattennivå mellan Mälaren och Saltsjön som gör det möjligt att undvika översvämningar, främst i samband med långvariga regn på hösten. Nivåskillnaden förhindrar också saltvatten från att tränga in i Mälaren vilket kan påverka bland annat dricksvattenkvaliteten⁶⁹. I ett längre perspektiv behöver mer långsiktiga åtgärder vidtas för att lösa situationen med nivåskillnaden mellan Mälaren och Saltsjön⁷⁰.

Förlängd vegetationsperiod

Under de senaste 20 åren har vegetationsperioden utökats med ungefär en vecka. Klimatscenerierna visar på en fortsatt ökning med mellan 50 till 90 dagar till 2100 beroende på scenario. Det betyder att mot slutet av seklet kommer vegetationsperioden vara två tredjedelar av året. Detta får en rad följder då växter kan få en förlängd tillväxtperiod. Det är dock viktigt att komma ihåg att solinstrålningen är densamma, även om temperaturen kommer att bli högre.

Den förlängda vegetationsperioden leder till både möjligheter och utmaningar. Det blir bland annat en kortare period med tjäle i marken och ett ökat vattenbehov då växterna växer en längre period av året. I ett förändrat klimat är det viktigt att det finns områden där arter kan flytta med/förflytta sig om förutsättningarna ändras.

Risk för ras skred och erosion

Klimatscenerier visar på både större och intensivare nederbördsmängder, vilket sannolikt bidrar till en ökad benägenhet för ras och skred inom stora delar av landet. Ökad nederbörd påverkar jordens stabilitet negativt och ökar faran för skred och ras. Det beror på att ett ökat vattentryck i markens porer minskar hållfastheten. Ökad nederbörd kan också leda till ökad avrinning och erosion som påverkar släntstabiliteten. Intensiva regn och vattenmättade jordlager ökar också benägenheten för skred i moränmark och slamströmmar. Skredrisken är inte så stor i Uppsala län, den är som störst i landets södra och västra delar.⁷¹

Generellt om klimatförändringens påverkan på naturmiljön

Klimatförändringarnas påverkan på biologisk mångfald kommer att få konsekvenser som bland annat förflyttade vegetationszoner och arter som invandrar/försvinner. Det kan även leda till en ökad konkurrens om marken vilket innebär minskad utbredningsmöjlighet för både växter och djur.

I områden vid kusten och vid sjöar/vattendrag som bland annat påverkas av förhöjd havsnivå kan det uppstå intressekonflikter och ett större hot mot låglänt bebyggelse. Det förändrade klimatet kan också leda till varmare vatten med ökad algblomning.

⁶⁷ <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/konsekvenser-for-ostersjon-1.5836>

⁶⁸ <https://www.smhi.se/publikationer/framtida-havsnivaer-i-sverige-1.129874>

⁶⁹ <http://miljobarometern.stockholm.se/klimat/klimatforandringar-och-klimatanpassning/oversvamnningar-fran-sjoar-och-vattendrag/nivaskillnad-malaren-och-saltsjon/>

⁷⁰ Klimatförändringar och Mälaren ur ett naturmiljöperspektiv:

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2011/rapport-2011-2.pdf>

⁷¹ Klimatanpassningsportalen <http://www.klimatanpassning.se/hur-paverkas-samhallet/mark-och-jord/ras-och-skred-1.22501>

När vegetationszonerna flyttas kan det få till konsekvens att det blir en förändrad artsammansättning vilket i sin tur kan få till följd att konkurrensen om marken för både djur och naturtyper.⁷²

Övergripande bedömning av de främsta utmaningarna för grön infrastruktur i Uppsala län

Många möjligheter att stärka länets gröna infrastruktur

Nulägesanalysen som redovisas i denna version ger en överblick av den gröna infrastrukturen på regional nivå. Varje naturtyp har sina utmaningar, och förutsättningarna att hantera dessa utmaningar till förmån för stärkt grön infrastruktur beror på flera olika faktorer. Hot- och påverkansfaktorer varierar geografiskt över länet och berör därför vissa länsdelar väldigt mycket, men andra delar i mycket ringa omfattning. Där landskapet hyser högre tätheter av värdekärnor (exempelvis inom värdeutrakterna) kan det finnas anledning att koncentrera vissa typer av insatser. Det kan handla om prioriteringar för formellt områdesskydd, satsningar för friluftsliv, tillvaratagande av ekosystemtjänster eller anpassning av hänsyn inom areella näringar. Det kan också vara motiverat att koncentrera vissa typer av insatser utanför värdeutrakter, till områden med lägre tätheter av värdekärnor.

Särskilt viktiga element i landskapet

De värdeutrakter som presenteras (Figur 18) visar var de högsta tätheterna av värdekärnor finns enligt aktuellt kunskapsläge. Per definition kan värdeutrakterna sägas vara särskilt viktiga element i landskapet. Särskilt där värdeutrakter för flera olika naturtyper överlappar finns det anledning att titta närmare på övergångsmiljöer mellan naturtyperna, som exempelvis mellan skog, våtmarker och vattendrag.

Bristande viktiga länkar för olika naturtyper

Sett till kartan över de sammanslagna värdeutrakterna för olika naturtyper (Figur 18) kan det framstå som att områden kring exempelvis Enköping, Örbyhus, Östervåla saknar högre tätheter av värdekärnor. Det är då viktigt att poängtera dels att värdekärnor finns även utanför värdeutrakterna, dels att värdeutrakterna är framtagna på regional nivå, det vill säga länsnivå. På den skalan är värdekärnorna på vissa håll små eller så pass spridda att de inte kan samlas inom en värdeutrakt. Om man i stället gjorde analyser och bedömningar på en mindre geografisk skala, exempelvis på kommunal nivå, skulle mindre nätverk av värdekärnor få större betydelse.

Generellt kan dock sägas att de kraftigt påverkade våtmarkerna i länet är en bristande viktig länk för länets gröna infrastruktur, med följderna dels för våtmarkernas egna arter, men också för vidare påverkan på sjöar och vattendrag och för människans behov av ekosystemtjänster.

Geografiska områden som lämpar sig särskilt väl för restaureringsinsatser eller nyskapande

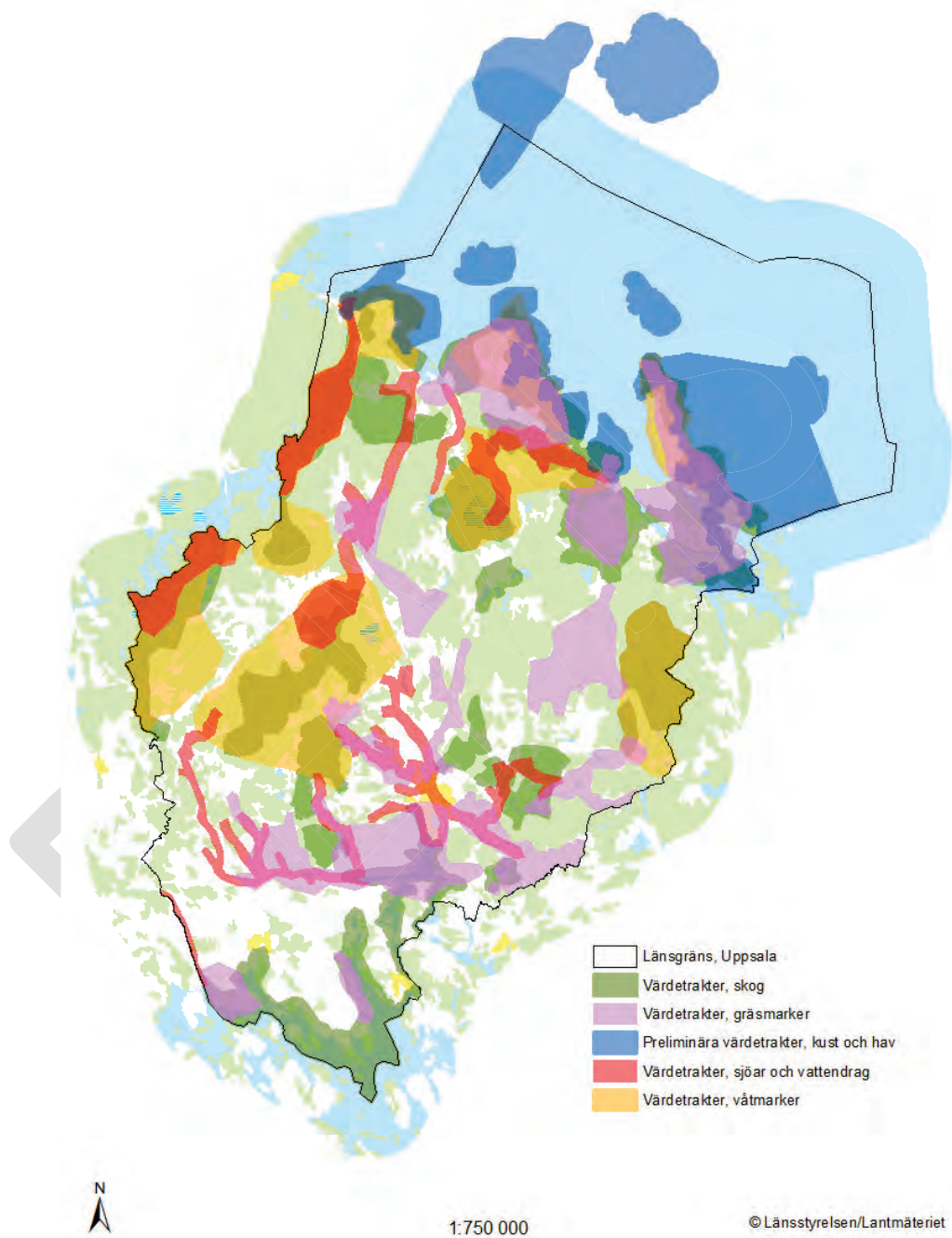
Utpekade värdeutrakter för sjöar och vattendrag är avsedda att visa områden med högre tätheter av värdekärnor. Däremot är inte värdeutrakterna fria från vandringshinder eller andra hot, såsom övergödning m.m. Värdeutrakterna kan därför betraktas som områden där restaureringsinsatser kan med fördel prioriteras. Det finns dock områden som hyser högre tätheter av värdekärnor för sjöar och vattendrag, men som inte pekats ut som värdeutrakter i denna handlingsplan. Dit hör övre delen av Fyrisån med tillflöden, som är beroende av att åtgärder utförs längre ned i systemet för att stärka

⁷² Klimatanpassning i fysisk planering, Länsstyrelserna, 2012,

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2012/klimatanpassning-fysisk-planering.pdf>

konnektiviteten med Mälaren. En övergripande utmaning för sjöar och vattendrag är att stärka nätverket av ekologiskt funktionella kantzoner i länet.

För våtmarker behöver det befintliga planeringsunderlaget för restaurering av våtmarker vidareutvecklas i syfte att mer specifikt peka ut möjligheter och prioriteringar för restaureringar och nyskapande av våtmarker.

Figur 18 Samtliga framtagna värde-trakter för grön infrastruktur i Uppsala län.

Målsättningar för utvalda insatsområden

Insatsområde 1: Fortsatt utvecklings- och fördjupningsarbete med framtagna värdetrakter

Bakgrund

Denna handlingsplan är en första ansats till att åskådliggöra länets huvudsakliga naturtyper i termer av värdetrakter. Flertalet värdetrakter är översiktligt beskrivna, men beskrivningarna behöver utvecklas ytterligare och fördjupas.

Betydelse för grön infrastruktur

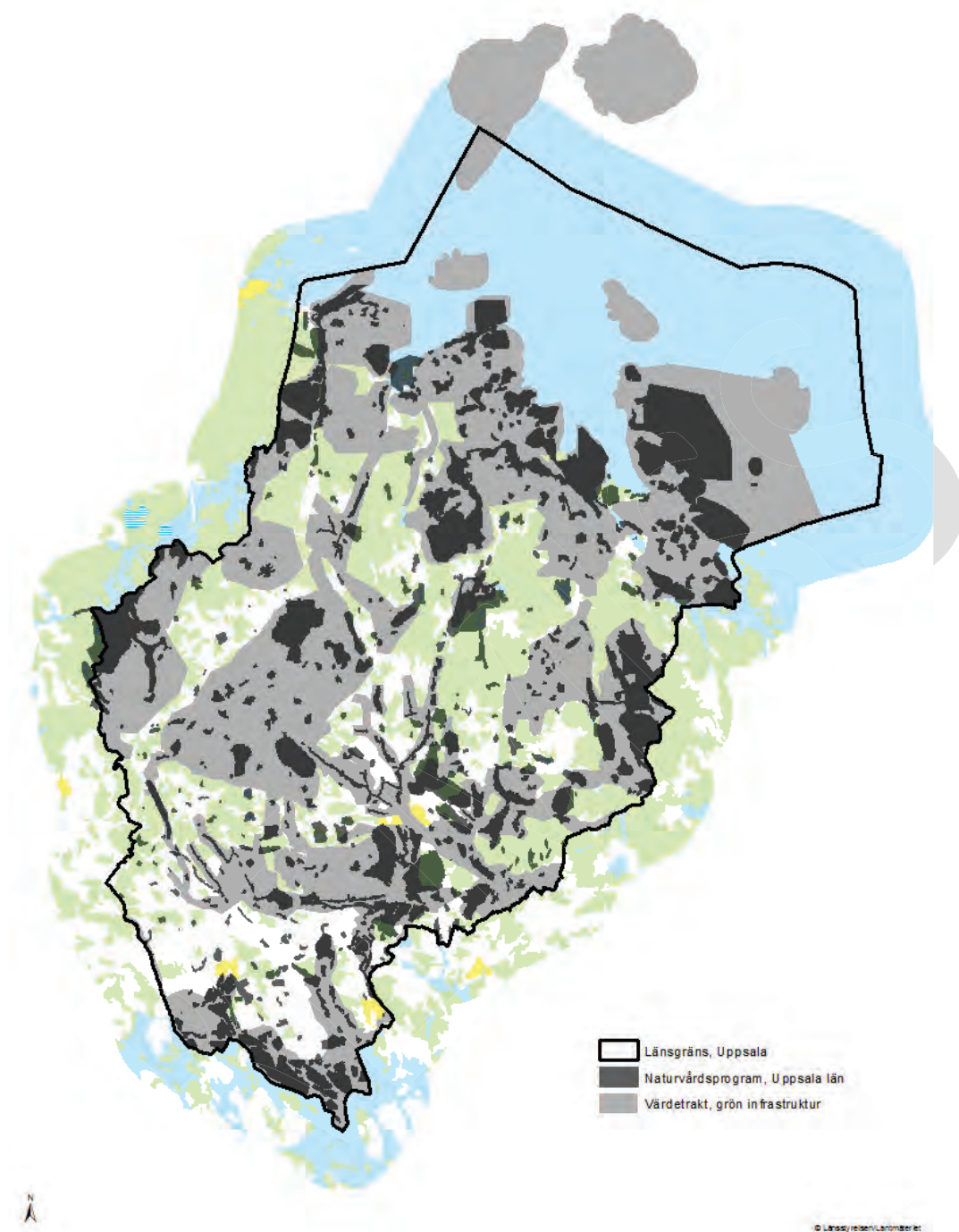
För att arbetet med grön infrastruktur ska fungera som ett relevant kunskapsunderlag för planering och prövning behöver fördjupningar göras. Fördjupningar kan dels vara av beskrivande karaktär i syfte att tillföra mer information till kunskapsunderlaget om såväl bevarandeinsatser, arter, ekosystemtjänster som hot, påverkan och utmaningar. Dels kan fördjupningarna vara mer analysbetonade för att visa hur kunskapsunderlaget kan användas som konkret stöd för prioritering vid olika typer av planering och prövning.

Förslag på åtgärder och aktörer

Länsstyrelsen bör vara ansvarig för samordning av fortsatt arbete med värdetrakterna, och även huvudansvarig för framtagandet av fördjupande underlag och analyser. Där det är relevant och möjligt bör andra aktörer vara delaktiga och/eller drivande i arbetet.

Detta insatsområde är av övergripande karaktär, och omfattar åtgärder som listas i några av de andra insatsområdena nedan. Andra specifika åtgärder får utvecklas efter behov, men några huvudsakliga teman för fördjupning kan vara:

- Analyser av spridningssamband och habitatnätverk för olika arter/artgrupper inom och mellan värdetrakter.
- Utförligare beskrivningar av befintliga bevarandeinsatser, ekosystemtjänster, hot, påverkan och utmaningar inom värdetrakter.
- Framtagande av vägledning för planering, prövning och hållbar mark- och vattenanvändning inom värdetrakter.
- Vid behov revidering av värdetrakters gränser.
- Uppdatering av länets Naturvårdsprogram från 1987. Naturvårdsprogrammet utgör i stor utsträckning fortfarande ett relevant kunskapsunderlag, men är i behov av uppdatering. De områden som pekats ut i naturvårdsprogrammet ligger vanligtvis i områden som klassats som värdetrakter för grön infrastruktur (Figur 19) och ett uppdaterat naturvårdsprogram kan delvis integreras med fördjupade beskrivningar av värdetrakternas ingående värdekärnor. På samma sätt kan ett uppdaterat naturvårdsprogram användas för att beskriva viktiga värdekärnor som är belägna utanför värdetrakterna.

Figur 19. Områden som pekats ut i Uppsala läns naturvårdsprogram från 1987 i förhållande till värdeområden för grön infrastruktur. Figuren skiljer dock inte på värdeområdenas naturtyper eller naturvårdsprogrammets klassningsnivåer.

Möjliga finansieringsvägar

Fortsatt fördjupnings- och utvecklingsarbete är beroende av fortsatt finansiering av länsstyrelsens arbete med grön infrastruktur.

Insatsområde 2: Restaurering och anläggande av våtmarker

Bakgrund

De största utmaningarna för länets våtmarker är igenväxning till följd av ändrade hydrologiska förhållanden. Restaureringsinsatser har potential att återställa våtmarkernas värden och därmed bidra till stärkt grön infrastruktur i länet.

Betydelse för grön infrastruktur

Restaurering av våtmarker har följande betydelse för grön infrastruktur:

- Kvalitativt och/eller kvantitativt förstärkt nätverk av våtmarker, som livsmiljöer för våtmarkslevande arter.
- Förbättrat vattenkvalitet i vattendragen nedströms den restaurerade våtmarken, då en fungerande våtmark fångar näringsämnen som annars skulle bidra till övergödning av sjöar och vattendrag.
- En mer komplex och heterogen landskapsmosaik, med positiva effekter för arter som främjas av bryn- och övergångsmiljöer.
- En buffrande funktion vid skyfall vilket minskar risker för översvämning nedströms våtmarken. Våtmarkernas kvarhållande funktion minskar risken för mycket låga sommarflöden i vattendragen nedströms.

Förslag på åtgärder och aktörer

2.1 Analys av områden lämpliga för anläggande och restaurering av våtmarker

Länsstyrelsen bör göra en analys i syfte att identifiera geografiska områden i länet som är särskilt prioriterade för restaurering och anläggande av våtmarker. Analysen ligger i linje med uppdrag i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2018:

”Länsstyrelserna ska redovisa geografiska områden i såväl tätort som landsbygd som kan vara aktuella för restaurering och anläggning av våtmarker i syfte att stärka landskapets egen förmåga att hålla kvar och balansera vattenflöden eller öka tillskottet till grundvattnet, bl.a. för att öka förutsättningarna för en förbättrad vattenförsörjning. Insatserna för att restaurera och anlägga våtmarker kan även bidra till biologisk mångfald och klimatarbetet eller till minskad övergödning.”⁷³

Ur perspektivet grön infrastruktur bör analysen ta de preliminära värdeutrakterna för våtmarker i beaktande, samt undersöka hur restaurering och anläggande av våtmarker kan stärka konnektiviteten bland våtmarker, men även stärka sambanden mellan våtmarker och länets värdefulla sjöar och vattendrag. Det kan vara så att de lämpligaste områdena för restaurering och anläggande av våtmarker i länet ligger utanför värdeutrakter, i hårt dikningspåverkade områden. Även där bör analysen ta hänsyn till fragmenterade förekomster av högre naturvärde i syfte att stärka spridningslänkarna mellan dessa.

2.2 Hållbar förvaltning av Tämnares samt tillflöden

Länsstyrelsen bör initiera och/eller aktivt medverka i en dialog med relevanta offentliga, privata och ideella aktörer på lokal och regional nivå kring sjön Tämnares framtid. Tämnares är en sänkt sjö som hotas av igenväxning. Hela sjön är utpekad som Natura 2000-område, med flera naturtyper, och höga värden för fågellivet. Sjöns vatten är av betydelse såväl för dricksvattenförsörjningen som för kraftproduktion i Tämnaresån. Tämnares är en betydelsefull resurs för friluftsliv och fiske.

⁷³ <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=18696>

2.3 Ekologisk kompensation genom restaurering av våtmarker

När verksamhetsutövare åläggs, eller frivilligt åtar sig, att kompensera för negativ påverkan av en verksamhet på våtmarker, kan våtmarksrestaurering var en lämplig kompensationsåtgärd. Vid prövning av tillståndspliktig verksamhet anger Miljöbalkens 16 kap. 9 § att tillstånd eller dispens och upphävande av tillstånd eller dispens får förenas med skyldighet att utföra eller bekosta särskilda åtgärder för att kompensera det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför. Med allmänna intressen avses i detta sammanhang i första hand naturvårdsintressen.

Möjliga finansieringsvägar

Kommuner kan ansöka om LONA-bidrag för våtmarksprojekt. Lokala aktörer, till exempel intresseorganisationer, kan initiera projekt. Projekten genomförs antingen i kommunens egen regi eller av en lokal aktör som tecknat avtal med kommunen. Medel söks från Länsstyrelsen.

Alla landsbygdsaktörer (markägare, föreningar, företag, kommuner med flera) har möjlighet att söka medel för anläggande av våtmarker från Landsbygdsprogrammet. Bidrag söks hos länsstyrelsen för våtmarker i odlingslandskapet samt hos Skogsstyrelsen för våtmarker i skogslandskapet.

När våtmarksrestaurering sker genom ekologisk kompensation ska åtgärden bekostas av verksamhetsutövaren själv.

Insatsområde 3: Hållbar vattenkraft och fiske i Nedre Dalälven

Bakgrund

Nedre Dalälvens historiska och nuvarande betydelse för fiskpopulationer och för svämberoende naturtyper i kombination med kraftbolagens nyttjande av vattenkraften för elproduktionen skapar särskilda utmaningar. Två större samverkansprojekt kring fiske och vattenkraft i Nedre Dalälven avslutas under 2018.

Betydelse för grön infrastruktur

Nedre Dalälven hyser några av de högsta naturvärdena i länet. Det finns tydliga brister såväl i områdets konnektivitet som i naturliga variationer i vattenregim.

Förslag på åtgärder och aktörer

Förslag kommer att tas fram under remissperioden och kommuniceras med berörda aktörer
---

Möjliga finansieringsvägar

Förslag kommer att tas fram under remissperioden och kommuniceras med berörda aktörer
---

Insatsområde 4: Åsmiljöer för alla

Bakgrund

Åsmiljöer med rullstensåsar efter senaste istiden präglar landskapet på många håll i länet. Åsmiljöerna är intressanta såväl för natur- och kulturvård, av geologiska skäl, för friluftsliv, vatten- och materialförsörjning. Nyttjandet av åsmiljöer ur dessa perspektiv ger upphov till både synergier och målkonflikter.

Betydelse för grön infrastruktur

Åsmiljöerna i sig är ett nätverk. Konnektiviteten längs åsarna är av betydelse för ekosystemtjänster såsom grundvattentransport och friluftsliv. Naturvärden knutna till åsmiljöer, såsom åsbarrskogar, öppna sandmiljöer och torra gräsbackar kan ha spridningssamband längs med åsarna eller ut i omgivande landskap. Åsarna utgör även kulturbärare i landskapet både som geologiska formationer från istiden som gör landskapet begripligt och läsbart för människor som vistas i det.

Förslag på åtgärder och aktörer

4.1. Åsvårdsplan för länets åsmiljöer

Länsstyrelsen bör i dialog med lokala och regionala aktörer inom offentlig, privat och ideell sektor, ta fram en regional åsvårdsplan för länets åsmiljöer. Syftet med planen bör vara att samla och sammanställa befintliga kunskapsunderlag om de värden som finns i åsmiljöerna samt klargöra vilka effekter ett förändrat klimat kan ha på de miljöer som är knutna till åsarna.

En åsvårdsplan med ett samlat kunskapsunderlag kan belysa var det finns starka synergier och målkonflikter mellan åsmiljöernas olika värden och ekosystemtjänster. Planen kan därför vara ett stöd för planering och prioritering, samt visa på möjligheter att använda olika bidrag och stöd för att främja en hållbar användning av åsarna i länet.

Möjliga finansieringsvägar

Denna del behöver utvecklas under remisstiden

Insatsområde 5: Dialog och förankring kring grön infrastruktur i skogslandskapet

Bakgrund och betydelse för grön infrastruktur

Insatsområdet kommer utvecklas under remisstiden utifrån synpunkter från Skogsstyrelsen mfl aktörer

Förslag på åtgärder och aktörer

5.1. Dialog med skogsbrukets aktörer kring användning av målbilder för miljöhänsyn inom värdetrakter.

De värdetrakter som presenteras i handlingsplanen behöver förankras hos skogsbrukets aktörer i länet. Förankringsarbetet syftar till att föra en dialog kring hur hållbart nyttjande och frivilliga insatser kan anpassas till de specifika värdena som finns inom och mellan värdetrakter. Ett sätt att göra det är utgå från de målbilder för miljöhänsyn som redan finns framtagna av Skogsstyrelsen och skogsbrukets aktörer. Befintliga forum för dialog och diskussion bör användas för detta i första hand, och ett brett spektrum av aktörer bör involveras.

5.2. Fortsatta analyser och tillgängliggörande av resultat kring konnektivitet och spridningssamband i länets skogliga naturtyper

Det finns potential att utveckla underlagen som framtagna värdetrakter bygger på för att göra specifika analyser av habitatnätverk och spridningssamband för olika skogslevande arter. Sådana fördjupningar bör tas fram i samråd med naturvårdens och skogsbrukets aktörer i länet.

Möjliga finansieringsvägar

Insatsområdet kommer utvecklas under remisstiden utifrån synpunkter från Skogsstyrelsen mfl aktörer.

Insatsområde 6: Kartläggning och analys av havets och kustens naturvärden

Bakgrund

I denna version av handlingsplanen för grön infrastruktur har bara preliminära värdetrakter för marin grön infrastruktur presenterats. Anledningen till att dessa inte kunnat vidareutvecklats beror på kunskapsbrist. Pågående arbete under 2018–2019 kommer dock presentera nya underlag som kan möjliggöra framtagandet av mer utvecklade värdetrakter för kust och hav. Dessa kan eventuellt även differentieras så att marina värdetrakter och kustens värdetrakter kan särskiljas.

Betydelse för grön infrastruktur

Ett heltäckande kunskapsunderlag är nödvändig för att kunna hantera frågor om grön infrastruktur på ett bra sätt.

Förslag på åtgärder och aktörer

6.1. Använd de nya karteringarna till att analysera och utveckla marina värdetrakter i Uppsala län.

Pågående arbete under 2018–2019 kommer dock presentera nya underlag som kan möjliggöra framtagandet av mer utvecklade värdetrakter för kust och hav. Dessa kan eventuellt även differentieras så att marina värdetrakter och kustens värdetrakter kan särskiljas. Länsstyrelsen bör ansvara för arbetet.

6.2. Utred klimatförändringens påverkan på kustens och havets naturtyper och arter i Uppsala län.

Länets kustmiljöer är starkt präglade av den pågående landhöjningens effekter på den flacka kusten. Scenarier för klimatförändringar visar dock att havsnivåerna kan motverka landhöjningens effekt. Detta kan få konsekvenser för landhöjningens successionstakt med avsnörningen av grunda vikar och laguner. Länsstyrelsen bör ansvara för arbetet.

Möjliga finansieringsvägar

Finansiering beror på vilka medel som finns tillgängliga för länsstyrelsen inom ramen för arbetet med grön infrastruktur och/eller marint arbete.

Insatsområde 7: Grön infrastruktur i planering och prövning

Bakgrund

Grön infrastruktur kan utgöra en tillgång för den lokala och regionala utvecklingen. Ett ekologiskt funktionellt landskap med livsmiljöer och spridningskorridorer för växter och djur ger fler och bättre ekosystemtjänster och är också mer tåligt vid klimatförändringar. Ekosystemtjänster kan bidra till att nå miljökvalitetsnormer för vatten och flera av miljömålen. Många ekosystemtjänster är dock beroende av större landskapsammanhang och sträcker över flera administrativa gränser varför grönstrukturen behöver behandlas både på lokal och regional nivå.

Betydelse för grön infrastruktur

Vid fysisk planering och exploatering bör hänsyn tas till den befintliga gröna infrastrukturen som behöver bevaras men det finns även möjlighet att genom restaurering eller nyanläggning av grönstruktur förstärka eller skapa nya gröna länkar i och genom tätorter. I den fysiska planeringen ska planläggningen syfta till att mark- och vattenområden används för de ändamål som den är bäst lämpad för. Marken ska också ges företräde åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning, det vill säga allmänna intressen. Detta innebär att grön infrastruktur är ett intresse som behöver vägas mot ett eller flera andra allmänna intressen. Därför måste avvägningar kring den gröna infrastrukturen göras redan i översiktsplaneringen. Om den gröna infrastrukturen utgör ett ekologiskt funktionellt landskap med livsmiljöer och spridningskorridorer för växter och djur ger det fler och bättre ekosystemtjänster större möjlighet att buffra för klimatförändringar.

Förslag på åtgärder och aktörer

7.1. Identifiera tysta områden och stora opåverkade områden

Länsstyrelsen bör verka för att kartlägga stora opåverkade områden i länet. Med opåverkade områden avses områden med litet ljud eller ljusförorening.

Behöver utvecklas under externremisstiden.

7.2. Kartlägga och analysera ekosystemtjänster

Behöver utvecklas under externremisstiden.

7.3. Peka ut områden i översiktsplanen där åtgärder för ekologisk kompensation.

Behöver utvecklas under externremisstiden.

Möjliga finansieringsvägar

Behöver utvecklas under externremisstiden.

Insatsområde 8: Regional analys över faunapassager och barriärer i Uppsala län

Bakgrund

Faunapassager är ett vidare begrepp än viltpassager och är specialutformade för att markbundna djur ska kunna passera tryggt över en väg eller järnväg. Faunapassager inkluderar passager för alla djurarter, inte bara viltet. Om den är rätt placerad i landskapet samt väl utformad kan faunapassagen bidra till att exempelvis bibehålla konnektiviteten mellan metapopulationer, underlätta det genetiska utbytet inom en art och att styra arters rörelsemönster bort från väg eller järnväg. Faunapassagen kan på så sätt också minska risken för att känsliga arter blir överkörda men även bidra till att minimera riskerna att större vilt kolliderar med fordon.

Betydelse för grön infrastruktur

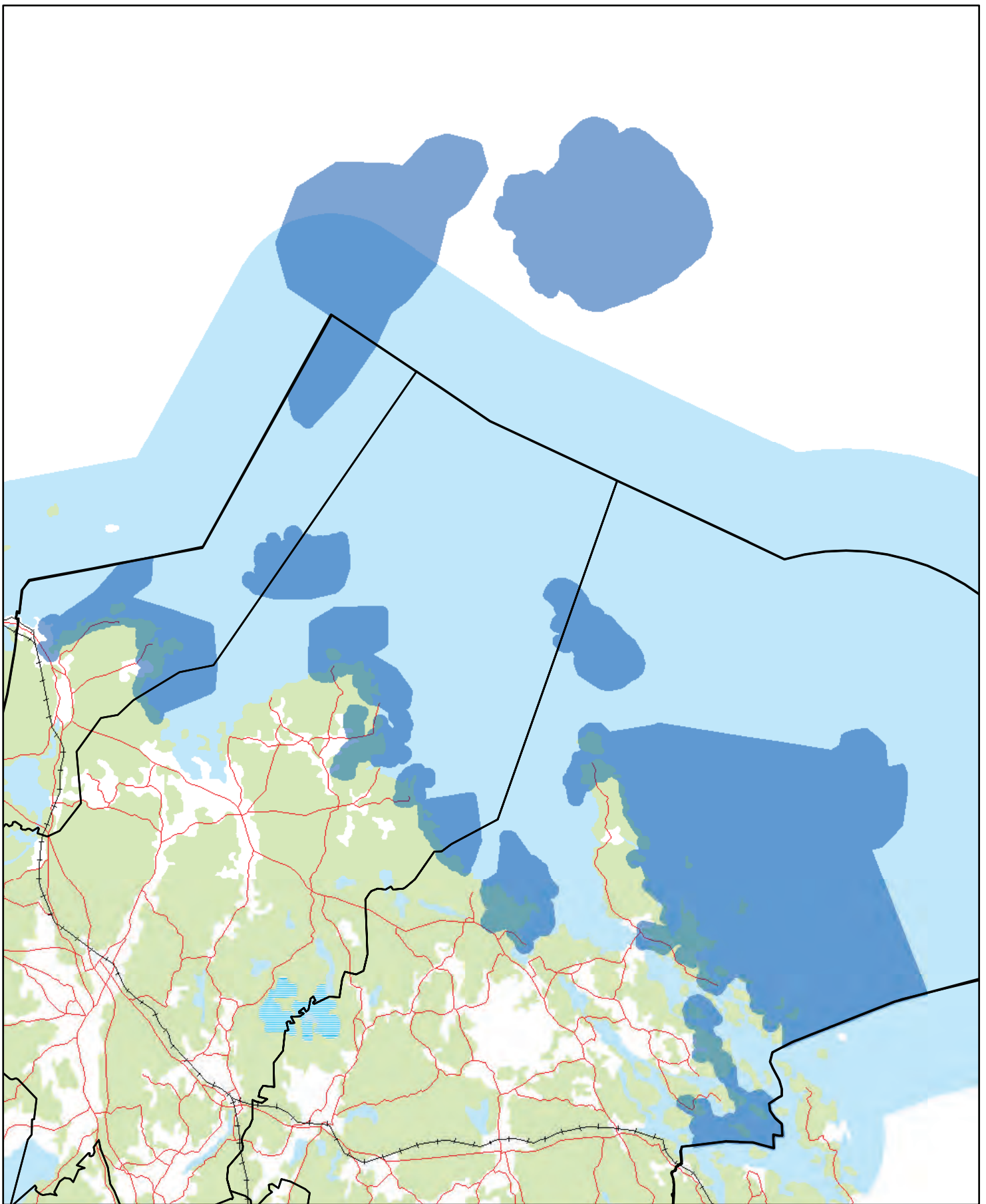
Under externremisstiden aviserar Naturvårdsverket en vägledning för hur arbetet med grön infrastruktur bör utformas med avseende på vilt. Insatsområdet utformas i förhållande till den kommande vägledningen. Insatsområdet kommer vidareutvecklas i dialog med Trafikverket.

Förslag på åtgärder och aktörer

Trafikverket och Länsstyrelsen bör sammanställa en regional analys över var viltet och de övriga markbundna djuren passerar vägar och järnvägar och var det finns störst risker för att kollisioner med vilda djur sker samt viltets möjligheter att passera exempelvis viltstängsel på ett säkert sätt. Analysen bör också sammanställa kunskapsunderlag om såväl barriärer som genomförda åtgärder för viltpassager. Syftet med analysen bör vara att utarbeta ett underlag som kan nyttjas för att prioritera åtgärder, som exempelvis att bygga faunapassager. Vid framtagande av underlag bör särskild hänsyn tas till berörda värdetrakter i länet.

Möjliga finansieringsvägar

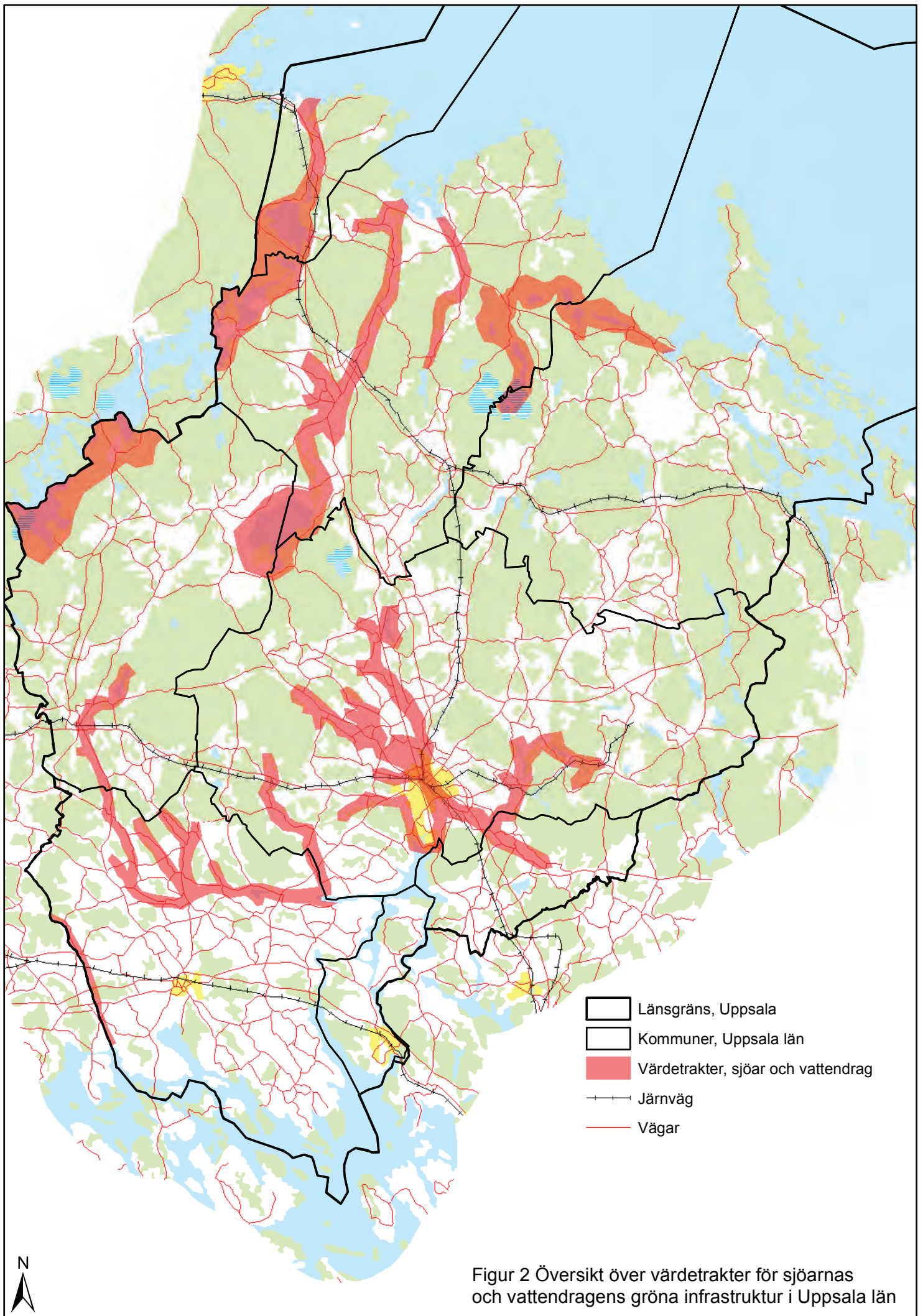
Behöver utvecklas under externremisstiden.

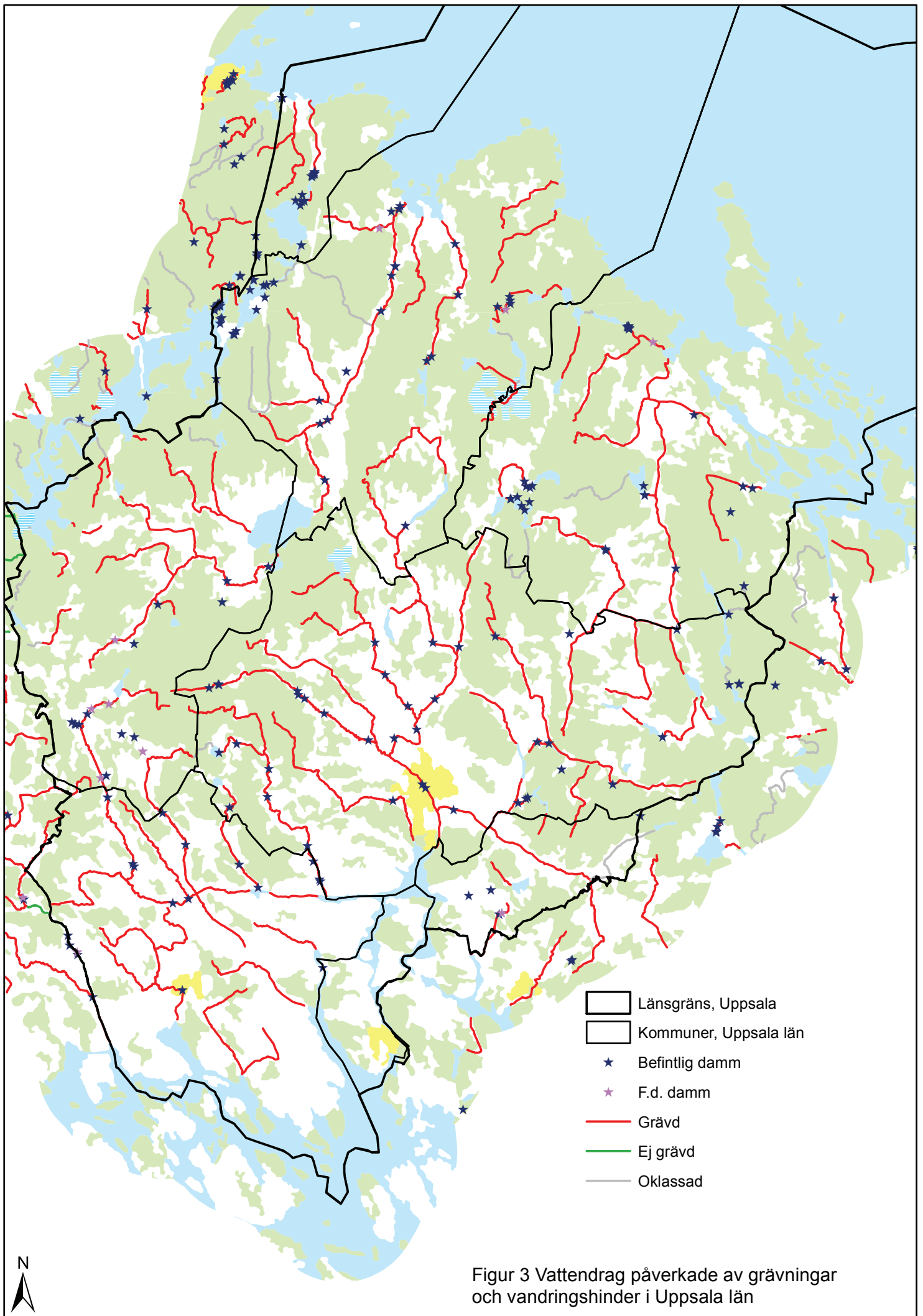
- Länsgräns, Uppsala
- Kommuner, Uppsala län
- Preliminära värdeområden, kust och hav
- Järnväg
- Vägar

Figur 1 Översikt över preliminära värdeområden för marin grön infrastruktur i Uppsala län

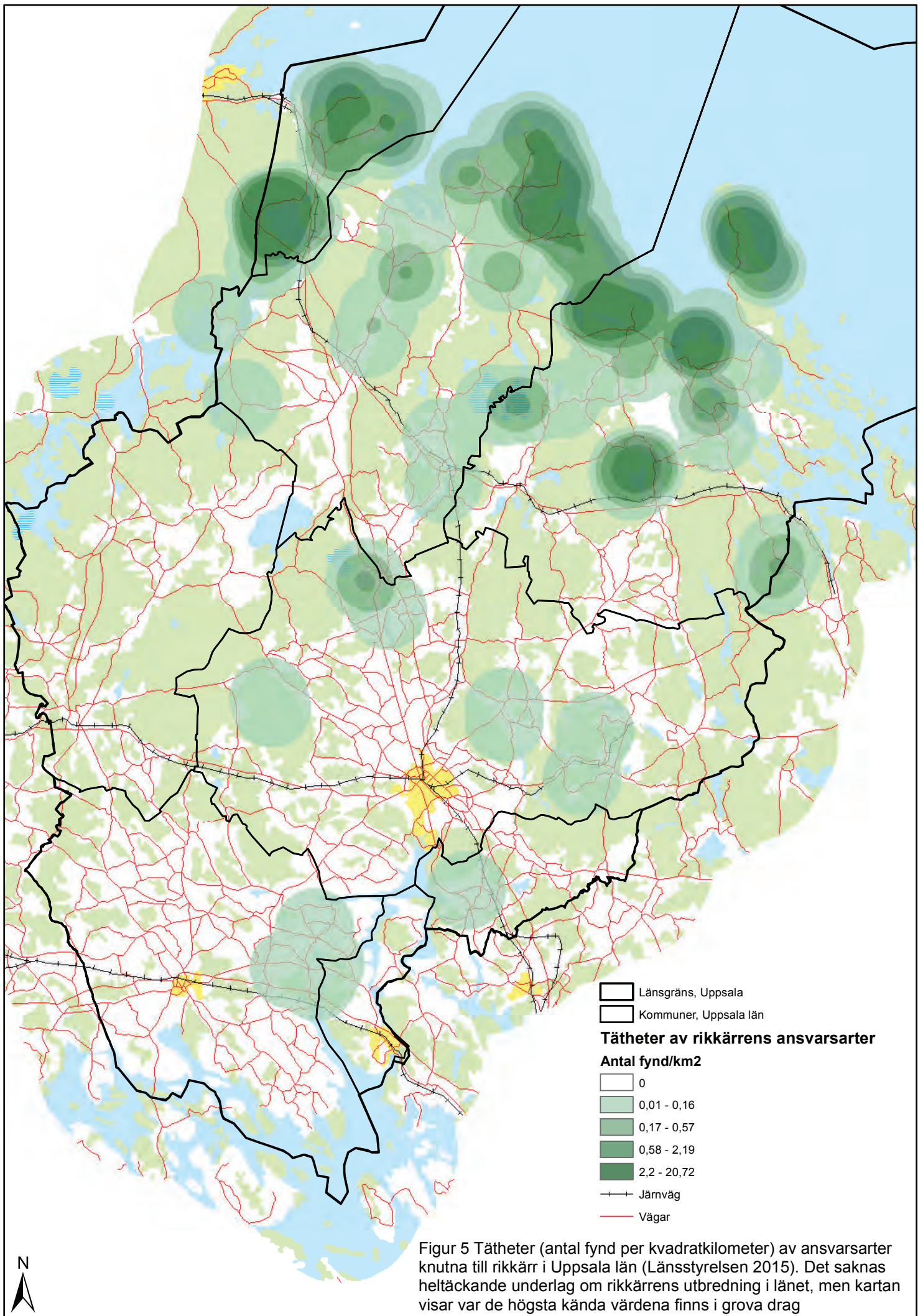
Figur 2 Översikt över värdetrakter för sjöarnas och vattendragens gröna infrastruktur i Uppsala län

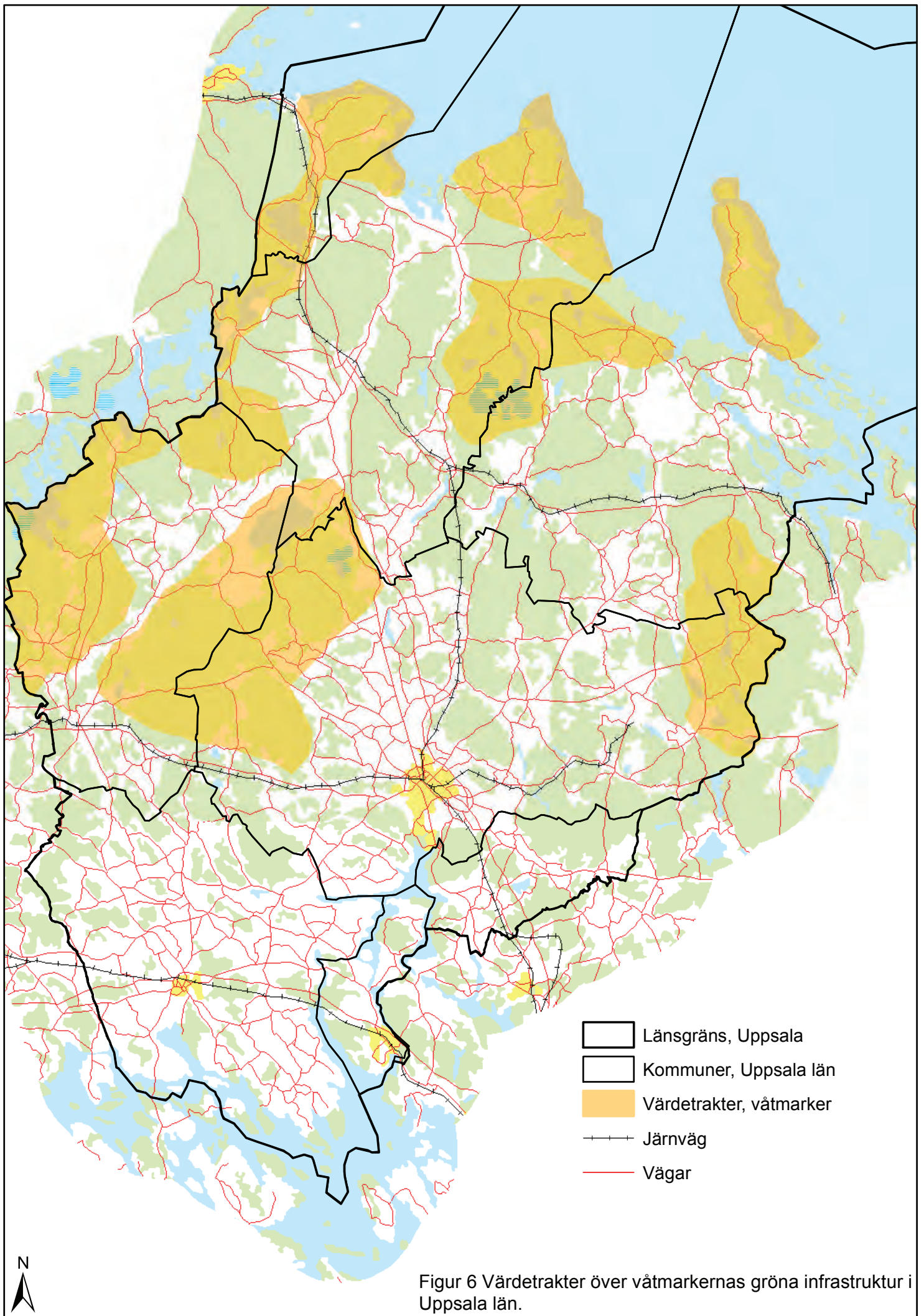

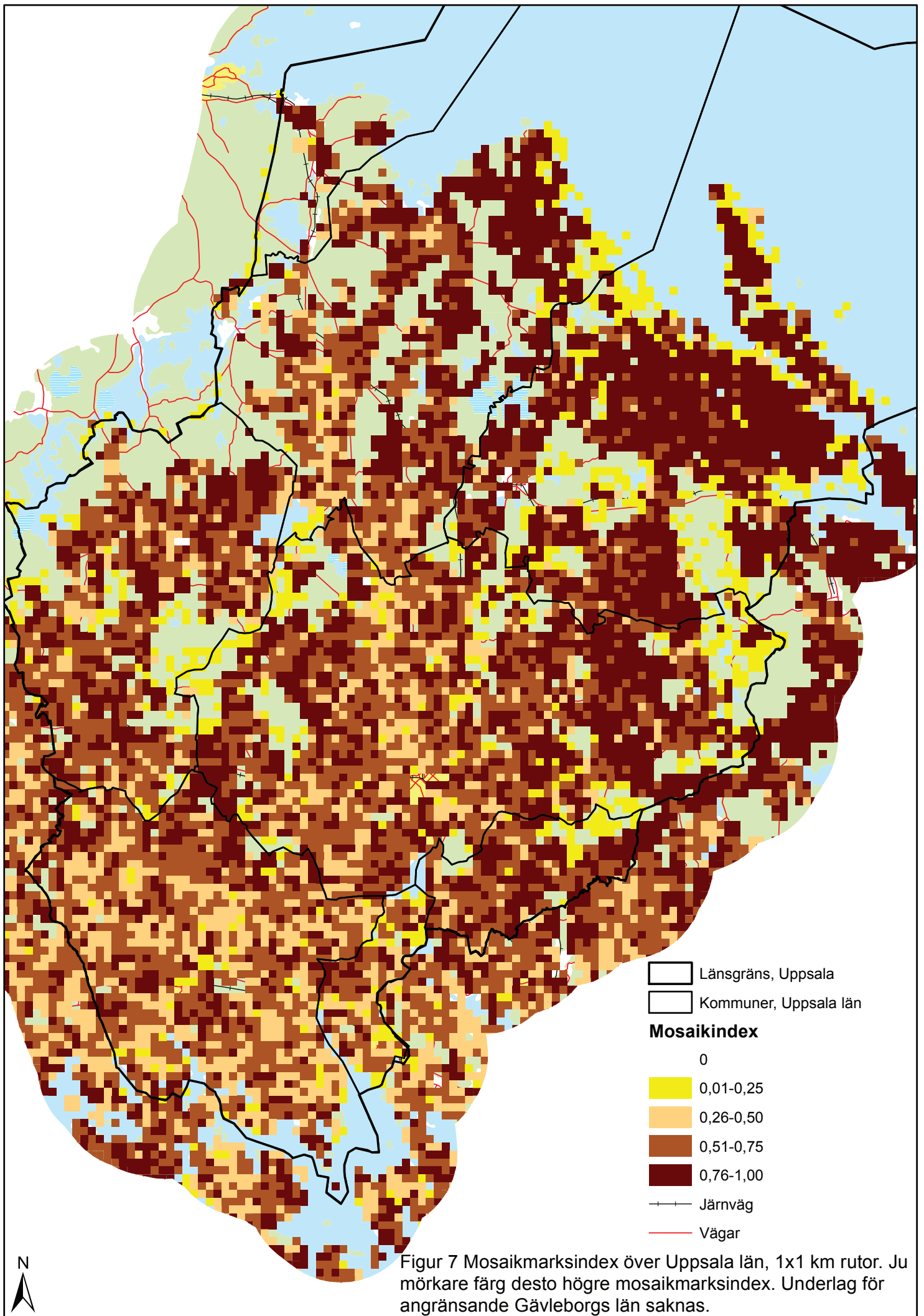
Figur 3 Vattendrag påverkade av grävningar och vandringshinder i Uppsala län

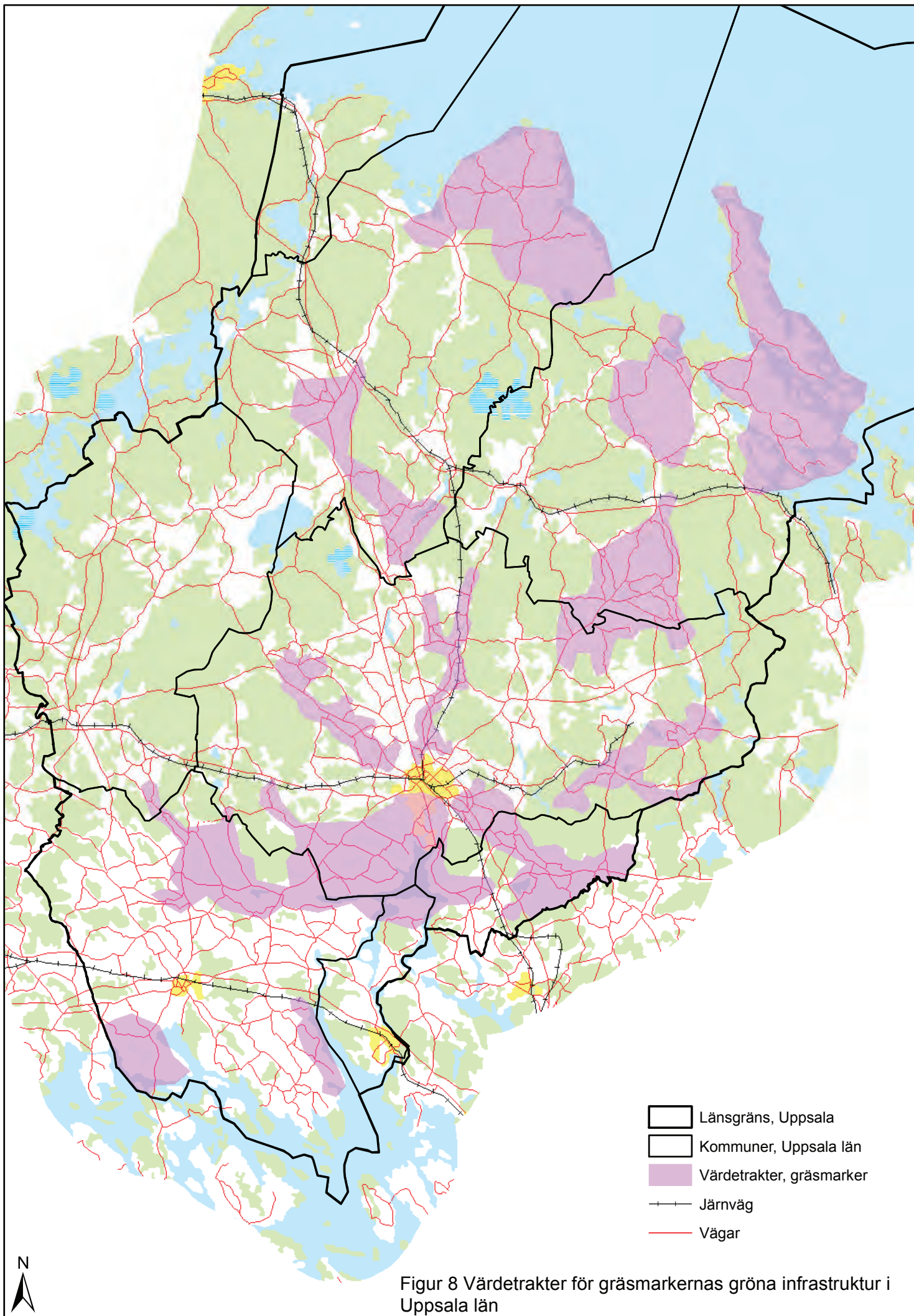

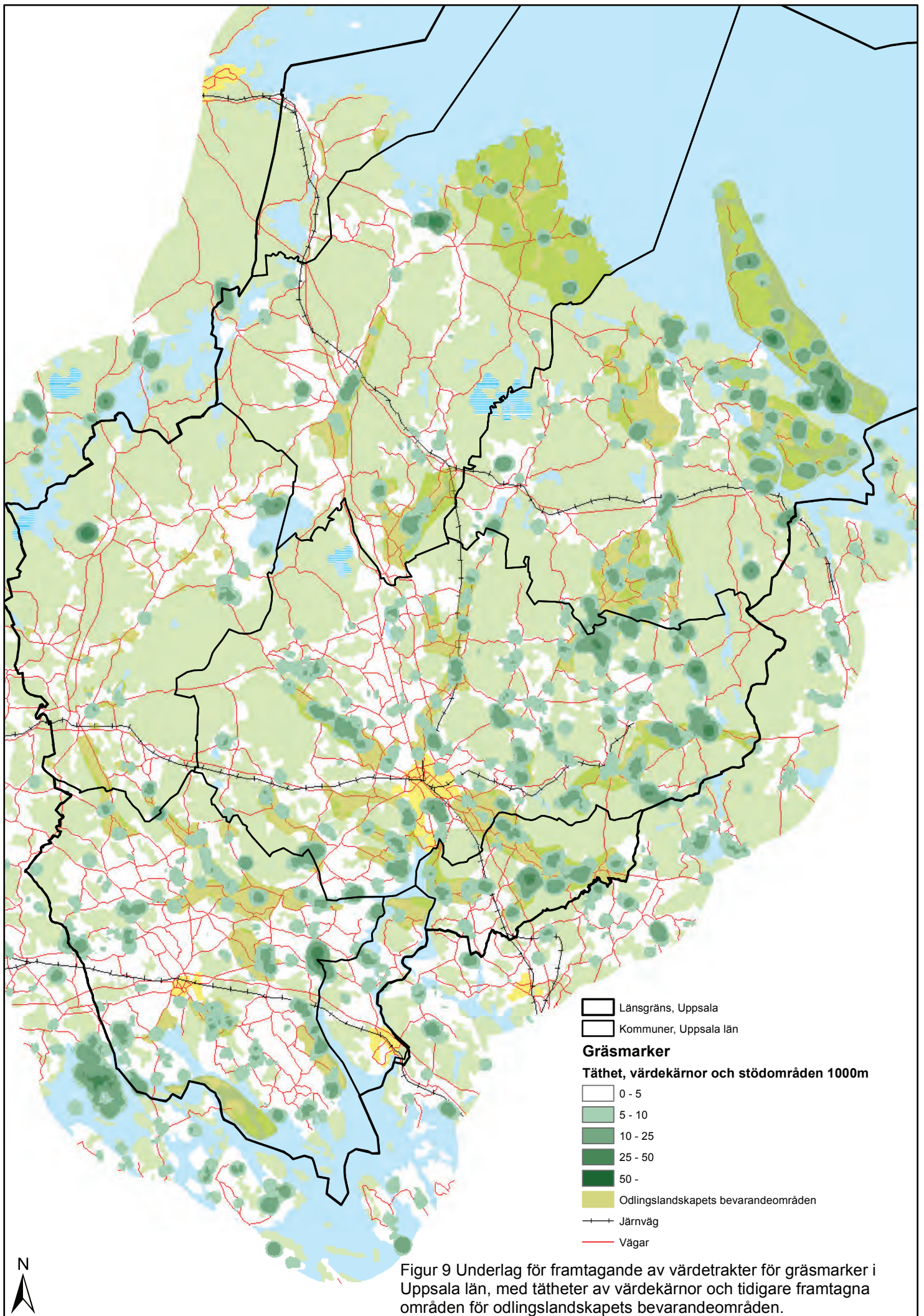

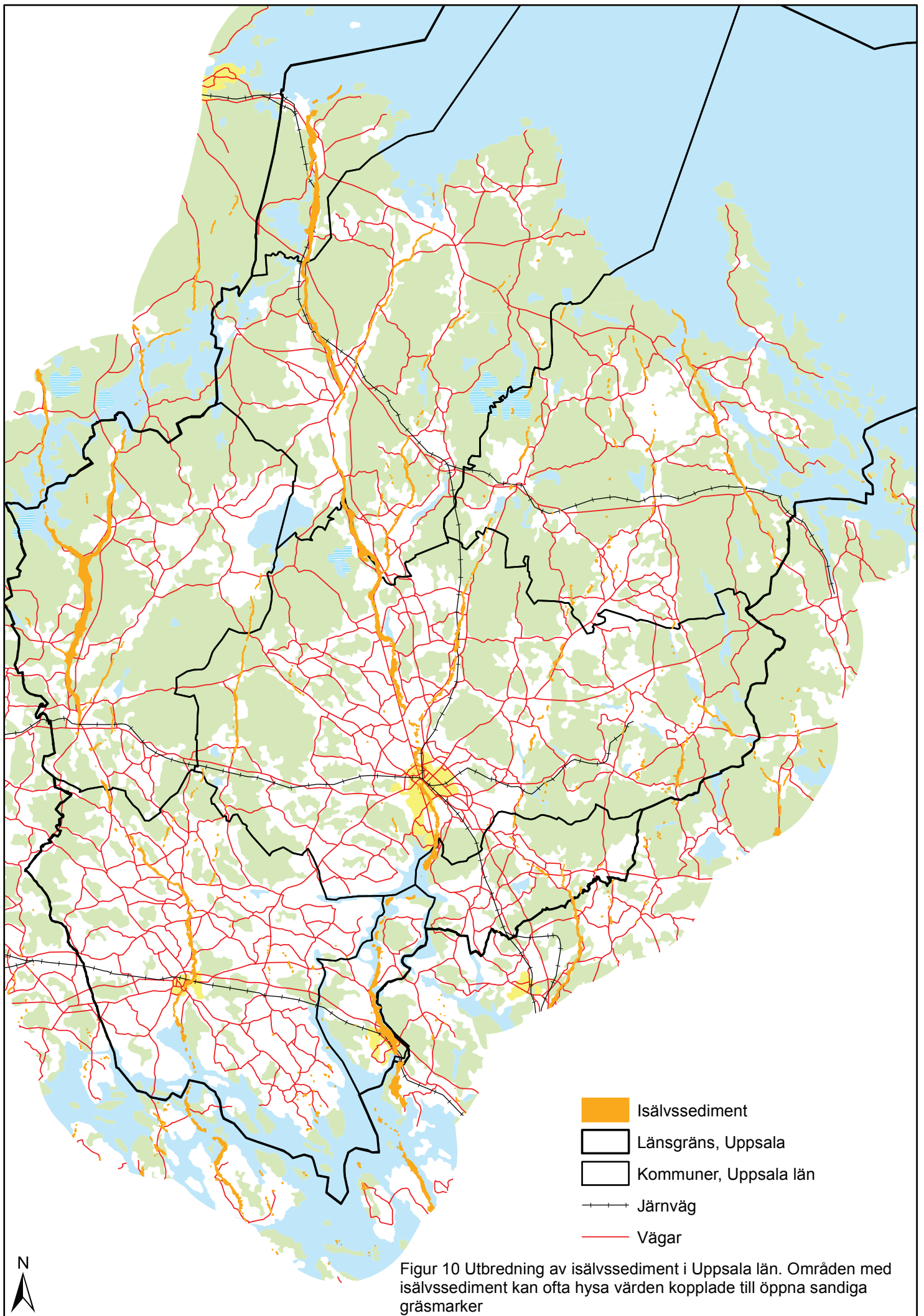

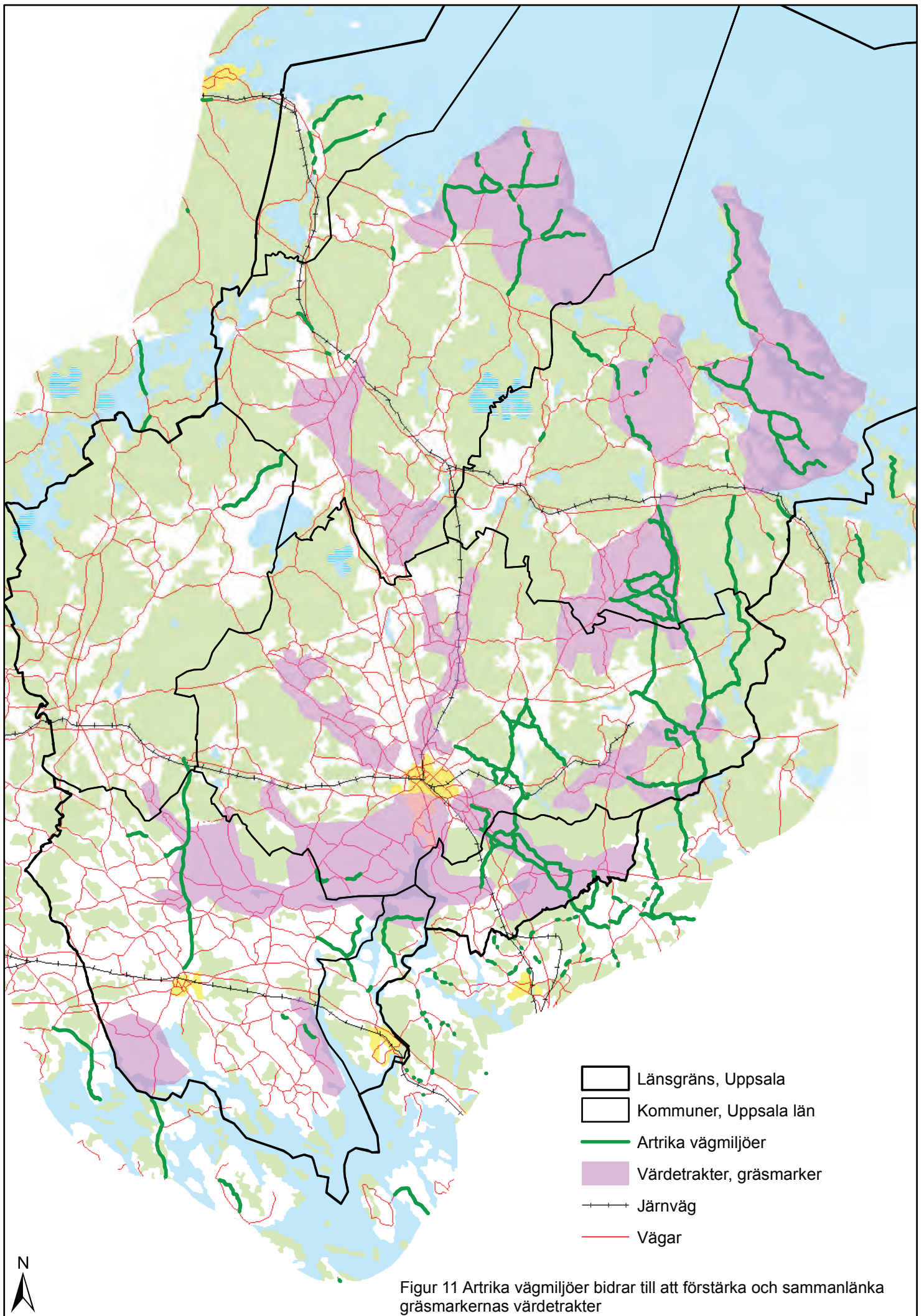

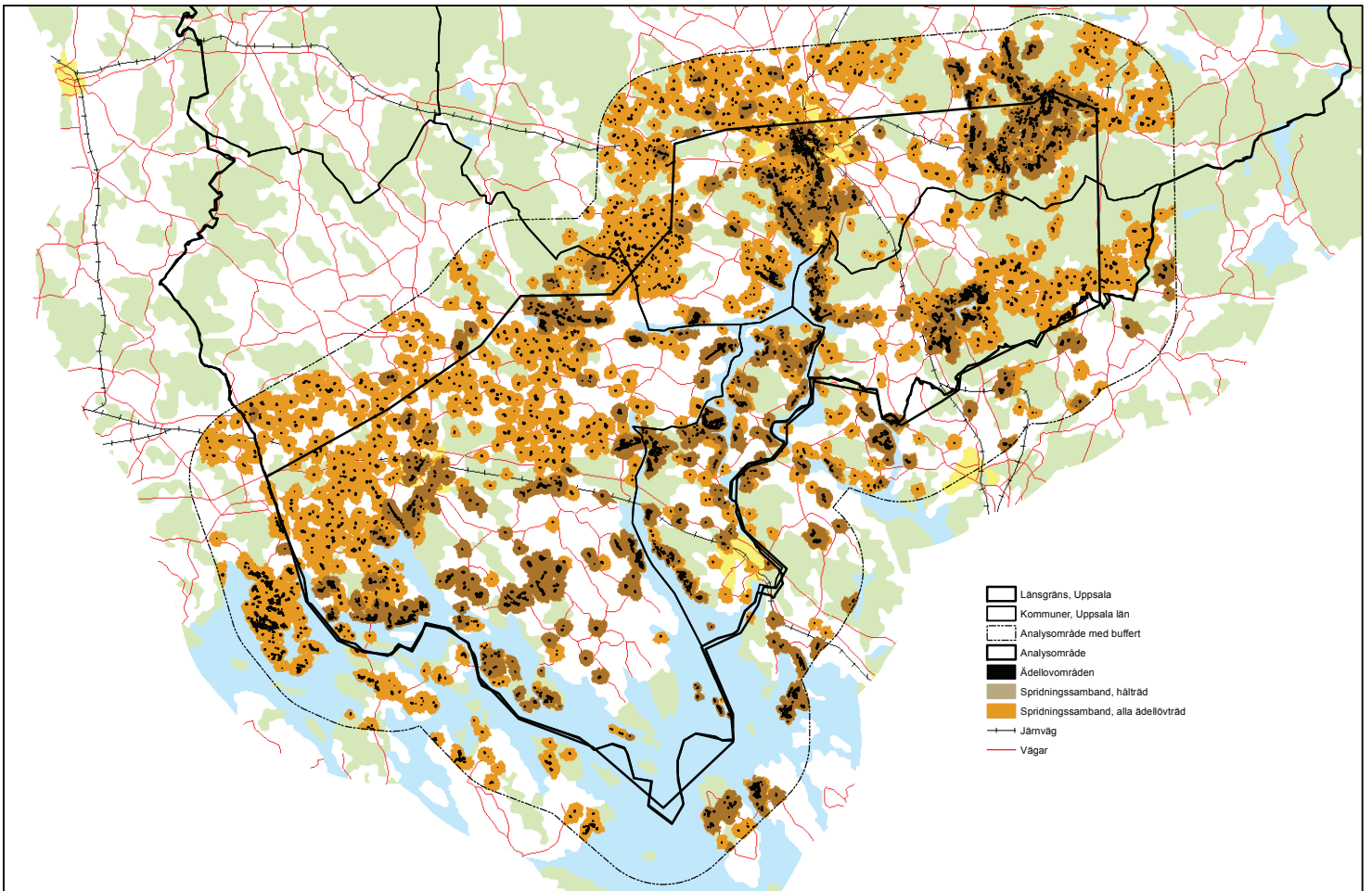
Figur 8 Värdetrakter för gräsmarkernas gröna infrastruktur i Uppsala län

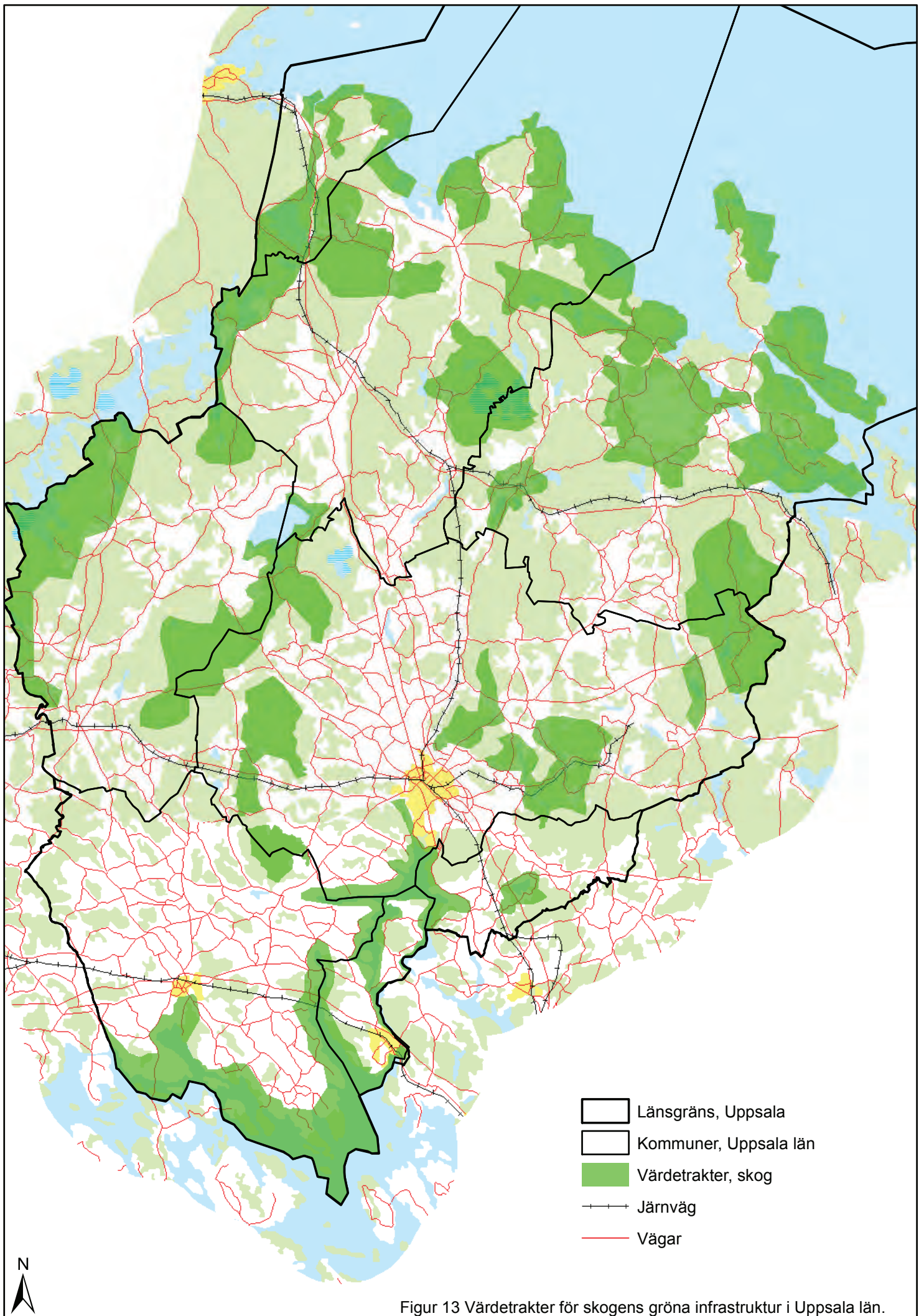

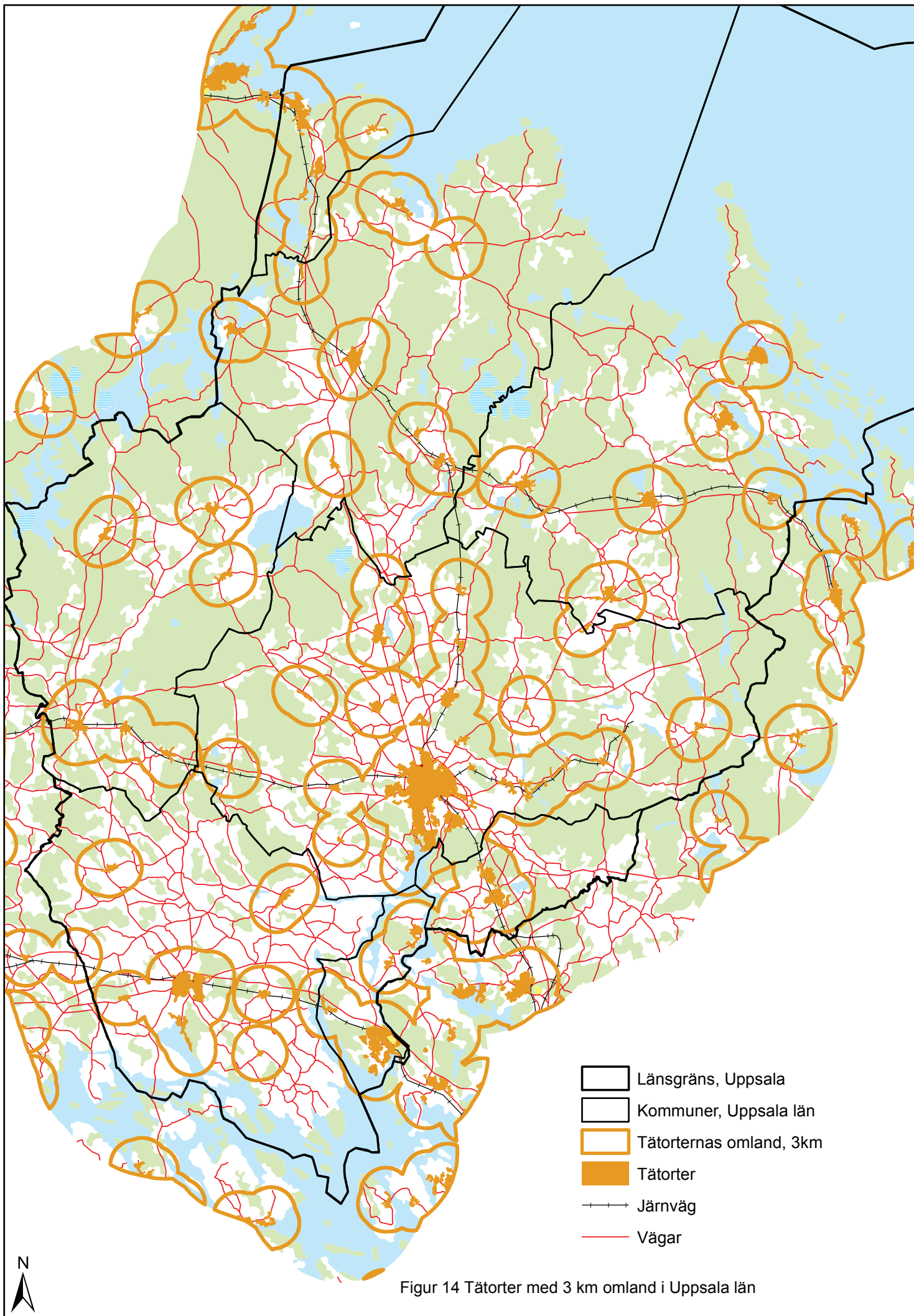

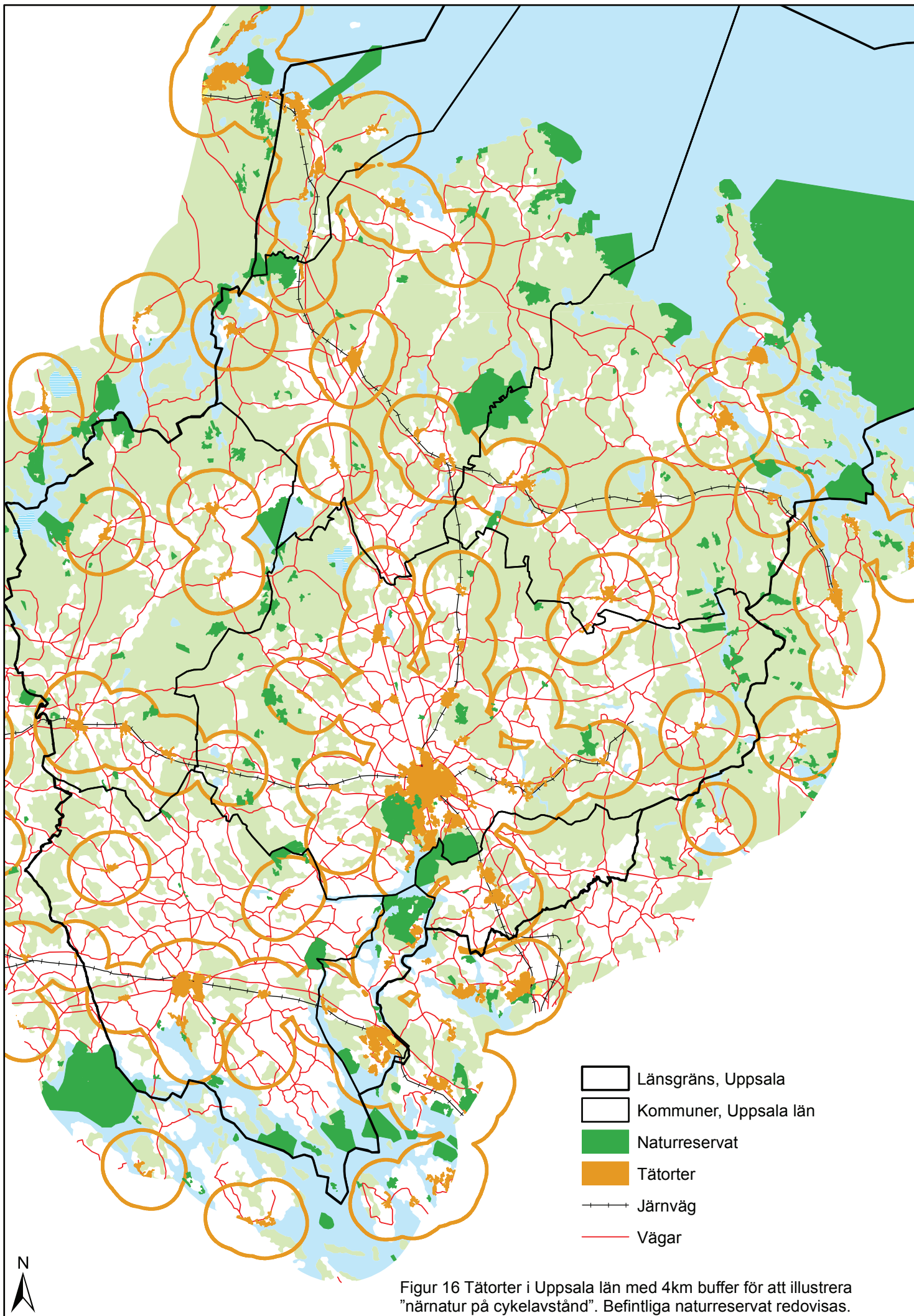
Figur 12 Spridningssamband för adellovråd i "Mälardalens herrgårdslandskap" i södra delen av Uppsala län. Ett spridningssamband identifieras där det är max 3000 m effektivt avstånd mellan adellovråden. Större sammanhängande spridningssamband visar var det finns högre tätheter av adellovråd i landskapet. Resultat visas dels för alla adellovråd, dels för delmängden som identifierats som hälträd

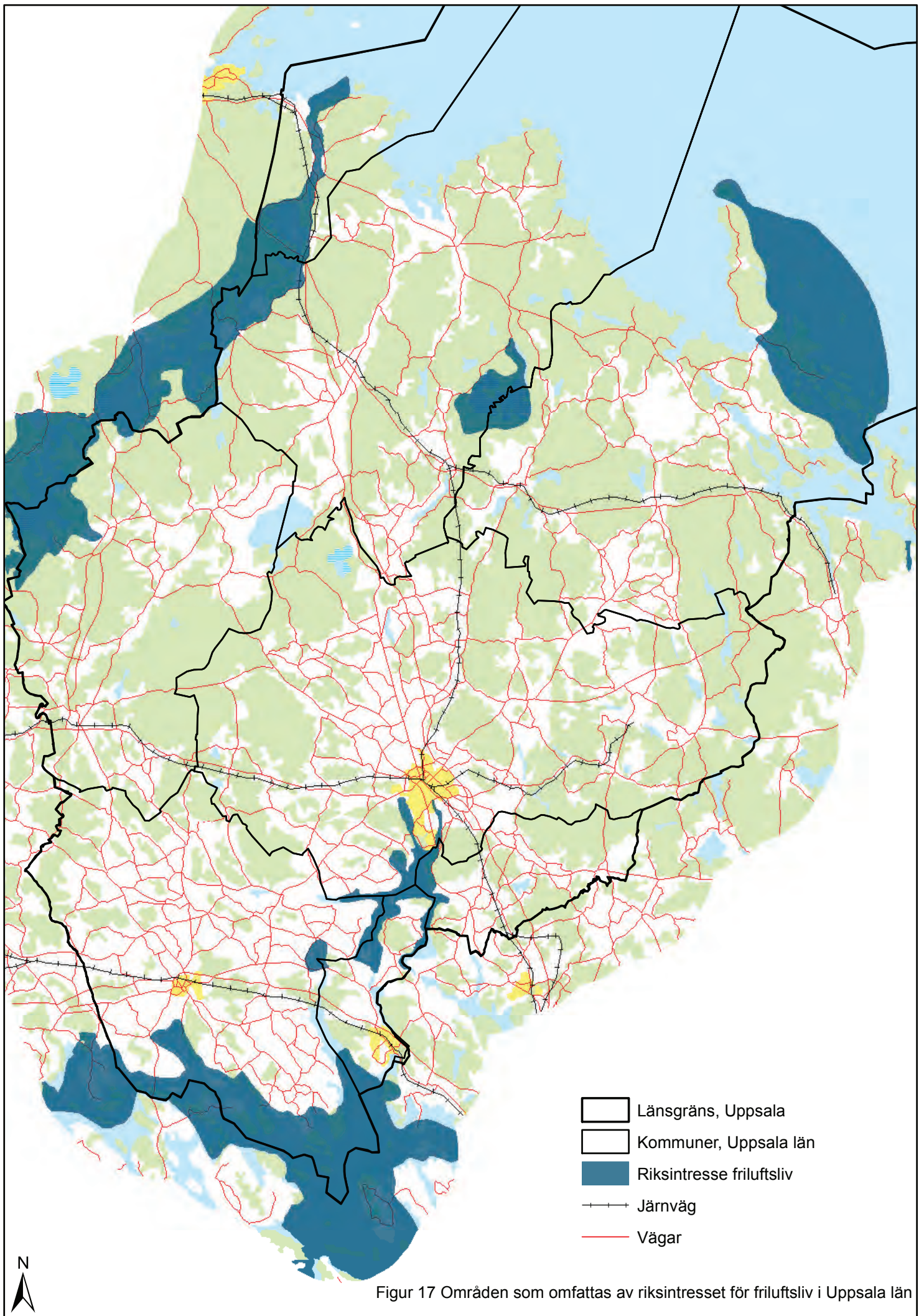

Figur 13 Värdeotrakter för skogens gröna infrastruktur i Uppsala län.

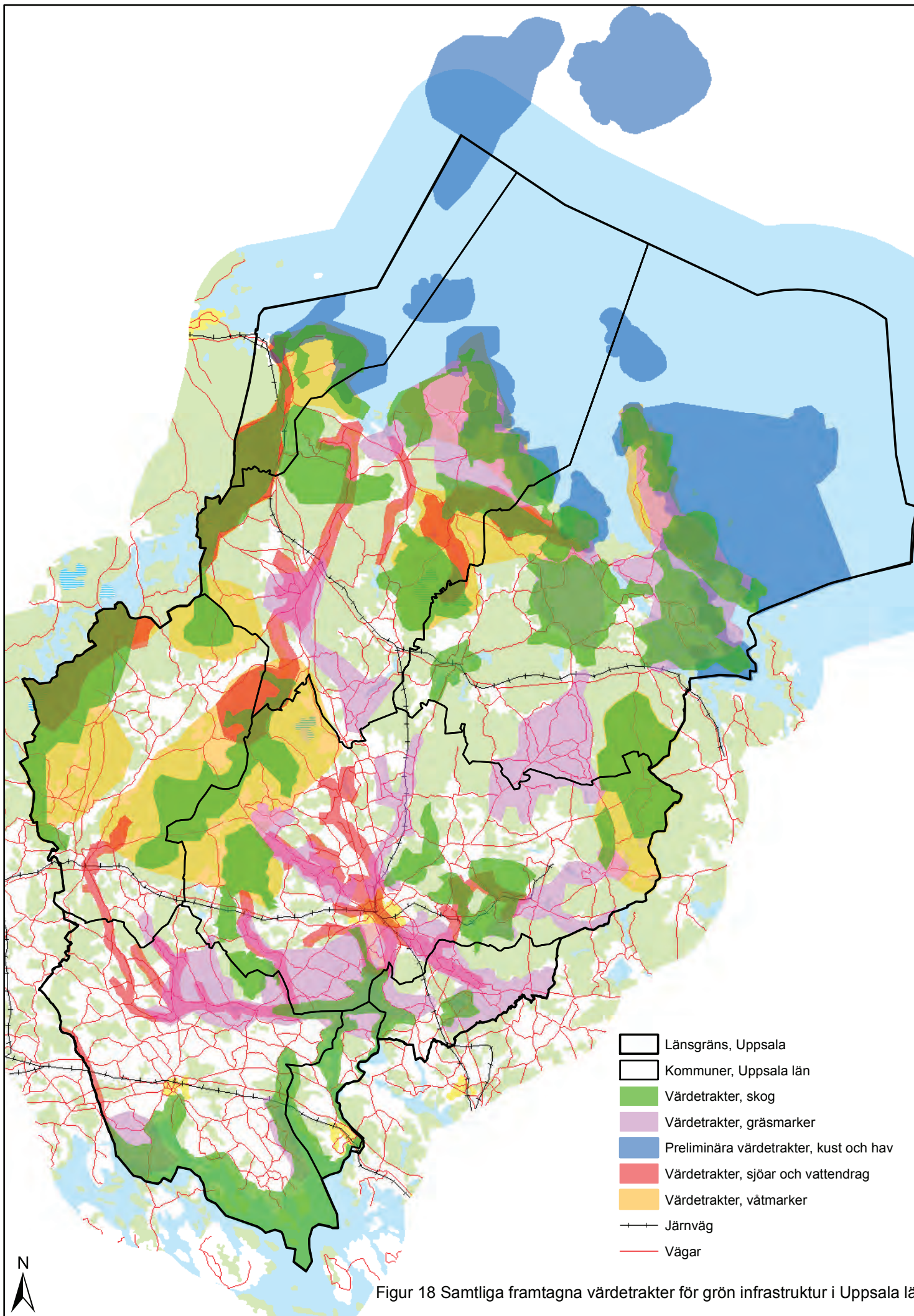

Figur 16 Tätorter i Uppsala län med 4km buffert för att illustrera "närnatur på cykelavstånd". Befintliga naturreservat redovisas.

Figur 17 Områden som omfattas av riksintresset för friluftsliv i Uppsala län

Figur 18 Samtliga framtagna värdeotrakter för grön infrastruktur i Uppsala län

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Yttrande gällande remiss angående regional plan för grön infrastruktur i Uppsala län

Alla länsstyrelser har fått i uppdrag av regeringen att ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur i länet. Grön infrastruktur definieras som *nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande.*

Rapporten är ett kunskaps- och planeringsunderlag för lokalt och regionalt arbete i Uppsala län. Värdeutrakter eller annat underlag som presenteras medför inga juridiska förändringar eller tillägg till det som redan framgår i befintlig lagstiftning exempelvis Plan- och bygglagen och Miljöbalken. Underlaget kan användas för planering, prövning och prioritering.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Östhammars kommuns översiktsplanerare, detaljplanerare och miljöskunnig har tagit del av remissversionen av rapporten och lämnar följande synpunkter:

Allmänt

Kommunen ser positivt på planen som en sammanställning av ett digert underlag, många inventeringar, åtgärdsprogram och andra underlag som finns i rapporter, GIS-skikt etc.

För kommunens verksamhet, både gällande bevarande, utvecklingsprojekt och planering blir resultatet från insatsområdena mycket viktiga. Vi vill därför påpeka betydelsen av att snabbt komma in i en åtgärdsfas när det gäller de 8 insatsområdena – gärna i befintliga nätverk som planhandläggarräffar, träffar inom gröna gruppen, länets vattenvårdsgrupp, miljöstrateger etc.

Nulägesanalys

Nulägesanalysen är omfattande. Den ger mycket kunskap för de som inte känner till området tidigare, men vi vill också påpeka att ett så digert material behöver en sammanfattning eller kortversion för att lättare nå mottagarna. Målgrupperna för planen är väldigt översiktligt beskrivet, vilket kanske försvårar hur texterna är skrivna – då det är ett så brett anslag.

Vissa delar beskriver miljömål, lagstiftning etc. som läsaren skulle kunna fördjupa sig i på annan plats.

Östhammars kommun föreslår:

- **Ordval, begrepp och beskrivningar** bör ses över genomgripande. Det är vår uppfattning att det är i flera delar en svår text att ta till sig för de som inte är experter inom grönstruktur. Ett av flera exempel på begrepp som kan vara svårt att förstå är mosaikmarksindex. Det gäller både i löp-text och i beskrivande text/ teckenförklaring i kartor.
- Komprimering av textmassa för de delar som beskriver, miljömål, lagstiftning och annat som kan länkas till andra dokument. Alternativt en **kortversion eller en kort sammanfattning** i slutet av varje kapitel.
- Vi önskar **större fokus på de regionala värdetrakterna och beskrivning av deras värden** som idag inte finns på plats. Bra att det finns utrymme för tydligare kommande beskrivningar. De beskrivningarna kan ge viktig vägledning för översiktlig planering.
- En hänvisning till när de **nationella Havsplanerna** beräknas vara färdigställda bör skrivas under kapitel havsplanering på sid 18. Hur kommer havsplanerna påverka planen för Grön infrastruktur bedömer Länsstyrelsen?
- En genomgående tydligare **koppling till kommunernas planeringsprocess** önskas. Ett förslag är att under varje miljö/naturtyp i nulägesanalysen (våtmarker, odlingslandskap etc.) skriva ett kort avsnitt om hur planeringen (översiktsplanering och detaljplanering) kan ta hänsyn till dessa värden. Insatsområde 1 i handlingsplanen fokuserar på om att fördjupa sådana kopplingar och vägledningar, men en kort beskrivning redan i nulägesanalysen skulle kunna ge tyngd i materialet och bidra till läsförståelsen för planerare.

Insatsområden

Avsnittet med insatsområden är viktigt och framåtsyftande och det får gärna tydliggöras ännu mer i inledningen av rapporten att denna del är en handlingsplan.

Östhammars kommun föreslår:

- **Insatsområde 1** är ett **nyckelområde för kommunens möjlighet att tolka och använda materialet** och bra att det står först bland insatsområdena. Östhammars kommun önskar att befintliga nätverk inom planering och grönstruktur mellan Länsstyrelsen, kommunen och ev. övriga parter, som följd av planen för Grön infrastruktur, tillsammans tar fram en lista på vilka områden det behövs handledningar för planering – samt en handlingsplan för hur/när de ska tas fram.

Vi önskar framtagande av metoder för att skapa bra samverkan mellan bostadsbebyggelse och grönstruktur både i översiktlig planering och detaljplanering.

- I **insatsområde 2** önskar kommunen en komplettering av listade åtgärder när det gäller mångfunktionella våtmarker i andra former, som t.ex. **dagvattendammar med naturvärden**. Att arbeta med en sådan åtgärd skulle ge vägledning till hur kommunen kan öka våtmarksvärden i planering och utveckling av tätorter, som en del av infrastrukturen för våtmarker.
- **Insatsområde 6** är viktigt för Östhammars kommun som kustkommun och vi ser fram emot de **kompletteringar av underlag** som beskrivs ska tas fram och hoppas att Länsstyrelsen har möjlighet att lägga fokus på detta de närmaste åren.

Östhammars kommun arbetar just nu fram bättre **planeringsunderlag för grunda vikar** tillsammans med Tierps kommun och Upplandsstiftelsen inom projekt KOMPIS, som vi avser att dela med Länsstyrelsen när projektet är avslutat och som vi hoppas ska kunna hanteras som en del av det regionala underlagsmaterialet i Länsstyrelsens planeringskatalog.

- Inom **insatsområde 7** är det oklart vad punkt 7.3 innebär då rubriken är ofullständig och beskrivningen ännu saknas. Kommunen vill gärna delta i dialog om vad den åtgärden ska innebära. Vi önskar också lyfta fram detaljplaneringens betydelse för insatsområdet. En gemensam satsning på **kompetenshöjning inom ekosystemtjänster** inom länet är ytterligare en åtgärd som skulle komplettera insatsområdet.

Kartor

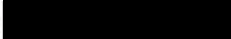
Östhammars kommun ser överlag ett behov av att göra kartorna i rapporten tydligare och tydliggöra syftet med respektive karta. Bra kartor kan dock ge överblick för respektive naturmiljö.

Östhammars kommun föreslår:

- Samtliga kartor bör ha **större tätorter utmarkerade** i bakgrundskartan. De blir svårästa när enbart väg- och järnvägsnätet finns med i bakgrundskartan. Om tätorterna är med som ytor blir navigeringen mycket lättare.
- Kartorna behöver **tydligare titlar och teckenförklaringar**. Vissa kartor är svårtolkade och kanske skulle enbart kartorna med värdeetrakter finnas med i rapporten, med tydligare beskrivningar av vad de visar. Övriga kartor (t.ex. mosaikmarskindex) kan finnas som ytterligare underlagsmaterial, alternativt med tydligare beskrivning av vad de vill visa/hur relationen är till värdeetrakterna.

- Kommunen anser att det inte **behövs kartor både inne i rapporten och som bilagor**. Bäst är kanske att ha kartorna som bilaga, renodla texterna och istället komplettera textelen med mer foton som beskriver miljöerna inne i rapporten – för att underlätta för de som har mindre kunskap om hur miljöerna ser ut.
- Det framgår inte av remissen hur materialet ska levereras som **GIS-skikt**. Östhammars kommun vill gärna kunna använda allt material som GIS-skikt och för varje värdetrakt ha koppling till värdebeskrivningarna för respektive område.

2018-04-06

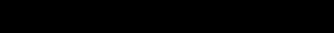
Kommunstyrelsen
Att.:
Box 66
742 21 ÖSTHAMMAR

ÖSTHAMMARS KOMMUN Kommunstyrelsen	
2018 -04- 09	
Dnr:	Dpt:

Ansökan om bidrag för år 2018

FrivilligHandtaget ansöker för år 2018 om ett bidrag på minst 40.000 kr.

FrivilligHandtaget erhöll 2017 verksamhetsbidrag från Kommunstyrelsen på 30.000 kr.

Under år 2017 har vi även administrerat det finska projektet, vilket särredovisas i resultat- och balansräkningen. Projektledare är

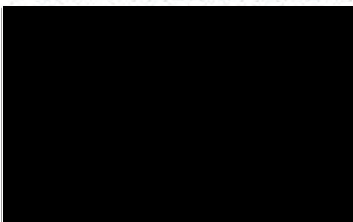
Följande handlingar bifogas:

- Resultat- och balansräkning 2017
- Verksamhetsberättelse 2017
- Uppdragsstatistik 2017
- Budget 2018
- Verksamhetsplan 2018

Verksamheten är viktig och stabil, arbetsfältet är stort och samarbetsmöjligheterna blir allt fler. Efterfrågan ökar – exv aktiviteten "Skivor till kaffet" på de olika äldreboendena. Men vi behöver hjälp från kommunen att betona vikten och seriositeten i vårt samarbete för att kunna utveckla viss verksamhet ytterligare.

Vi ser fram emot en positiv behandling och stöd för fortsatt verksamhet.

FÖR FRIVILLIGHANDTAGET

FrivilligHandtaget

RESURSBANKEN - UPPDRAGSFÖRMEDLING
HANDTAGET I ÖSTHAMMARS KOMMUN

RESULTATRÄKNING 2017

	Finska projektet		Finska projektet	
	2016	2016	2017	2017
INTÄKTER				
Bidrag Östhammars kommun	30 000,00	8 000,00	30 000,00	0,00
Övriga intäkter	8 660,00	0,00	4 700,00	0,00
Summa intäkter	38 660,00	8 000,00	34 700,00	0,00
KOSTNADER				
Lokalhyra	13 500,00	0,00	13 500,00	0,00
Material	7 618,00	13 035,46	1 684,00	0,00
Telefon, internet och data	3 864,00	0,00	2 923,00	0,00
Porto	305,50	0,00	21,00	0,00
Annonskostnader	1 356,00	0,00	935,00	0,00
Möteskostnader	2 212,00	2 174,00	3 147,00	5 078,00
Resekostnader	3 632,00	4 398,00	3 749,00	585,00
Försäkringar	1 570,00	0,00	1 570,00	0,00
Övriga kostnader	1 093,00	0,00	1 327,00	0,00
Summa kostnader	35 150,50	19 607,46	28 856,00	5 663,00
Resultat	+ 3 509,50	- 11 607,46	+ 5 844,00	- 5 663,00

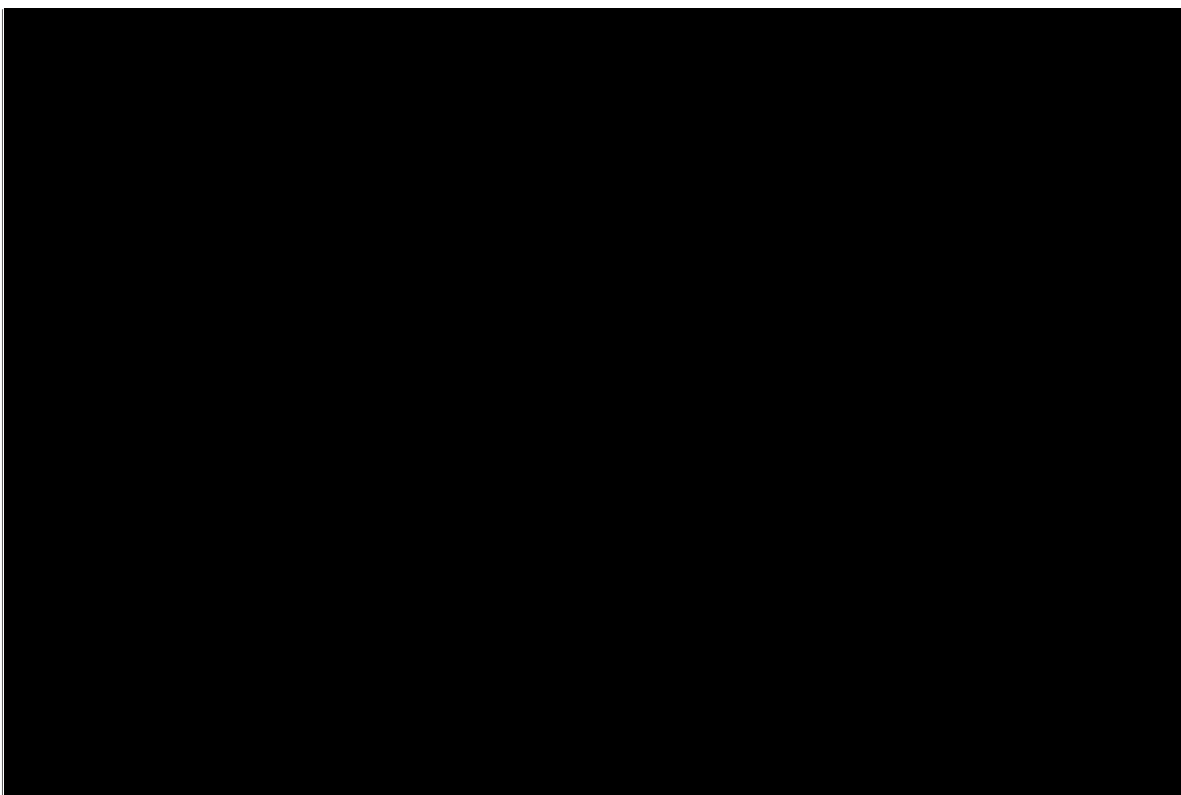
BALANSRÄKNING 2017-12-31

	Finska projektet		Finska projektet	
	2016-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2017-12-31
TILLGÅNGAR				
Kassa	9,00	55,00	1 986,00	0,00
Plusgiro	28 552,76	9 709,54	32 419,76	4 101,54
Förutbetalda kostnader	0,00	0,00	0,00	0,00
Summa tillgångar	28 561,76	9 764,54	34 405,76	4 101,54
SKULDER				
Skulder	0,00	0,00	0,00	0,00
Summa skulder	0,00	0,00	0,00	0,00
EGET KAPITAL				
Ingående kapitalbehållning	25 052,26	21 372,00	28 561,76	9 764,54
Årets resultat	+ 3 509,50	- 11 607,46	+ 5 844,00	- 5 663,00
Summa eget kapital	28 561,76	9 764,54	34 405,76	4 101,54
Summa skulder o eget kapital	20 865,26	9 764,54	34 405,76	4 101,54

Verksamhetsberättelse 2017

Styrelsen för FrivilligHandtaget ber att få lämna följande berättelse över verksamheten för år 2017.

Styrelsen har haft följande sammansättning fr. o. m. årsmötet 2017-03-08.

Praktikantplats

██████████ har under januari - februari haft en person anställd, anmodad genom kommunen och dess "extratjänster". Personen har varit med under våra aktiviteter på äldreboenden, arbetat på kontoret, samt varit med vid vissa övriga sociala aktiviteter.

FrivilligHandtaget har under 2017 bedrivit följande verksamhet på nedanstående orter.

Alunda

Olandsgården:

- Allsång med "Mötas i musik", anpassat för demenssjuka, avdelningsvis.
- Rullstolspromenader med fika, tema "Sinnets trädgård", under sommaren. Varje promenad avslutades med en gemensam fikastund. I samverkan med Svenska Kyrkan, SPF Rospiggen och PRO.
- Ledsagningar, Olandsgården.
- Mötesplatsen.
- Dialogmöte.

ÖVRIG VERKSAMHET

FrivilligHandtaget har under året 2017 bidragit med cirka 55 kulturarrangemang inom Östhammars kommun, samt 4 studiecirklar, i samverkan med Studieförbundet Vuxenskolan. Alla resor till och från äldreboenden, tillsammans med volontär, sker med privatbil. Bilersättning utbetalas för arbetsresor från kansliet i Östhammar, tur och retur, till de olika orterna i kommunen.

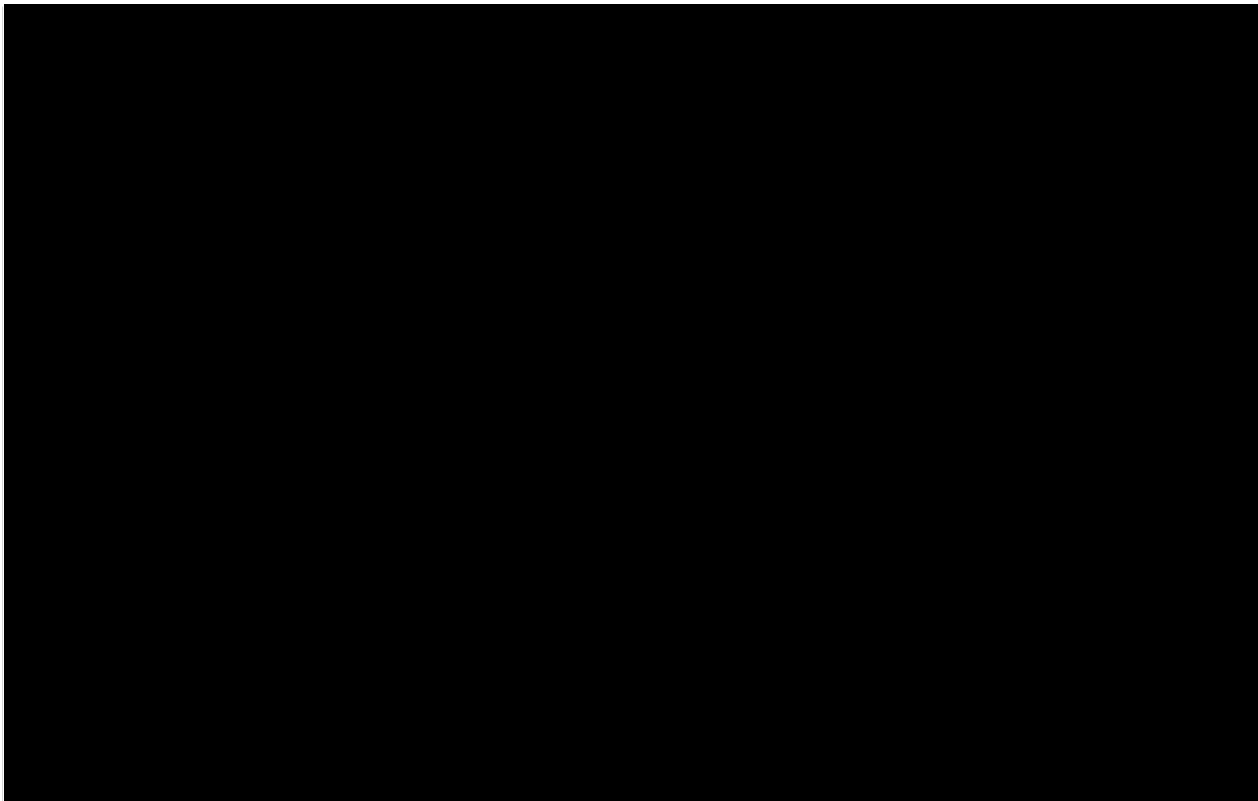
- Studiecirklar, två stycken: "Skivor till kaffe & Nostalgj" en musikcirkel för personer med boendestöd, samt dess boendestödjare under våren och hösten 2017.
  - Studiecirkel: "Handarbetsinspiration" med enkel kaffe och kaka för social gemenskap. Vi handarbetar och ge varandra inspiration, glädje och stöd.
  - Studiecirkel: "En livsomställningsprocess", en studiecirkel för dövblinda (gravt syn- och hörselskadade). Studiecirkeln startades efter fem informationsträffar under våren, med [REDACTED] syn- och hörselinstruktör och [REDACTED], volontärsamordnare för FrivilligHandtaget.
- Utflykter/samkväm: Denna vår kunde vi bjuda volontärer med några övriga gäster på Calle Jularbomuseet i Rasten, med föreläsning, musik, fika och smörgås. I övrigt är alla frivilligträffar knytkalas där var och en tar med sig eget att äta och dricka.

Information och marknadsföring

Information och marknadsföring har skett genom foldrar, informationsmöten, annonser och anslag på till exempel bibliotek, äldreboenden samt informationsskyltar. Annonsering i Annonsnytt samt information på Hemsidan www.frivillighandtaget.123minsida.se

Slutligen vill vi framföra ett varmt tack till Östhammars kommun och ALLA som deltagit i vårt viktiga arbete.

Östhammar i november 2017

FrivilligHandtaget

UPPDRAGSSTATISTIK FÖR 2017

volontär	Uppdrag	Timmar	Uppdragstyp
----------	---------	--------	-------------

ÖSTERBYBRUK

1	10	10	Telefonsamtal, ledsagning
7	8	16	Sång, läsning, minnesträning

ÖSTHAMMAR

1	50	100	Aktiviteter, "Kultur i vården"
1	10	20	övriga volontäruppdrag
1	52	250	hembesök
1	25	5	Telefonsamtal
1	10	20	övriga volontäruppdrag
1			Besök Edsvägen 16
1	2	4	Aktiviteter, "Kultur i vården"
1	9	18	övriga volontäruppdrag
1	2	4	övriga volontäruppdrag
1			Aktiviteter, "Kultur i vården"
1	3	6	övriga volontäruppdrag
1	158	520	Vattengympa, besök, promenad m. m. ledsagning badträning fikavårdar
13	23	46	Rullstolspromenader, Edsvägen 16

ÖREGRUND

1	7	2	hembesök
1	4	3	Hembesök
1	3	6	övriga volontäruppdrag Rullstolspromenader SPF Havsörnen (Frivilligthandtaget, paraplyorg. för försäkring)

ALUNDA

1	7	16	övriga volontäruppdrag
15	8	16	Rullstolspromenader, Olandsgården (Frivilligthandtaget, paraplyorg. för försäkring)
1	8	16	övriga volontäruppdrag
1	8	16	Nostalgiträff Alunda
1			ledsagning vc

GIMO

8	8	16	Sång, läsning, minnesträning
1			Språkträff, Gimo
1			Språkträff, Gimo
1	4	16	Läxhjälp, ledsagning
15	37	74	Rullstolspromenader Lärkbacken

Volontärer	Uppdrag	Timmar
------------	---------	--------

81	456	1200
----	-----	------

BUDGET 2018

Intäkter

Bidrag Östhammars kommun	30.000	konto 3987
Övriga intäkter	10.000	konto 3990
	<u>40.000</u>	

Kostnader

Hireskostnad	13.500	konto 5010
Marknadsföring (Annonskostnad)	2.000	konto 6210
Kontorskostnad	8.000	konto 6110
Försälningar	1.600	konto 6310
Telefon, mobil o internet	4.700	konto 6200
Porto	700	konto 6250
Möteskostnader	3.500	konto 6280
Resekostnader	4.500	konto 6300
Övriga kostnader	1.500	konto 6390
	<u>40.000</u>	

FrivilligHandtaget

i Östhammars kommun

Verksamhetsplan 2018

Målet för Resursbanken – Uppdragsförmedling ”FrivilligHandtaget” är:

Att utveckla ett bättre samspel mellan frivilligorganisationer och myndigheter,

Att kombinera professionella och frivilliga insatser,

Att marknadsföra och sprida kunskap om FrivilligHandtaget till arbetsliv, föreningar, organisationer och innevånare,

Att ha en bred förankring i kommunens förenings- och organisationsliv,

Att utveckla det informella nätverket.

Resursbankens uppgift är:

Att komplettera professionella insatser med frivilliga.

Att förbättra samarbetet mellan frivilligorganisationer och myndigheter.

Att förmedla frivilliga insatser mellan människor i kommunen.

Att ge människor möjlighet att göra en insats både för sig och för andra.

Att bygga broar mellan olika grupper i samhället.

Föreningen har under åren haft ett gott samarbete med olika parter inom Östhammars kommun. Vi kommer att fortsätta arbeta utifrån ovanstående mål och uppgifter och utveckla verksamheten i enlighet med hur samhället förändras.

Vi har under åren tagit emot personer för arbetsträning respektive praktik och kommer fortsätta att ta emot personer om intresse finns. För oss är det ytterligare ett sätt, att ge människor möjlighet att göra en insats både för sig och för andra, kvinnor, män, unga och seniorer. FrivilligHandtaget arbetar framåt för att rekrytera och entusiasmera flera människor på respektive ort inom Östhammars kommun.

2018 års verksamhetsplan inom Östhammars kommun

Planerade aktiviteter i samverkan med Östhammars kommun

- "Kultur i vården" Vi planerar minst femtio tillfällen med "kultur i vården" över hela kommunen. Vi bidrar till exempel med allsång såsom "Mötas i musik", "Skivor till kaffet", "Nostalgihörna" och mötesplatser med olika teman utifrån månad. Vi kan erbjuda jultema, vårtema, vårens fåglar, poesi, frågesport, handarbetstema med mera, utifrån personal och boendes önskemål.
- Vi kommer att ha en studiecirkel som innefattar alla våra sinnen, "Sagornas stickbok, sticka sagobarnens bästa kläder". Då finns möjlighet att samtala om ull och garner, känna, sticka och virka, kanske prova att karda och nysta. Vi tar med oss något för alla sinnen, även smaka och lukta. Vi börjar med fem tillfällen på tre av kommunens orter. I Alunda, Östhammar samt i Österbybruk.
- Hembesök och ledsagningar för dem som så önskar, i samverkan med volontärer.
- Rullstolspromenader till sommaren och höst, med "sinnets trädgård" som tema, på äldreboenden i kommunen, bland annat Alunda, Östhammar och Gimo, i samverkan.
- FrivilligHandtaget's finsktalande volontärer underhåller och aktiverar finsktalande, på Parkvägen 7 - 9 i Österbybruk samt Lärkbacken i Gimo, i samverkan.

Östhammars kommun och Poti kommun i Georgien, ett 2-årigt kommunalt partnerskap, ett Sida-projekt: Jag och FrivilligHandtaget har blivit erbjuden att vara med i projektgruppen i detta Sida-projekt. Jag har tackat ja till erbjudandet och kommer att åka ned till Georgien tillsammans med projektgruppen under vecka 12. I september får vi i vår tur besök från gruppen i Georgien, för föreläsningar, workshops med mera.

26 aug. — 5 st.

Bör i Östgrund
Stadshotellet

Samverkan med Syn- och hörselinstruktör [REDACTED] Östhammars Kommun:

för personer med grav syn- och hörselskada. Vi har under 2017 haft fem informationsträffar, för tre personer, för att bryta isolation, finna nya vänner, samt fått viktig information om nyheter inom olika samhällsfunktioner med mer. Vi kommer att fortsätta vår samverkan om intresse finns för detta hos flera personer.

Samverkan med Studieförbundet Vuxenskolan

Kulturprogram:

- "Skivor till kaffet", "Mötas i musik" och "Sinnepromenader med rullstol", "Upplevelse och handarbete", "högläsning"

Studiecirklar:

- Studiecirkeln: "En livsomställningsprocess" för speciellt inbjudna, gravt syn- och hörselskadade.
- LSS boendestöd med "Skivor till kaffet", en social- och föreläsande studiecirkel där alla deltagare bidrar med sina skivor och sitt framförande.
- LSS boendestöd med "Bokcirkel" en social och berättande studiecirkel där var och en tar med en bok eller annat, för att läsas upp eller kanske lyssna på talbok el. dyl.

Läsecirkel

Träffpunkt för anhöriga till demenssjuka planerar vi att ha till hösten. Förslagsvis inbjuder vi en expert på demens som föreläsare vid något tillfälle.

Samverkan med RSMH Vi kommer fortsätta att samverka kring att kunna avlasta och hjälpa varandra på olika sätt under året som kommer.

FrivilligHandtagets aktiviteter för volontärer

- Studiecirkel för volontärer om bemötande vid olika ”dråpliga” situationer, utifrån boken ”Kalabalik på hemmet eller Mandus Karlsson löser ett mysterium” med samtalsunderlag, att prata kring. Boken används inom Vård- och omsorgsutbildningar.
- Frivilligträffar sker idag, oftast, i form av knytkalas, där var och en tar med egen förning i första hand, men vi vill gärna kunna ge våra volontärer något mer som tack för sitt fina arbete.
- En utflykt med någon intressant föreläsning eller underhållning står på årsplanen för 2018.

Information och marknadsföring

Vi önskar fortsätta samverka på bästa och smidigaste sätt, med vård och omsorg, att värva nya volontärer och entusiasterna redan involverade genom vårt samarbete med övriga organisationer och Östhammars Kommun. Vi kommer att finnas på biblioteken i kommunen för information, annonsering sker via Annonsnytt.

Information och marknadsföring sker idag genom foldrar och anslag på t ex bibliotek och informationstavlor. Annonsering i Annonsnytt vid årsmöte samt på vår hemsida www.frivillighandtaget.123minsida.se

För FrivilligHandtaget

 ÖSTHAMMARS KOMMUN - EN DEL AV ROSLAGEN		Dokumenthanteringsplan	1 (9)
Myndighet/företag:	Kommunstyrelsen	Förslag	
Kontor/enhet:	Lednings- och verksamhetsstöd	2018-05-07	
Verksamhet	Allmän administration, upphandling, HR		

Dokumenthanteringsplanen är en sammanställning över de handlingar som förekommer inom myndighetens verksamheter. Här kan man se var en handling finns, hur den förvaras, om den kan gallras efter viss tid eller ska bevaras mm.

Handlingar som ska bevaras ska så småningom lämnas över till kommunens centralarkiv för arkivering. Att en handling ska bevaras innebär att den sparas för all framtid. För sådana handlingar ska arkivbeständigt skrivmaterial användas. Med skrivmaterial menas här skrivunderlag (papper mikrofilm etc.) och skrivverktyg (pennor, skrivare, kopiatorer etc.).

Till protokoll används Svenskt arkiv som är ett arkivbeständigt och slitstarkt papper. Till övriga handlingar kan ett åldringsbeständigt papper användas. Det kopieringspapper som upphandlas centralt i kommunen är åldringsbeständigt. Gallring av en allmän handling innebär att den förstörs. Radering av en digital handling i datorn, t ex e-post, är också en gallring.

Gallring kräver ett beslut av nämnden vilket sker genom att de föreslagna gallringsfristerna i dokumenthanteringsplanen antas av nämnden. Gallringsfrist är den tid för gallring som anges i planen, och räknas från utgången av det år handlingen kommit till. Gallring vid inaktualitet innebär att man gallrar handlingen när den inte längre behövs för verksamheten.

Varje myndighet ansvarar för sitt arkiv. Hos myndigheten skall finnas arkivansvarig och övrig personal (arkivredögörare) för fullgörande av arkivuppgifter hos myndigheten.

Arkivansvarig befattningshavare har till uppgift att bevaka arkivfrågorna inom myndigheten och svara för kontakterna mellan nämnd, personal och arkivmyndigheten.

Arkivredögörare svarar för den praktiska arkivvården. Det innebär bl. a. att bevaka arkivbildningen och tillsammans med kommunarkivet utarbeta och revidera dokumenthanteringsplaner, utföra beslutad gallring och iordningställa material som ska överlämnas till kommunarkivet.

 ÖSTHAMMARS KOMMUN - EN DEL AV ROSLAGEN		Dokumenthanteringsplan	2 (9)
Myndighet/företag:	Kommunstyrelsen	Förslag	
Kontor/enhet:	Lednings- och verksamhetsstöd	2018-05-07	
Verksamhet	Allmän administration, upphandling, HR		

Innehållsförteckning

Allmän administration	3
Upphandling	6
Anställning - Rekrytering	6
Löneadministration	8

Centralarkiv = Arkiv i källaren

Närarkiv = Arkiv på vårt våningsplan

Myndighet/företag:	Kommunstyrelsen	Förslag	
Kontor/enhet:	Lednings- och verksamhetsstöd	2018-05-07	
Verksamhet	Allmän administration, upphandling, HR		

Handlingar	Medium/Förvaring	Registrering/Sortering	Bevaras/gallras	Anmärkning
Allmän administration				
Avtal	Registrator	Diarieförs	Bevaras	
Arkivförteckningar, utskrifter	Arkivarie	Arkivbildare	Bevaras	
Arkivförteckningsprogram, Visual arkiv	Server, arkivarie		Bevaras	
Diarieförda handlingar	Registrator	Årsvis, diarieplan	Bevaras	Avslutade ärenden till närarkiv.
Diariekort	Registrator	Årsvis, diarieplan	Bevaras	Förvaras bland diarieförda handlingar.
Diarielistor	Centralarkiv	Årsvis, diariern	Bevaras	Tas ut centralt för alla diaries.
EDP Vision Ärende	Server		Bevaras	
E-post	Alla, server		Vid inaktualitet	E-post som är allmän handling får inte raderas innan de skrivits ut på papper eller vidarebefordrats till registrator. E-post som inte är allmän handling får raderas utan att de skrivs ut på papper. Samma sak gäller för allmänna handlingar av ringa eller tillfällig betydelse.
Frågeformulär besvarade i samband med undersökningar/statistik (allt som vi får åter)	Hos ansvarig		Vid inaktualitet	Sammanställning bevaras i diariet.
Förtroendemannaregister, Troman	Extern server		Vid inaktualitet	Uppdateras kontinuerligt.
Förtroendemannaregister, Troman. Utskrift med förtroendevalda som lämnat sina uppdrag under mandatperioden	Arkivarie	Personnummer	Bevaras	Tas ut vid mandatperiodens slut.
Förtroendemannaregister, Troman. Utskrifter med förtroendevalda i resp nämnd/styrelse	Arkivarie	Bokstavsordning, nämnd/styrelse	Bevaras	Tas ut vid mandatperiodens slut.

Myndighet/företag:	Kommunstyrelsen	Förslag	
Kontor/enhet:	Lednings- och verksamhetsstöd	2018-05-07	
Verksamhet	Allmän administration, upphandling, HR		

Handlingar	Medium/Förvaring	Registrering/Sortering	Bevaras/gallras	Anmärkning
Handlingar av ringa eller tillfällig betydelse, rutinkorrespondens	Alla		Vid inaktualitet	
Kallelser/föredragningslistor, bilagekopior.	Hos ansvarig	Kronologisk	2 år	
Kurser/utbildningar (anordnade av lednings- och verksamhetsstöd)	Hos ansvarig	Kronologisk	2 år	
Kurser/konferenser	Registrator	Diariet	1 år	Förvaras bland diarietförda handlingar.
Lokala avtal med fackliga organisationer	Närarkiv	Diariet	Bevaras	
Lotterier, ansökan om registrering och tillstånd inkl bilagor	Registrator	Förening	5 år	Efter sista giltighetsdatum.
Lotterier, beslut om registrering och tillstånd	Registrator	Förening	Vid inaktualitet	Bevaras på delegationslista i KS protokoll.
Lotteriredovisningar	Kansli	Förening	5 år	
Minnesanteckningar från möten/träffar	Alla		Vid inaktualitet	Under förutsättning att de inte innehåller beslut eller information av direkt betydelse för verksamheten.
Mottagningsbevis/reversal, arkivhandlingar	Arkivarie, dator	Arkivbildare	Vid inaktualitet	
Protokoll, Arbetsplatsträffar	Server	Kronologisk	2 år	Under förutsättning att de inte innehåller beslut eller information av direkt betydelse för verksamheten.
Protokoll, Centrala samverkansgruppen	Närarkiv	Kronologisk	Bevaras	
Protokoll, förhandling kollektivavtal	Närarkiv	Diariet	Bevaras	
Protokoll, Kommunfullmäktige	Dokumentskåp	Kronologisk	Bevaras	Bindes.
Protokoll, Kommunstyrelsen	Dokumentskåp	Kronologisk	Bevaras	Bindes.

Myndighet/företag:	Kommunstyrelsen	Förslag	
Kontor/enhet:	Lednings- och verksamhetsstöd	2018-05-07	
Verksamhet	Allmän administration, upphandling, HR		

Handlingar	Medium/Förvaring	Registrering/Sortering	Bevaras/gallras	Anmärkning
Protokoll, Kommunstyrelsens arbetsutskott	Dokumentskåp	Kronologisk	Bevaras	Bindes.
Handlingar från löneöversyn	Närarkiv	Kronologisk	Bevaras	
Protokoll, MBL	Närarkiv	Diariet	Bevaras	
Protokoll, övriga förhandlingar med fackliga organisationer	Närarkiv	Diariet	Bevaras	
Remisser, inkommande, från nämnd/styrelse inom kommunen	Registrator	Diariet	Vid inaktualitet	Ingår i diarietförda handlingar. Diariekort och yttrande bevaras i akten. Remissen bevaras hos den nämnd/styrelse som har remitterat ärendet.
Remisser, inkommande, SOU eller liknande från myndigheter utanför kommunen	Registrator	Diariet	Vid inaktualitet	Ingår i diarietförda handlingar. Diariekort och yttrande bevaras i akten.
Röstbrevlåda	Telefon		Vid inaktualitet	
Sociala medier	Server		Vid inaktualitet	Information, kommentarer och inlägg som är handlingar av ringa eller tillfällig betydelse gallras vid inaktualitet. Handlingar som är av särskilt intresse och sekretessbelagd information och ska bevaras skrivs ut på papper och registreras i diariet innan de gallras från mediet. Sekretessinformation och information av stötande eller kränkande karaktär gallras omedelbart från mediet.
Statistik, egenproducerad (av väsentlig betydelse)	Närarkiv	Diariet	Bevaras	
Statistik, extern	Hos ansvarig		Vid inaktualitet	Från t ex SCB, SKL etc.
Systemdokumentation, HR-plus, WIN-LAS	Närarkiv		Bevaras	
Systeminformation, HR-plus, WIN-LAS	Hos ansvarig		Vid inaktualitet	

Myndighet/företag:	Kommunstyrelsen	Förslag	
Kontor/enhet:	Lednings- och verksamhetsstöd	2018-05-07	
Verksamhet	Allmän administration, upphandling, HR		

Handlingar	Medium/Förvaring	Registrering/Sortering	Bevaras/gallras	Anmärkning
Valman, system för valadministration	Extern sever		Vid inaktualitet	
Upphandling				
Anbud, antagna	Registrator	Diarieförs, diarieplan	Bevaras	
Anbud/offerten, ej antagna	Registrator	Diarieförs, årsvis	4 år efter avslutat ärende	Förvaras årsvis i kartong.
Anbudsinfordran	Registrator	Diarieförs, diarieplan	Bevaras	
Anbudsprotokoll	Registrator	Diarieförs, diarieplan	Bevaras	
Direktupphandling, sammanställning, offerter (belopp större eller lika med 10.000 kr)	Registrator	Diarieförs, diarieplan	Bevaras	
Direktupphandling, sammanställning, offerter (mindre belopp under 10.000 kr)	Inköpsansvarig	Årsvis	2 år	
Kommers eLite, upphandlingssystem	Extern server		4 år efter avslutat ärende	Handlingar som ska bevaras diarieförs i upphandlingsärendet.
Anställning - Rekrytering				
Adato, program för personalsociala ärenden	Server		Vid inaktualitet	När information som ska bevaras har skrivits ut på papper.
Annonser, lediga jobb	Extern server, Visma Recruit	Förvaltning	2 år efter att anställningsbeslutet har vunnit laga kraft	Skrivs ut på papper och diarieförs i anställningsärendet.
Annonser, papper	Papper, hos ansvarig	Diarieförs	Bevaras	

Myndighet/företag:	Kommunstyrelsen	Förslag	
Kontor/enhet:	Lednings- och verksamhetsstöd	2018-05-07	
Verksamhet	Allmän administration, upphandling, HR		

Handlingar	Medium/Förvaring	Registrering/Sortering	Bevaras/gallras	Anmärkning
Anställningsbekräftelse/bevis – tillfällig anställning. Tjänstgöringsrapport timavlönade	Närarkiv	Årsvis, personnummerordning	10 år	Upp till tre månaders anställning.
Anställningsinformation/avtal, delegationsbeslut	Närarkiv	Personnummerordning	Bevaras	I personakten. Original till den anställde. (Timavlönade se tjänstgöringsrapport)
Ansökningshandlingar	Extern server, Visma Recruit	Referensnummerordning	2 år efter att anställnings- beslutet har vunnit laga kraft	Ansökningshandlingar för anställda skrivs ut på paper och bevaras i personakten
Ansökningshandlingar anställda	Papper, Närarkiv	Personnummerordning	Bevaras	I personakten
Ansökningshandlingar ej anställda	Papper, hos ansvarig		2 månader efter anställningsbeslut	Handlingarna skannas till Visma Recruit.
Arbetsgivarintyg	Server	Personnummerordning	5 år	Original till den anställde
Arbetsskade- och tillbudsstatistik	Papper		Bevaras	Bilaga till CSV protokoll
Belastningsregisterutdrag, HVB och LSS	Närarkiv	Personnummerordning	2 år efter ankomstdatum	Förutsatt att notering gjorts i Win Las och på anställningsavtalet att arbetsgivaren har tagit del av registerutdraget.
Belastningsregisterutdrag, övriga	Hos ansvarig	Personnummerordning	Vid inaktualitet	När notering gjorts i Win Las och på anställningsavtalet att arbetsgivaren har tagit del av registerutdraget.
Disciplinärenden	Närarkiv		Bevaras	Till personakten
Entledigande av tjänst/pension	Närarkiv		Bevaras	Till personakten
KIA, program för dokumentation av arbetsskador, tillbud och arbetsmiljöarbete	Extern server		Vid inaktualitet	När information som ska bevaras har skrivits ut.
Visma Recruit (rekryteringsverktyg)	Extern server		Vid inaktualitet	När information som ska bevaras har skrivits ut.
Pension, pensionsbrev	Närarkiv		Bevaras	Till personakten

Myndighet/företag:	Kommunstyrelsen	Förslag	
Kontor/enhet:	Lednings- och verksamhetsstöd	2018-05-07	
Verksamhet	Allmän administration, upphandling, HR		

Handlingar	Medium/Förvaring	Registrering/Sortering	Bevaras/gallras	Anmärkning
Personakter	Närarkiv	Personnummerordning	Bevaras	Vid anställningens upphörande i kommunen till slutarkiv.
Omplaceringsutredning	Närarkiv	Personnummerordning	Bevaras	Rensas vid avslut. Lägg i personakt/närarkiv.
Tjänstelegitimation	Närarkiv	Förvaltning, personnummer	Vid inaktualitet	Förvaras i pärm
Tjänstgöringsbetyg/intyg	Närarkiv	Personnummerordning	Bevaras	Till personakten eller pärm. Skrivs på respektive förvaltning.
Uppsägning från arbetsgivaren	Närarkiv	Personnummerordning	Bevaras	Till personakten
WIN-LAS, LAS-register	Server		Vid inaktualitet	
Löneadministration				
Anställningsuppgift Kontaktperson/Kontaktfamilj/Familjehem	Närarkiv	Personnummerordning	2 år	
Arbetstidsschema	Hos ansvarig		Vid inaktualitet	
Bokförings- avstämningslista	Server		10 år	
HR-plus, personal och lönesystem	Server		Vid inaktualitet	
Lönespecifikationer	Server		10 år	eArkiv Itella, interaktiv lagringstjänst.
Löneavdrag, tex. Kronofogden, Motorvärmare, telefon	Hos ansvarig	Personnummerordning	Vid inaktualitet	
Lönejustering	Närarkiv	Personnummerordning	2 år	
Kontrolluppgifter	Centralarkiv	Personnummerordning	6 år	Förvaras i lådor. Förvaras i närarkiv första året
Ledighetsansökan. Tjänstledighet, lång period > 1 mån	Närarkiv	Personnummerordning	Bevaras	Till personakten
Löneartspärm från K-paj tiden	Närarkiv		Bevaras	

Myndighet/företag:	Kommunstyrelsen	Förslag	
Kontor/enhet:	Lednings- och verksamhetsstöd	2018-05-07	
Verksamhet	Allmän administration, upphandling, HR		

Handlingar	Medium/Förvaring	Registrering/Sortering	Bevaras/gallras	Anmärkning
Redovisning av arbetsgivaravgift/skatteuppgifter	Närarkiv	Årsvis	10 år	
Reseräkningar	Hos ansvarig	Årsvis, personnummerordning	2 år	Förvaras med tjänstgöringsrapporterna
Semesteromställningslista	Hos ansvarig		Vid inaktualitet	
Skatteuppgifter, extra skatteavdrag från arbetstagarna	Postrummet	Personnummerordning	Vid inaktualitet	
Skatteuppgifter, jämkning	Närarkiv	Personnummerordning	Vid inaktualitet	
Skatteuppgifter, påförda från Skatteverket	Närarkiv		6 år	
Tillfällig anställning, utbetalning/gage (artister, div. personer)	Hos ansvarig	Årsvis, personnummerordning	2 år	
Tillägg-frånvarorapport/Tjänstgöringsrapport	Närarkiv	Årsvis, personnummerordning	2 år	
Tjänstgöringsrapport, förtroendevalda	Närarkiv	Årsvis, personnummerordning	2 år	
Facklig tid, rapporter och sammanställningar	Hos ansvarig		2 år	

Nyckeltalsinstitutets
Attraktiv Arbetsgivarindex AVI

Att använda personalnyckeltal
Mäta jämföra
Analysera
Agera!

Resultatrapport 2017 för Östhammars kommun

Visa era styrkor!

”...och få koll på era svagheter”

Utgiven april 2018

Nyckeltals
Institutet

Innehållsförteckning

Utveckling och trender	3
Läsanvisningar	4
Östhammars kommun specifika resultat	
Årets resultat	5
Resultatsammanfattning	6
Analys	7
SPINDELDIAGRAM	
Spindeldiagram jämfört med egen bransch	8
Spindeldiagram jämfört med föregående år	9
Spindeldiagram jämfört med median-AVI	10
Spindeldiagram jämfört med bästa AVI	11
Attraktiv arbetsgivarindex, AVI	12
Tre nyckeltal	13
Tillsvidareanställda – andel tillsvidareanställda	14
Median månadslön	15
Karriärmöjligheter – andel kv. chefer/andel kv. anställda	16
Utbildning/Kompetensutveckling – tid för utbildning	17
Övertid	18
Korttidssjukfrånvaro	19
Personalansvar – anställda per chef	20
Långtidssjukfrånvaro	21
Avgångar	22
Bakgrundsfakta	23
ÖVRIGA NYCKELTAL	
Organisationserfarenhet – anställningstid	24
Rörlighet nyanställda	25
Rekryteringar externt - internt	26
Personalrörlighet	27
Förändring ålderstruktur	28
Utbildningskostnad	29
Utvecklingssamtal	30
Anmälda arbetsskador	31
Semesterdagar	32
Obekväm arbetstid	33
Andel med flexibel arbetstid	34
Distansarbete	35
Friskvård på arbetstid	36
Friskvårdsbelopp	37
Anställda med rätt till övertid	38
Löneförmån, beskattningsunderlag	39
LÄRANDE NYCKELTAL	
Lärande nyckeltal	40
POÄNGTABELL FÖR AVI	41

UTVECKLING OCH TRENDER I ATTRAKTIV ARBETSGIVARINDEX AVI® 2017, utgiven 2018

Medverkande företag och organisationer

Denna rapport är baserad på 235 organisationer med 591 000 medarbetare. Databasen är inte statistisk utan ökar successivt. Medverkande organisationer är både från privat och offentlig sektor. Slutsatserna gäller framförallt företag och organisationer med mer än 100 anställda.

Attraktiv Arbetsgivarindex AVI®

Resultatet för år 2017 ligger i nivå med tidigare år i Attraktiv Arbetsgivarindex AVI®. Från att tidigare gått åt fel håll. Framför allt är det beroende på att det den ökade kort- och långtidssjukfrånvaron nu vänt nedåt igen.

Med Nyckeltalsinstitutets nyckeltal som grund är det framför allt fastighetsbolag och statliga organisationer som är de mest attraktiva arbetsgivarna. De har generellt mer kompetensutveckling, mindre arbetsgrupper och lägre sjukfrånvaro.

När det gäller höga långtidssjuktal är det ofta kvinnodominerande arbetsplatser med många anställda per chef. Samvariationen mellan många anställda per chef och långtidssjukfrånvaro håller i sig. Även andel anställda kvinnor och antal anställda per chef har ett hög samvariation. (se vidare på sidan 40 om lärande nyckeltal).

Positiva trender

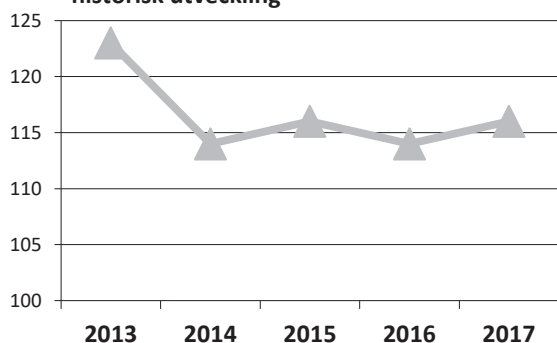
Av de nio nyckeltalen som ingår i AVI uppvisar två nyckeltal en positiv trend. Det är medianlönerna och karriärnyckeltalet som blir bättre. Andel chefer som är kvinnor jämfört med andel anställda kvinnor, blir alltmer lika och inom en inte alltför avlägsen framtid kommer det vara jämställt inom chefskollektivet. Granskar vi de högsta chefsbefattningarna inom privata företag så är det fortfarande en bra bit kvar till jämställdhet.

För några nyckeltal inom attraktiv arbetsgivare har det inte hänt så mycket. Det gäller bl.a. kompetensutveckling. Cirka 1,7 procent, eller 4 arbetsdagar/år av arbetstiden, läggs på kompetensutveckling. Verksamheter verkar inte öka sina satsningar på kompetensutveckling. Inte heller övertiden visar några stora förändringar mot föregående år.

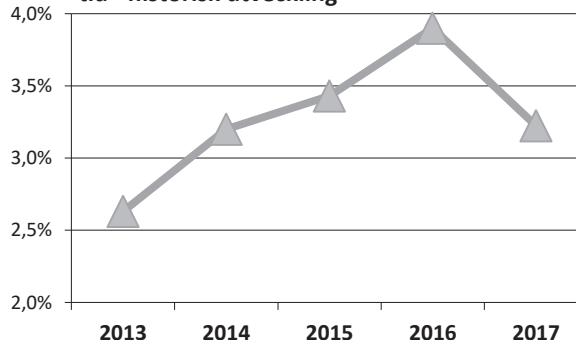
Ett trendbrott

Ökningen för både kort- och långtidssjukfrånvaron har brutits. Både korttidssjukfrånvaron och långtidssjukfrånvaron har sjunkit något. Långtidssjukfrånvaron sjunker från 3,9% till 3,2% och även korttidssjukfrånvaron sjunker men inte lika mycket, den är numer 2,3% av den arbetade tiden, vilket motsvarar i genomsnitt mellan fyra till fem dagar per anställd och år. Antalet avgångar fortsätter att öka och ligger nu på 11,9%.

Attraktiv Arbetsgivarindex AVI® -
historisk utveckling

Långtidssjukfrånvaro i procent av arbetad
tid - historisk utveckling

ATT LÄSA OCH TOLKA RAPPORTEN

Här finner du korta förklarande texter som kan underlätta din läsning och tolkning av rapporten.

Beräkning av Attraktiv Arbetsgivarindex®

Poängen för varje nyckeltal summeras till ett index. Nyckeltalens poäng baseras på tabellerna på sidan 38. Poängen till vänster i tabellen uppnås när nivåerna för de olika nyckeltalen uppnås. Till exempel får man 20 poäng för nyckeltal nr 1, "Tillsvidareanställda", om andel tillsvidareanställda överstiger 98 %. För nyckeltal nr 6, "Korttidssjukfrånvaro", uppnås 20 poäng om korttidssjukfrånvaron understiger 0,5 %.

Vad är ett bra AVI?

Varje nyckeltal kan ge som lägst 1 poäng och som högst 20 poäng. Maximal poäng är 180. Ju högre AVI-poäng, desto bättre arbetsvillkor ur medarbetarnas perspektiv. I spindeldiagrammen, sid 6 - 9, är det alltid bäst att befinna sig långt ut i diagrammet.

Färger underlättar läsningen.

För att förenkla läsningen av rapporten används genomgående samma färger i alla diagram. Det som utmärks med svart avser resultaten för din organisation, grått avser resultaten från samtliga organisationer som deltagit i mätningen och rött avser medianen av organisationer i valt verksamhetsområde.

Redovisningsmått

Statistiken redovisas i form av kvartiler och percentiler. Det som visas i diagrammen är: Lägst värde, percentil 10, kvartil 1, median, kvartil 3, percentil 90 och högsta värde.

För varje nyckeltal presenteras hur deltagande organisationer fördelar sig på olika resultat. I diagrammen som visar utvecklingen över tid, 2012-2016, har vi valt att genomgående redovisa medianvärden för samtliga medverkande organisationer och i valt verksamhetsområde. Genom att utläsa i vilken percentil eller kvartil er organisation hamnar får ni en bra bild av hur många som ligger högre respektive lägre än er organisation i det totala urvalet.

Exempel:

Om ditt nyckeltal hamnar i den första kvartilen innebär det att minst 3/4 av organisationerna har högre värde än din organisation. Om ditt nyckeltal hamnar i andra kvartilen betyder det att minst hälften av alla organisationer har ett högre värde och minst en 1/4 av alla har ett lägre värde

När uppgifter saknas

Om ni avstått från att rapportera in en uppgift som behövs för att beräkna AVI, har vi istället gett din organisation en poäng som är framräknad som en median av övriga organisationer i valt verksamhetsområde.

Har du frågor?

Är du välkommen att kontakta oss på telefon 08 – 402 00 29 eller på epost info@nyckeltal.se.

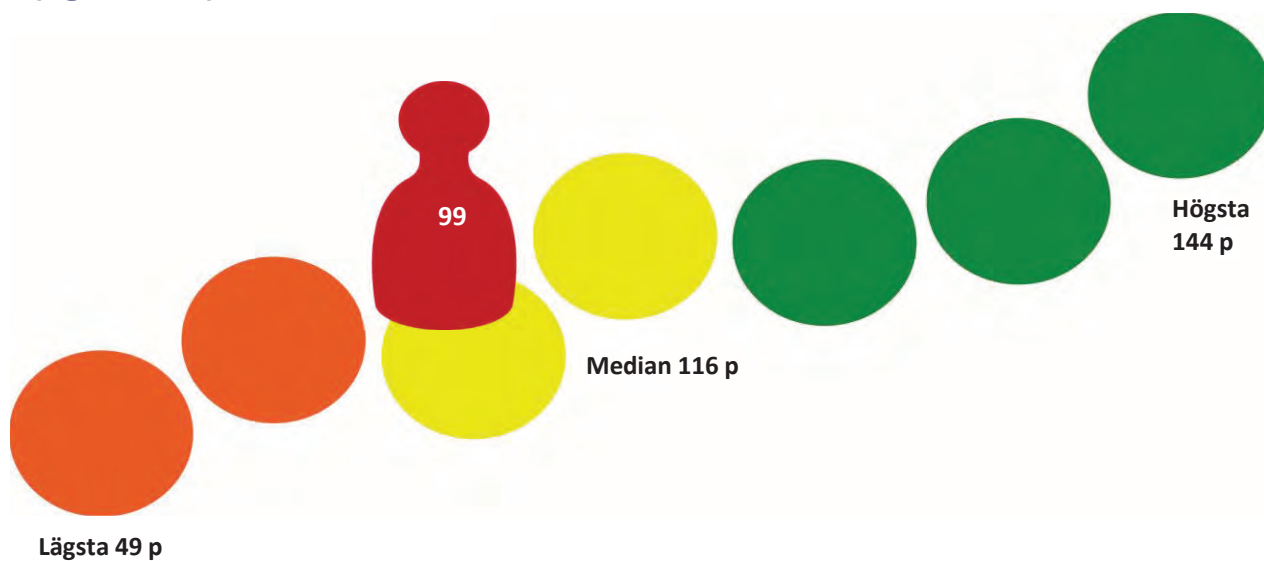

Östhammars kommun

har placering 183 av 235 medverkande organisationer.

99 poäng

(fg år 99)

Den högsta poängen för AVI är 144

Medianpoängen för AVI är 116

Den lägsta poängen för AVI är 49

Den högsta poängen för Hela kommuner är 118

Medianpoängen för Hela kommuner är 94

Den lägsta poängen för Hela kommuner är 81

Sammanfattning av nyckeltal i Attraktiv Arbetsgivarindex 2017 för Östhammars kommun

Rapporten baseras på 1 975 anställda varav 1 770 tillsvidareanställda.

- 90 av 100 är tillsvidareanställda - se sidan 14
- Medianlönen är 26 125 kronor per månad - se sidan 15
- 11 av 100 tillsvidareanställda slutade - se sidan 22
- 7 av 10 chefer är kvinnor - se sidan 16
- I genomsnitt har varje anställd 7 korttidssjukfrånvarodagar per år - se sidan 19
- 19 tillsvidareanställda i genomsnitt per chef - se sidan 20
- I genomsnitt är 70 anställda är varje dag långtidssjukskrivna - se sidan 21
- 12 övertidstimmar i genomsnitt per anställd och år - se sid 18

Nyckeltalsinstitutets analys av Östhammars kommun

Korttidssjukfrånvaro:

Korttidssjukfrånvaron är 3,4% av den arbetade tiden. Det motsvarar 7,2 dagar per anställd, räknat på 210 arbetsdagar per år.

Den kostar minst 33 miljoner kronor per år enligt Nyckeltalsinstitutets schablon.

Korttidssjukfrånvaron har minskat med 0,2%-enheter sedan förra året. Om den utvecklingen fortsätter kommande år kommer korttidssjukfrånvaron då att kosta minst 31 miljoner kronor.

Långtidssjukfrånvaro:

Långtidssjukfrånvaron är 4,0% av den arbetade tiden. Det motsvarar i genomsnitt 70 anställda per dag.

Den har ökat med 0,1%-enheter sedan förra året. Om den utvecklingen fortsätter

kommande år kommer långtidssjukfrånvaron då att vara 4,1%.

Kostnaden för långtidssjukfrånvaro är specifik för varje organisation.

Avgångar:

192 tillsvidareanställda, (11,0%), slutade. Av dessa var 52 pensionsavgångar.

Kostnaden för dessa avgångar är specifik för varje organisation.

Andel chefer som är kvinnor i förhållande till andel anställda kvinnor:

61 av cheferna är kvinnor och 31 av cheferna är män. Det innebär att 66% av cheferna är kvinnor och

86% av de tillsvidareanställda är kvinnor. Den relationen, 66% / 86% blir 0,77.

Relationen mellan andel chefer som är kvinnor och andel anställda kvinnor bör i en jämställd organisation vara 1,0.

För att det ska bli helt jämställt bör antalet chefer som är kvinnor öka med 18.

Antal anställda per chef:

Ni har i genomsnitt 19,2 tillsvidareanställda per chef.

Det är fler anställda per chef än medianvärdet, som är 12.

Nivån på er långtidssjukfrånvaro är 4,0%, vilket är högre än medianen på 3,2%.

Denna kombination är vanligt förekommande – verksamheter med många anställda per chef brukar också ha en högre långtidssjukfrånvaro än medianvärdet. Det finns en stark samvariation mellan storlek på arbetsgrupp och långtidssjukfrånvaro, ju färre anställda per chef desto lägre långtidssjukfrånvaro. Minska storleken på era arbetsgrupper för att skapa bättre förutsättningar att sänka er nivå på långtidssjukfrånvaron.

Tillsvidareanställningar:

Andelen tillsvidareanställda är 89,6%.

Kompetensutveckling:

Inga uppgifter är rapporterade.

Lön:

Medianlönen är 26 125 kr. Det är en ökning med 3,1% sedan föregående år.

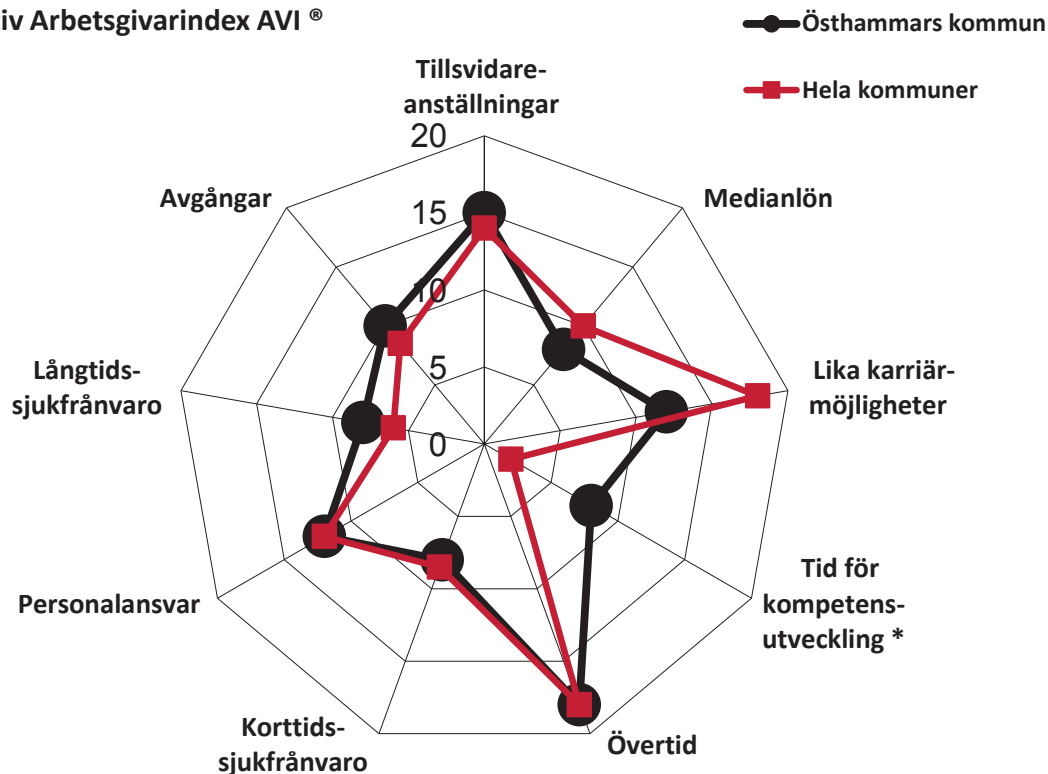
Övertid:

Övertiden är 0,7% av arbetad tid.

Östhammars kommun jämfört med bransch.

Attraktiv Arbetsgivarindex AVI ®

* Uppgift saknas. Värdet beräknat som samma föregående år.

Högre poäng ger placering längre ut i spindeln vilket innebär en mer attraktiv arbetsgivare.

T ex. låga poäng för personalansvar (in mot mitten av spindeln) innebär att det är många anställda per chef.

Och höga poäng för korttidssjukfrånvaro att det är låg korttidssjukfrånvaro.

Här jämförs Östhammars kommun med medianen av Hela kommuner.

AVI är en sammanslagning av nio nyckeltal, där varje nyckeltal har tilldelats en viss poäng (jämför AVI poängtabell).

Östhammars kommun

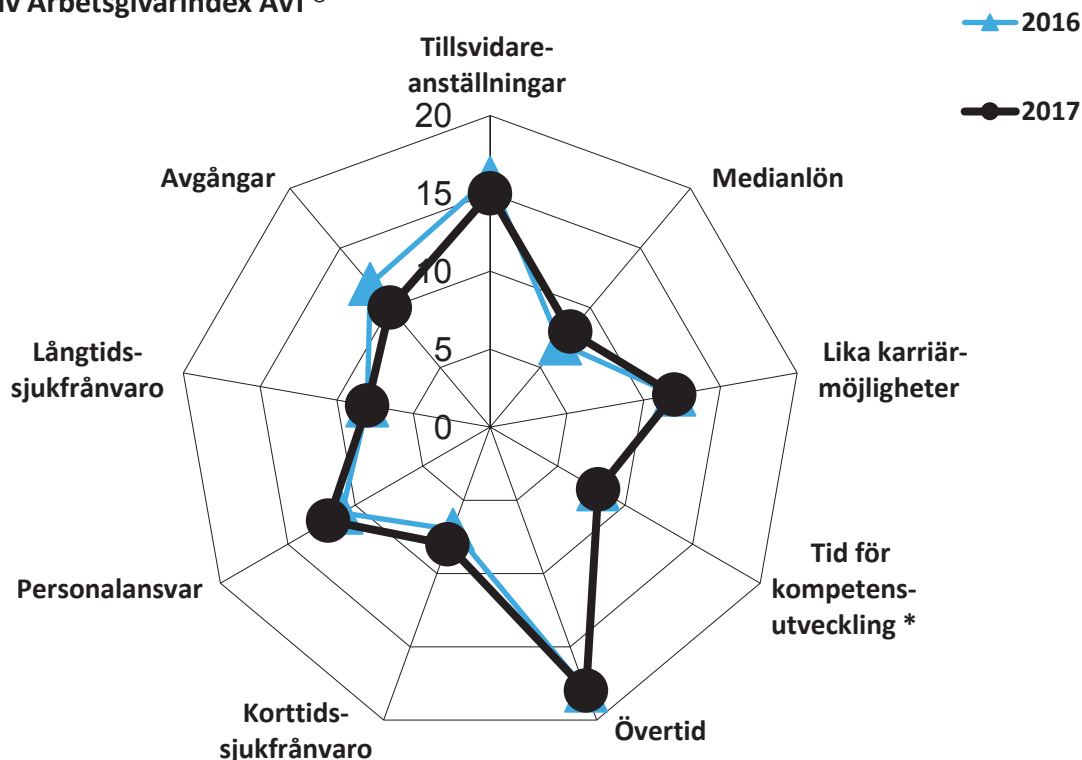
	Värde	Poäng	Median Hela kommuner
Tillsviadareanställningar	90%	15	14
Medianlön	26 125	8	10
Lika karriärmöjligheter	0,77	12	18
Tid för kompetensutveckling		8 *	2
Övertid	0,7%	18	18
Korttidssjukfrånvaro	3,4%	8	9
Personalansvar	19,2	12	12
Långtidssjukfrånvaro	4,0%	8	6
Avgångar	11,0%	10	9
SUMMA AVI		99	

* Uppgift saknas. Värdet beräknat som samma föregående år.

Östhammars kommun jämfört med föregående år.

Attraktiv Arbetsgivarindex AVI ®

* Uppgift saknas. Värdet beräknat som samma föregående år.

Högre poäng ger placering längre ut i spindeln vilket innebär en mer attraktiv arbetsgivare.

Attraktiv arbetsgivarindex AVI - historisk utveckling.

AVI är en sammanslagning av nio nyckeltal, där varje nyckeltal har tilldelats en viss poäng (jämför AVI poängtabell).

Östhammars kommun

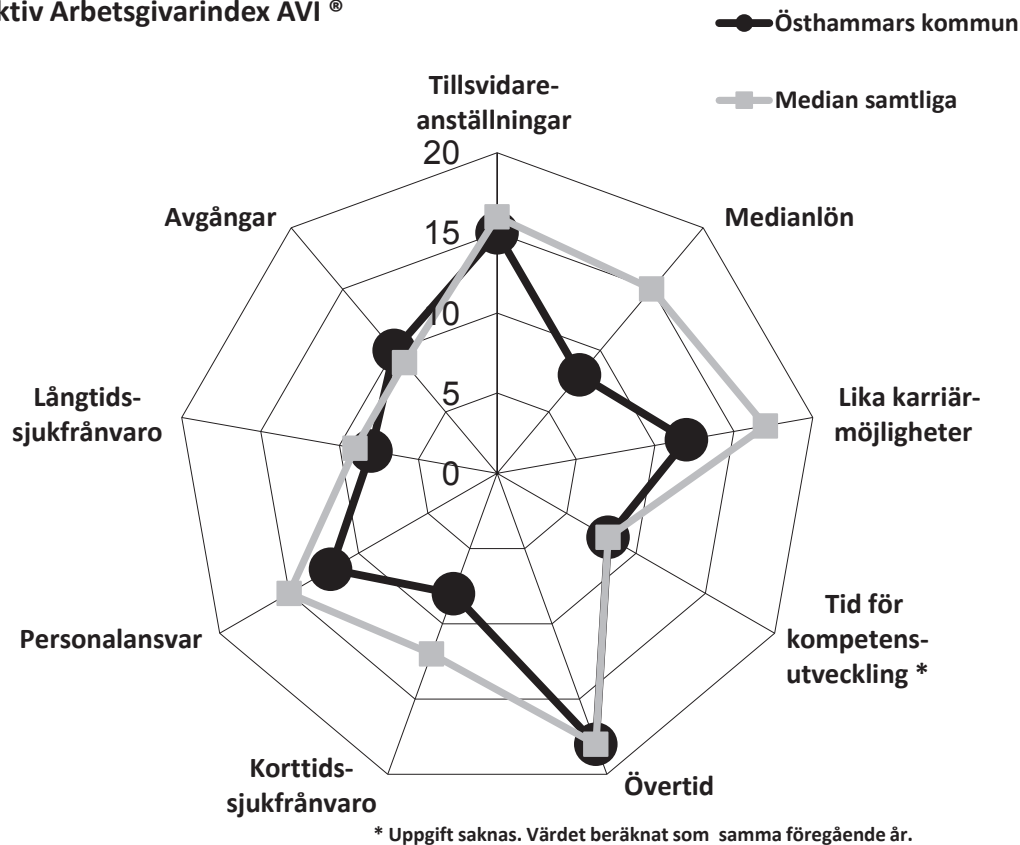
	Värde	Poäng	Värde fg år	Poäng
Tillsvidareanställningar	89,6%	15	90,9%	16
Medianlön	26 125	8	25 334	7
Lika karriärmöjligheter	0,77	12	0,77	12
Tid för kompetensutveckling		8 *		8
Övertid	0,7%	18	0,6%	18
Korttidssjukfrånvaro	3,4%	8	3,6%	7
Personalansvar	19,2	12	20,4	11
Långtidssjukfrånvaro	4,0%	8	3,8%	8
Avgångar	11,0%	10	8,5%	12
SUMMA AVI		99		99

* Uppgift saknas. Värdet beräknat som samma föregående år.

Östhammars kommun jämfört med median.

Attraktiv Arbetsgivarindex AVI ®

Högre poäng ger placering längre ut i spindeln vilket innebär en mer attraktiv arbetsgivare.

Här jämförs Östhammars kommun med medianen av samtliga organisationer.

AVI är en sammanslagning av nio nyckeltal, där varje nyckeltal har tilldelats en viss poäng (jämför AVI poängtabell).

Östhammars kommun

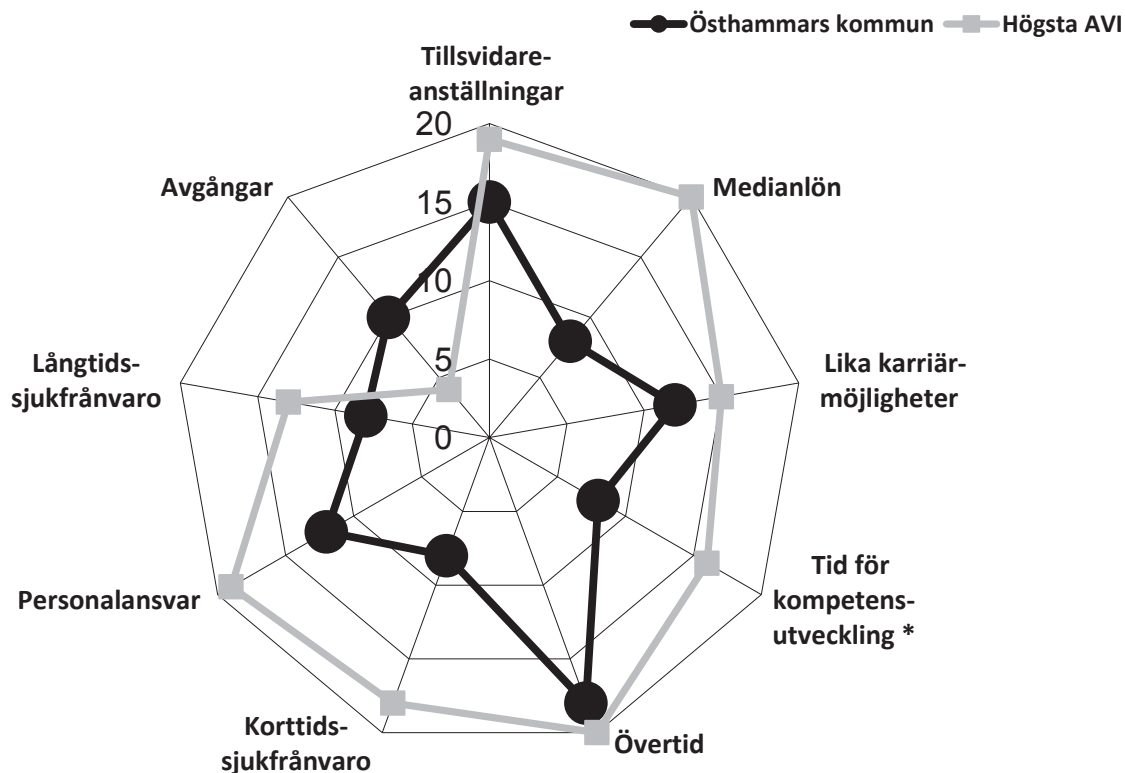
	Värde	Poäng	Medianvärde för samtliga
Tillsvdareanställningar	90%	15	16
Medianlön	26 125	8	15
Lika karriärmöjligheter	0,77	12	17
Tid för kompetensutveckling		8 *	8
Övertid	0,7%	18	18
Korttidssjukfrånvaro	3,4%	8	12
Personalansvar	19,2	12	15
Långtidssjukfrånvaro	4,0%	8	9
Avgångar	11,0%	10	9
SUMMA AVI		99	

* Uppgift saknas. Värdet beräknat som samma föregående år.

Östhammars kommun jämfört med bästa företag.

Attraktiv Arbetsgivarindex AVI ®

* Uppgift saknas. Värdet beräknat som samma föregående år.

Högre poäng ger placering längre ut i spindeln vilket innebär en mer attraktiv arbetsgivare.

Här jämförs Östhammars kommun med den organisation som har högst AVI.

AVI är en sammanslagning av nio nyckeltal, där varje nyckeltal har tilldelats en viss poäng (jämför AVI poängtabell).

Östhammars kommun

	Värde	Poäng	Företag med högst AVI
Tillsvidareanställningar	90%	15	19
Medianlön	26 125	8	20
Lika karriärmöjligheter	0,77	12	15
Tid för kompetensutveckling		8 *	16
Övertid	0,7%	18	20
Korttidssjukfrånvaro	3,4%	8	18
Personalansvar	19,2	12	19
Långtidssjukfrånvaro	4,0%	8	13
Avgångar	11,0%	10	4
SUMMA AVI		99	144

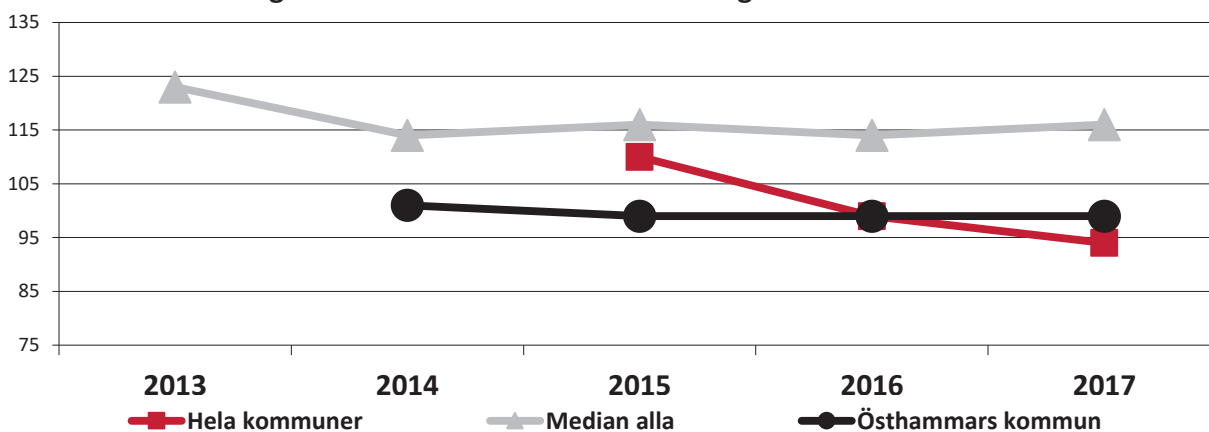
* Uppgift saknas. Värdet beräknat som samma föregående år.

Attraktiv arbetsgivarindex AVI®

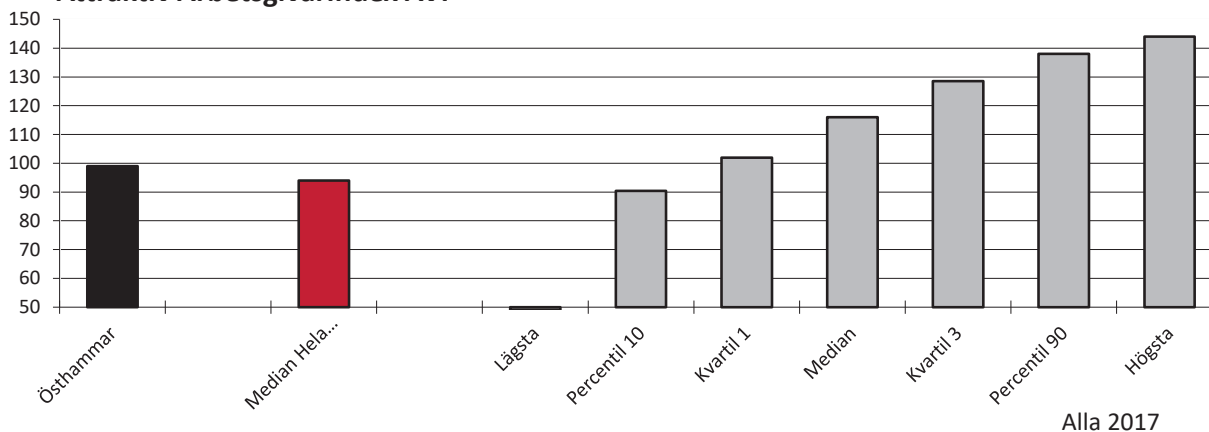
Attraktiv arbetsgivarindex, AVI, är en sammanslagning av nio nyckeltal, där varje nyckeltal har tilldelats en viss poäng enligt AVI poängtabell. Ju högre AVI, desto mer attraktiv arbetsgivare. Jämförelsen är med medianen för alla och medianen för det verksamhetsområde ni valt att jämföra med.

Attraktiv Arbetsgivarindex AVI® - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		101	99	99	99
Median alla	123	114	116	114	116
Hela kommuner			110	99	94

Attraktiv Arbetsgivarindex AVI®

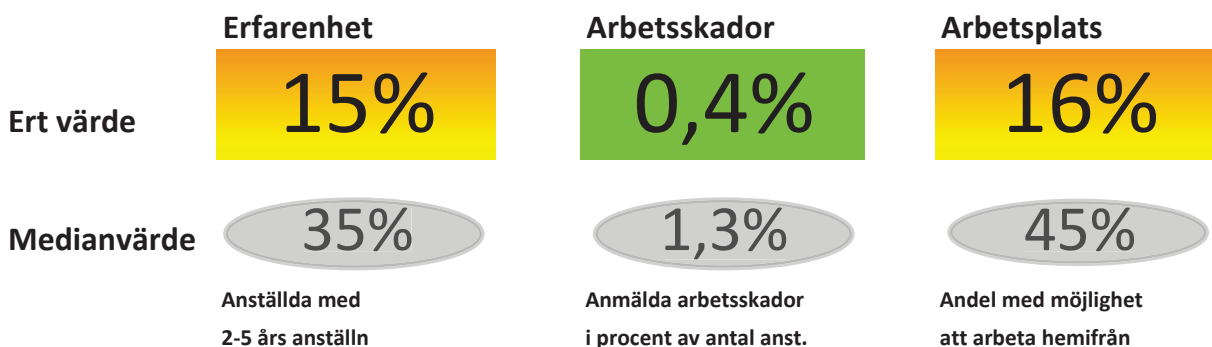

Östhammars kommun	99	Lägst	49
Median Hela kommuner	94	Median	116
		Högsta	144

Tre nyckeltal där er företag skiljer sig mest från övriga företag i mätningen.

Ni har:

- en låg andel anställda med 2-5 års anställningstid
- ett fåtal anmälda arbets-skador
- en låg andel anställda med möjlighet att arbeta på distans

Hur överensstämmer detta med företagets uppsatta mål?

Förklaring:

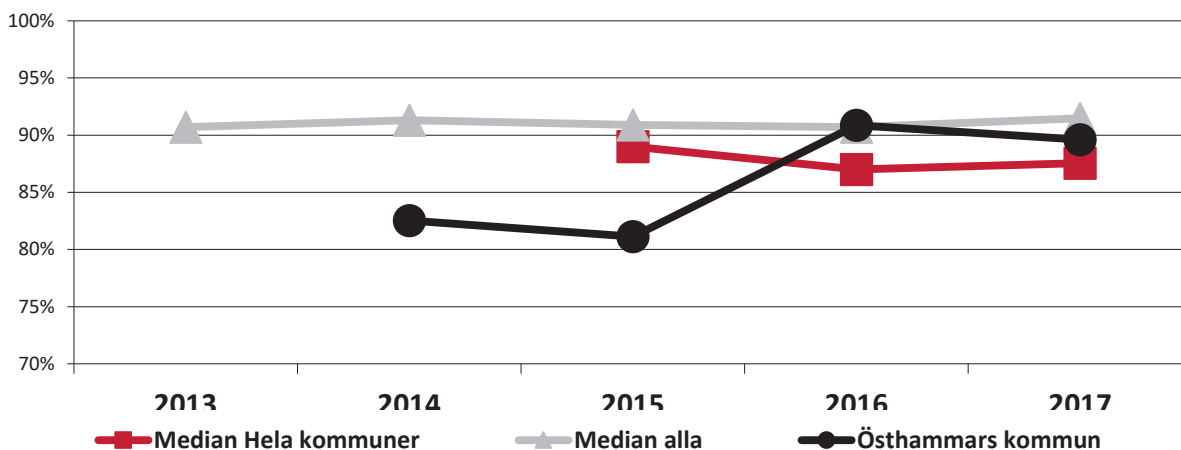
Nyckeltalen är automatiskt framräknade utifrån databasen med 591 000 medarbetares arbetsvillkor.
Dessa tre nyckeltal är de som avviker mest ifrån databasens medianvärde.

Tillsvidareanställning

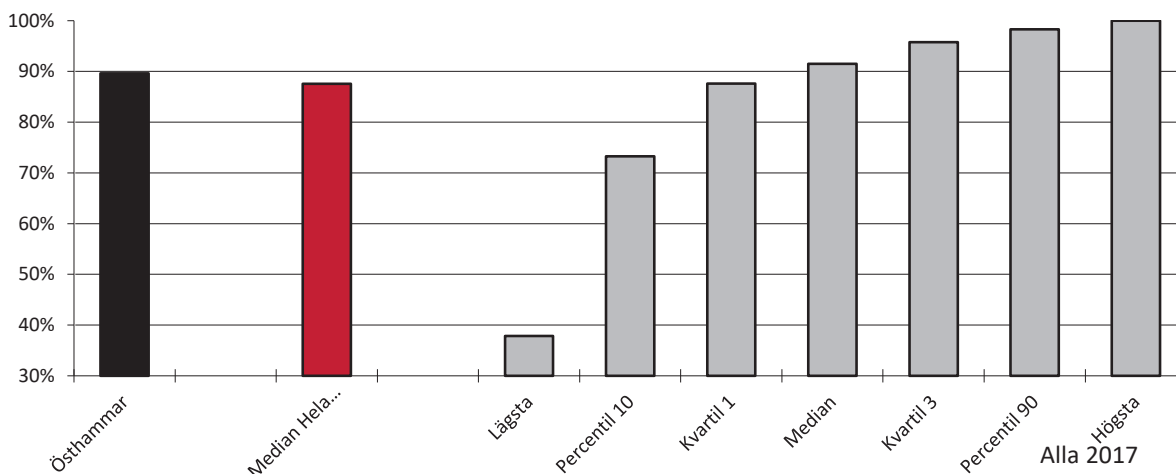
Nyckeltalet beskriver antal tillsvidareanställda i förhållande till totalt antal anställda inkl visstidsanställda. Värderingen är att en tillsvidareanställning ger en trygghet för den anställde.

Andel tillsvidareanställda av totalt antal anställda - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		82,5%	81,1%	90,9%	89,6%
Median alla	91%	91%	91%	91%	91%
Median Hela kommuner			89%	87%	88%

Ert nuläge i förhållande till övrigas

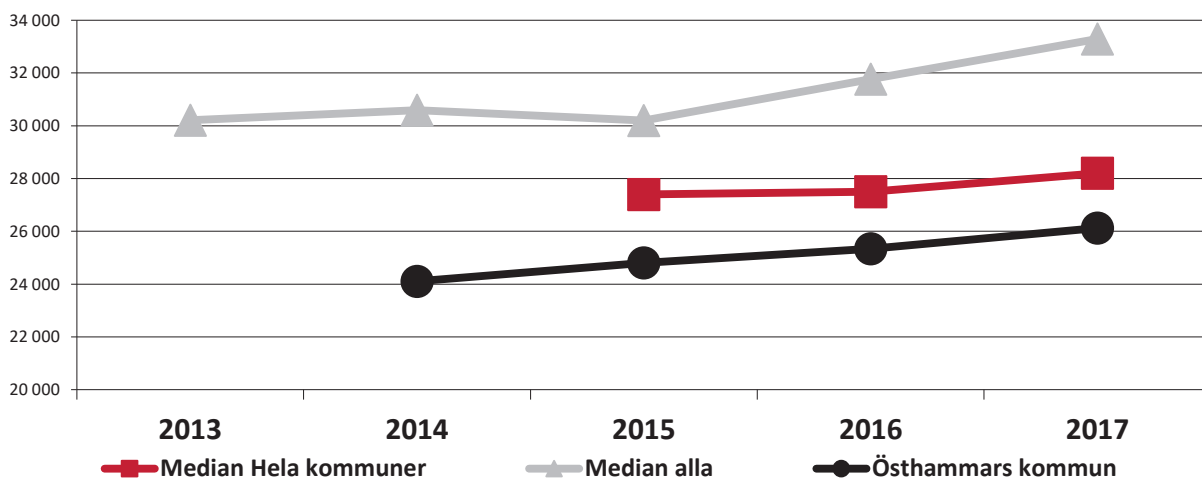
Östhammar	89,6%	Lägsta	38%
Median Hela kommuner	88%	Median	91%
		Högsta	100%

Medianlön

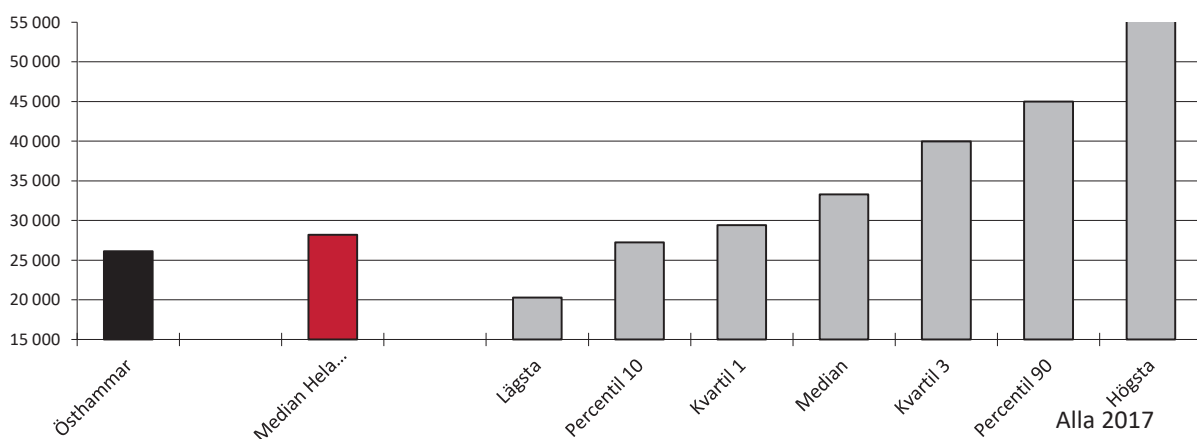
Nyckeltalet beskriver medianlön per månad exklusive sociala avgifter för samtlig personal uppräknat till heltid. Värderingen är att det, utifrån ett medarbetarperspektiv, är bättre med högre lön än lägre.

Medianlön per månad - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		24 107	24 807	25 334	26 125
Median alla	30 217	30 586	30 200	31 773	33 292
Median Hela kommuner			27 400	27 500	28 200

Ert nuläge i förhållande till övrigas

Östhammars kommun	26 125	Lägsta	20 289
Median Hela kommuner	28 200	Median	33 292
		Högsta	66 285

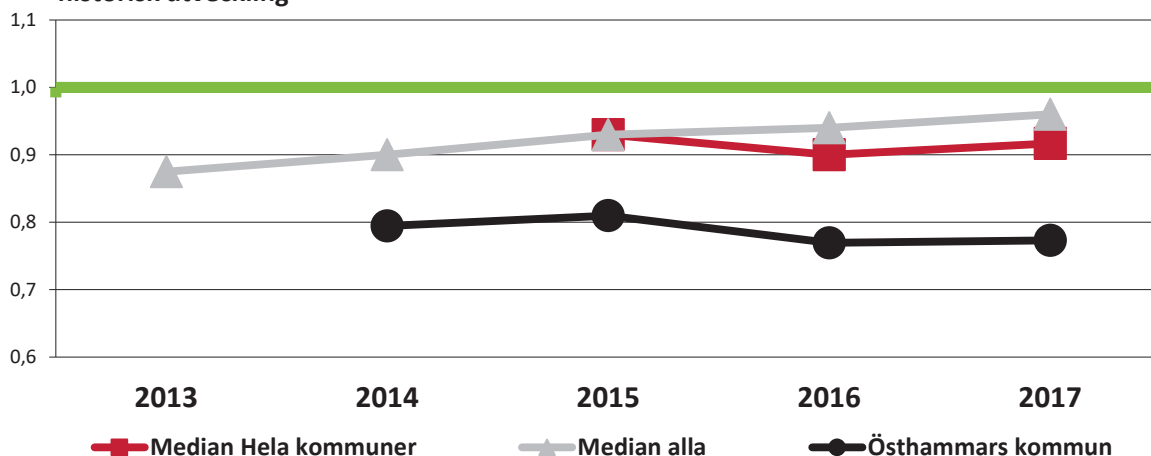

Lika karriärmöjligheter

Nyckeltalet beskriver könsstrukturen bland chefer i relation till strukturen hos de anställda. Är värdet under 1,0 är kvinnor underrepresenterade på chefspositioner. Är värdet över 1,0 är män underrepresenterade.

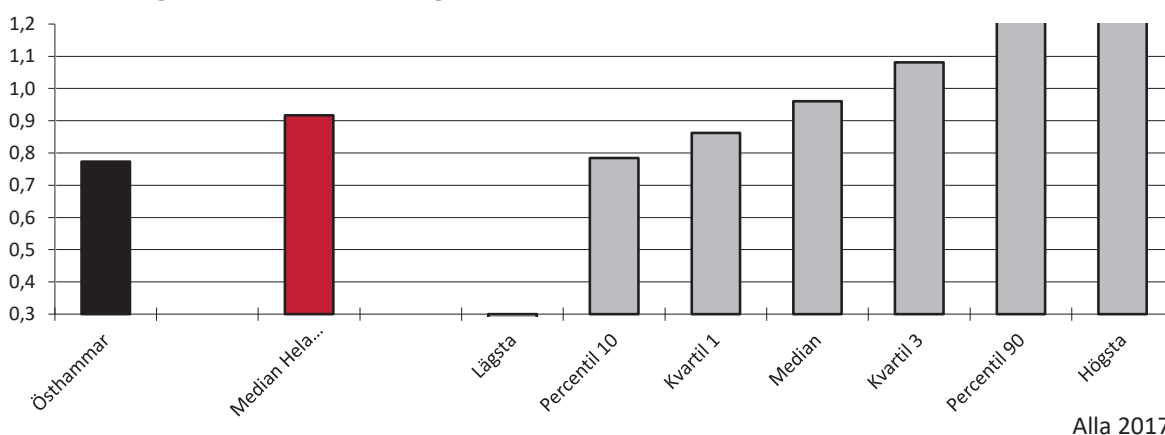
Östhammars kommun
66 % av cheferna är kvinnor
86 % av de anställda är kvinnor

Andel chefer som är kvinnor i relation till andel anställda som är kvinnor - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		0,79	0,81	0,77	0,77
Median alla	0,88	0,90	0,93	0,94	0,96
Median Hela kommuner			0,93	0,90	0,92

Ert nuläge i förhållande till övrigas

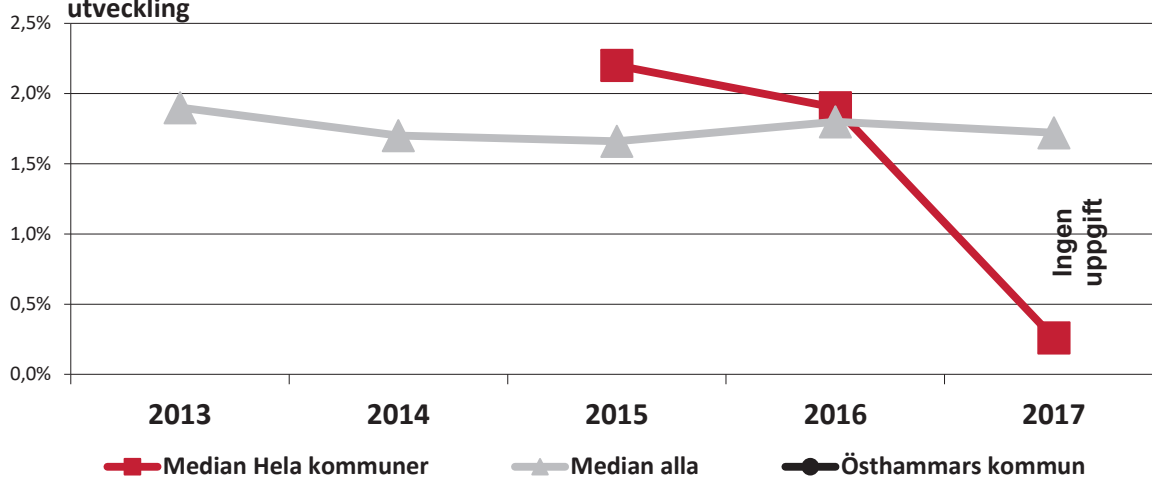
Östhammars kommun	0,77	Lägst	0,00
Median Hela kommuner	0,92	Median	0,96
		Högsta	2,12

Tid för kompetensutveckling

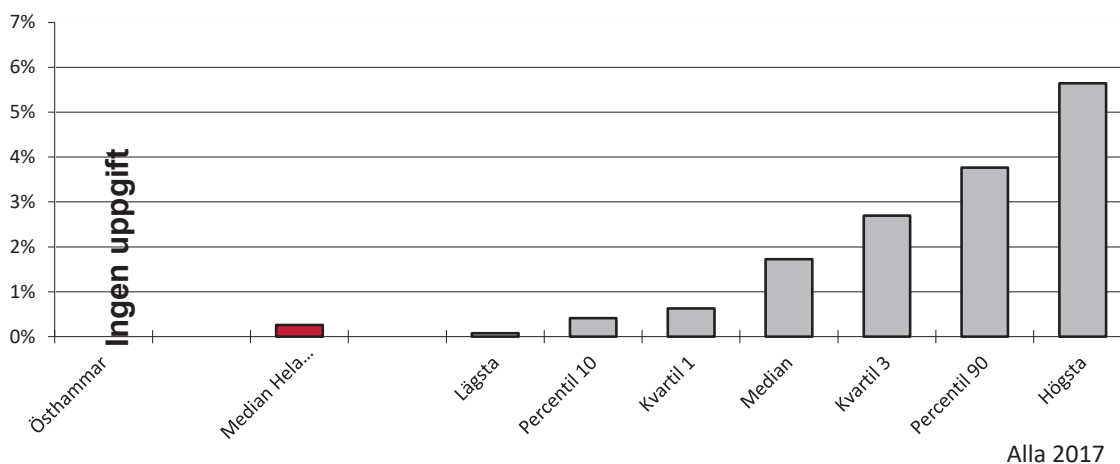
Nyckeltalet beskriver andel utvecklingsinsatser med avsikt att höja kompetensen för en enskild person eller enheten totalt. Endast tid för kompetensutveckling på arbetstid medräknas. Värderingen att det är bättre med mer kompetensutveckling än mindre.

Tid för kompetensutveckling i procent av total arbetad tid - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun					
Median alla	1,9%	1,7%	1,7%	1,8%	1,7%
Median Hela kommuner			2,2%	1,9%	0,3%

Ert nuläge i förhållande till övrigas

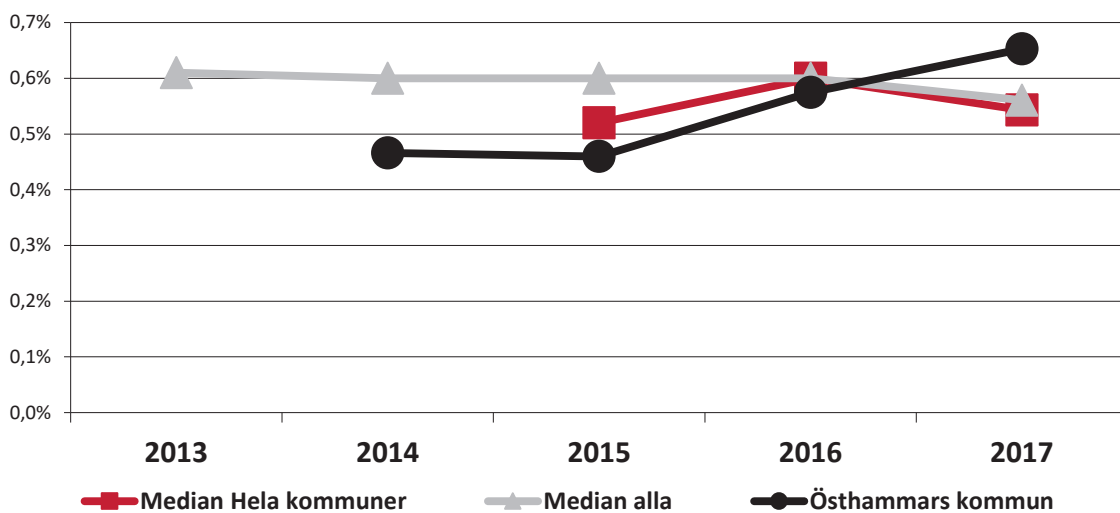
Östhammars kommun		Lägst	0,1%
Median Hela kommuner	0,3%	Median	1,7%
		Högsta	5,6%

Övertid

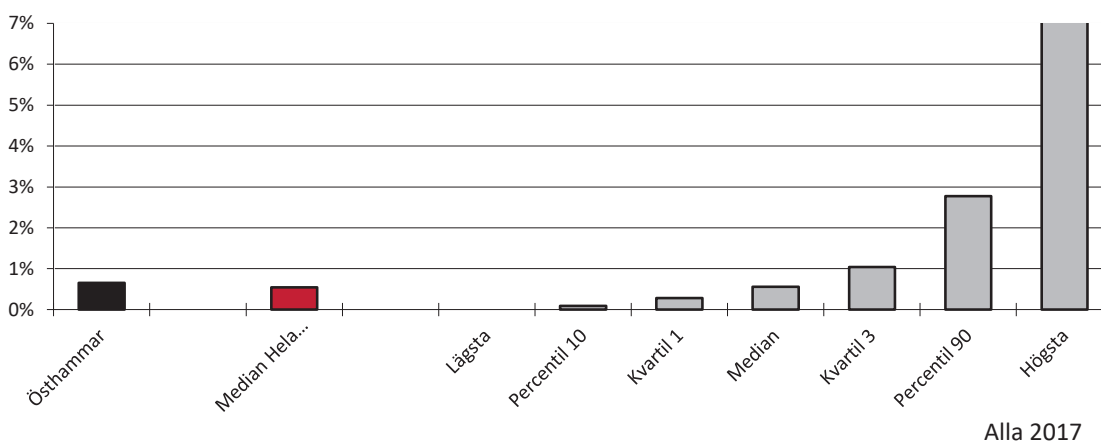
Nyckeltalet beskriver övertid för samtlig personal i förhållande till total arbetad tid. Mertid, jour- och beredskapstid räknas ej med. Värderingen är att det är bättre med låg övertid än hög.

Övertid i procent av arbetad tid - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		0,5%	0,5%	0,6%	0,7%
Median alla	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%
Median Hela kommuner			0,5%	0,6%	0,5%

Ert nuläge i förhållande till övrigas

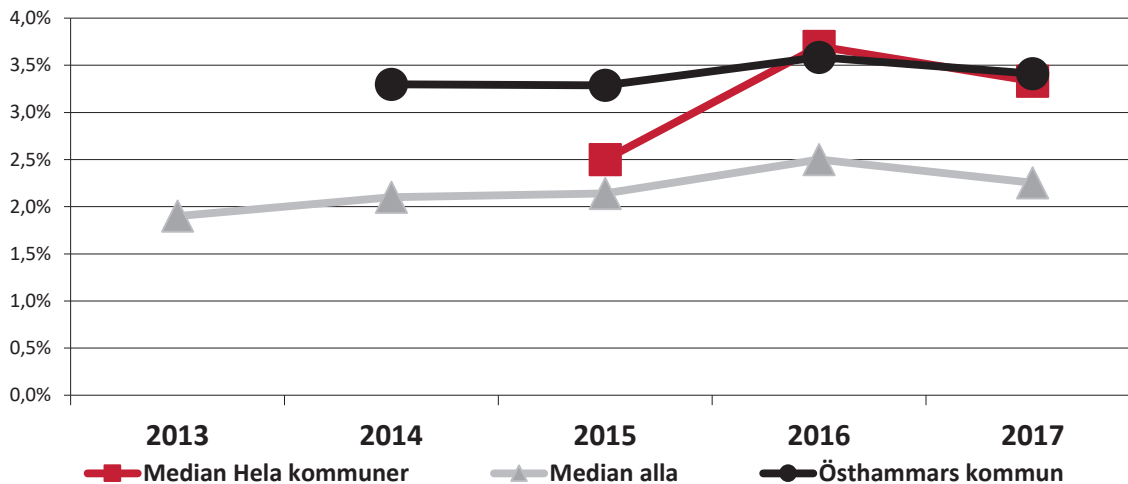
Östhammars kommun	0,7%	Lägsta	0,0%
Median Hela kommuner	0,5%	Median	0,6%
		Högsta	12,9%

Korttidssjukfrånvaro

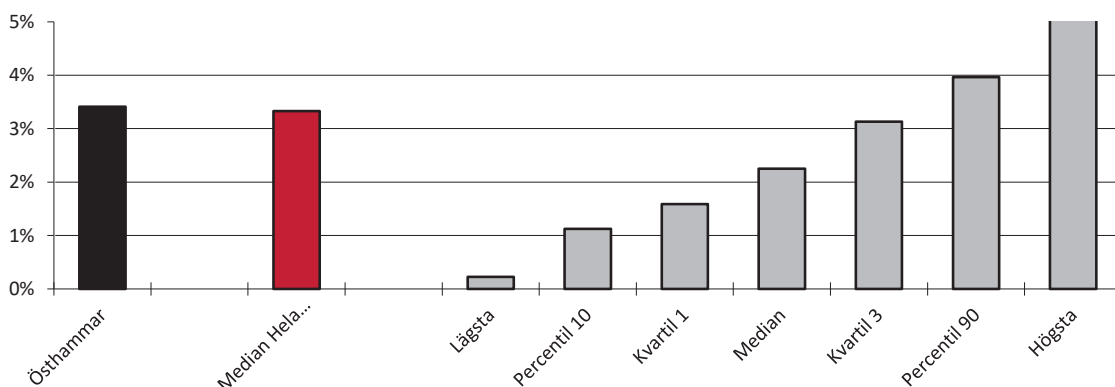
Nyckeltalet beskriver sjukfrånvaro till och med dag 14 i relation till antal arbetade timmar. Avser samtliga anställda. I Attraktiv arbetsgivarindex är värderingen att det är bättre med lägre korttidssjukfrånvaro än högre.

Korttidssjukfrånvaro i procent av arbetad tid - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		3,3%	3,3%	3,6%	3,4%
Median alla	1,9%	2,1%	2,1%	2,5%	2,3%
Median Hela kommuner			2,5%	3,7%	3,3%

Ert nuläge i förhållande till övrigas

Alla 2017

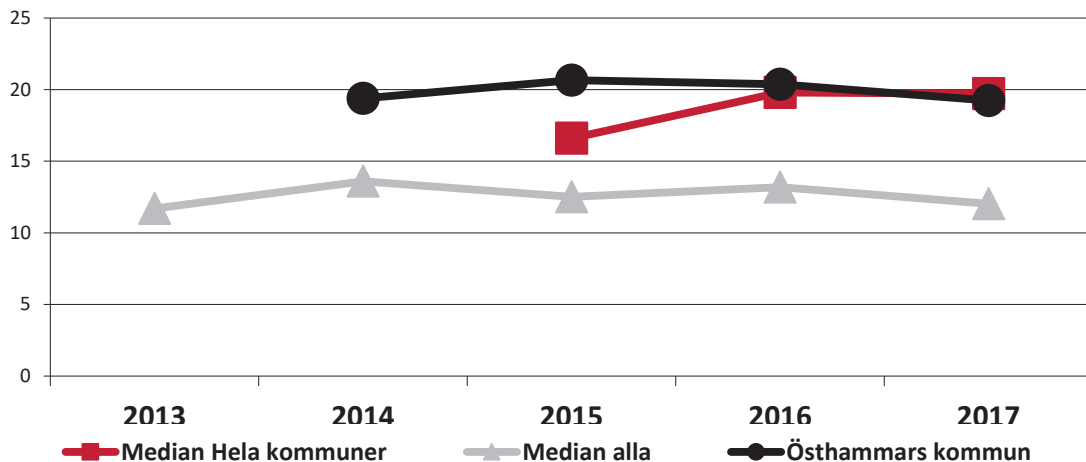
Östhammars kommun	3,4%	Lägsta	0,2%
Median Hela kommuner	3,3%	Median	2,3%
		Högsta	12,4%

Personalansvar

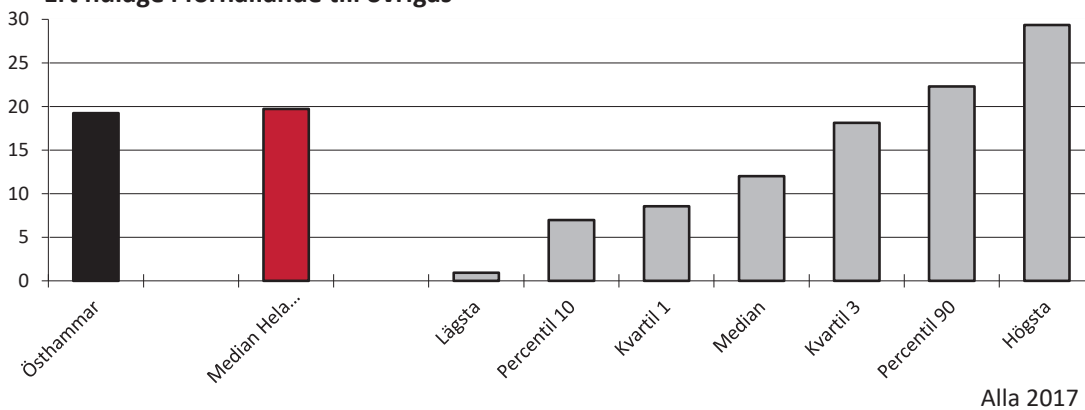
Nyckeltalet beskriver antalet tillsvidareanställda per chef. I tabellen nere till höger visas även det totala antalet anställda inkl visstidsanställda per chef. Värderingen är att det är bättre med färre tillsvidareanställda per chef.

Antal tillsvidareanställda per chef - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		19,4	20,7	20,4	19,2
Median alla	11,7	13,6	12,5	13,2	12,0
Median Hela kommuner			16,6	19,8	19,7

Ert nuläge i förhållande till övrigas

	*	**		*	**
Östhammars kommun	19,2	21,5	Lägsta	0,9	1,0
Median Hela kommun	19,7	22,5	Median	12,0	13,8
			Högsta	29,3	44,7

* Antal tillsvidareanställda/chef

** Totalt antal anställda/chef

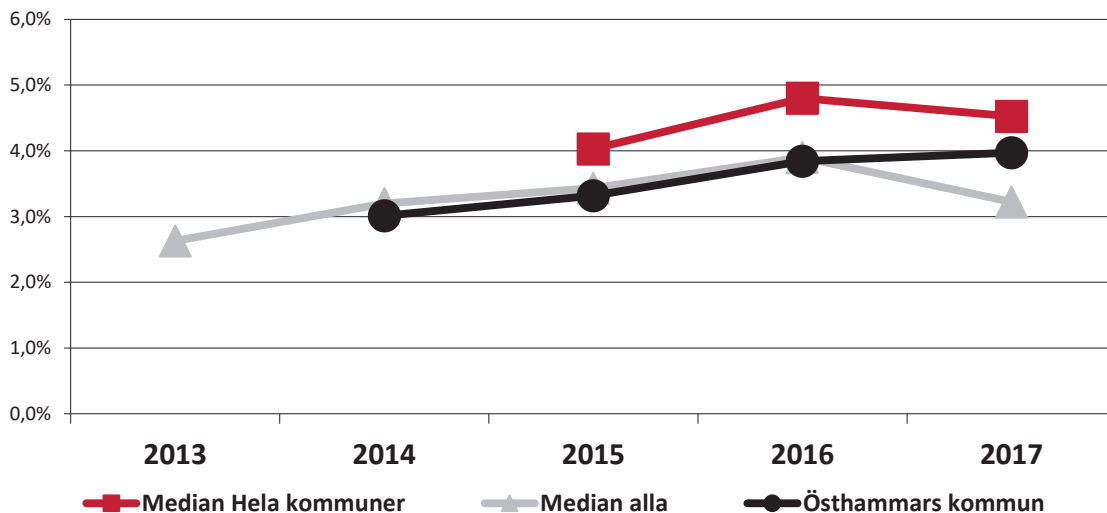

Långtidssjukfrånvaro

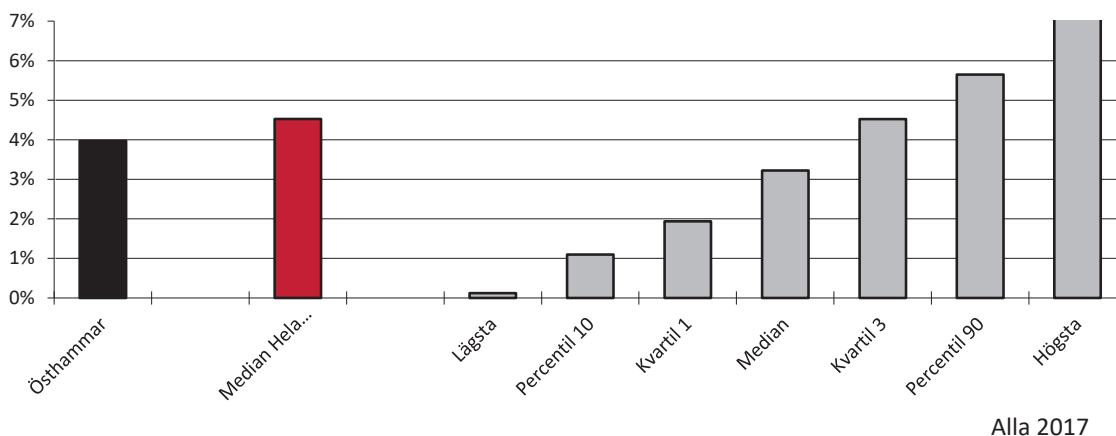
Nyckeltalet beskriver sjukfrånvaro från dag 15 i relation till totalt antal arbetade timmar. Avser samtliga anställda. Värderingen är att det är bättre med lägre långtidssjukfrånvaro än högre.

Långtidssjukfrånvaro i procent av arbetad tid - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		3,0%	3,3%	3,8%	4,0%
Median alla	2,6%	3,2%	3,4%	3,9%	3,2%
Median Hela kommuner			4,0%	4,8%	4,5%

Ert nuläge i förhållande till övrigas

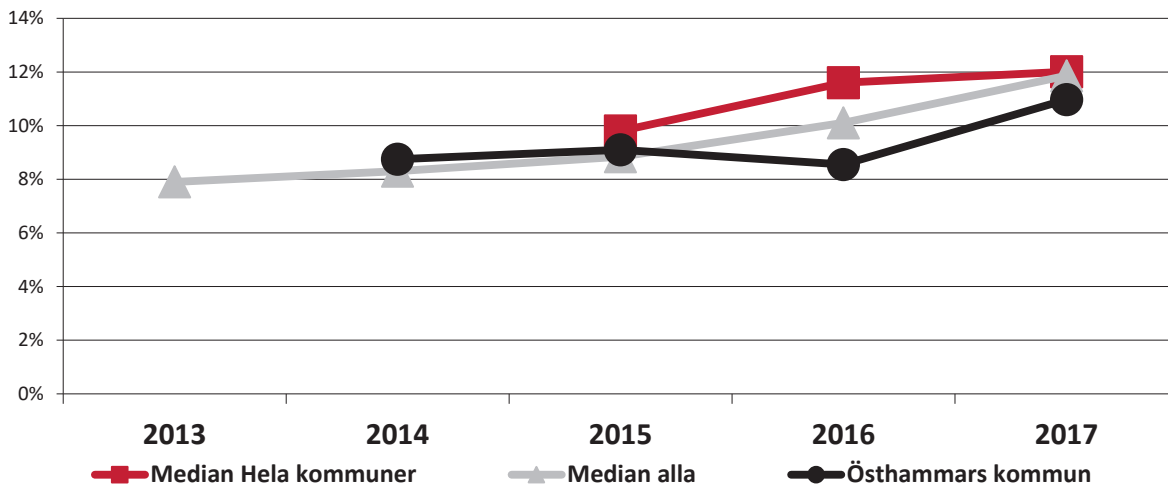
Östhammars kommun	4,0%	Lägsta	0,1%
Median Hela kommuner	4,5%	Median	3,2%
		Högsta	12,8%

Avgångar

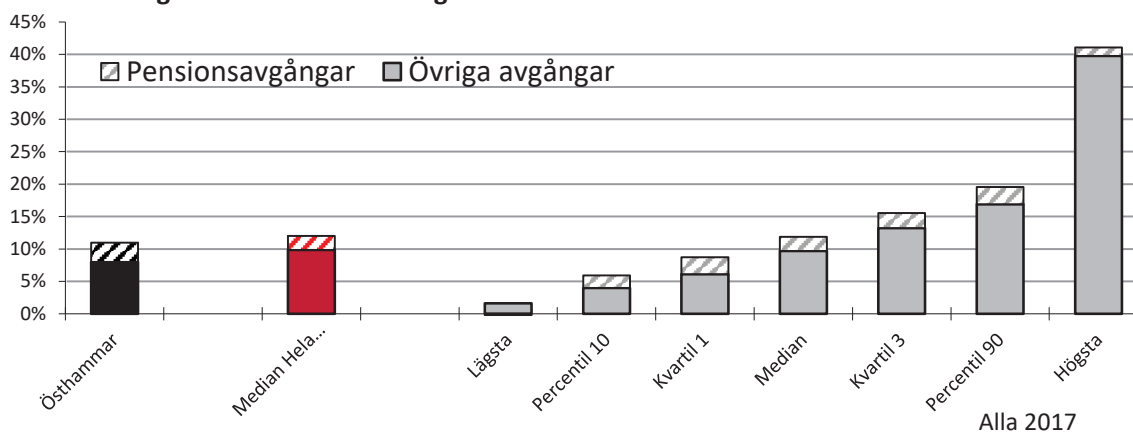
Nyckeltalet beskriver antal tillsvidareanställda som har lämnat företaget inklusive pensionsavgångar och uppsägningar. Värderingen är att det är bättre med få som slutar än många.

Antal avgångar i % av antal tillsvidareanställda - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		8,8%	9,1%	8,5%	11,0%
Median alla	7,9%	8,3%	8,8%	10,1%	11,9%
Median Hela kommuner			9,8%	11,6%	12,0%

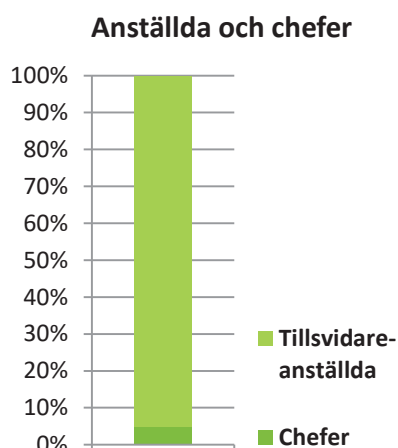
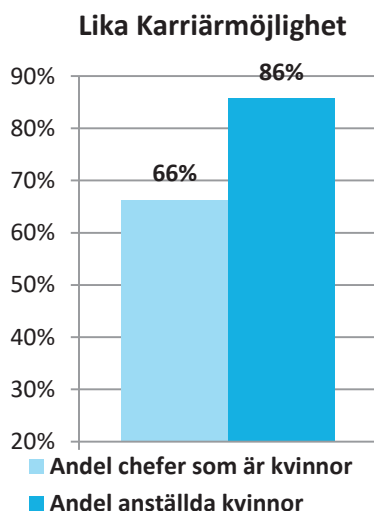
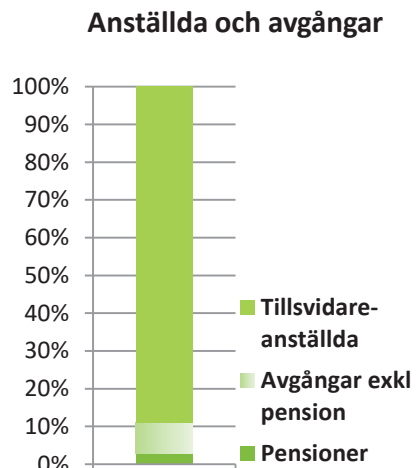
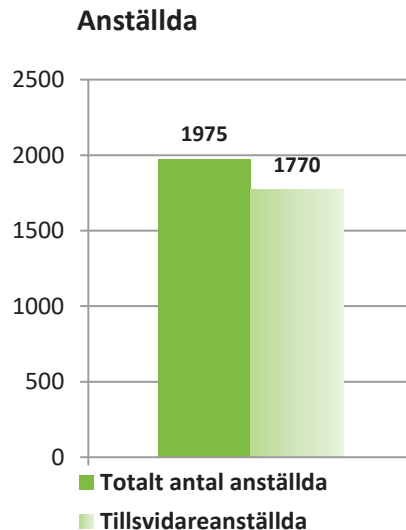
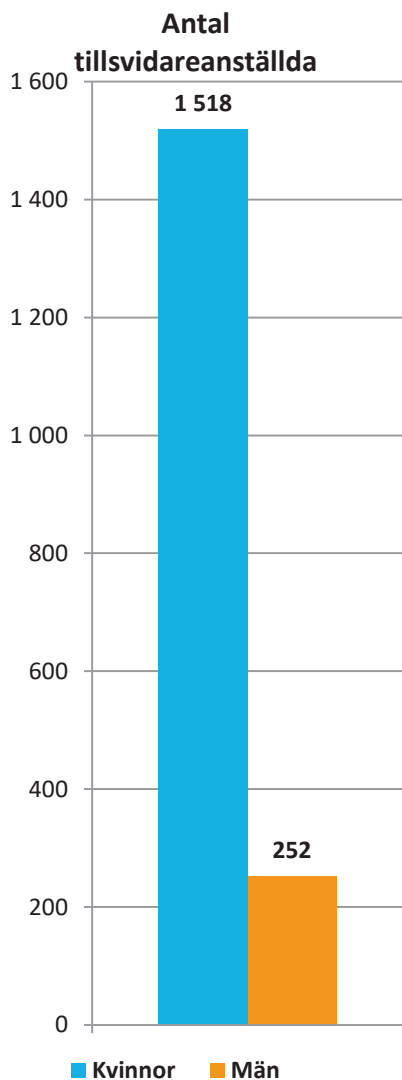
Ert nuläge i förhållande till övrigas

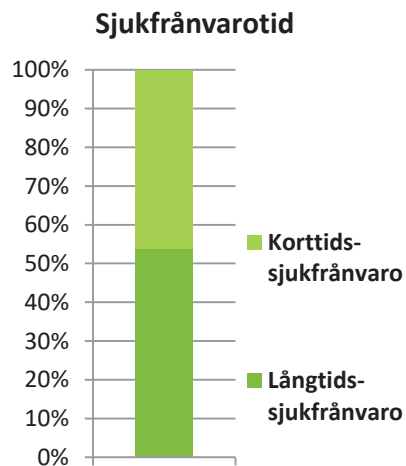
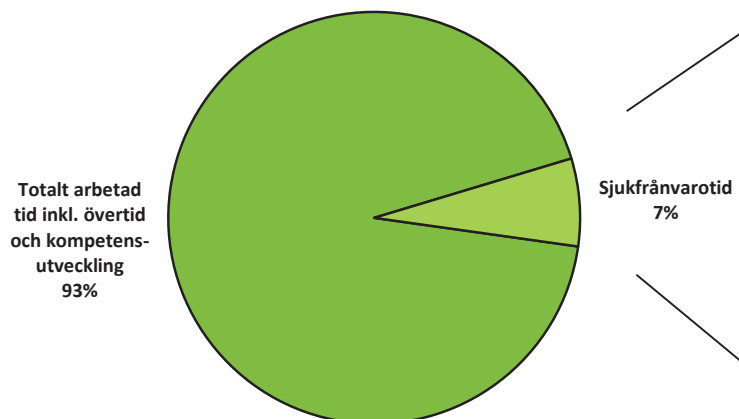
	totalt	ex pensionsavg.		totalt	ex pension
Östhammars kommun	11,0%	8,0%	Lägst	1,4%	1,6%
Median Hela kommuner	12,0%	9,8%	Median	11,9%	9,7%
			Högsta	41,1%	39,8%

Bakgrundsfakta Östhammars kommun

Produktivt arbetad tid och sjukfrånvarotid

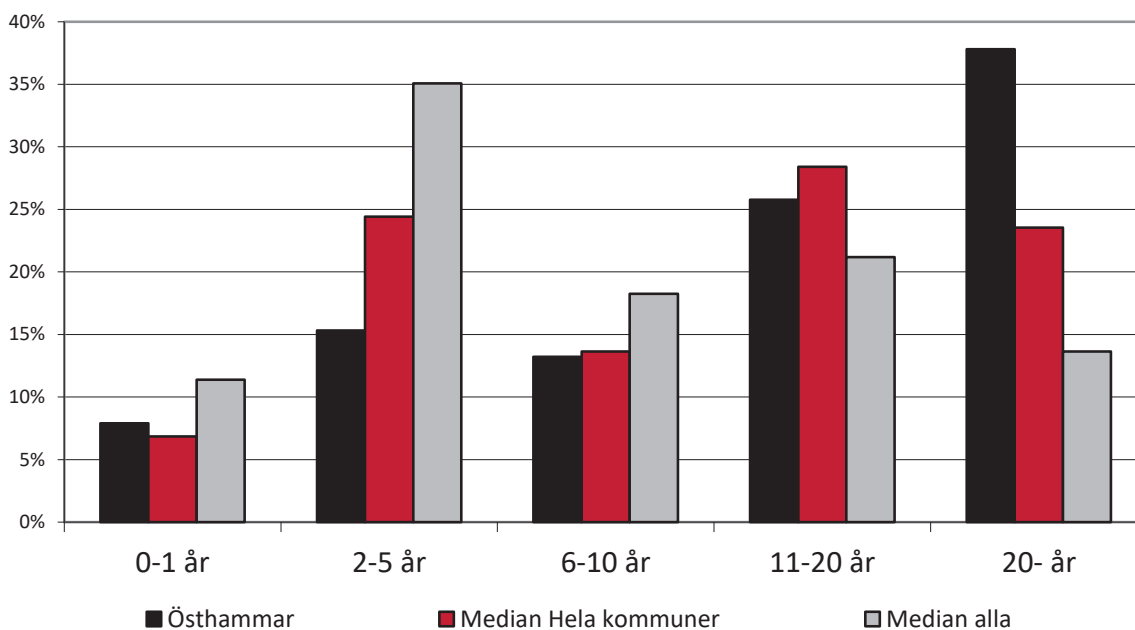

Organisationserfarenhet

Nyckeltalet beskriver hur många år de tillsvidareanställda har arbetat inom företaget.

Andel anställda med olika anställningstid

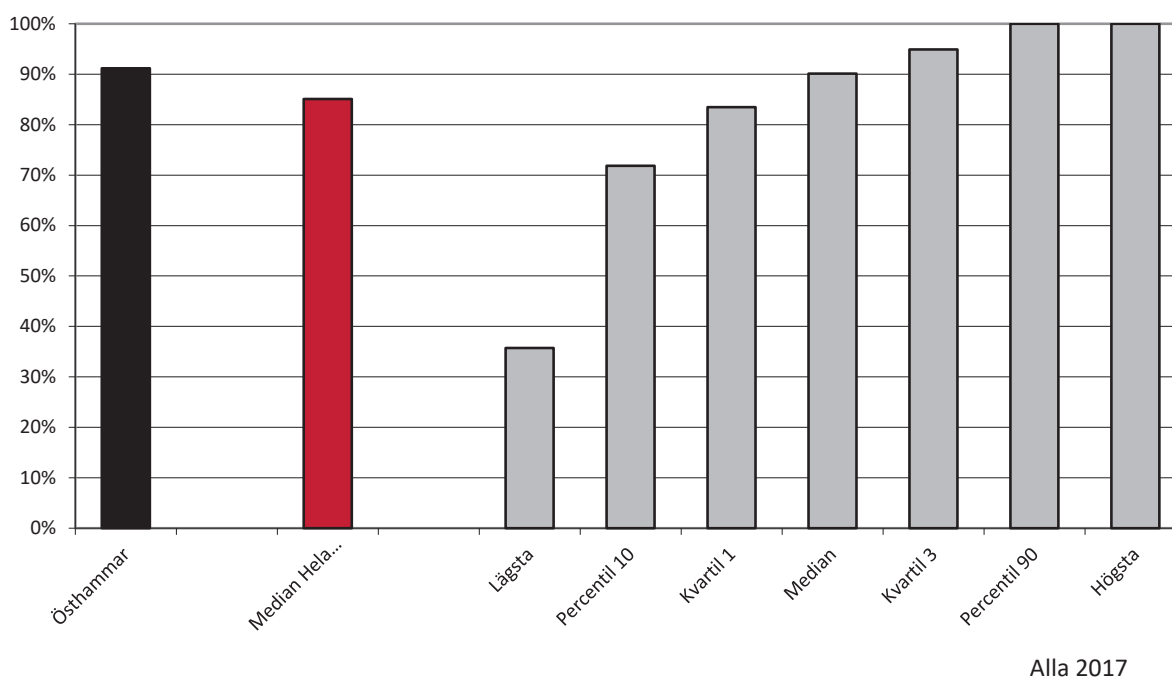
	Anställningstid i år				
	0-1 år	2-5 år	6-10 år	11-20 år	20- år
Östhammars kommun	7,9%	15,3%	13,2%	25,8%	37,8%
Median alla	11,4%	35,1%	18,3%	21,2%	13,6%
Median Hela kommuner	6,9%	24,4%	13,6%	28,4%	23,5%

Rörlighet bland nyanställda

Nyckeltalet beskriver hur stor andel av de tillsvidareanställda som rekryterades 2016 som finns kvar i verksamheten vid utgången av 2017.

Andel av nyanställda (2016) som är kvar 2017

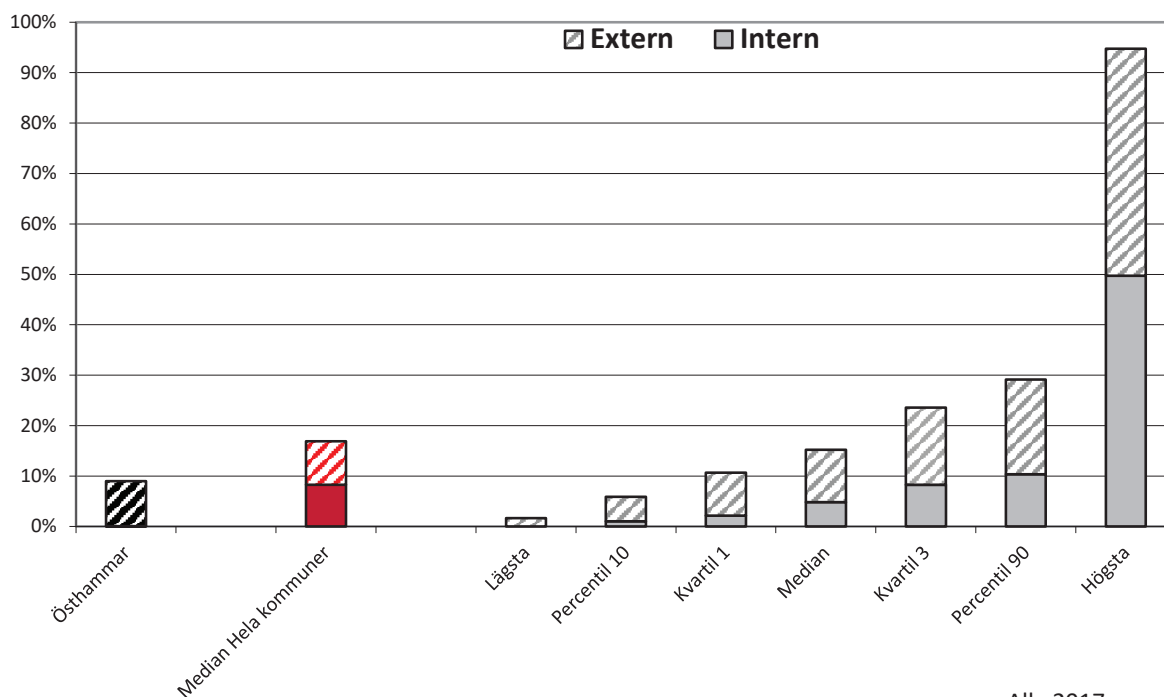
Östhammars kommun	91%	Lägst	36%
Median Hela kommuner	85%	Median	90%
		Högst	100%

Rekryteringar

Nyckeltalet beskriver andel tillsvidareanställda som har rekryterats dels internt, dels externt.

Intern- och externrekryteringar i procent av antal tillsvidareanställda

Alla 2017

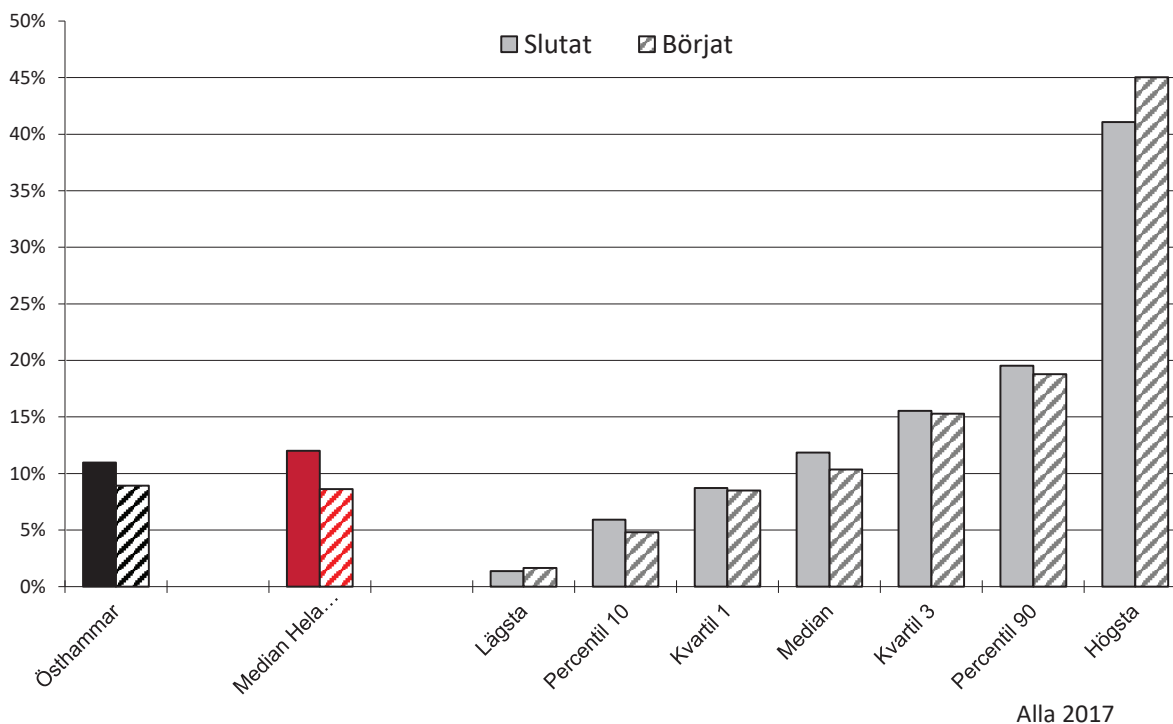
	Intern	Extern		Intern	Extern
Östhammars kommun	0,1%	8,9%	Lägst	0%	2%
Median Hela kommuner	8%	9%	Median	5%	10%
			Högsta	50%	45%

Personalrörlighet

Nyckeltalet beskriver andelen avgångar och externrekryteringar.

Extern personalomsättning

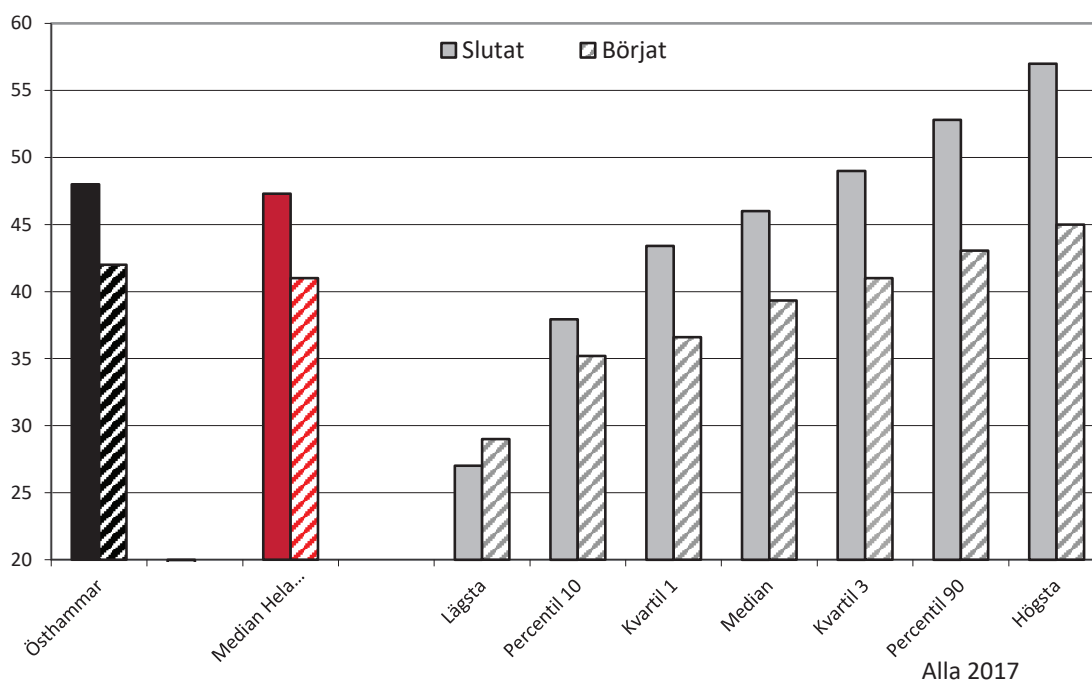
	Slutat	Börjat		Slutat	Börjat
Östhammars kommun	11,0%	8,9%	Lägsta	1%	2%
Median Hela kommuner	12,0%	8,6%	Median	12%	10%
			Högsta	41%	45%

Förändring av åldersstruktur

Nyckeltalet beskriver genomsnittlig ålder på alla externt rekryterade tillsvidareanställda respektive alla som har slutat sin anställning under perioden.

Medelålder på de som rekryterats och de som slutat

	Slutat	Börjat		Slutat	Börjat
Östhammars kommun	48	42	Lägsta	27	29
Median Hela kommuner	47	41	Median	46	39
			Högsta	57	45

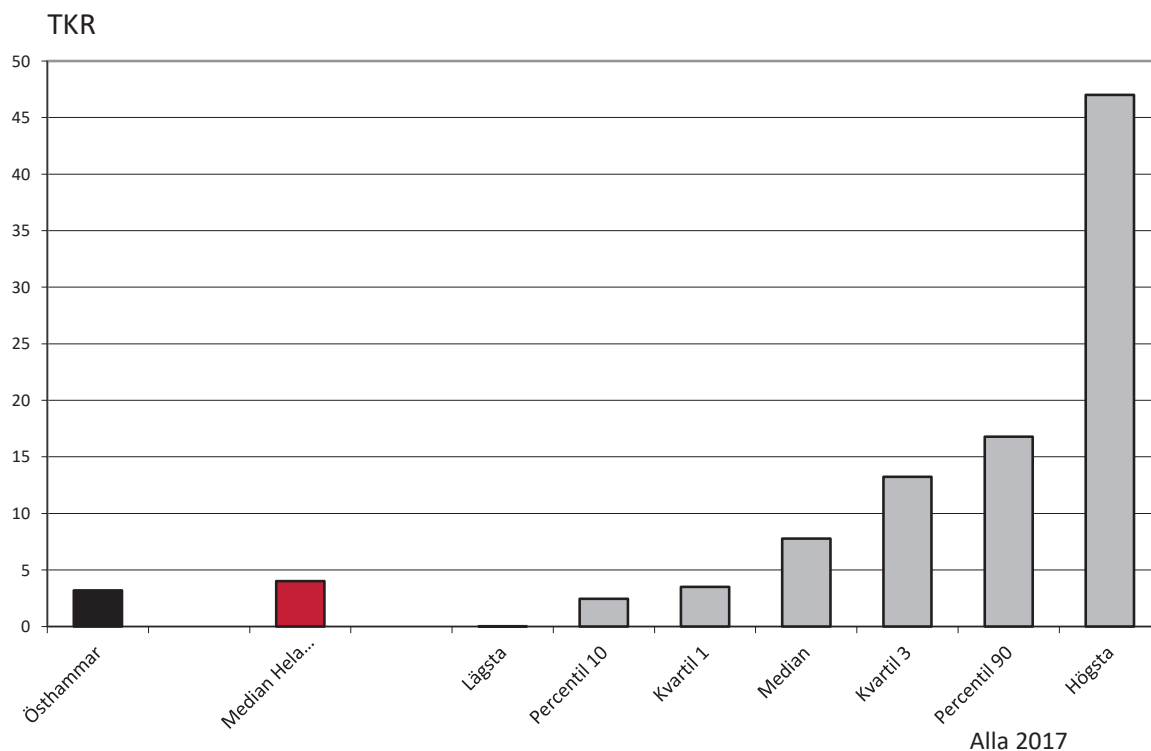

Utbildningskostnad

Nyckeltalet beskriver totala utbildningskostnader per anställd i tusentals kronor (tkr).

Utbildningskostnad per anställd

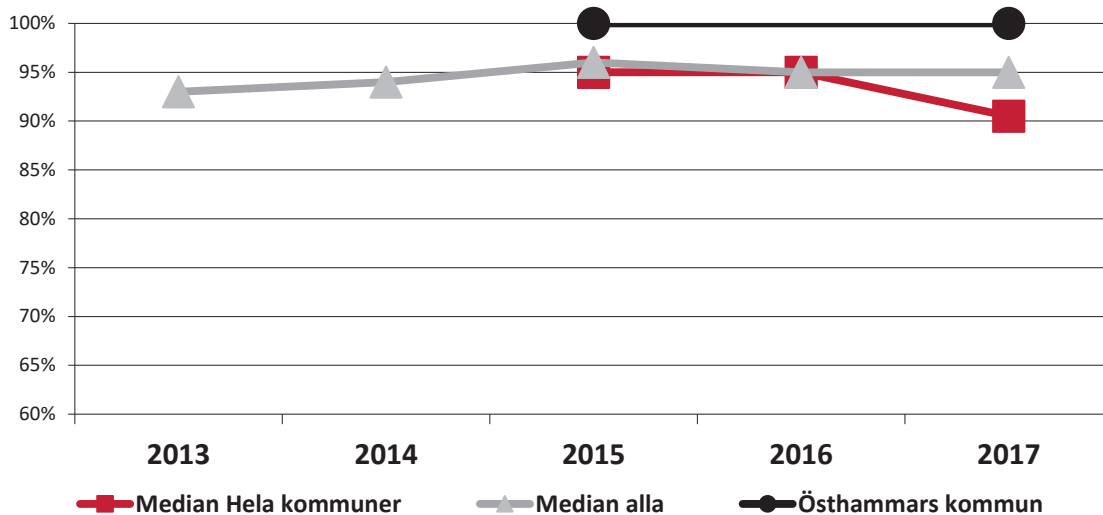
Östhammars kommun	3 tkr	Lägst	0
Median Hela kommuner	4 tkr	Median	8
		Högsta	47

Utvecklingsamtal

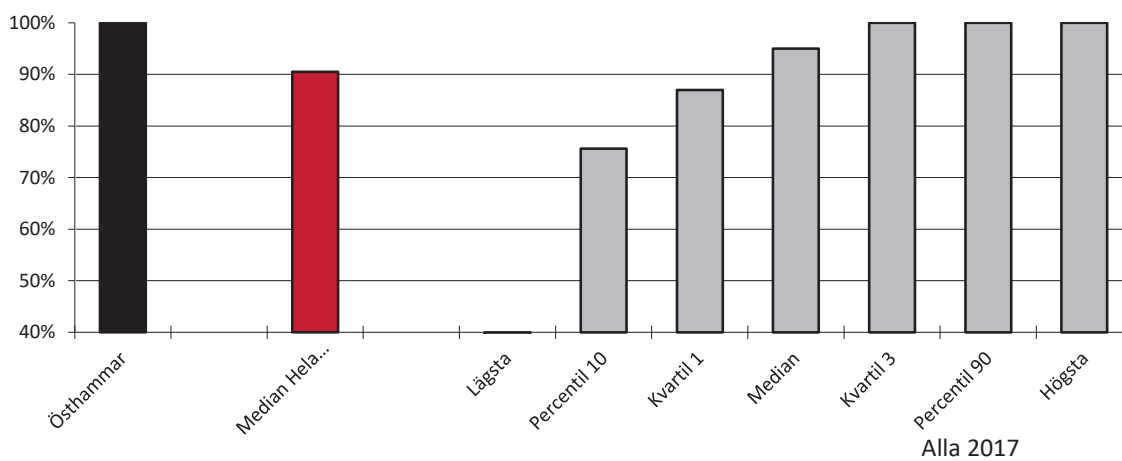
Nyckeltalet beskriver hur stor andel av de tillsvidareanställda som har haft utvecklingsamtal under året.

Andel anställda som har haft utvecklingsamtal - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun			100%		100%
Median alla	93%	94%	96%	95%	95%
Median Hela kommuner			95%	95%	91%

Ert nuläge i förhållande till övrigas

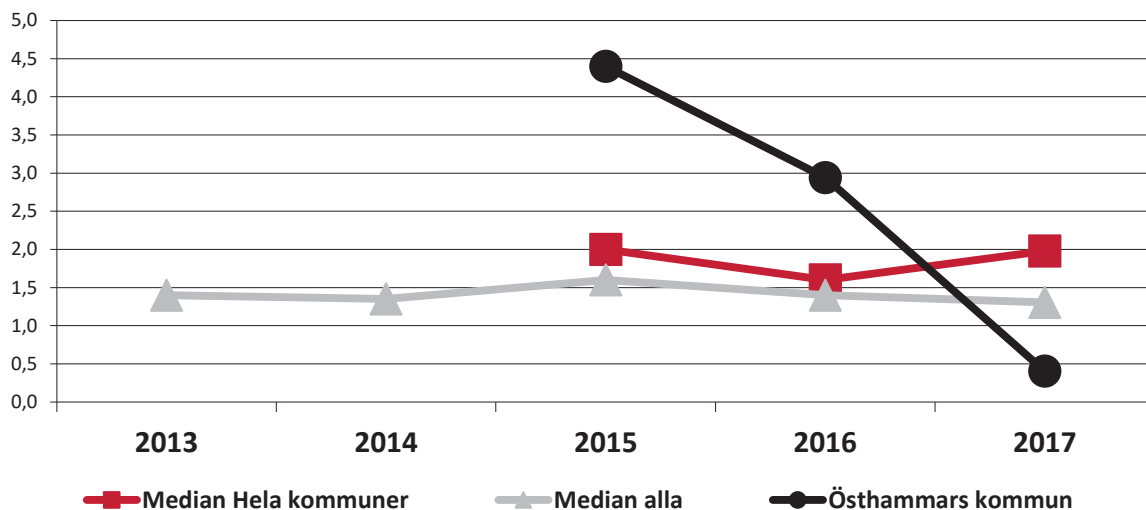
Östhammars kommun	100%	Lägsta	36%
Median Hela kommuner	91%	Median	95%
		Högsta	100%

Arbetsskador

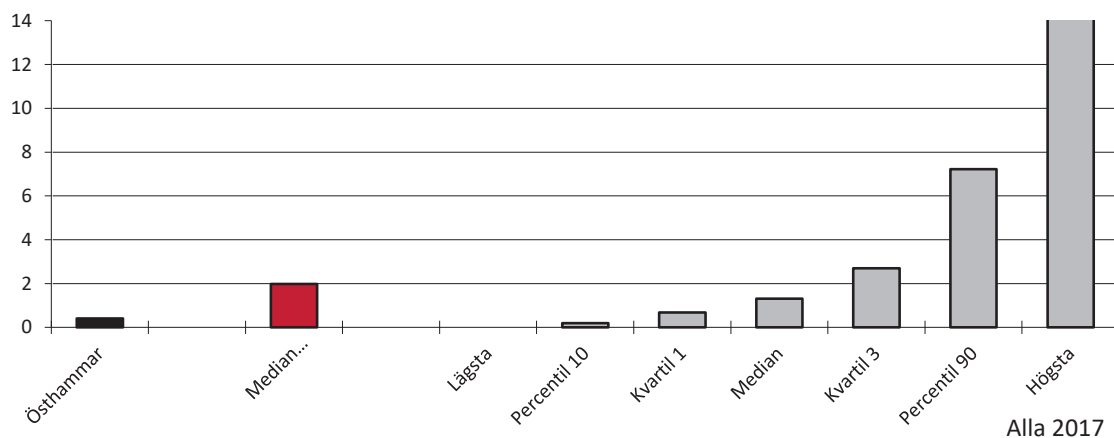
Nyckeltalet beskriver antal anmälda arbetsskador till Försäkringskassan i förhållande till totalt antal anställda.

Antal anmälda arbetsskador per 100 anställda - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun			4,4	2,9	0,4
Median alla	1,4	1,4	1,6	1,4	1,3
Median Hela kommuner			2,0	1,6	2,0

Ert nuläge i förhållande till övrigas

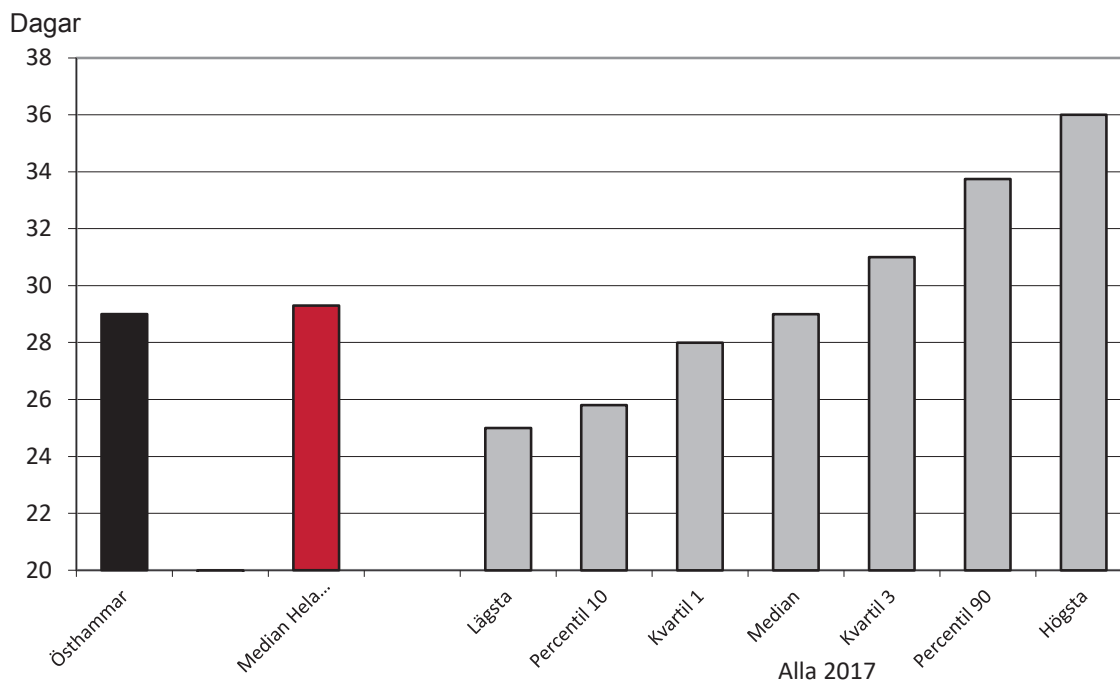
Östhammars kommun	0,4	Lägst	0,0
Median Hela kommuner	2,0	Median	1,3
		Högsta	17,1

Semester

Nyckeltalet beskriver genomsnittligt antal semesterdagar som erbjuds för tillsvidareanställd personal.

Genomsnittligt antal semesterdagar per anställd

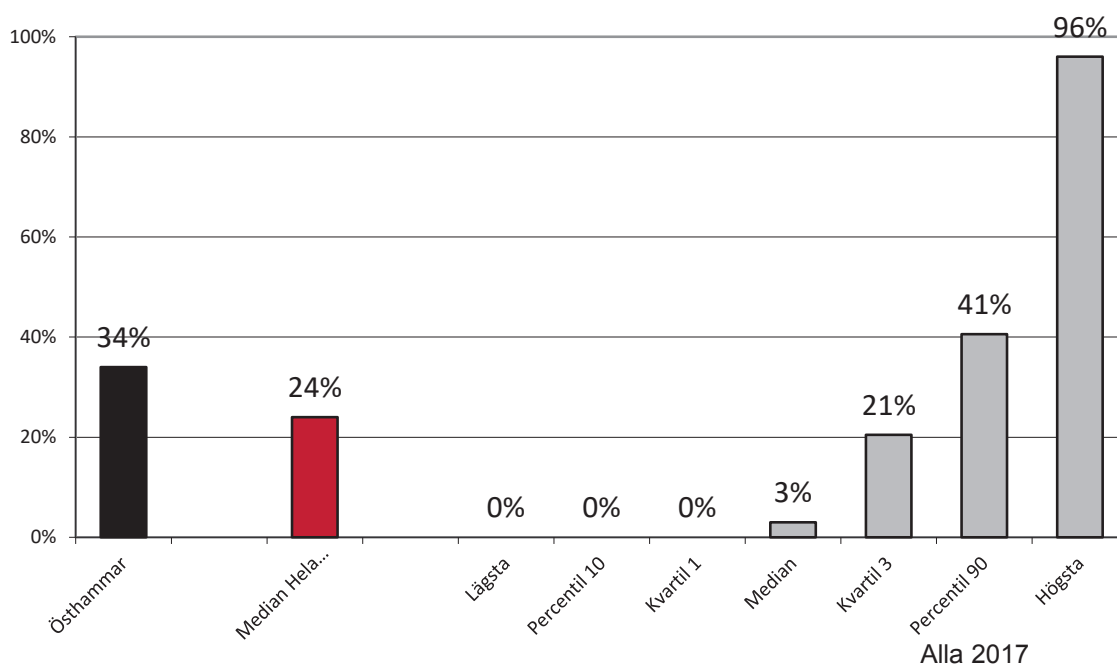
Östhammars kommun	29	Lägsta	25
Median Hela kommuner	29	Median	29
		Högsta	36

Obekväm arbetstid

Nyckeltalet beskriver hur stor andel av samtliga anställda som regelbundet arbetar på obekväm arbetstid.

Andel som arbetar obekväm arbetstid

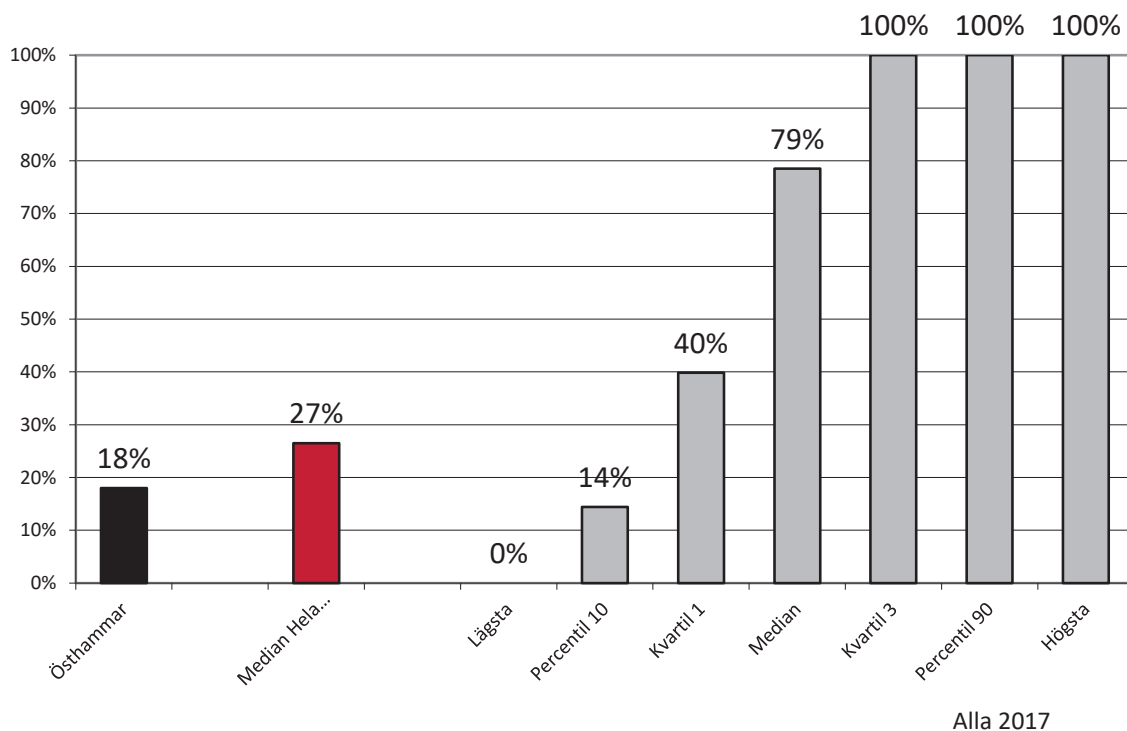
Östhammars kommun	34%	Lägst	0%
Median Hela kommuner	24%	Median	3%
		Högsta	96%

Flexibel arbetstid

Nyckeltalet beskriver andel av samtliga anställda som har flexibel arbetstid.

Andel med flexibel arbetstid

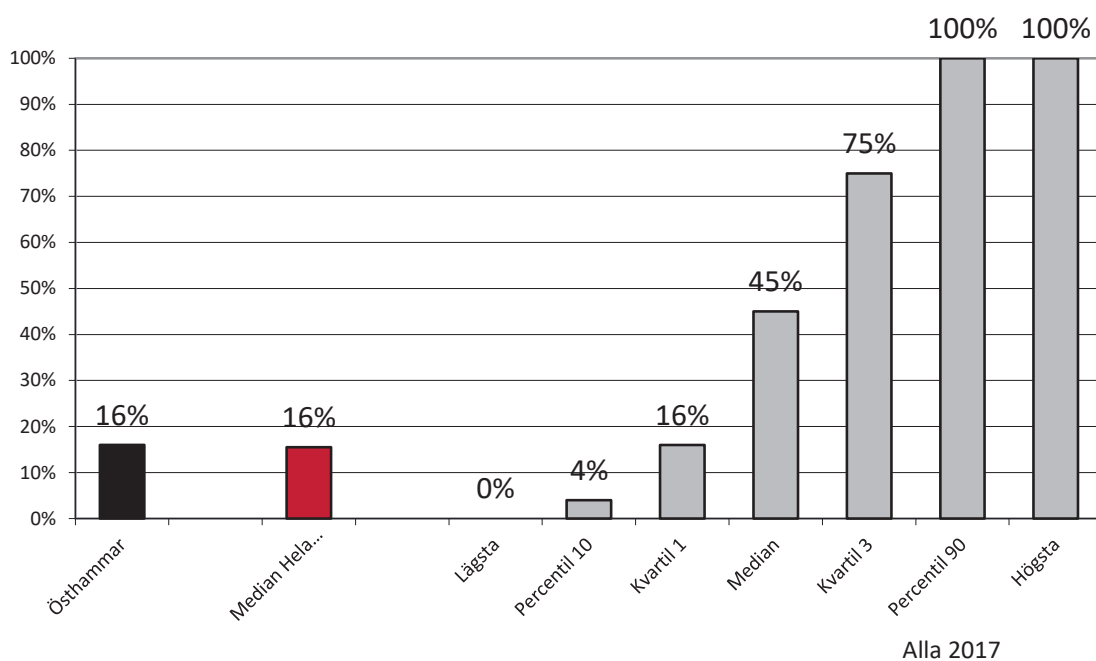
Östhammars kommun	18%	Lägst	0%
Median Hela kommuner	27%	Median	79%
		Högsta	100%

Distansarbete

Nyckeltalet beskriver andel av samtliga anställda som har möjlighet att arbeta hemifrån.

Andel som har möjlighet att arbeta hemifrån

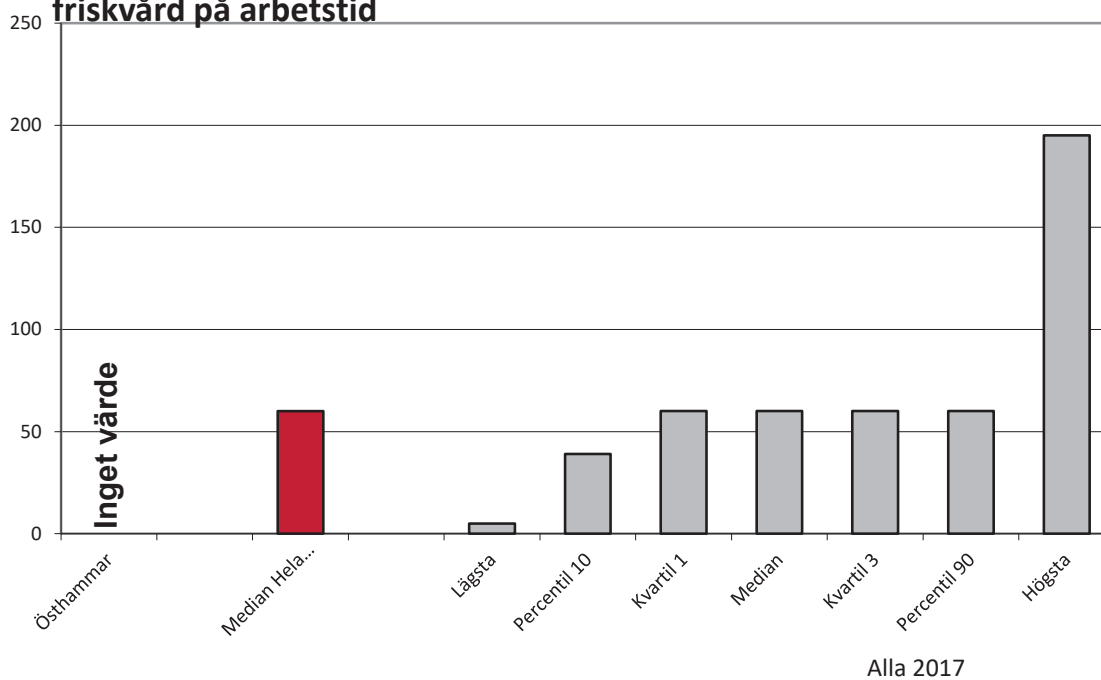
Östhammars kommun	16%	Lägst	0%
Median Hela kommuner	16%	Median	45%
		Högsta	100%

Friskvård

Nyckeltalet beskriver hur många minuter friskvård på arbetstid de har som erbjuder friskvård på arbetstid.

Minuter friskvård per vecka på arbetstid - för de som har friskvård på arbetstid

Östhammars kommun		Lägst	5
Median Hela kommuner	60	Median	60
		Högst	195

Andel av samtliga företag som erbjuder friskvård på arbetstid:
39%

Andel av samtliga Hela kommuner som erbjuder friskvård på arbetstid:
39%

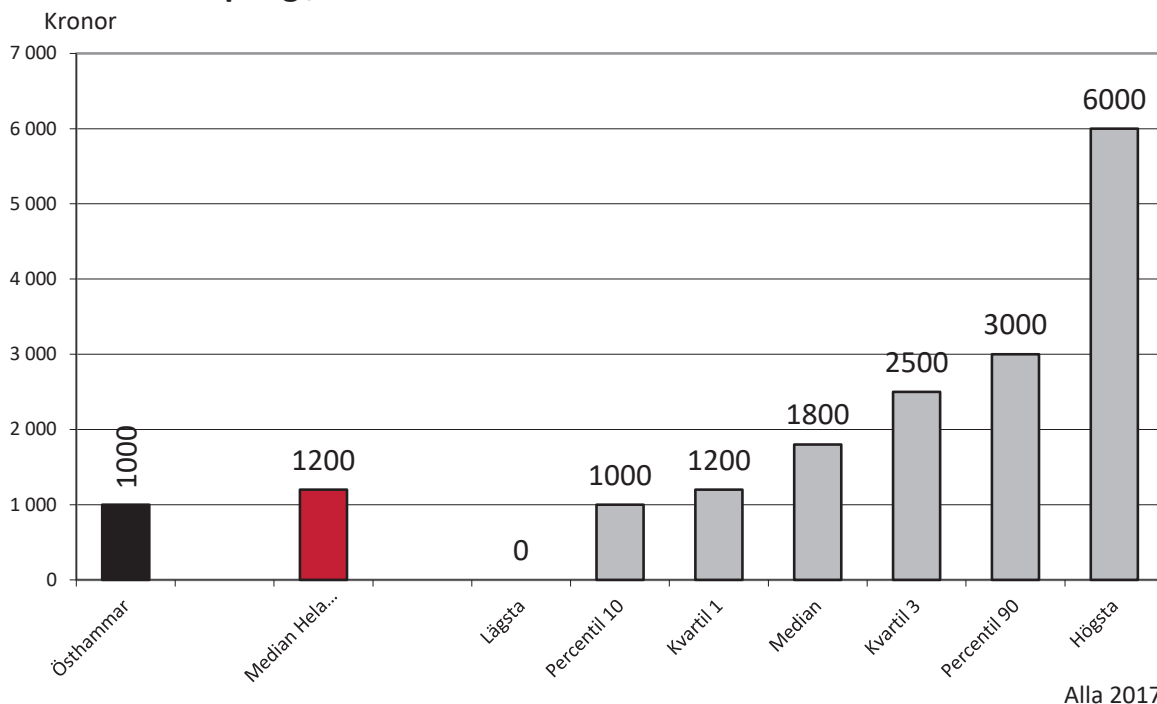

Friskvårdsbelopp

Nyckeltalet visar högsta belopp som medarbetare får använda till friskvårdsaktiviteter.

Friskvårdspeng / anställd

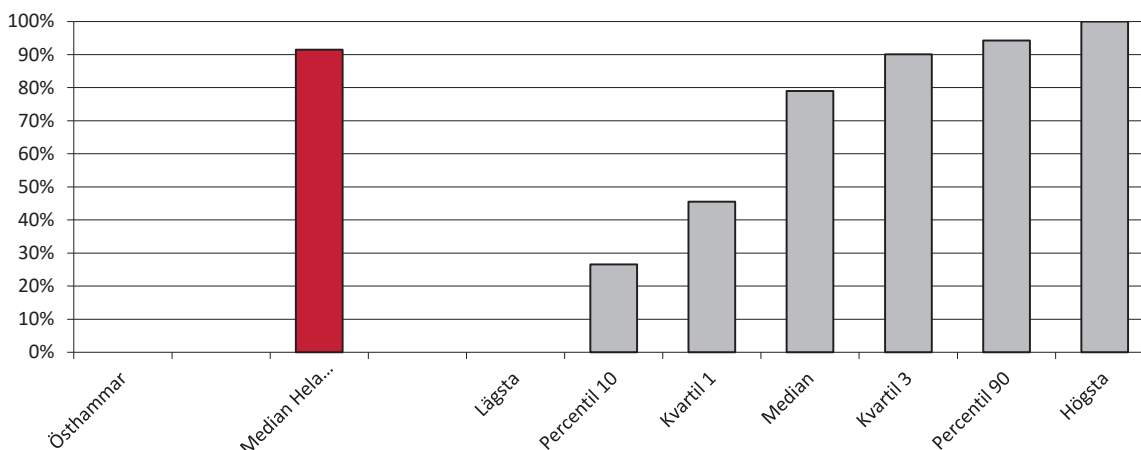
Östhammars kommun	1000	Lägst	0
Median Hela kommuner	1200	Median	1800
		Högsta	6000

Övertid

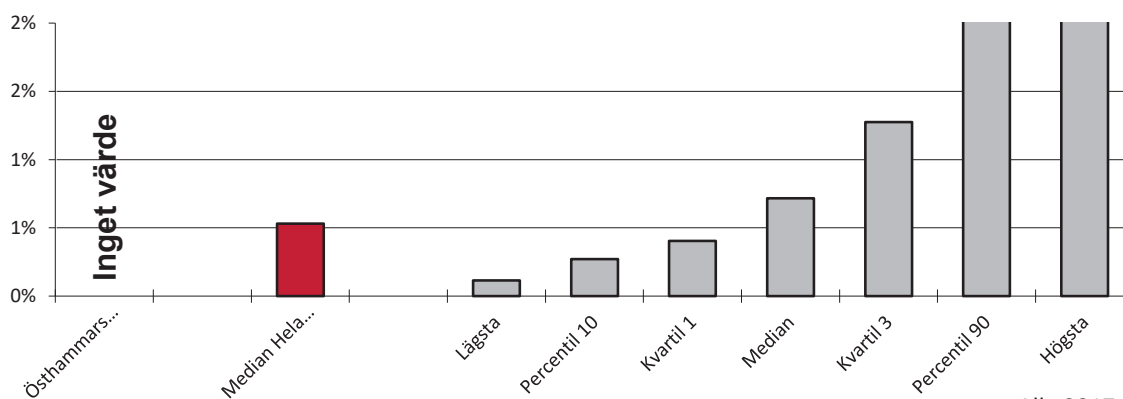
Nyckeltalen beskriver andel av samtliga anställda som har rätt till övertidsersättning och övertid/arbetad timme för anställda som har rätt till övertidsersättning. En förenkling har gjorts av arbetad tid där totalt antal arbetade timmar har multiplicerats med andel anställda som har rätt till övertidsersättning.

Andel anställda med rätt till övertidsersättning

Östhammar	Ingen uppgift	Lägst	0%
Median Hela kommuner	92%	Median	79%
		Högsta	100%

Övertid för de som har rätt till övertidsersättning

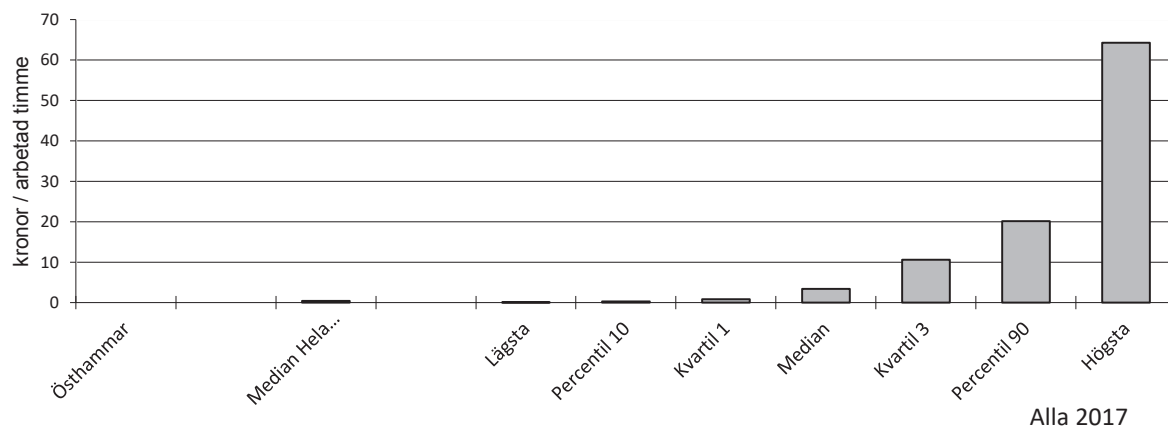
Alla 2017

Östhammars kommun		Lägst	0,11%
Median Hela kommuner	0,5%	Median	0,72%
		Högsta	98,03%

Löneförmåner, beskattningsunderlag

Ert nuläge i förhållande till övrigas

Östhammars kommun		Lägst	0
Median Hela kommuner	0	Median	3
		Högsta	64

Lärande nyckeltal

Nyckeltalsinstitutet har noterat en stark samvariation mellan andel kvinnor i en verksamhet och antal anställda per chef. Detta är en samvariation som blir allt tydligare och där vi ser att långtidssjukfrånvaron samvarierar både med kvinnor och antal anställda per chef. Det kanske är så att den högre långtidssjukfrånvaron för kvinnor till viss del kan förklaras med att kvinnor i högre grad arbetar i större arbetsgrupper.

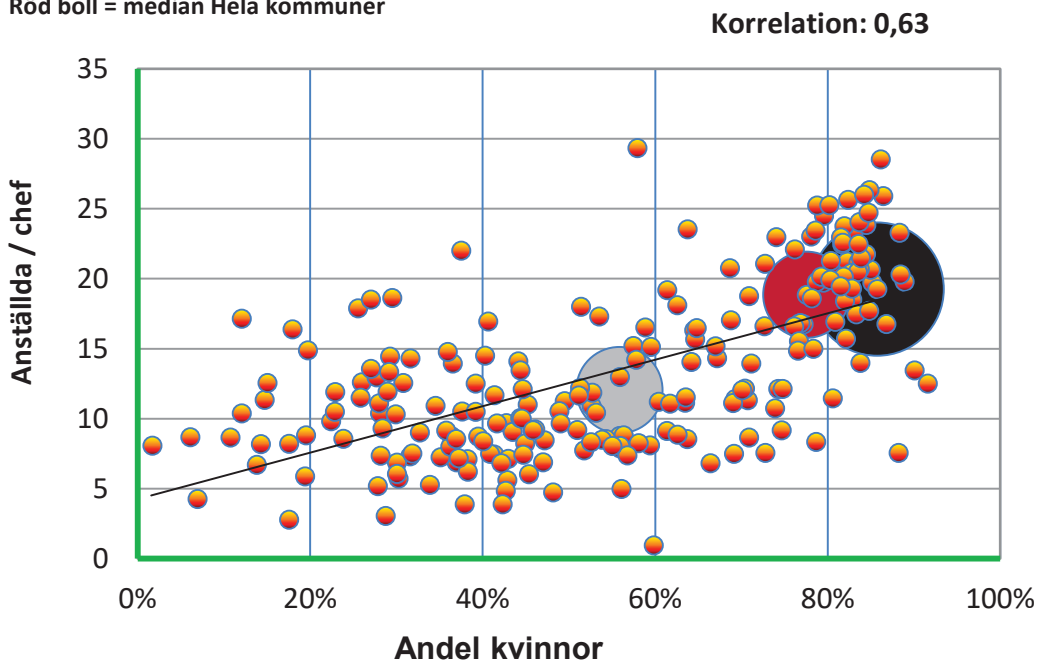
En korrelation på 0,63 innebär att det är en mycket stark samvariation mellan antal anställda per chef per chef och andel kvinnor. I de organisationer där det är en hög andel kvinnor är det väldigt ofta många anställda per chef. Jämför bilden nedan där varje orange punkt visar en organisation.

Östhammars kommun

Svart boll = eget värde

Grå boll = median alla

Röd boll = median Hela kommuner

Så här beräknas AVI:

Attraktiv arbetsgivarindex, AVI, beräknas utifrån nio nyckeltal.

De är

- 1 Tillsvidareanställningar (Andel tillsvidareanställda i procent av totalt antal anställda)
- 2 Medianlön (Medianmånadslön uppräknad till heltid)
- 3 Lika Karriärmöjlighet (Andel chefer som är kvinnor i förhållande till andel anställda som är kvinnor)
- 4 Utbildningstid (Utbildningstid i procent av total arbetad tid)
- 5 Övertid (i procent av total arbetad tid)
- 6 Korttidssjukfrånvaro (Korttidssjukfrånvaro i procent av arbetad tid)
- 7 Personalansvar (Antal anställda per chef)
- 8 Långtidssjukfrånvaro (Långtidssjukfrånvaro i procent av arbetad tid)
- 9 Avgångar (Antal avgångar i procent av antal tillsvidareanställda)

Poängen för varje nyckeltal summeras till ett index. Nyckeltalens poäng baseras på följande tabeller: Poängen i vänstra kolumnen uppnås när nivåerna för de olika nyckeltalen uppnås. Till exempel uppnås 20 poäng för Tillsvidareanställning (nyckeltal 1) om andel tillsvidareanställda överstiger 98 %. För Medianlön uppnås 20 poäng om nyckeltalet (2) överstiger 38 000 kr osv.

Observera att för nyckeltalet Lika Karriärmöjligheter utgås från det kön som har lägst andel chefsrepresentation i förhållande till andel anställda. Det betyder att när nyckeltalet visar över 1,0 räknas poängen efter "andel chefer som är män i förhållande till andel anställda män".

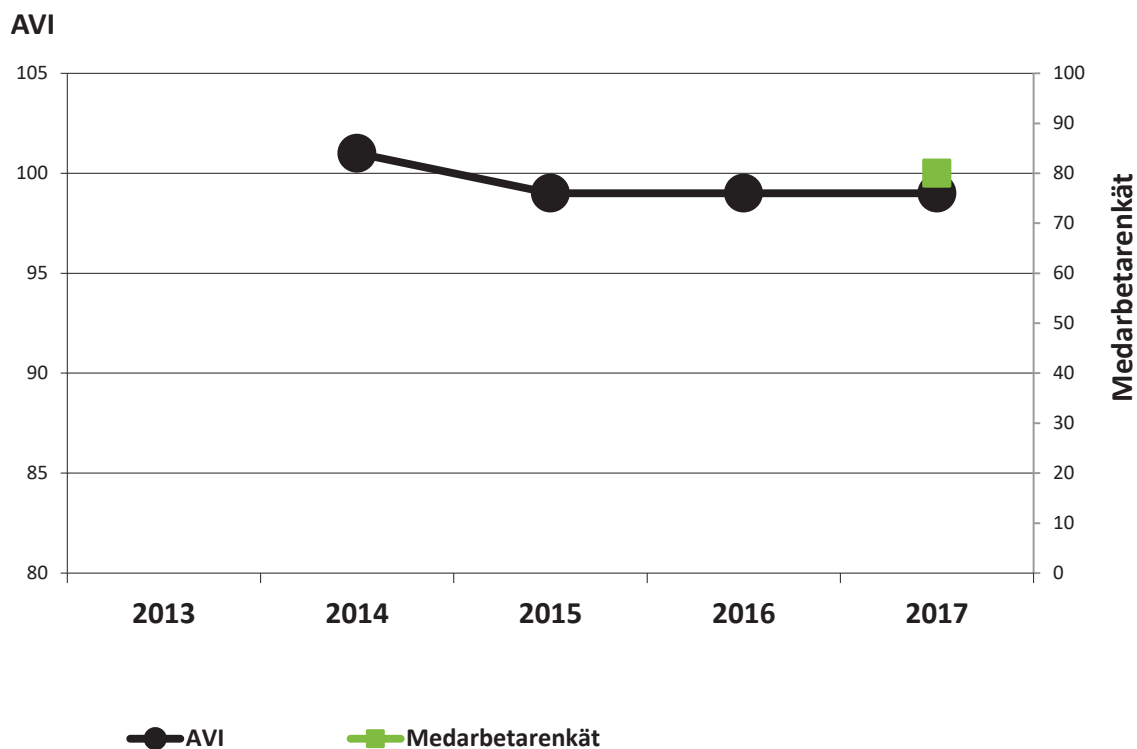
Poäng	1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	98%	38000	0,950	4,75%	0,25%	0,50%	4	0,50%	1%
19	96%	37000	0,925	4,50%	0,50%	0,75%	6	0,75%	2%
18	94%	36000	0,900	4,25%	0,75%	1,00%	8	1,00%	3%
17	92%	35000	0,875	4,00%	1,00%	1,25%	10	1,25%	4%
16	90%	34000	0,850	3,75%	1,25%	1,50%	12	1,50%	5%
15	88%	33000	0,825	3,50%	1,50%	1,75%	14	1,75%	6%
14	86%	32000	0,800	3,25%	1,75%	2,00%	16	2,00%	7%
13	84%	31000	0,775	3,00%	2,00%	2,25%	18	2,25%	8%
12	82%	30000	0,750	2,75%	2,25%	2,50%	20	2,50%	9%
11	80%	29000	0,725	2,50%	2,50%	2,75%	22	2,75%	10%
10	78%	28000	0,700	2,25%	2,75%	3,00%	24	3,00%	11%
9	76%	27000	0,675	2,00%	3,00%	3,25%	26	3,50%	12%
8	74%	26000	0,650	1,75%	3,25%	3,50%	28	4,00%	13%
7	72%	25000	0,625	1,50%	3,50%	3,75%	30	4,50%	14%
6	70%	24000	0,600	1,25%	3,75%	4,00%	32	5,00%	15%
5	68%	23000	0,575	1,00%	4,00%	4,25%	34	5,50%	16%
4	66%	22000	0,550	0,75%	4,25%	4,50%	36	6,00%	17%
3	64%	21000	0,525	0,50%	4,50%	4,75%	38	6,50%	18%
2	62%	20000	0,500	0,25%	4,75%	5,00%	40	7,00%	19%
1	0%	0	0,000	0,00%					

AVI och Medarbetarenkät

Utvecklingen av AVI jämfört med utvecklingen av medarbetarenkäten 2013 till 2017.
Den svarta linjen visar utvecklingen av AVI och den gröna linjen utvecklingen av medarbetarenkäten.
Notera att AVI-skalan finns på vänstra sidan, skalan för medarbetarenkät på den högra sidan.

Östhammars kommun

Ta gärna kontakt med Nyckeltalsinstitutet för genomgång av resultatrapporten och få mer information om våra kompletterande tjänster kring förändringsledning.

08 - 402 00 29

info@nyckeltal.se

Resultatrapport 2017

Östhammars kommun

Utmärkt
Verksamhet
Nyckeltalet

Mot framgång med jämna steg

Utgiven april 2018

Innehållsförteckning

Övergripande resultat 2017	2
Läsanvisningar	3
Östhammar specifika resultat	
Jämixonpoäng	4
Resultatsammanfattning	5
Jämställdhetsanalys	6
SPINDELDIAGRAM	
Spindeldiagram jämfört med eget verksamhetsområde	7
Spindeldiagram jämfört med föregående år	8
Spindeldiagram jämfört med median-JÄMIX	9
Spindeldiagram jämfört med bästa JÄMIX	10
Övergripande JÄMIX-bild	11
Tre nyckeltal - som avviker mest från andra	12
JÄMSTÄLLDHETSINDEX, JÄMIX®	
Yrkesgrupper	13
Högsta ledningsgruppen	14
Karriärmöjlighet	15
Lön	16
Långtidssjukfrånvaro	17
Föräldradagar kvinnor / män	18
Sysselsättningsgrad	19
Tillsvidareanställda	20
Aktivt arbete	21
Specifikation JÄMIX-nyckeltalen	22
ÖVRIGA NYCKELTAL	
Styrelse	23
Internrekrytering	24
Externrekrytering	25
Högskoleutbildning	26
Kompetensutveckling	27
Korttidssjukfrånvaro	28
Föräldradagar män	29
Tillfällig vård av barn	30
Reducerad Heltid	31
Övertid	32
Avgångar	33
Ålder	34
LÄRANDE NYCKELTAL	
Lärande nyckeltal - högskoleutbildning och lön	35
POÄNGTABELL FÖR JÄMIX	36

ÖVERGRIPANDE RESULTAT JÄMIX 2017, utgiven 2018

Medverkande företag och organisationer

Denna rapport är baserad på 237 organisationer med 573 000 medarbetare. Databasen är inte statistisk utan successivt. Medverkande organisationer är både från privat och offentlig sektor. Slutsatserna gäller framförallt företag och organisationer med fler än 100 anställda.

Jämställdheten ökar inom de flesta områden

Utifrån de deltagande organisationernas resultat kan vi konstatera att jämställdheten inom svenskt arbetsliv ökar inom nästan alla områden. Med Nyckeltalsinstitutets nyckeltal som indikatorer på jämställdhet blev medianen för JÄMIX® år 2017 118 poäng. Det är en klar ökning jämfört med föregående år. I ett längre perspektiv blir det mer jämställt i alla typer av branscher. Det vi ser i årets kartläggning är att av de branscher som nått högsta resultat tillhör 4 av 5 den privata sektorn.

Av de nio nyckeltal som ingår i JÄMIX är det bara en relativt kort tidsfråga innan tre av nyckeltalen är jämställda. Det gäller karriärmöjligheter, mätt som strukturen av samtliga chefer i förhållande till strukturen av samtliga anställda (se nästa stycke), heltidstjänster och lön. Medianvärdet av skillnaden i medellön mellan män och kvinnor är nu bara 3 procent. Notera att nyckeltalet mäter medianen av skillnaden i respektive organisation. Det betyder inte att kvinnor generellt har 2 procent lägre lön än män. Den skillnaden kan vara större men det beror i så fall på strukturer, att kvinnor i högre grad än män arbetar i organisationer med lägre löneläge.

Mer lika karriärmöjligheter

Utvecklingen mot ett jämställt chefskap i svenskt arbetsliv fortsätter. Värdet på karriärnyckeltalet, andel chefer som är kvinnor i relation till andel anställda kvinnor, är 0,96 jämfört med föregående års värde som var 0,94. Det innebär att i en organisation med 100 chefer, där det är lika många anställda män som kvinnor, är det nu i genomsnitt 48 kvinnor och 52 män som är chefer. Med nuvarande utveckling kommer det att vara helt jämställt om bara några år. Nyckeltalet beskriver samtliga chefer. Beträffande jämställdheten i högsta ledningsgrupper är det fortfarande en bit kvar för privata företag medan det är jämställt i de flesta offentliga organisationer.

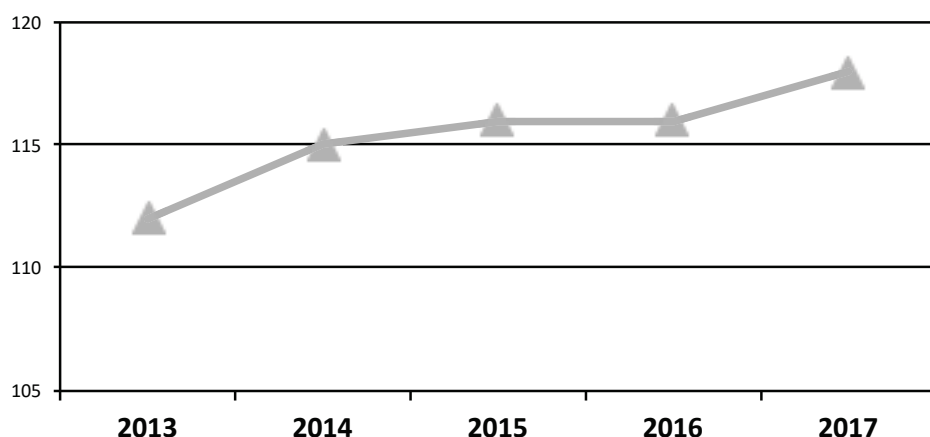
Den negativa utvecklingen av långtidssjukfrånvaron har brutits

Den kanske viktigaste slutsatsen är att den negativa utvecklingen av skillnad i långtidssjukfrånvaro har brutits. Den skillnaden ökade under många men 2017 minskade skillnaden. Skillnaden i korttids-sjukfrånvaro mellan könen är fortfarande mindre än en tredjedel av skillnaden i långtidssjukfrånvaro.

Starka samvariationer

Det finns många starka samvariationer. Logiska samband är de mellan skillnader i högskolekompetens och löner och chefsstruktur. I verksamheter där kvinnor i högre grad har högskoleutbildning har kvinnor också högre lön jämfört med män och är mer representerade på chefsposter.

JÄMIX® - historisk utveckling

Median av samtliga organisationer

ATT LÄSA OCH TOLKA RAPPORTEN

Här finner du korta förklarande texter som kan underlätta din läsning och tolkning av rapporten.

Beräkning av JÄMIX®

Poängen för varje nyckeltal summeras till ett JÄMIX®. Nyckeltalens poäng baseras på tabellen på sidan 36. Poängen till vänster i tabellen uppnås när nivåerna för de olika nyckeltalen uppnås. Till exempel uppnås 20 poäng för nyckeltal nr. 1, "Yrkesgrupper", om andelen jämställda yrkesgrupper (med minst 40 % kvinnor och minst 40 % män) är 76 % eller mer. Observera att i alla nyckeltal, utom det om jämställdhetsarbete, gäller även det omvända förhållandet om män är underrepresenterade. Vid beräkningen av JÄMIX® utgår vi från det kön som är minst representerat eller har minst andel med en viss sysselsättningsgrad, andel tillsvidareanställda, etc.

Vad är ett bra JÄMIX®?

Varje nyckeltal kan ge som lägst 1 poäng och som högst 20 poäng. Maximal JÄMIX-poäng är därmed 180. Ju högre JÄMIX-poäng, desto bättre bedöms jämställdheten vara i organisationen.

När du tittar på spindeldiagrammen på sidorna 6-9, där resultaten för de nio nyckeltalen som ingår i JÄMIX presenteras, gäller att det alltid är bäst att befinna sig långt ut på spindeldiagrammet. Om din organisation till exempel får 20 poäng och hamnar längst ut i diagrammet för nyckeltal nr. 4 "Lön" betyder det att medianlönerna är lika höga för män och kvinnor, inte nödvändigtvis att män och kvinnor har höga löner.

Värdering av resultaten

När de gäller de tolv "övriga" nyckeltalen gör vi inte någon värdering av vad som är bra, dåligt eller lagom – den bedömningen får varje organisation själv göra. Däremot kan dessa nyckeltal, liksom det totala JÄMIX® och vara ett underlag för den interna styrprocessen.

Färger underlättar läsningen

För att förenkla läsningen av rapporten använder vi genomgående samma färger i alla diagram. Det som utmärks med svart avser resultaten för din organisation, grått avser resultaten från samtliga organisationer som deltagit i mätningen och rött avser medianen av organisationer i valt verksamhetsområde.

Redovisningsmått

Statistiken redovisas i form av kvartiler och percentiler. Det som visas i diagrammen är: Lägsta värde, percentil 10, kvartil 1, median, kvartil 3, percentil 90 och högsta värde.

För varje nyckeltal presenteras hur deltagande organisationer fördelar sig på olika resultat. I diagrammen som visar utvecklingen över tid, 2011-2017, har vi valt att genomgående redovisa medianvärden för samtliga medverkande organisationer och samtliga i valt verksamhetsområde. Genom att utläsa i vilken percentil eller kvartil er organisation hamnar får ni en bra bild av hur många som ligger högre respektive lägre än er organisation i det totala urvalet.

Exempel:

Om ditt nyckeltal hamnar i den första kvartilen så innebär det att minst 3/4 av organisationerna har högre värde än din organisations värde. Om ditt nyckeltal hamnar i andra kvartilen betyder det att minst hälften av alla organisationer har ett högre värde och minst en 1/4 av alla organisationer har ett lägre värde.

När uppgifter saknas

Om ni avstått från att rapportera in en uppgift som behövs för att beräkna JÄMIX® har vi istället gett din organisation en poäng som är framräknad som en median av övriga organisationer i valt verksamhetsområde.

Har du frågor?

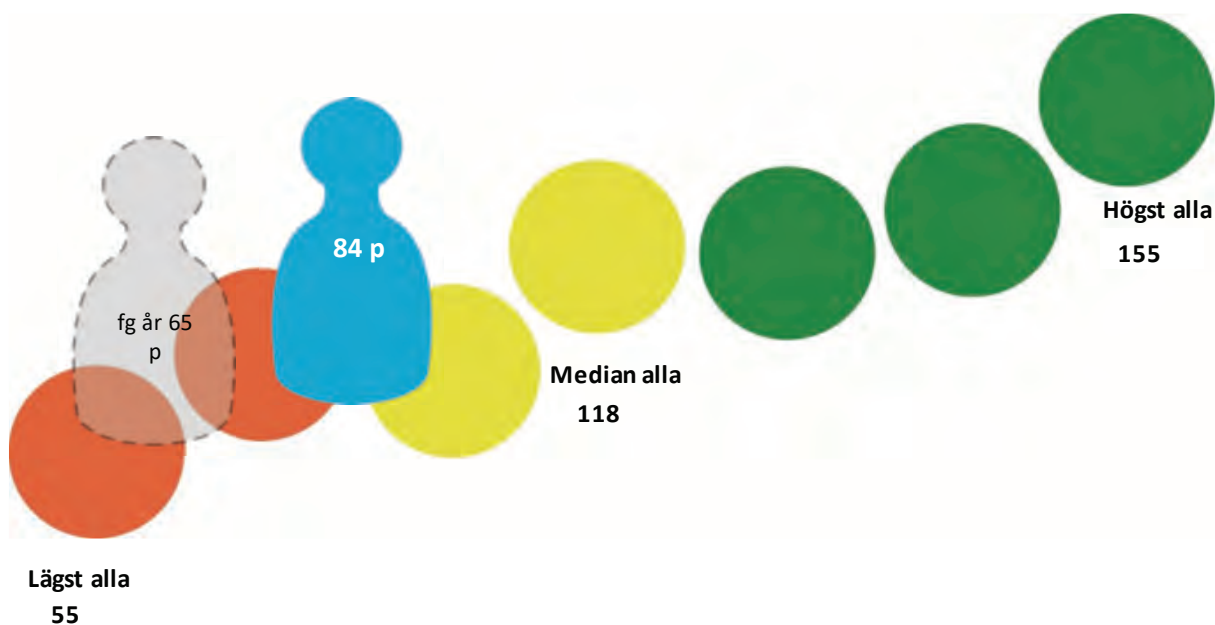
Är du välkommen att kontakta oss på telefon 08 – 402 00 29 eller på epost info@nyckeltal.se.

Östhammars kommun

har placering 217 av 237 medverkande.

84 p
(fg år 65)

Det högsta uppmätta JÄMIX® är 155

Medianvärdet för JÄMIX® är 118

Det lägsta uppmätta JÄMIX® är 55

Det högsta värdet för Hela kommuner är 130

Medianvärdet för Hela kommuner är 96

Det lägsta värdet för Hela kommuner är 74

Sammanfattning av nyckeltal i Jämställdhetsindex 2017 för Östhammars kommun

Rapporten baseras på 1 675 anställda kvinnor och 300 anställda män.

- 7 av 52 yrkesgrupper är jämställda. Se sidan 13.
- 6 kvinnor och 4 män i högsta ledningsgruppen. Se sidan 14.
- 66 % av cheferna är kvinnor, 86 % av de tillsvidareanställda är kvinnor. Se sidan 15.
- Medianlönen för kvinnor är 25 887 kronor, för män 28 975 kronor. Se sidan 16.
- Långtidssjukfrånvaron är 4,4 % för kvinnor, 1,8 % för män. Se sidan 17.
- Kvinnor tar i genomsnitt ut 96 föräldradagar, män 35 dagar. Se sidan 18.
- 58 % av kvinnorna och 79 % av männen har heltidstjänst. Se sidan 19.
- 91 % av kvinnorna och 84 % av männen har tillsvidareanställning. Se sidan 20.

Nyckeltalsinstitutets analys av Östhammars kommun

Yrkesgrupper (13% jämställda):

Ni är bättre än medianen i er bransch vad gäller yrkesgrupper.

Generellt är det få yrkesgrupper i Sverige som är jämställda, ungefär var 6:e yrkesgrupp. Så har det varit under många år och det finns i samhället ingen långsiktig uppgående trend mot ökad jämställdhet.

Ledningsgrupp (60% kvinnor):

Inom er ledningsgrupp har jämställdhet uppnåtts.

I Sverige är det generellt en stor skillnad mellan offentliga och privata ledningsgrupper. Offentliga organisationers ledningsgrupper är i genomsnitt mer jämställda än privata företags ledningsgrupper även om vi ser en ökad jämställdhet även i privata företag.

Karriärmöjligheter (0,77):

Östhammars kommun har ett värde som inte är jämställt.

61 av cheferna är kvinnor, 31 av cheferna är män. Det innebär att 66% av cheferna är kvinnor.

86% av de tillsvidareanställda är kvinnor. Den relationen, 66% / 86% blir 0,77.

Relationen bör i en jämställd organisation vara 1,0.

För att det ska bli helt jämställt bör antalet chefer som är kvinnor öka med 18.

Lön (-11% skillnad):

Med denna takt blir, vad gäller löner, Östhammar jämställt år 2025.

I Sverige minskar löneskillnaderna mellan kvinnor och män men det är fortfarande en bra bit kvar till medianlönerna är lika för kvinnor och män. Notera att nyckeltalet inte visar om det är lika lön för lika arbete. En skillnad i medianlön mellan kvinnor och män kan antingen bero på att det är olika löner för lika arbeten eller att kvinnor och män har olika typer av arbeten med olika typer av betalning.

Långtidssjukfrånvaro (2,6%-enheter skillnad):

Kvinnor har högre långtidssjukfrånvaro än män.

Det här är det nyckeltal som generellt visar störst skillnad mellan kvinnor och män. Medan de allra flesta jämställdhetsnyckeltal visar positiva trender, mot ökad jämställdhet, så visar utvecklingen av långtidssjukfrånvaron inte någon positiv trend.

Föräldraledighet

Kvinnor tar ut mycket längre föräldraledighet än män.

Heltidstjänster (-21,1%-enheter skillnad):

Kvinnor har heltidstjänster i mindre omfattning än män.

Detta nyckeltal visar stora skillnader i olika branscher. Det är en stor jämställdhetsfråga inom vård och omsorg, detaljhandel m. fl. branscher medan det i andra branscher inte längre är en stor jämställdhetsfråga.

Tillsvidareanställningar (6,6%-enheter skillnad):

Med denna takt blir Östhammar jämställt år 2018.

Detta nyckeltal visar att det i Sverige under de senaste åren i genomsnitt är kvinnor som har tillsvidareanställningar i högre grad än män även om variationerna mellan olika organisationer är stora.

Aktivt arbete (19 av 20 poäng):

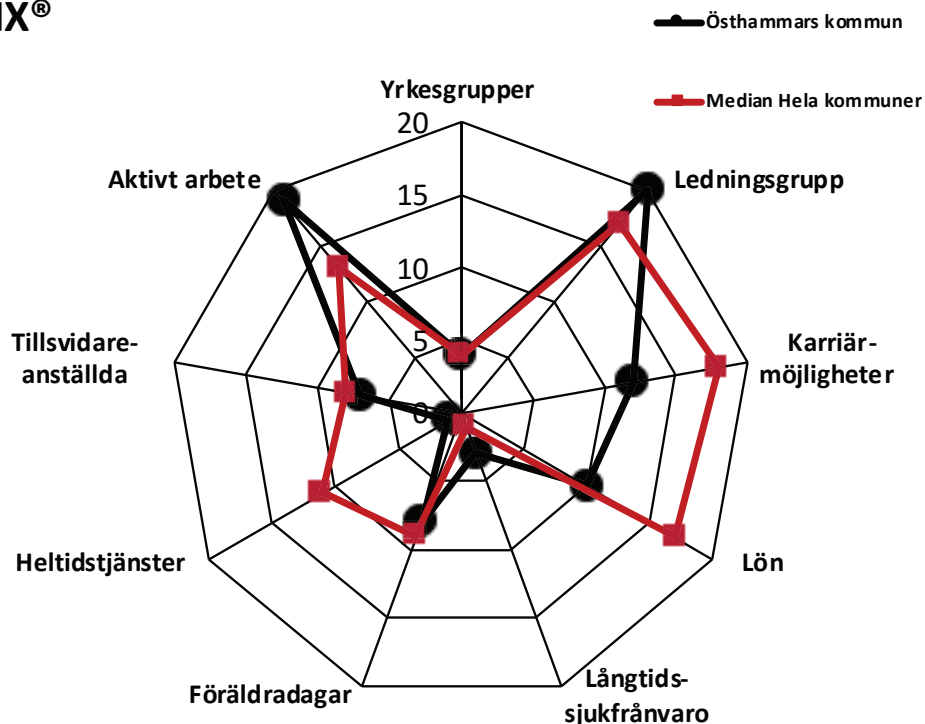
Ett aktivt arbete genomförs.

De allra flesta stora företag och organisationer uppfyller det mesta av det aktiva arbetet som regleras i Diskrimineringslagen.

Östhammars kommun jämfört med bransch.

JÄMIX®

Högre poäng ger placering längre ut i spindeln vilket innebär en mer jämställd arbetsplats. Observera att ett högt värde på t ex lön eller långtidsjukfrånvaro inte betyder att organisationen har "hög lön" eller "låg långtidsjukfrånvaro" utan att lönerna och långtidsjukfrånvaron är lika för män och kvinnor.

Här jämförs Östhammars kommun med medianen för Hela kommuner.

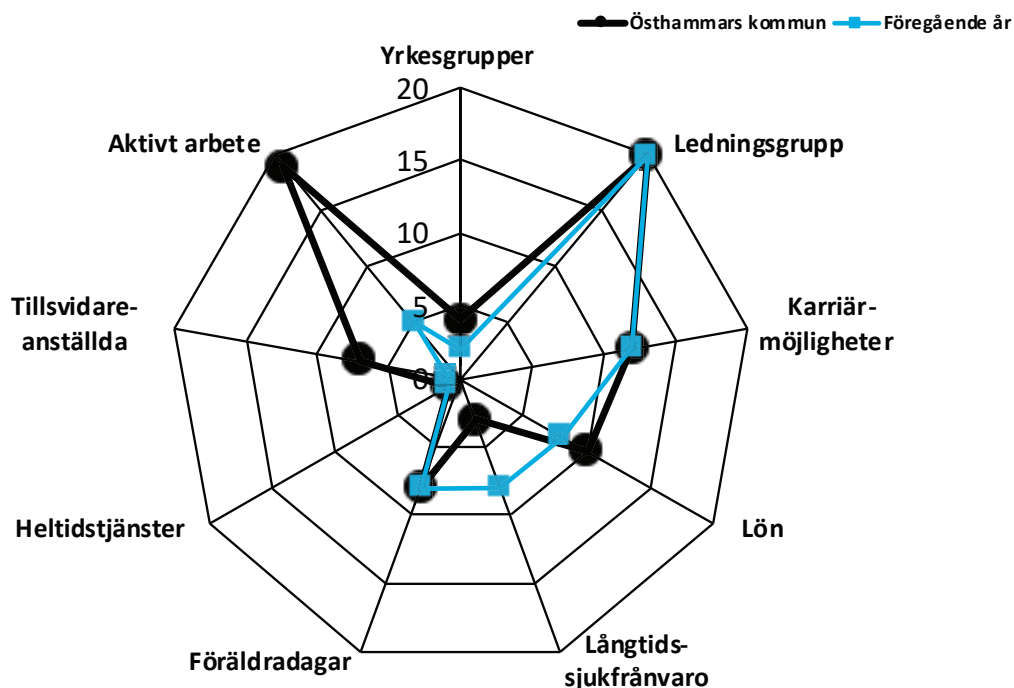
JÄMIX är en sammanslagning av nio jämställdhetsnyckeltal, där varje nyckeltal har tilldelats en viss poäng (jämför JÄMIX poängtabell). Ju högre JÄMIX desto bättre jämställdhet.

	Värde	Poäng	Median Hela kommuner
Yrkesgrupper 40-60%	13%	4	4
Kvinnor i högsta ledningsgruppen	60%	20	17
Karriärmöjligheter	0,77	12	18
Skillnad lön	-10,7%	10	17
Skillnad i lång sjukfrånvaro	2,6%	3	1
Skillnad i uttag av föräldradagar	60,7	8	9
Skillnad i sysselsättningsgrad	-21,1%	1	11
Skillnad i andel tillsvidareanställda	6,6%	7	8
Aktivt arbete	19	19	13
SUMMA JÄMIX		84	

Östhammars kommun jämfört med föregående år.

JÄMIX®

Högre poäng ger placering längre ut i spindeln vilket innebär en mer jämställd arbetsplats.

JÄMIX® - historisk utveckling

JÄMIX är en sammanslagning av nio jämställdhetsnyckeltal, där varje nyckeltal har tilldelats en viss poäng (jämför JÄMIX poängtabell). Ju högre JÄMIX desto bättre jämställdhet.

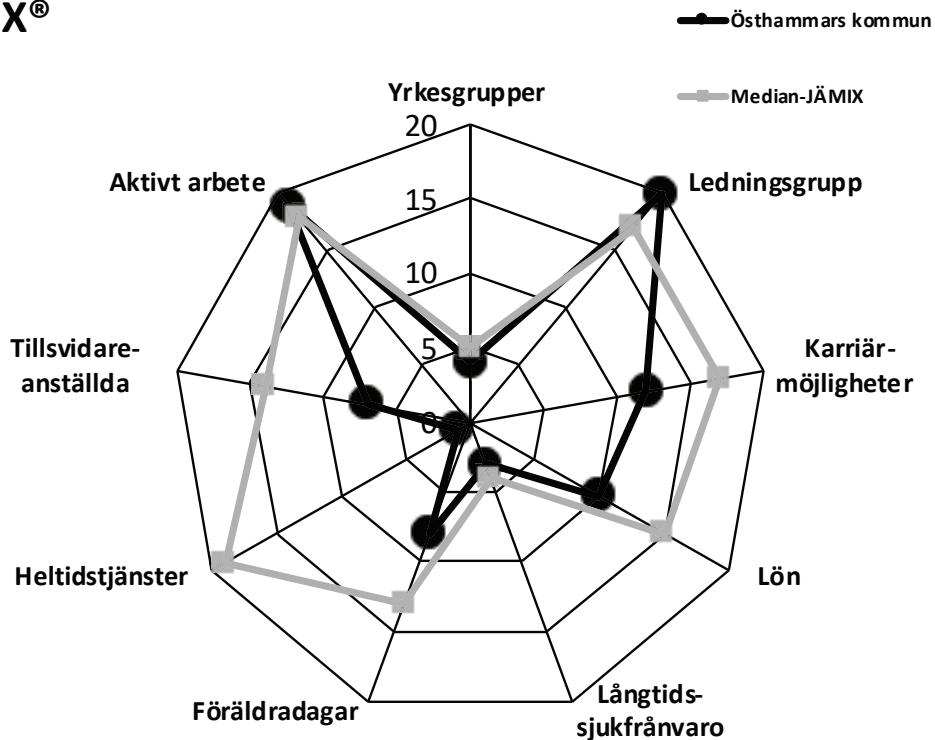
	Värde	Poäng	Värde fg år	Poäng
Yrkesgrupper 40-60%	13%	4	6%	2
Kvinnor i högsta ledningsgruppen	60%	20	60%	20
Karriärmöjligheter	0,77	12	0,77	12
Skillnad lön	-10,7%	10	-12,6%	8
Skillnad i lång sjukfrånvaro	2,6%	3	1,8%	8
Skillnad i uttag av föräldradagar	60,7	8	62,7	8
Skillnad i sysselsättningsgrad	-21,1%	1	-26,0%	1
Skillnad i andel tillsvidareanställda	6,6%	7	10,3%	1
Aktivt arbete	19	19	5	5
SUMMA JÄMIX		84		65

Östhammars kommun jämfört med median.

JÄMIX®

Högre poäng ger placering längre ut i spindeln vilket innebär en mer jämställd arbetsplats.

Här jämförs Östhammar med medianen av samtliga organisationer.

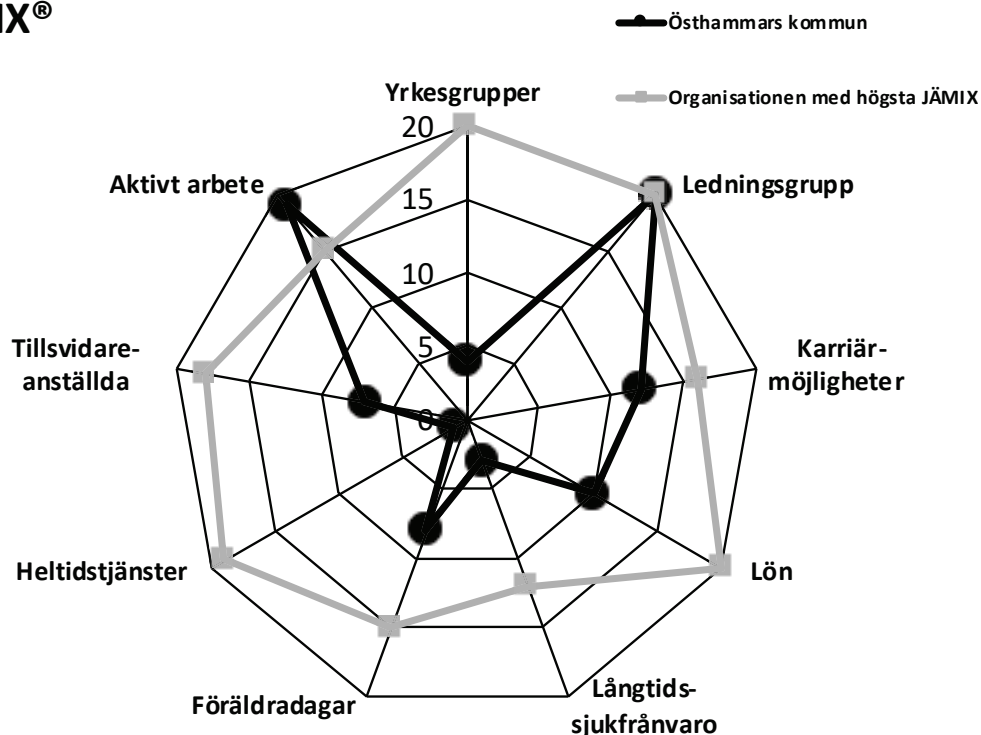
JÄMIX är en sammanslagning av nio jämställdhetsnyckeltal, där varje nyckeltal har tilldelats en viss poäng (jämför JÄMIX poängtabell). Ju högre JÄMIX desto bättre jämställdhet.

	Värde	Poäng	Median 2017
Yrkesgrupper 40-60%	13%	4	5
Kvinnor i högsta ledningsgruppen	60%	20	17
Karriärmöjligheter	0,77	12	17
Skillnad lön	-10,7%	10	15
Skillnad i lång sjukfrånvaro	2,6%	3	4
Skillnad i uttag av föräldradagar	60,7	8	13
Skillnad i sysselsättningsgrad	-21,1%	1	19
Skillnad i andel tillsvidareanställda	6,6%	7	14
Aktivt arbete	19	19	18
SUMMA JÄMIX		84	

Östhammar jämfört med bästa organisation.

JÄMIX®

Högre poäng ger placering längre ut i spindeln vilket innebär en mer jämställd arbetsplats.

Här jämförs Östhammar den organisation som har högst JÄMIX®.

JÄMIX är en sammanslagning av nio jämställdhetsnyckeltal, där varje nyckeltal har tilldelats en viss poäng (jämför JÄMIX poängtabell). Ju högre JÄMIX desto bättre jämställdhet.

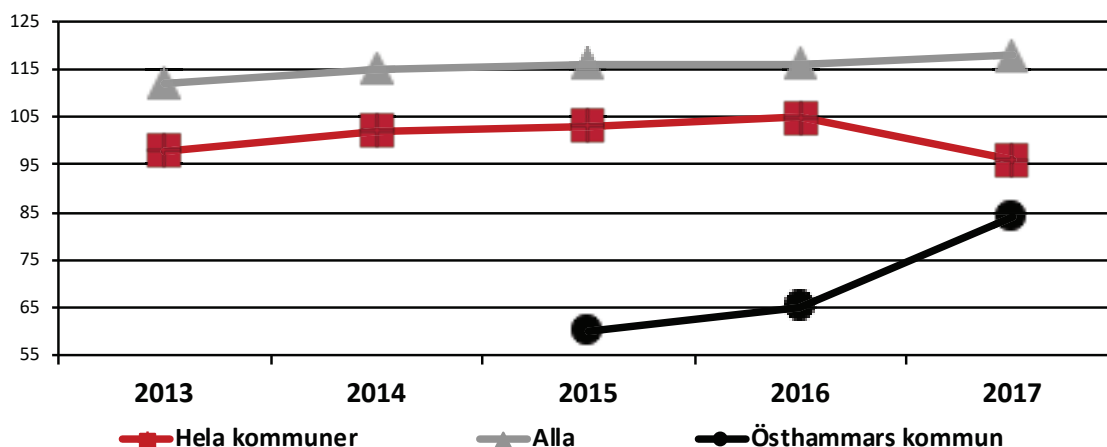
	Värde	Poäng	Organisation med högsta JÄMIX
Yrkesgrupper 40-60%	13%	4	20
Kvinnor i högsta ledningsgruppen	60%	20	20
Karriärmöjligheter	0,77	12	16
Skillnad lön	-10,7%	10	20
Skillnad i lång sjukfrånvaro	2,6%	3	12
Skillnad i uttag av föräldradagar	60,7	8	15
Skillnad i sysselsättningsgrad	-21,1%	1	19
Skillnad i andel tillsvidareanställda	6,6%	7	18
Aktivt arbete	19	19	15
SUMMA JÄMIX		84	155

Jämställdhetsindex - JÄMIX®

JÄMIX är en sammanslagning av nio jämställdhetsnyckeltal, där varje nyckeltal har tilldelats en viss poäng (jämför JÄMIX poängtabell). Ju högre JÄMIX desto bättre jämställdhet.

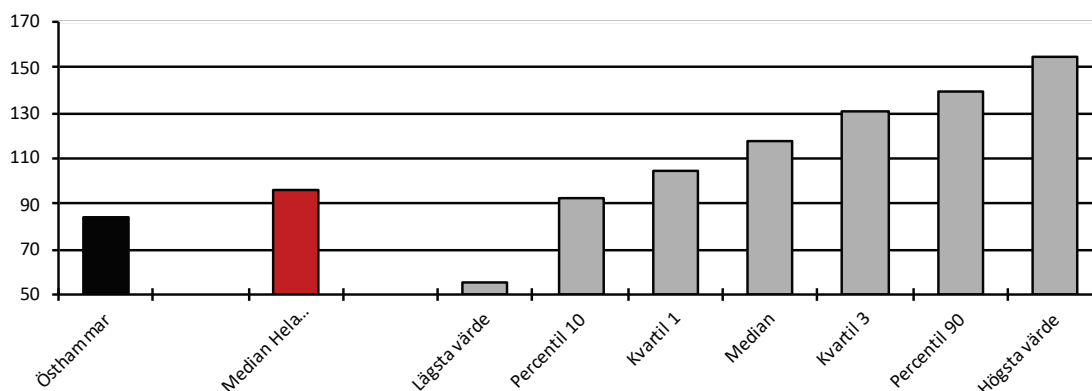
JÄMIX® - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun			60	65	84
Median Alla	112	115	116	116	118
Median Hela kommuner	98	102	103	105	96

Diagrammet visar medianvärden för alla och Hela kommuner.

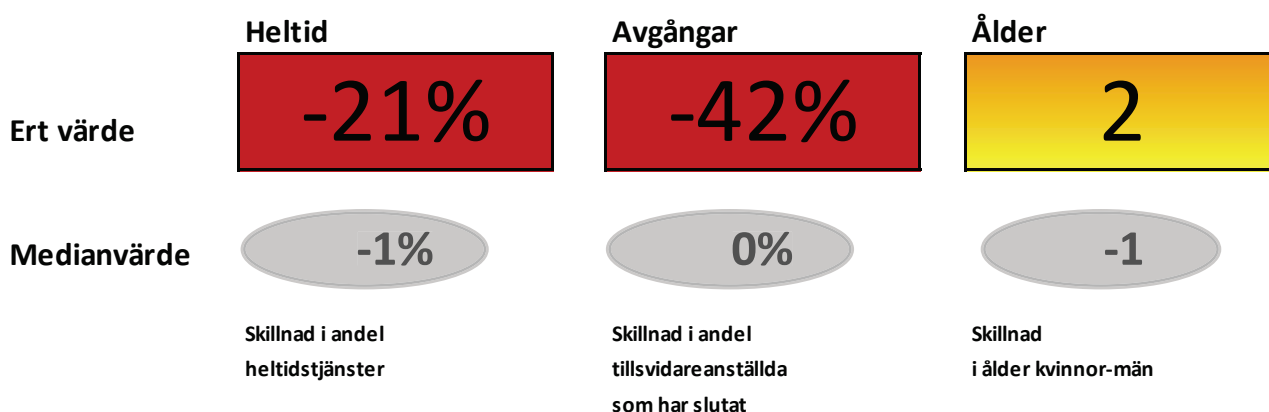
Ert nuläge i förhållande till övrigas

Östhammar	84	Lägst värde	55
Median Hela kommuner	96	Median Alla	118
		Högsta värde	155

Tre nyckeltal där er organisation skiljer sig mest från övriga organisationer i mätningen.

Ni har:

- hög andel kvinnor med deltidstjänster.
- större andel män än kvinnor som slutar .
- lägre medelålder bland män än bland kvinnor.

Hur överensstämmer detta med era uppsatta mål?

Förklaring:

Nyckeltalen är automatiskt framräknade utifrån databasen med 573 000 medarbetares arbetsvillkor. Dessa tre nyckeltal är de som avviker mest ifrån databasens medianvärde.

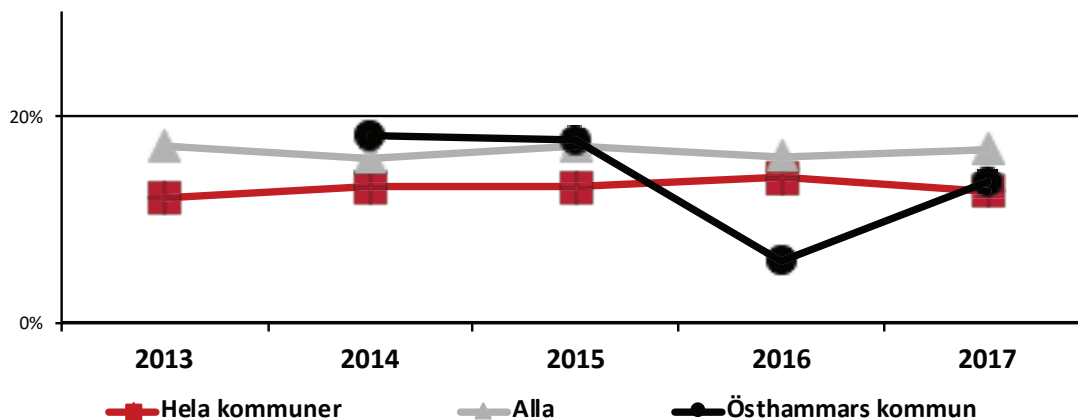

Yrkesgrupper

Nyckeltalet beskriver andelen av det totala antalet yrkesgrupper som har en könsfördelning mellan 40–60 %? Ju högre värde desto bättre.

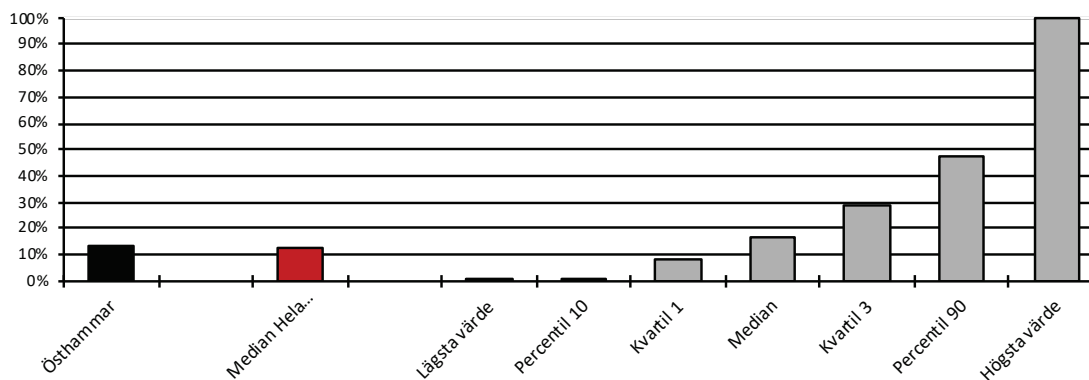
Östhammar	
Yrkesgrupper	
Totalt	Jämställda
52	7

Yrkesgrupper med könsfördelning 40-60% - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		18%	18%	6%	13%
Median Alla	17%	16%	17%	16%	17%
Median Hela kommuner	12%	13%	13%	14%	13%

Ert nuläge i förhållande till övrigas

Ni är bättre än medianen i er bransch vad gäller yrkesgrupper.

Östhammar	13%	Lägstavärde	0%
Median Hela kommuner	13%	Median Alla	17%
		Högstavärde	100%

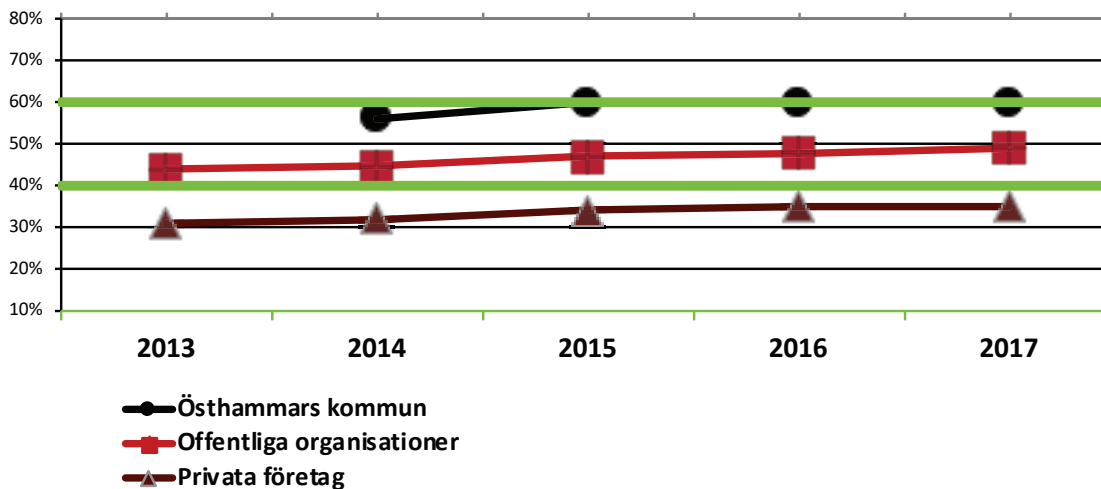

Ledningsgrupp

Nyckeltalet beskriver fördelningen av kvinnor och män i högsta ledningsgruppen. Det är jämställt om värdet är mellan 40 % och 60 %.

Östhammar	
Högsta ledningsgruppen	
Kvinnor	Män
6	4

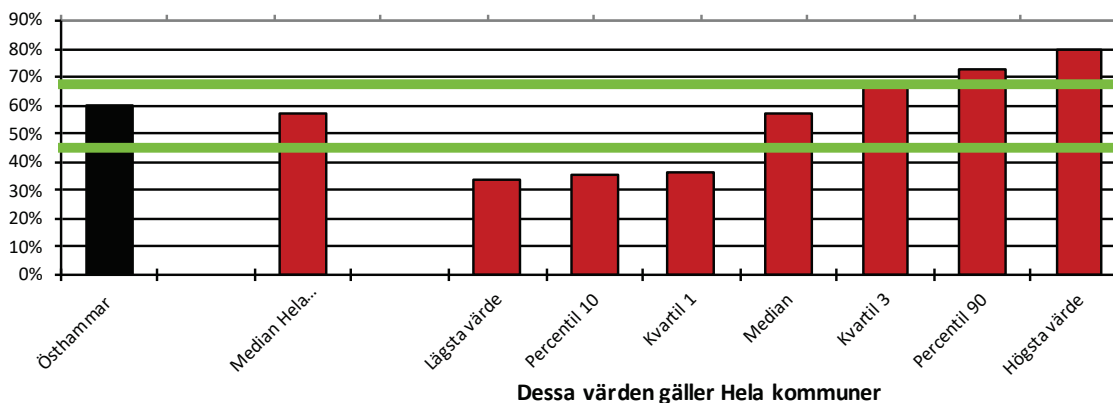
Andel kvinnor i högsta ledningsgrupp - historisk utveckling

Inom er ledningsgrupp har jämställdhet uppnåtts.

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		56%	60%	60%	60%
Privata företag	31%	32%	34%	35%	35%
Offentliga organisationer	44%	45%	47%	48%	49%

Ert nuläge i förhållande till branschen

Dessa värden gäller Hela kommuner

Östhammar	60%	Lägst värde	33%
Median Hela kommuner	57%	Median Hela kommuner	57%
		Högsta värde	80%

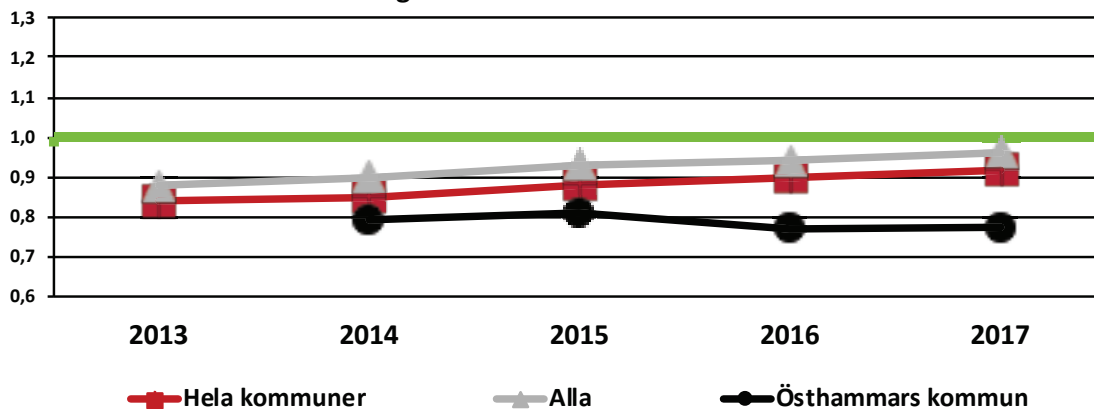

Karriärmöjligheter

Nyckeltalet beskriver hur chefsstrukturen, kvinnor och män, speglar strukturen bland de anställda. Är värdet under 1,0 är kvinnor underrepresenterade på chefspositioner. Är värdet över 1,0 är män underrepresenterade.

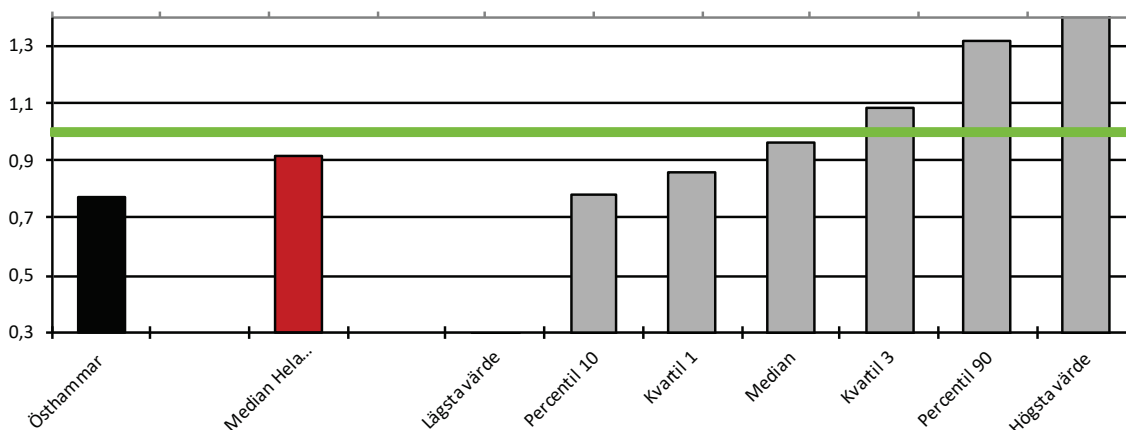
Östhammar
66 % av cheferna är kvinnor
86 % av de anställda är kvinnor

Andel chefer som är kvinnor i förhållande till andel anställda som är kvinnor - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		0,79	0,81	0,77	0,77
Median Alla	0,88	0,90	0,93	0,94	0,96
Median Hela kommuner	0,84	0,85	0,88	0,90	0,92

Ert nuläge i förhållande till övrigas

Östhammars kommun har ett värde som inte är jämställt.

Östhammars kommun	0,77	Lägsta värde	0,00
Median Hela kommuner	0,92	Median Alla	0,96
		Högsta värde	1,60

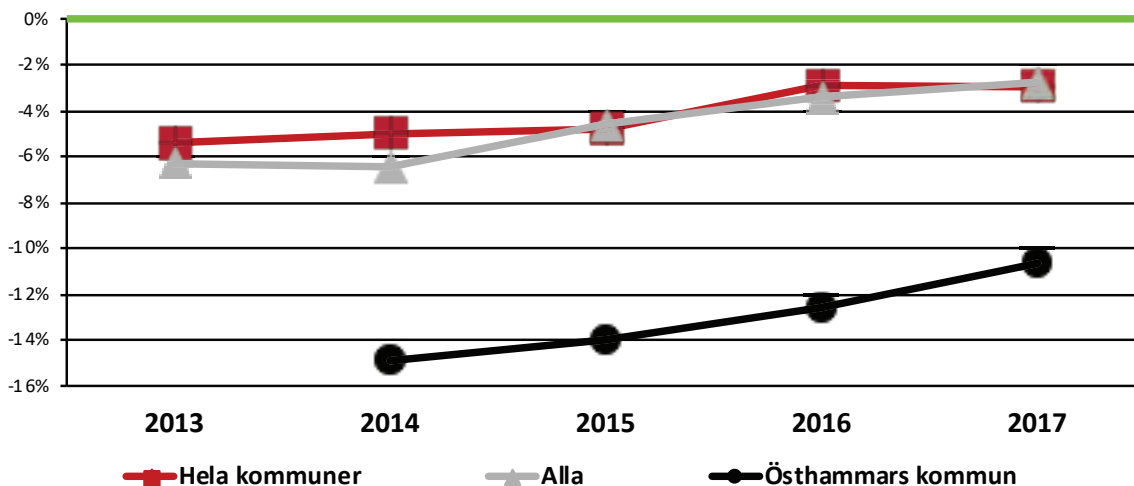

Lön

Nyckeltalet beskriver skillnaden i lön mellan kvinnor och män oberoende av arbetsuppgifter. Om kvinnors och mäns medianlöner är lika stora är värdet 0%. Ju mer minus, desto lägre lön för kvinnor jämfört med män.

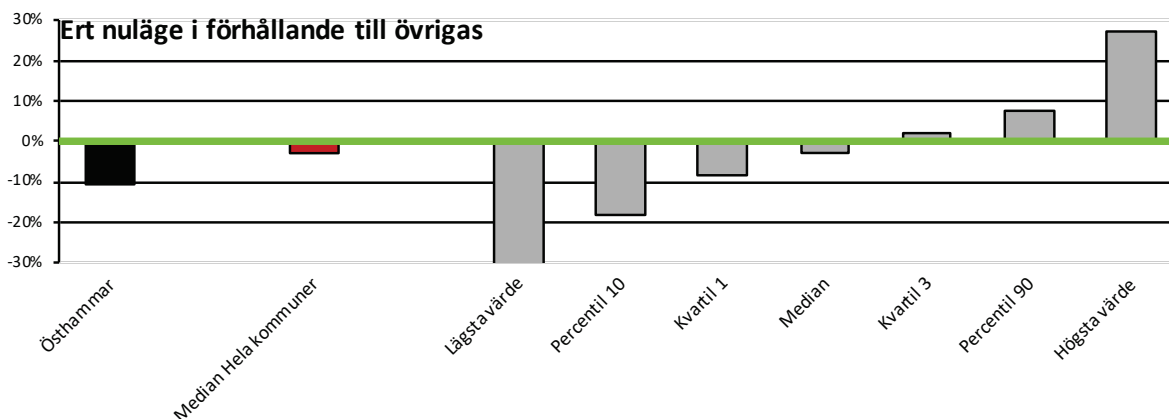
Östhammar	
Lön per månad	
Kvinnor	Män
25 887	28 975

Skillnad mellan kvinnors och mäns löner - historisk utveckling

Med denna takt blir, vad gäller löner, Östhammar jämställt år 2025.

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		-15%	-14%	-13%	-11%
Median Alla	-6%	-6%	-5%	-3%	-3%
Median Hela kommuner	-5%	-5%	-5%	-3%	-3%

Medianlönen är lägre för kvinnor än för män.

Östhammar	-11%	Lägstavärde	-42%
Median Hela kommuner	-3%	Median Alla	-3%
		Högstavärde	27%

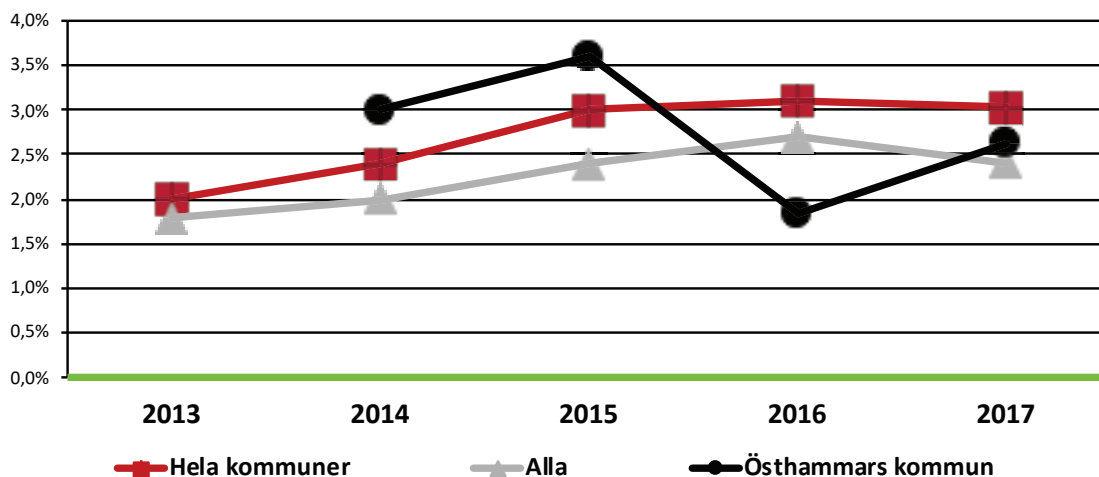

Långtidssjukfrånvaro

Nyckeltalet beskriver långtidssjukfrånvaro från och med dag 15 i procent av arbetad tid. Om kvinnors och mäns långtidssjukfrånvaro är lika stora är värdet 0%.

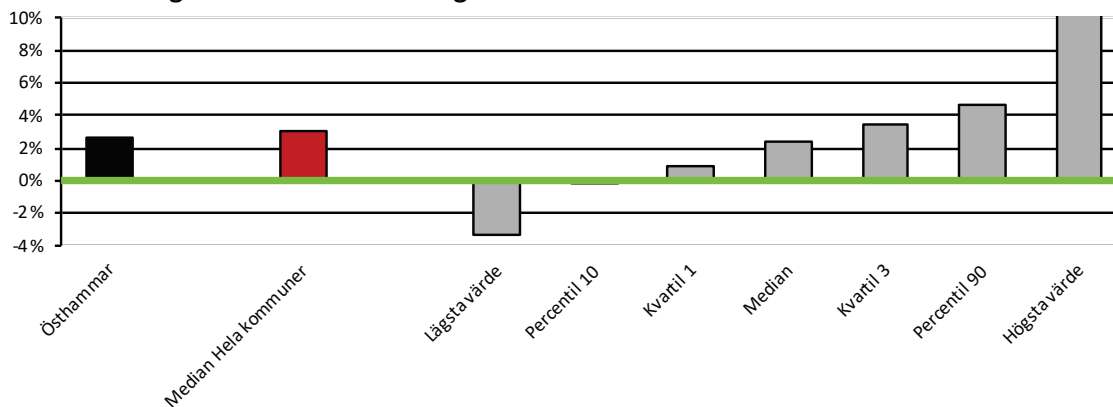
Långtidssjukfrånvaro	Kvinnor	Män
Östhammar	4,4%	1,8%
Median alla	4,3%	1,9%
Median Hela kommuner	5,4%	2,3%

Skillnad i lång sjukfrånvaro (kvinnor/män) - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		3,0%	3,6%	1,8%	2,6%
Median Alla	1,8%	2,0%	2,4%	2,7%	2,4%
Median Hela kommuner	2,0%	2,4%	3,0%	3,1%	3,0%

Ert nuläge i förhållande till övrigas

Kvinnor har högre långtidssjukfrånvaro än män.

Östhammars kommun	2,6%	Lägsta värde	-3,3%
Median Hela kommuner	3,0%	Median Alla	2,4%
		Högsta värde	18,0%

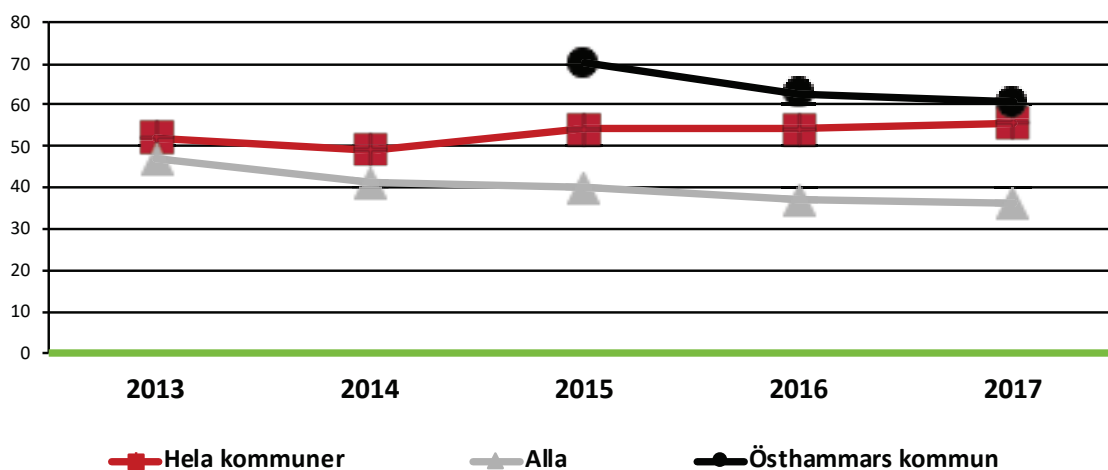

Föräldradagar kvinnor - män

Nyckeltalet beskriver genomsnittlig skillnad i antal dagar som föräldralediga kvinnor och män tagit ut. Om värdet är högre än 0 tar föräldralediga kvinnor ut fler föräldradagar än vad män tar ut.

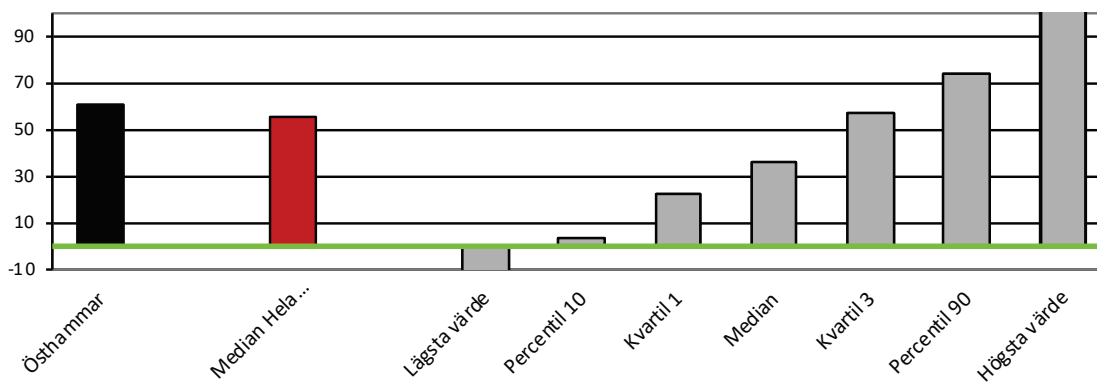
Östhammar		
Föräldraledighet i dagar		
Kvinnor	Män	Skillnad
96,1	35,3	60,7

Skillnad i uttag av föräldradagar - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun			70	63	61
Median Alla	47	41	40	37	36
Median Hela kommuner	52	49	54	54	56

Ert nuläge i förhållande till övrigas

Kvinnor tar ut mycket längre föräldraledighet än män

Östhammars kommun	61	Lägst värde	-54
Median Hela kommuner	56	Median Alla	36
		Högsta värde	över 200

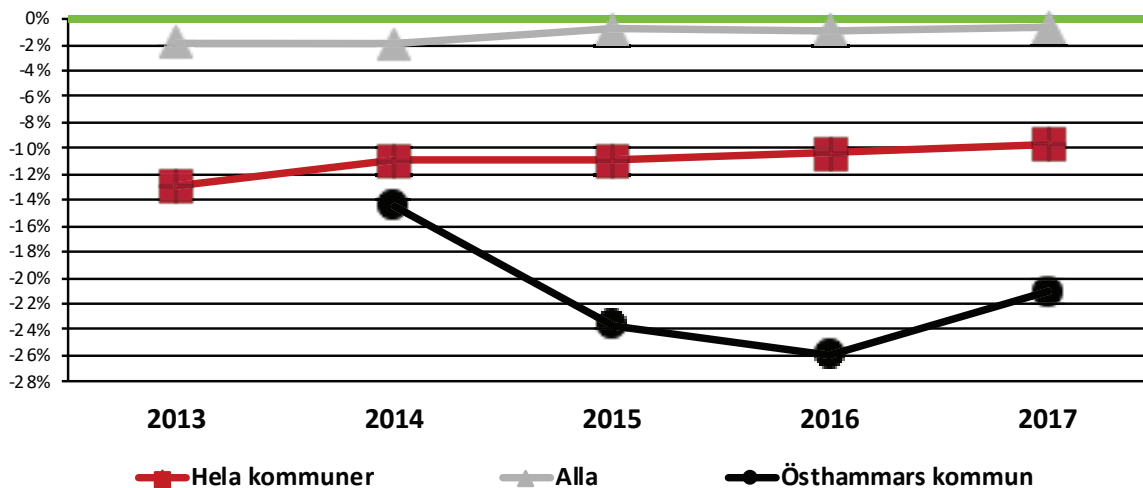

Heltidstjänster

Nyckeltalet beskriver skillnaden i andelen heltidstjänster för kvinnor och män. Gäller grundanställning för tillsvidareanställda.

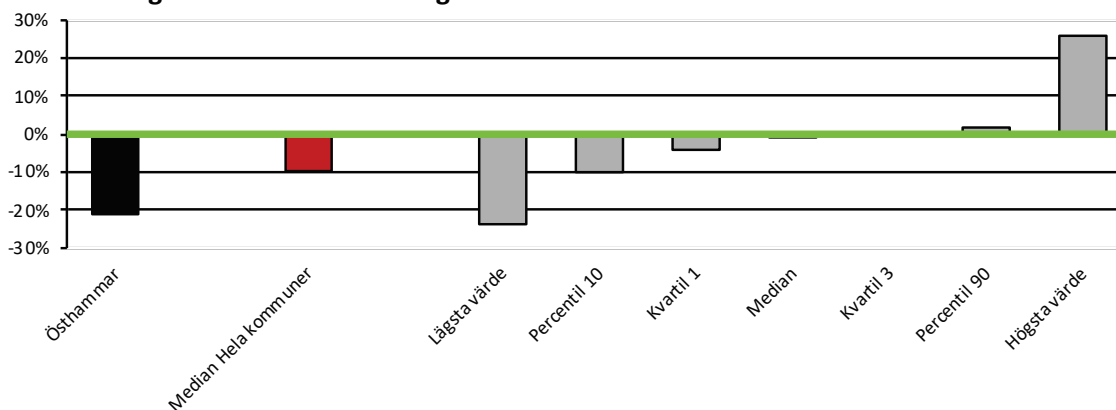
Östhammar	
Andel heltidsanställda	
Kvinnor	Män
57,9%	79,0%

Skillnad heltidstjänster (kvinnor/män) - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		-14,5%	-23,7%	-26,0%	-21,1%
Median Alla	-1,8%	-1,9%	-0,8%	-0,9%	-0,6%
Median Hela kommuner	-12,9%	-10,9%	-10,9%	-10,4%	-9,7%

Ert nuläge i förhållande till övrigas

Kvinnor har heltidstjänster i mindre omfattning än män.

Östhammars kommun	-21,1%	Lägsta värde	-24%
Median Hela kommuner	-10%	Median Alla	-1%
		Högsta värde	26%

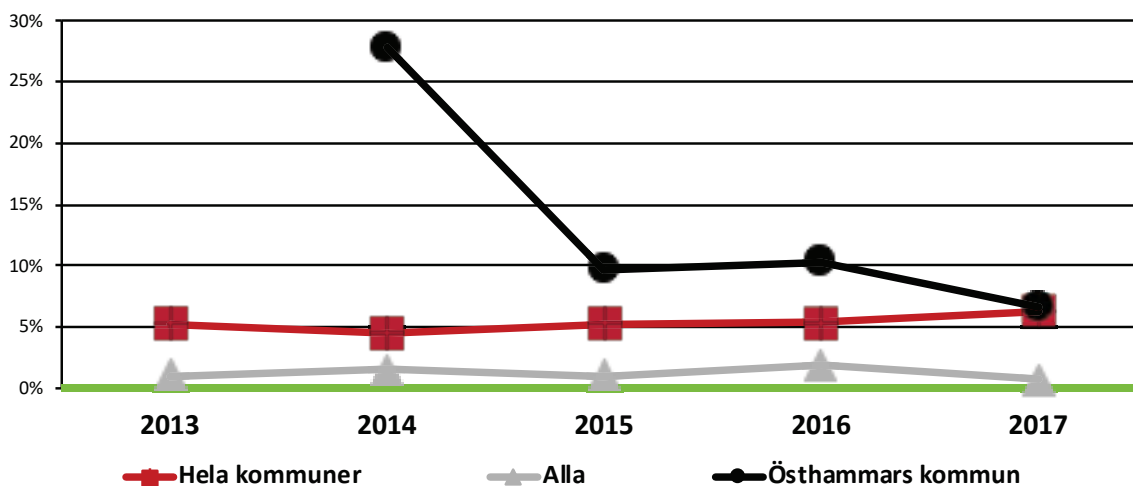

Tillsvidareanställda

Nyckeltalet beskriver skillnaden i andelen tillsvidareanställda kvinnor och män.

Östhammar	
Tillsvidareanställda	
Kvinnor	Män
90,6%	84,0%

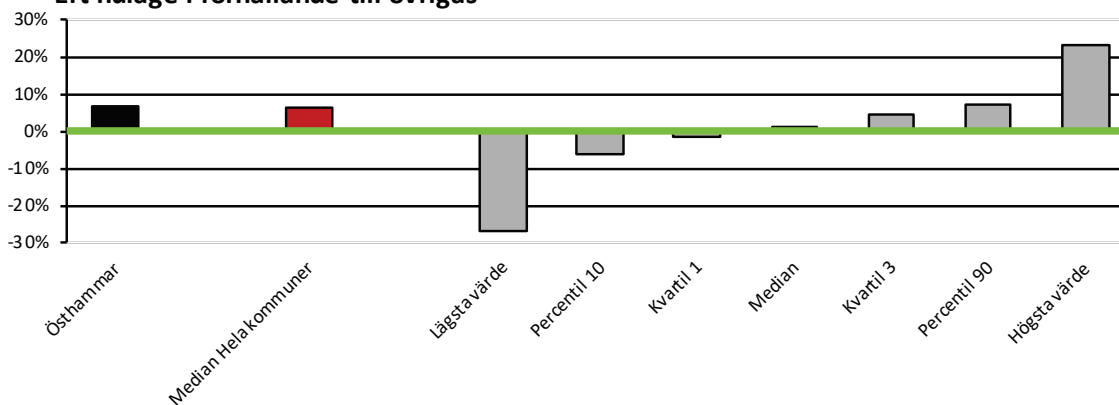
Skilnad andel tillsvidareanställda kvinnor/män - historisk utveckling

Med denna takt blir Östhammar jämställt år 2018.

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		27,8%	9,7%	10,3%	6,6%
Median Alla	1,0%	1,5%	1,0%	1,9%	0,8%
Median Hela kommuner	5,3%	4,5%	5,3%	5,4%	6,3%

Ert nuläge i förhållande till övriga

Män har tillsvidareanställningar i mindre omfattning än kvinnor

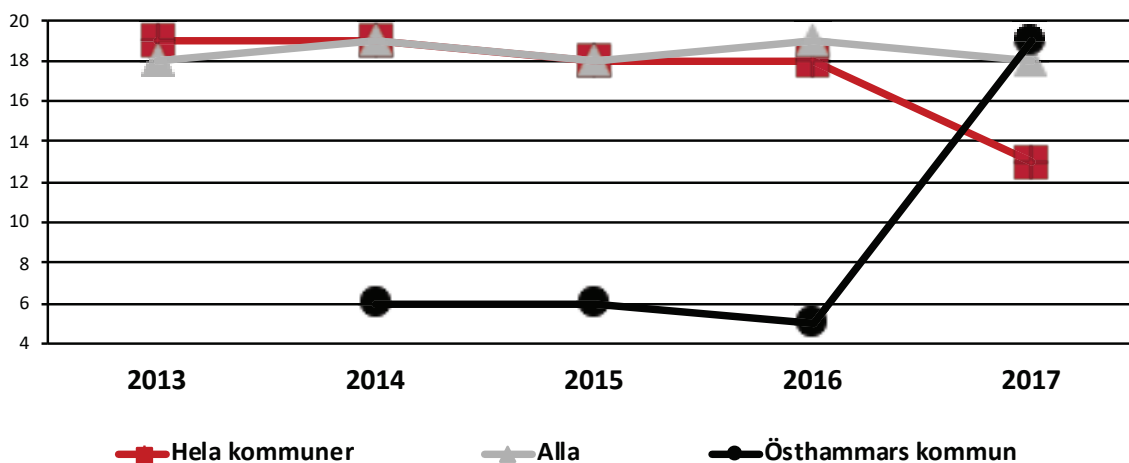
Östhammars kommun	6,6%	Lägstavärde	-27%
Median Hela kommuner	6,3%	Median Alla	1%
		Högstavärde	23%

Aktivt arbete

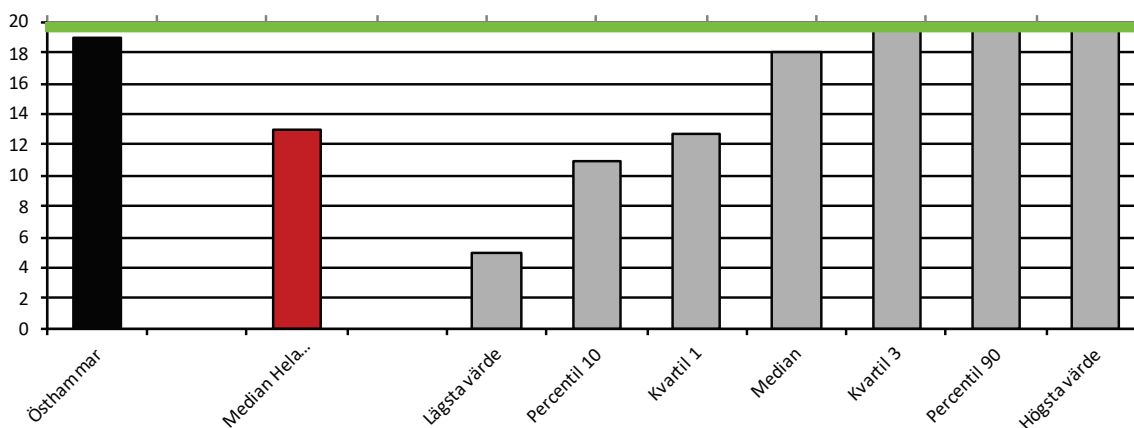
Nyckeltalet beskriver hur väl ett aktivt arbete enligt
Diskrimineringslagen är uppfyllt.

Aktivt arbete antal ja av 15 frågor + 5p för tillägsfråga - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		6	6	5	19
Median Alla	18	19	18	19	18
Median Hela kommuner	19	19	18	18	13

Ert nuläge i förhållande till övrigas

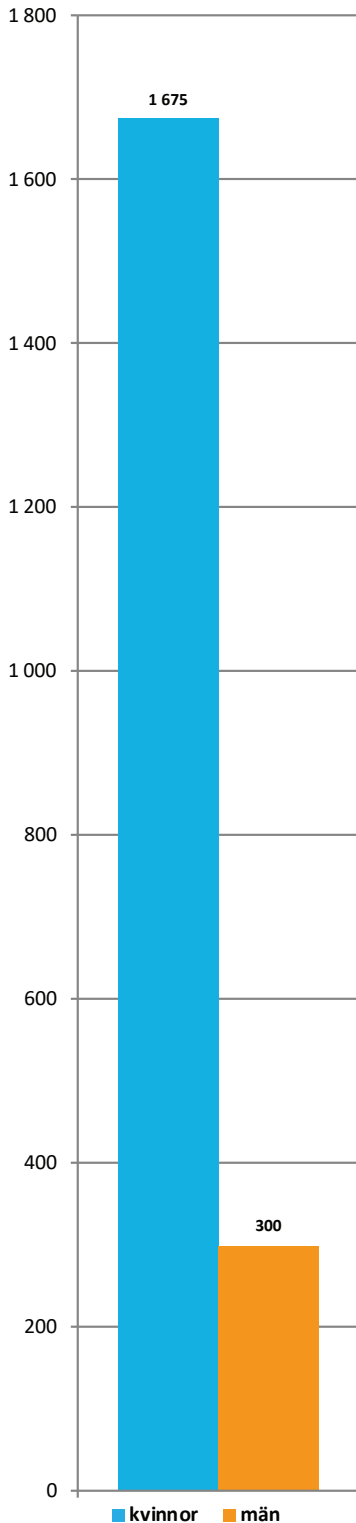

Östhammars kommun	19	Lägsta värde	5
Median Hela kommuner	13	Median Alla	18
		Högsta värde	20

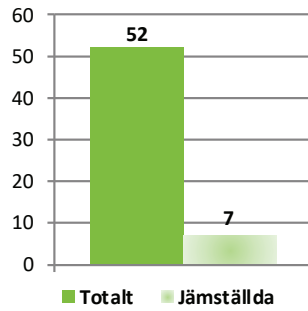

Bakgrundsfakta Östhammars kommun

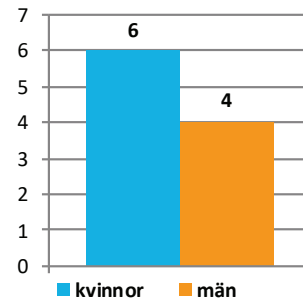
Antal anställda

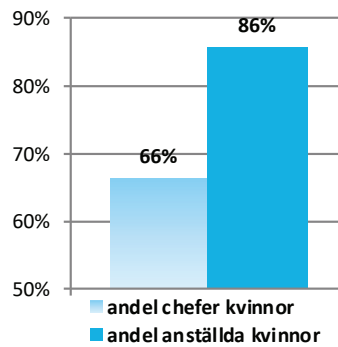
Yrkesgrupper

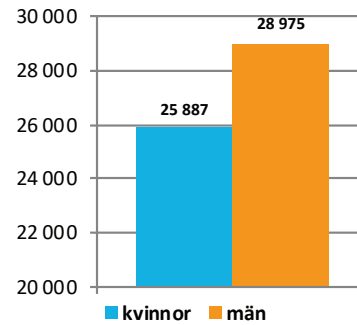
Högsta ledningsgrupp

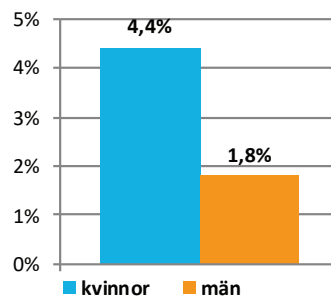
Karriärmöjlighet

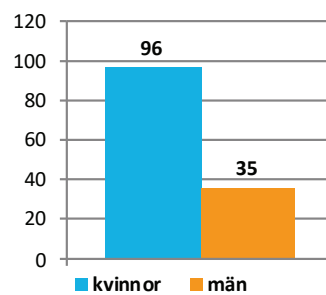
Lön

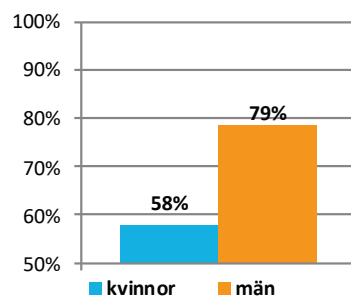
Långtidssjukfrånvaro

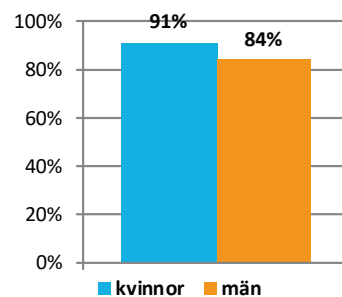
Föräldradagar

Heltidstjänster

Tillsvidareanställda

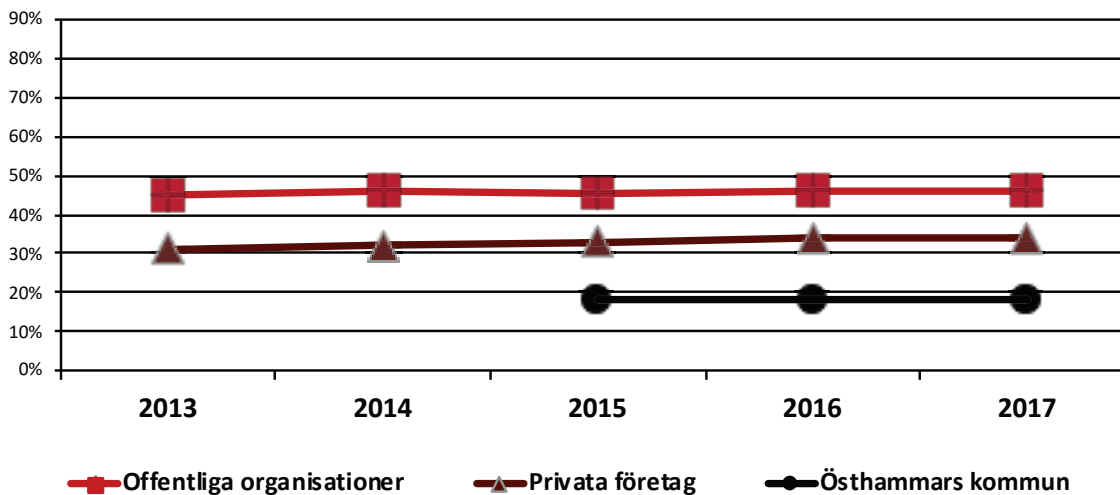

Styrelse

Nyckeltalet beskriver fördelning av kvinnor och män i styrelsen.

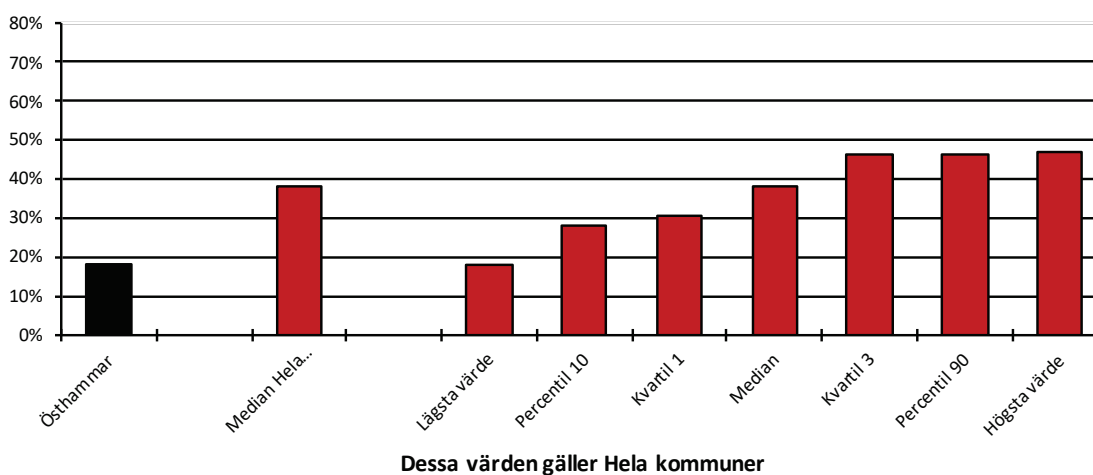
Östhammar	
Styrelse	
Kvinnor	Män
2	9

Andel kvinnor i styrelsen - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun			18%	18%	18%
Privata företag	31%	32%	33%	34%	34%
Offentliga organisationer	45%	46%	46%	46%	46%

Ert nuläge i förhållande till branschen

Östhammars kommun	18%	Lägstavärde	18%
Median Hela kommuner	38%	Median Hela kommuner	38%
		Högstavärde	47%

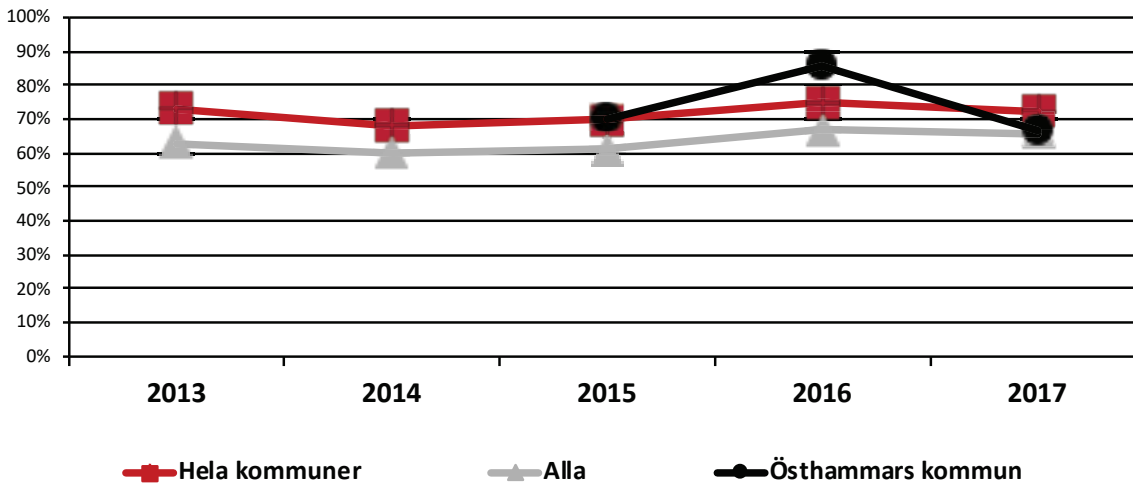

Internrekrytering

Nyckeltalet beskriver andel kvinnor av alla som har internrekryterats till chefspositioner. Ett värde på 50% visar att hälften av alla interna chefsrekryteringar är kvinnor. Önskat värde beror på mål och befintlig chefsstruktur.

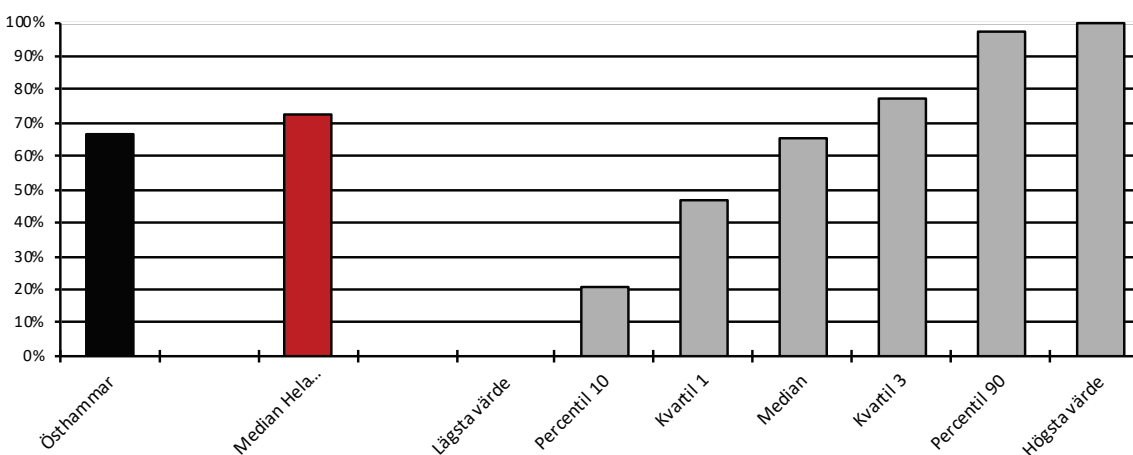
Östhammar	
Internrekr. chefer	
Kvinnor	Män
4	2

Andel av internrekryterade chefer som är kvinnor - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun			70%	86%	67%
Median Alla	63%	60%	61%	67%	66%
Median Hela kommuner	73%	68%	70%	75%	73%

Ert nuläge i förhållande till övrigas

Östhammars kommun	67%	Lägst värde	0%
Median Hela kommuner	73%	Median Alla	66%
		Högsta värde	100%

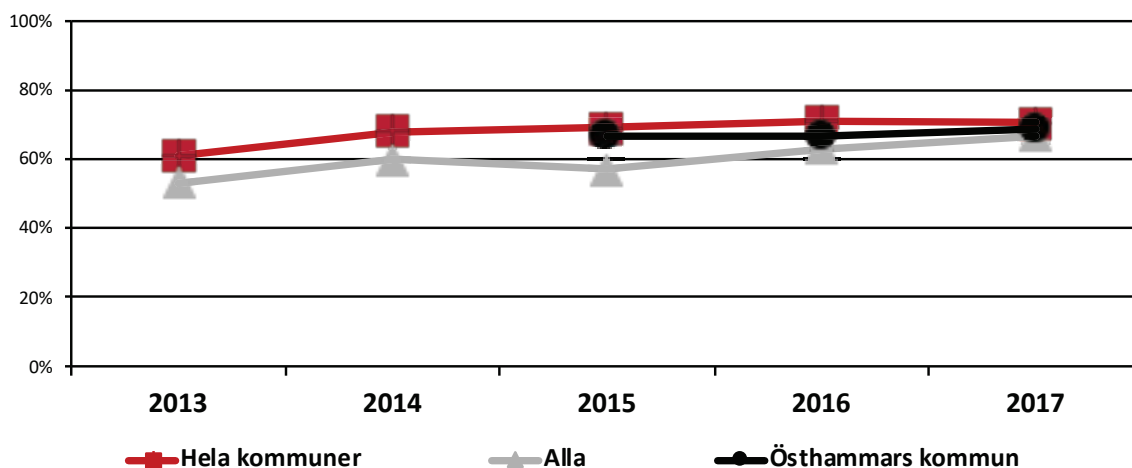

Externrekrytering

Nyckeltalet beskriver andel kvinnor av alla som har externrekryterats till chefspositioner. Ett värde på 50% visar att hälften av alla externa chefsrekryteringar är kvinnor. Önskat värde beror på mål och befintlig chefsstruktur.

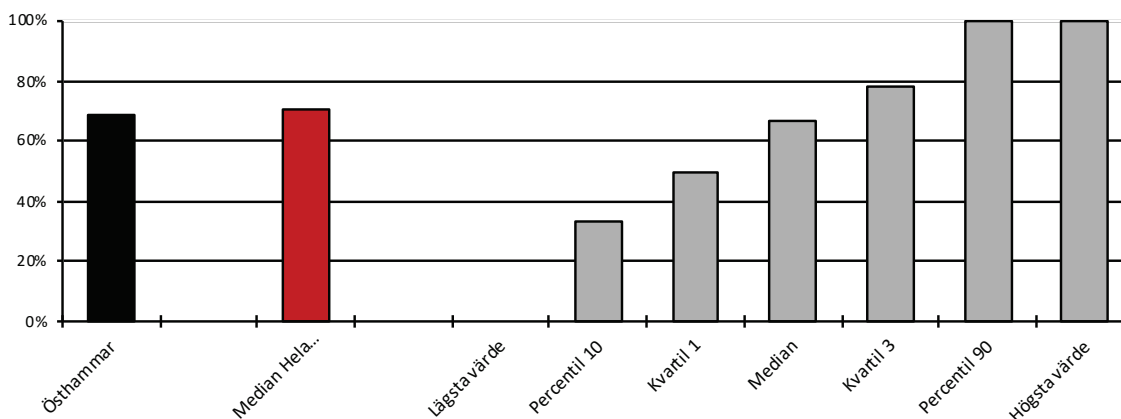
Östhammar	
Externrekr. chefer	
Kvinnor	Män
11	5

Andel av externrekryterade chefer som är kvinnor - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun			67%	67%	69%
Median Alla	53%	60%	57%	63%	67%
Median Hela kommuner	61%	68%	69%	71%	71%

Ert nuläge i förhållande till övrigas

Östhammars kommun	69%	Lägsta värde	0%
Median Hela kommuner	71%	Median Alla	67%
		Högsta värde	100%

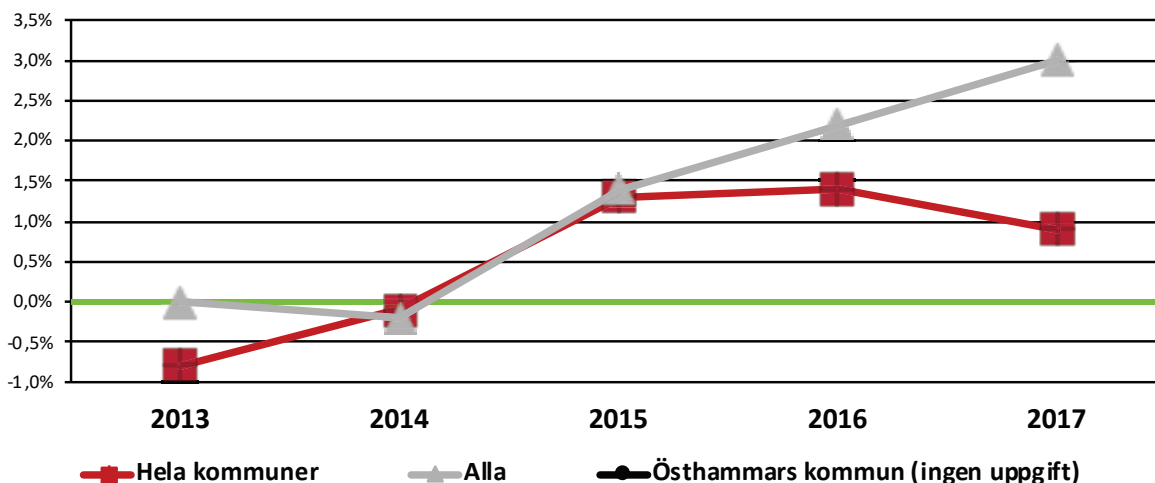

Högskoleutbildning

Nyckeltalet beskriver andel kvinnor med högskoleutbildning jämfört med andelen män med högskoleutbildning. Om kvinnor har högskoleutbildning i lika grad som män är skillnaden 0%.

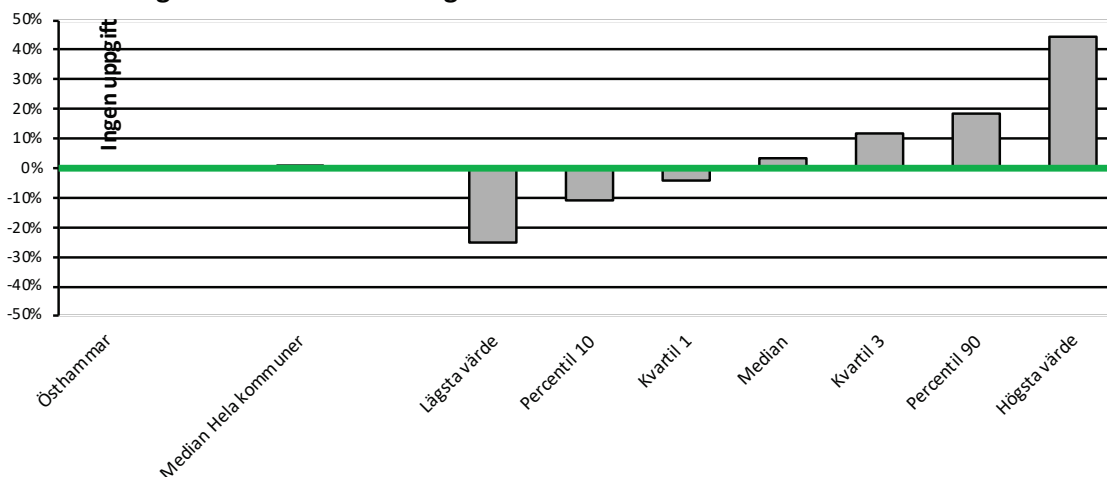
Östhammar
Andel högskoleutbildade
Kvinnor i u Män i u

Skillnad i högskoleutbildning mellan kvinnor och män - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun (ingen uppgift)					
Median Alla	0%	0%	1%	2%	3%
Median Hela kommuner	-1%	0%	1%	1%	1%

Ert nuläge i förhållande till övrigas

Östhammars kommun	Ingen uppgift	Lägst värde	-26%
Median Hela kommuner	0,9%	Median Alla	3%
		Högsta värde	44%

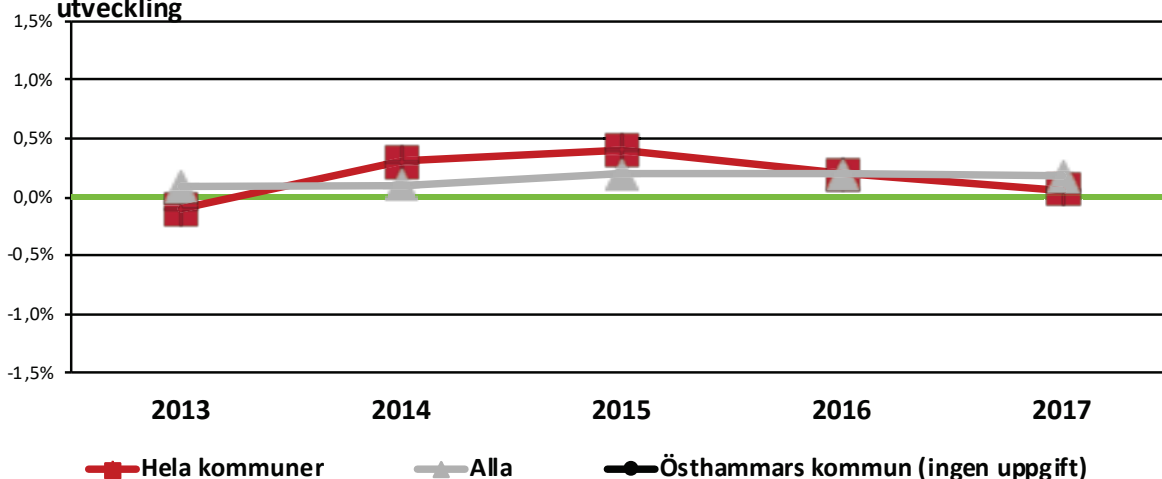

Kompetensutveckling

Nyckeltalet beskriver skillnaden i tid för kompetensutveckling för kvinnor jämfört med män. Om kvinnor och män har kompetensutveckling i lika hög grad är skillnaden 0%.

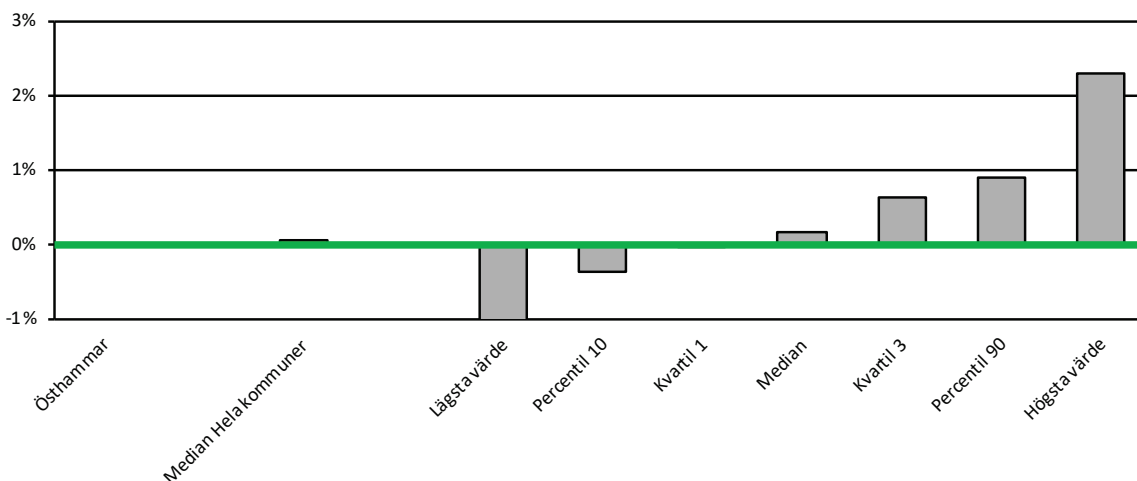
Östhammar
Tid kompetensutv. / total arb. tid
Kvinnor i u Män i u

Skillnad i tid för kompetensutveckling mellan kvinnor och män - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun (ingen uppgift)					
Median Alla	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%
Median Hela kommuner	-0,1%	0,3%	0,4%	0,2%	0,1%

Ert nuläge i förhållande till övrigas

Östhammars kommun		Lägstavärde	-1,4%
Median Hela kommuner	0,1%	Median Alla	0,2%
		Högstavärde	2,3%

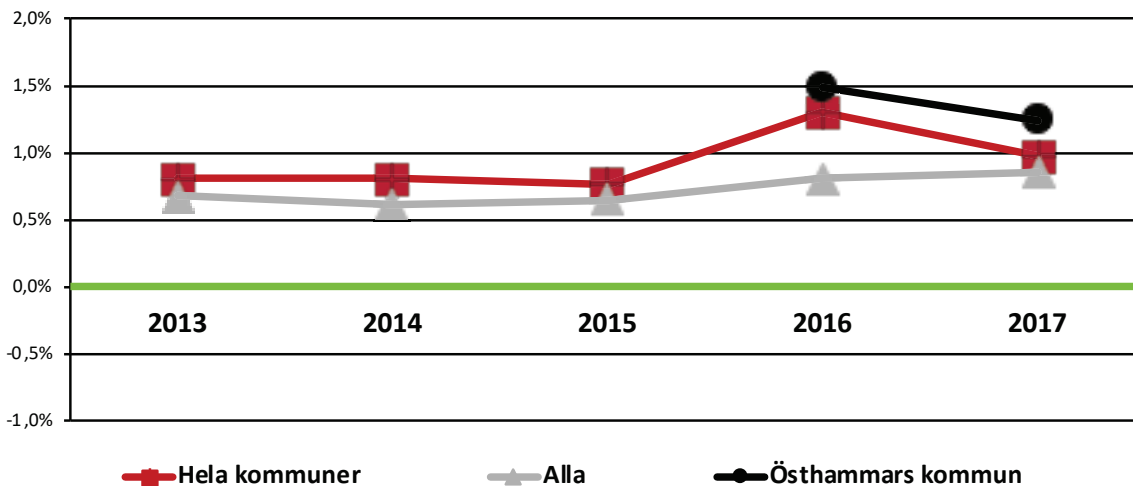

Korttidssjukfrånvaro

Nyckeltalet beskriver korttidssjukfrånvaro dag 1-14 i procent av arbetad tid. Om nivån på korttidssjukfrånvaron för kvinnor och män är lika är värdet 0%.

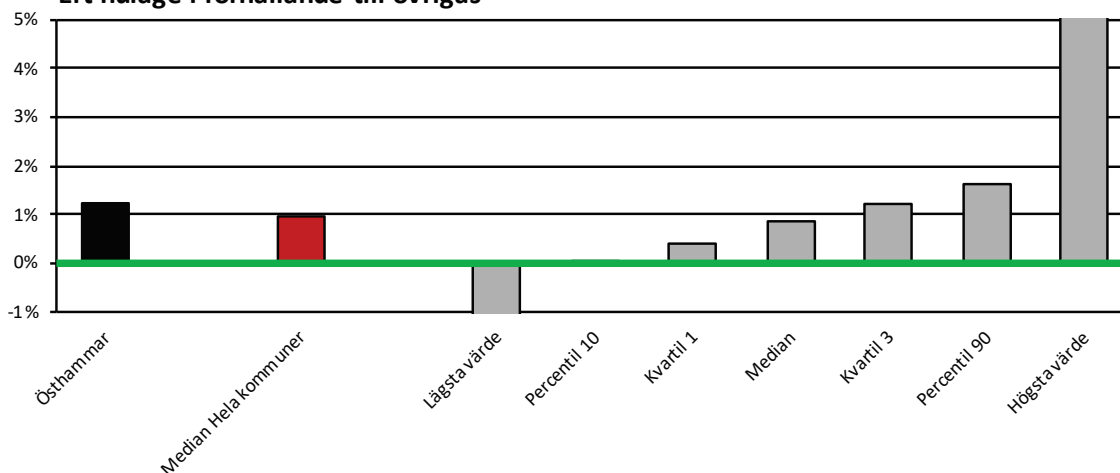
Korttidssjukfrånvaro	Kvinnor	Män
Östhammar	3,6%	2,4%
Median alla	2,6%	1,8%
Median Hela kommuner	3,6%	2,7%

Skillnad i kort sjukfrånvaro (kvinnor/män) - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun				1,5%	1,2%
Median Alla	0,7%	0,6%	0,7%	0,8%	0,9%
Median Hela kommuner	0,8%	0,8%	0,8%	1,3%	1,0%

Ert nuläge i förhållande till övrigas

Östhammars kommun	1,2%	Lägst värde	-2,3%
Median Hela kommuner	1,0%	Median Alla	0,9%
		Högsta värde	8,0%

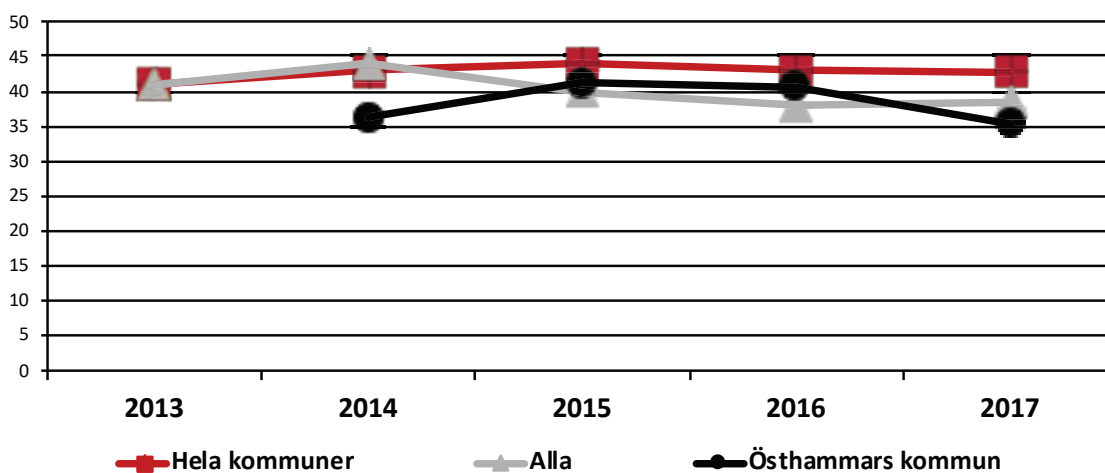

Föräldradagar män

Nyckeltalet beskriver genomsnittligt uttag av föräldradagar för de män som har tagit ut föräldraledighet.

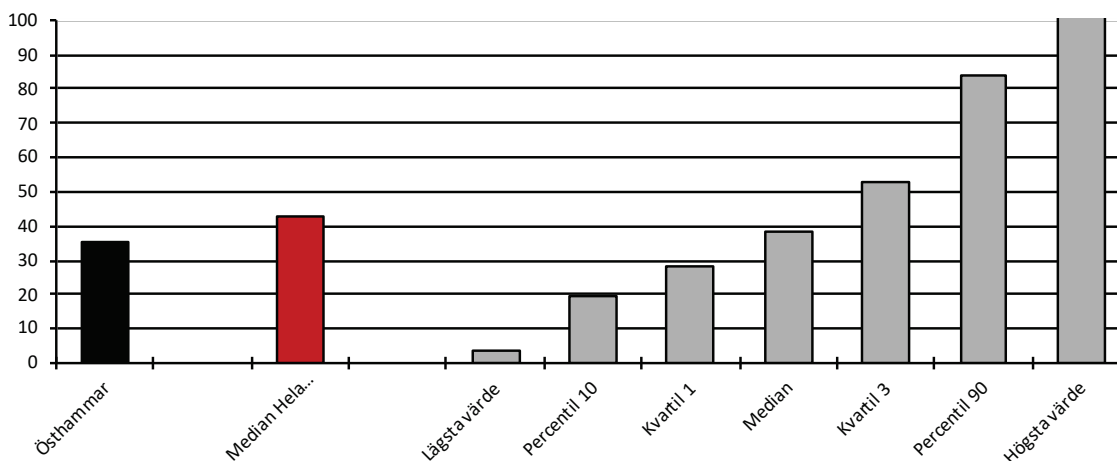
Östhammar		
Antal män	Dagar	Genomsnitt
48	1695	35

Genomsnittligt antal dagar som föräldralediga män tagit ut - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun		36	41	41	35
Median Alla	41	44	40	38	39
Median Hela kommuner	41	43	44	43	43

Ert nuläge i förhållande till övrigas

Östhammars kommun	35	Lägsta värde	3
Median Hela kommuner	43	Median Alla	39
		Högsta värde	281

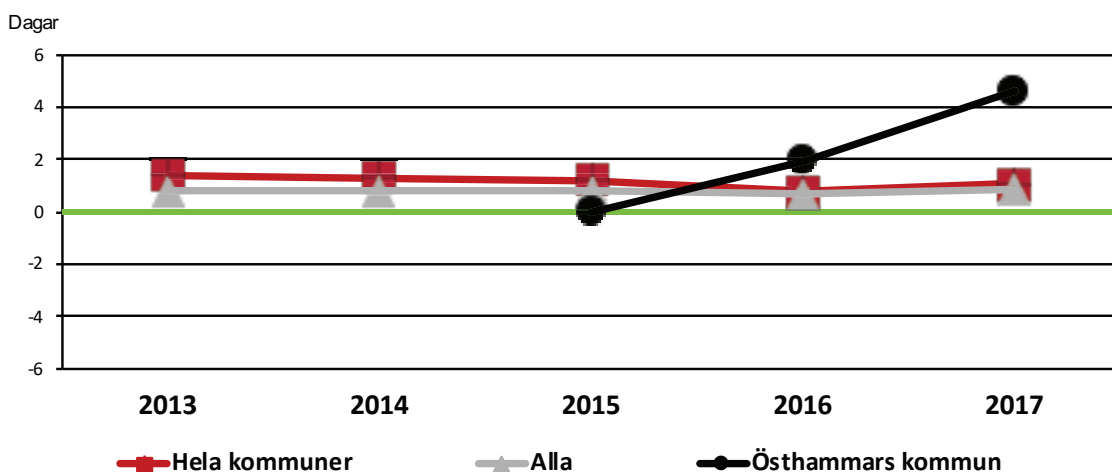

Tillfällig vård av barn

Nyckeltalet beskriver genomsnittlig skillnad i antal dagar som kvinnor och män tar ut tillfällig vård av barn. Om kvinnor och män i genomsnitt tar ut lika mycket tillfällig vård av barn är värdet 0.

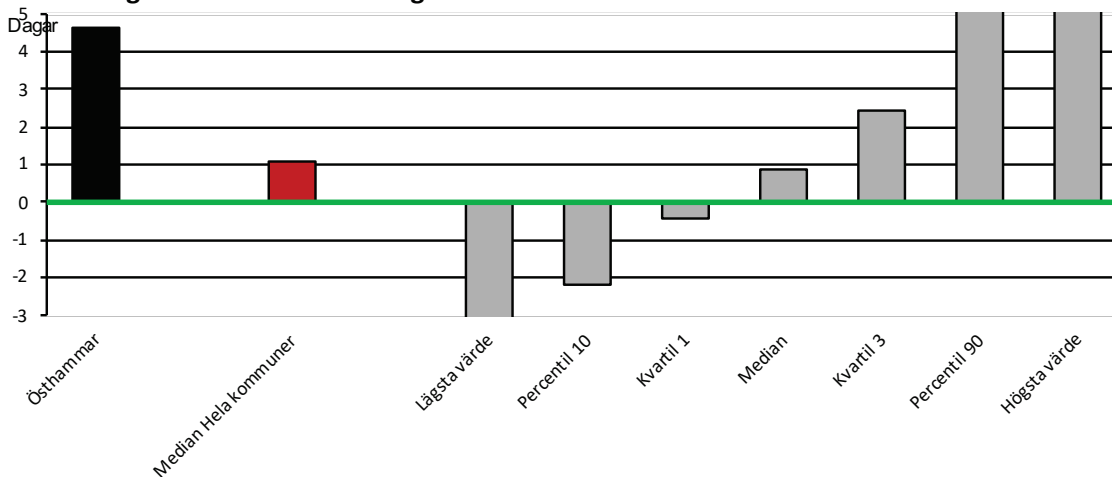
Östhammar	
Tillfällig vård av barn	
Kvinnor	Män
11,0	6,4

Skillnad i uttag av tillfällig vård av barn (kvinnor/män) - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun			0,0	2,0	4,6
Median Alla	0,8	0,8	0,8	0,7	0,9
Median Hela kommuner	1,4	1,3	1,2	0,8	1,1

Ert nuläge i förhållande till övrigas

Östhammars kommun	4,6	Lägsta värde	-11,6
Median Hela kommuner	1,1	Median Alla	0,9
		Högsta värde	47,4

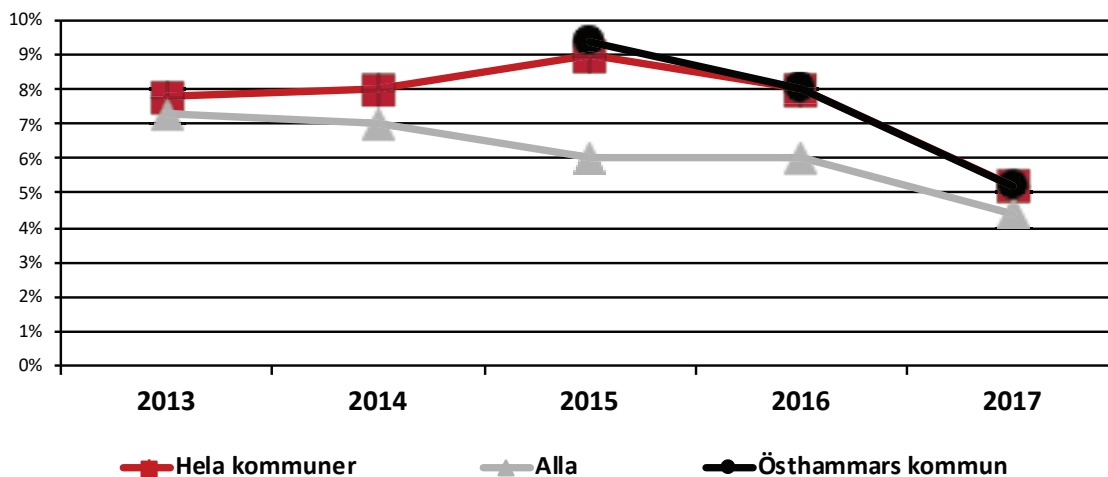

Reducerade heltidstjänster

Nyckeltalet beskriver skillnaden i andelen kvinnor och män som valt att reducera sin arbetstid.

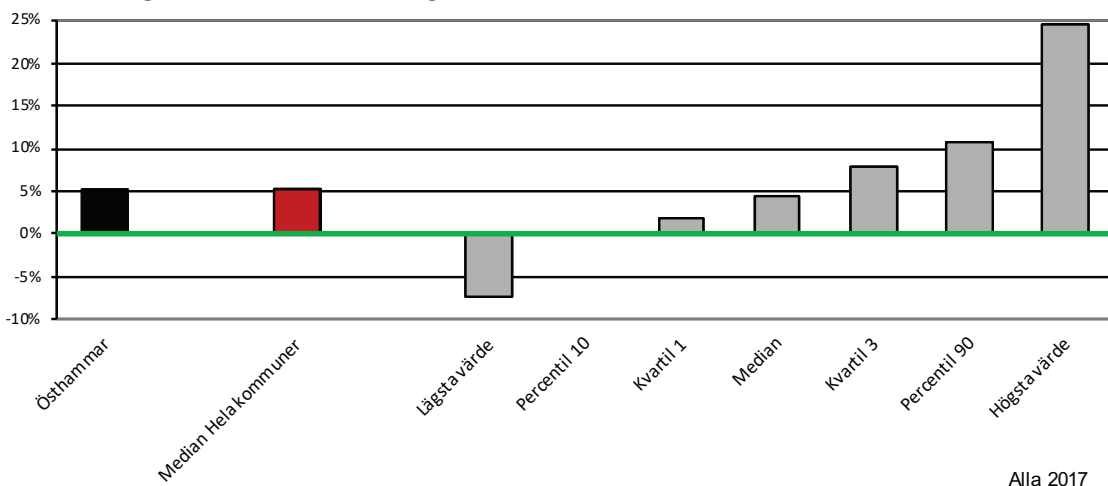
Östhammar	
Andel med reducerad heltid	
Kvinnor	Män
15%	10%

Skillnad i andel som frivilligt reducerat sin arbetstid

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun			9%	8%	5%
Median Alla	7%	7%	6%	6%	4%
Median Hela kommuner	8%	8%	9%	8%	5%

Ert nuläge i förhållande till övrigas

Östhammars kommun	5%	Lägsta värde	-7%
Median Hela kommuner	5%	Median Alla	4%
		Högsta värde	25%

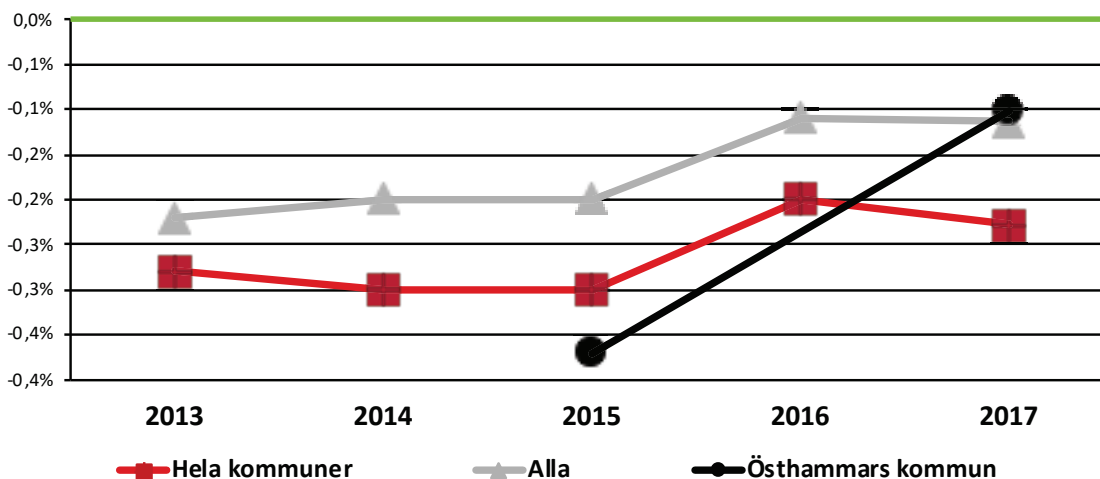

Övertid

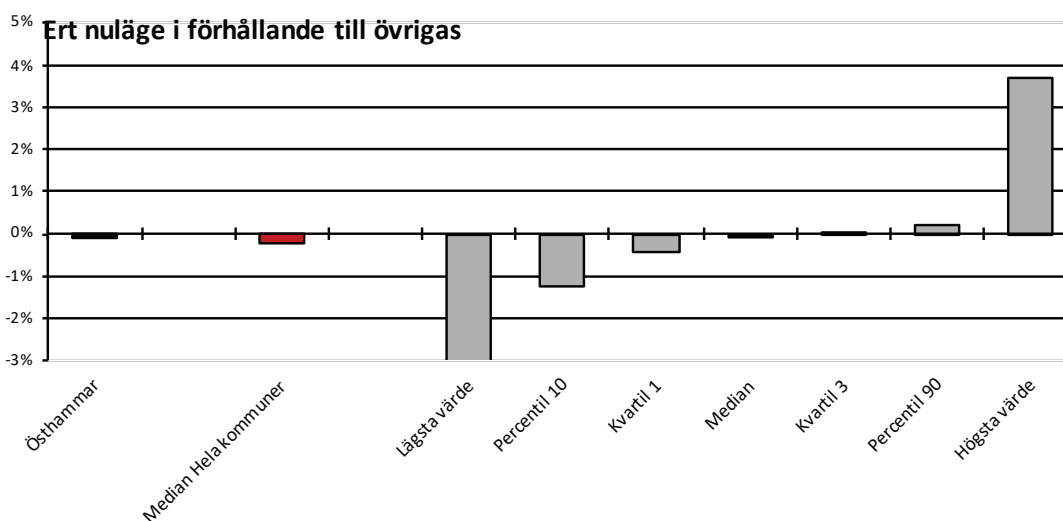
Nyckeltalet beskriver skillnaden i övertid mellan kvinnor och män, räknat som övertid i procent av arbetad tid.

Östhammar	
Övertid	
kvinnor	män
0,6%	0,7%

Skillnad i rapporterad övertid (kvinnor/män) - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun			-0,4%		-0,1%
Median Alla	-0,2%	-0,2%	-0,2%	-0,1%	-0,1%
Median Hela kommuner	-0,3%	-0,3%	-0,3%	-0,2%	-0,2%

Östhammars kommun	-0,1%	Lägst värde	-6,5%
Median Hela kommuner	-0,2%	Median Alla	-0,1%
		Högsta värde	3,7%

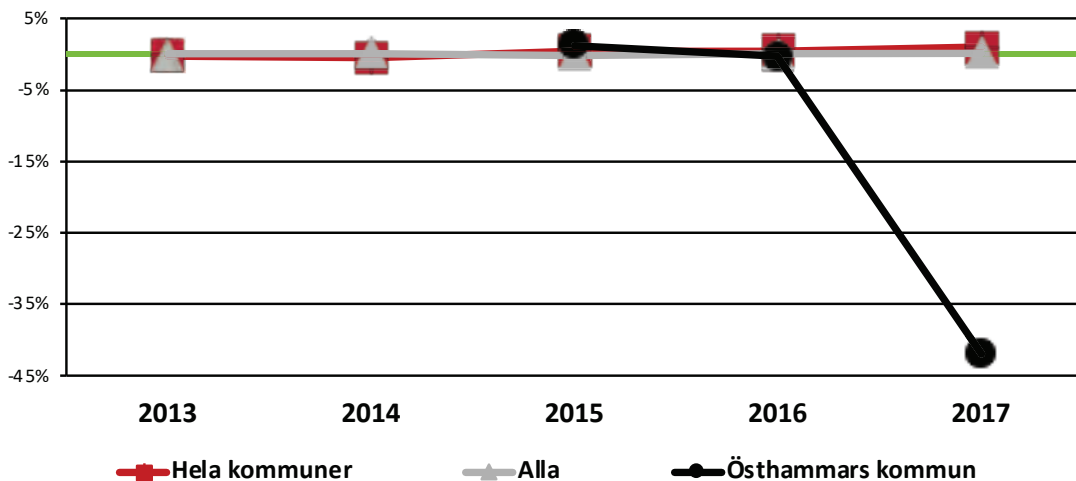

Avgångar

Nyckeltalet beskriver andelen kvinnor som slutat under senaste 12-månadersperioden jämfört med andelen män som slutat.

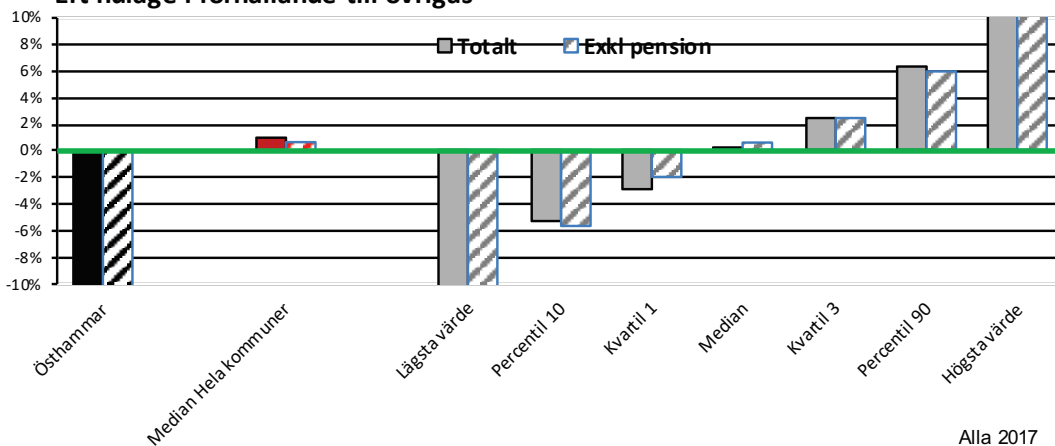
Andel av tillsvidareanställda som slutat		
	Kvinnor	Män
Totalt	4,9%	46,8%
Exkl pension	1,9%	44,0%

Skillnad i andel kvinnor/män som slutat - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun			1,2%	-0,3%	-42,0%
Median Alla	0,0%	0,1%	-0,2%	-0,1%	0,1%
Median Hela kommuner	-0,3%	-0,5%	0,4%	0,4%	1,0%

Ert nuläge i förhållande till övriga

	Totalt	Exkl pension		Totalt	Exkl pension
Östhammars kommun	-42,0%	-42,1%	Lägst värde	-42,0%	-42,1%
Median Hela kommuner	1,0%	0,7%	Median Alla	0,1%	0,6%
			Högsta värde	41,5%	41,5%

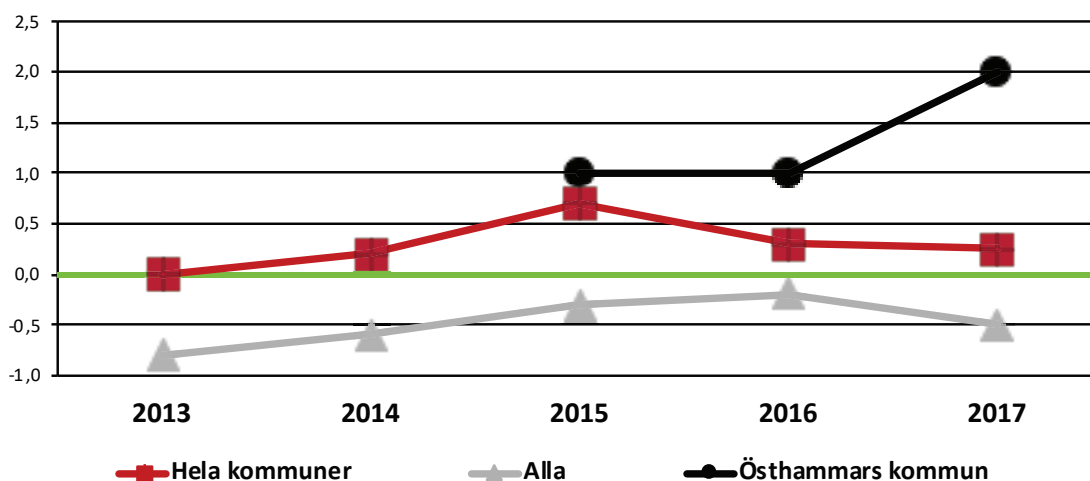

Ålder

Nyckeltalet beskriver skillnaden i medianålder för kvinnor jämfört med män.
Ju mer plus desto äldre är kvinnor jämfört med män.
Ju mer minus desto yngre är kvinnor jämfört med män.

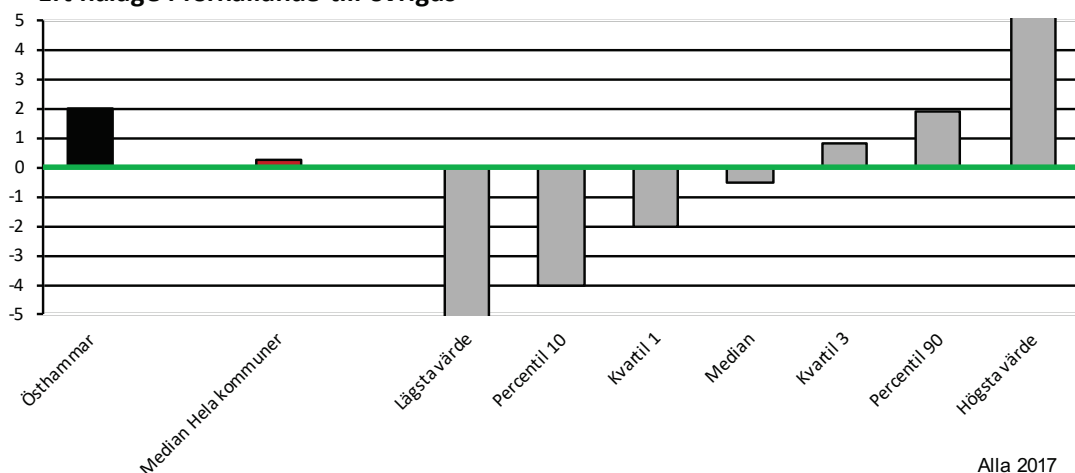
Östhammar	
Ålder kvinnor	Ålder män
47,0	45,0

Skillnad i ålder kvinnor/män (år) - historisk utveckling

	2013	2014	2015	2016	2017
Östhammars kommun			1,0	1,0	2,0
Median Alla	-0,8	-0,6	-0,3	-0,2	-0,5
Median Hela kommuner	0,0	0,2	0,7	0,3	0,3

Ert nuläge i förhållande till övrigas

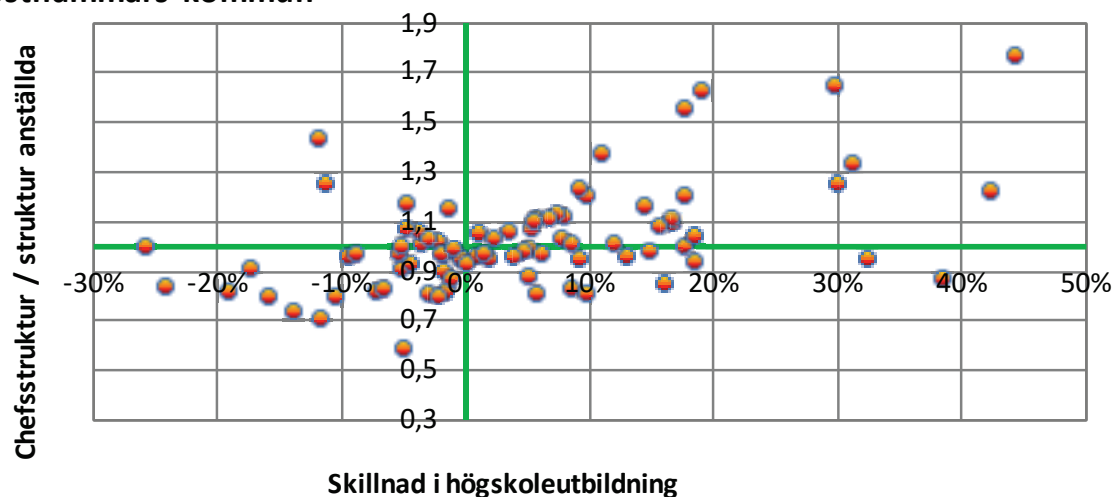
Östhammars kommun	2,0	Lägstavärde	-7,0
Median Hela kommuner	0,3	Median Alla	-0,5
		Högstavärde	5,3

Lärande nyckeltal

Östhammars kommun

Korrelation 0,51

Varje punkt motsvarar en organisation.

Högre utbildning leder till chefsposter

Det finns en stark korrelation vad beträffar skillnad i högskoleutbildning mellan män och kvinnor och chefsstruktur i förhållande till strukturen bland de anställda. Rensat från högskoleutbildning är män något överrepresenterade på chefsposter men högskoleutbildning har en avsevärt större påverkan på chefsstrukturen än kön. Högskoleutbildning leder alltså i högre grad till chefsposter.

En korrelation på 0,51 innebär att det är en stark samvariation mellan skillnad i högskoleutbildning och chefsstruktur. I de organisationer där kvinnor är överrepresenterade på chefsposter har nästan samtliga organisationer en högre andel kvinnor med högskoleutbildning.

Så här beräknas JÄMIX:

Jämixon beräknas utifrån nio nyckeltal.

De är

- 1 Andel yrkesgrupper med könsfördelning 40-60%
- 2 Andel kvinnor i högsta ledningsgruppen (eller andel män om färre män)
- 3 Andel chefer som är kvinnor i förhållande till andel anställda som är kvinnor
- 4 Kvinnors lön i procent av mäns lön (eller mäns lön om den är lägre)
- 5 Skillnad i lång sjukfrånvaro (kvinnor-män)
- 6 Skillnad i uttag av föräldradagar av de som tagit ut föräldradagar
- 7 Skillnad i sysselsättningsgrad (andel heltid, kvinnor-män)
- 8 Skillnad i andel tillsvidareanställda (kvinnor-män)
- 9 Aktivt arbete antal ja av 15 frågor + 5p för tillägsfråga.

Poängen för varje nyckeltal summeras till ett JÄMIX. Nyckeltalens poäng baseras på följande tabeller: Poängen i vänstra kolumnen uppnås när nivåerna för de olika nyckeltalen uppnås. Till exempel uppnås 20 poäng för Yrkesgrupper (nyckeltal 1) om andelen yrkesgrupper med minst 40% representation av båda könen överstiger 76%. För kvinnor i högsta ledningsgrupp uppnås 20 poäng om nyckeltalet (2) överstiger 40% (samtidigt som andelen män också överstiger 40%).

I alla nyckeltal utom aktivt arbete (nr 9) gäller även det omvända förhållandet (om män är underrepresenterade). Nyckeltalet utgår från det kön som är minst representerat, eller har minst andel sysselsättningsgrad, tillsvidareanställning osv.

Poäng	1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	76%	40,0%	0,950	-1%	0,15%	5	-1%	-0,5%	20
19	72%	38,5%	0,925	-2%	0,30%	10	-2%	-1,0%	19
18	68%	37,0%	0,900	-3%	0,45%	15	-3%	-1,5%	18
17	64%	35,5%	0,875	-4%	0,60%	20	-4%	-2,0%	17
16	60%	34,0%	0,850	-5%	0,75%	25	-5%	-2,5%	16
15	56%	32,5%	0,825	-6%	0,90%	30	-6%	-3,0%	15
14	52%	31,0%	0,800	-7%	1,05%	35	-7%	-3,5%	14
13	48%	29,5%	0,775	-8%	1,20%	40	-8%	-4,0%	13
12	44%	28,0%	0,750	-9%	1,35%	45	-9%	-4,5%	12
11	40%	26,5%	0,725	-10%	1,50%	50	-10%	-5,0%	11
10	36%	25,0%	0,700	-11%	1,65%	55	-11%	-5,5%	10
9	32%	23,5%	0,675	-12%	1,80%	60	-12%	-6,0%	9
8	28%	22,0%	0,650	-13%	1,95%	65	-13%	-6,5%	8
7	24%	20,5%	0,625	-14%	2,10%	70	-14%	-7,0%	7
6	20%	19,0%	0,600	-15%	2,25%	75	-15%	-7,5%	6
5	16%	17,5%	0,575	-16%	2,40%	80	-16%	-8,0%	5
4	12%	16,0%	0,550	-17%	2,55%	85	-17%	-8,5%	4
3	8%	14,5%	0,525	-18%	2,70%	90	-18%	-9,0%	3
2	4%	13,0%	0,500	-19%	2,85%	95	-19%	-9,5%	2
1	0%	0,0%							0

Ta gärna kontakt med Nyckeltalsinstitutet för genomgång av resultatrapporten och få mer information om våra kompletterande tjänster kring förändringsledning.

08 - 402 00 29

info@nyckeltal.se

Ägarsamråd med den gemensamma räddningsnämnden för Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner

---

Datum	Tid
23 mars 2018	11:00

Närvarande

Punkt Ämne

1. Aktuellt från verksamheten

Anders Amström redovisar aktuella frågor inom räddningsnämndens verksamhet. Det regionala räddningstjänstarbetet utvecklas vidare med bland annat gemensamma befälsutbildningar. Vidare genomförs ledarskapsutbildningar, nya brandstationer uppförs i Gimo och Tierp och rekryteringsfrågan är ständigt aktuell.

2. Årsredovisning 2017

Genomgång av främst de inriktningsmål i årsredovisningen som inte fått grönt ljus. Målen som berörs är stärkt förmåga till krisberedskap, planeringen för civilt försvar och räddningstjänst under höjdberedskap samt stärka den enskildes förmåga till riskmedvetet beteende genom information, rådgivning och utbildning. Vidare redovisas det ekonomiska resultatet för 2017.

3. Inriktning och budget för år 2019, bilaga 1.

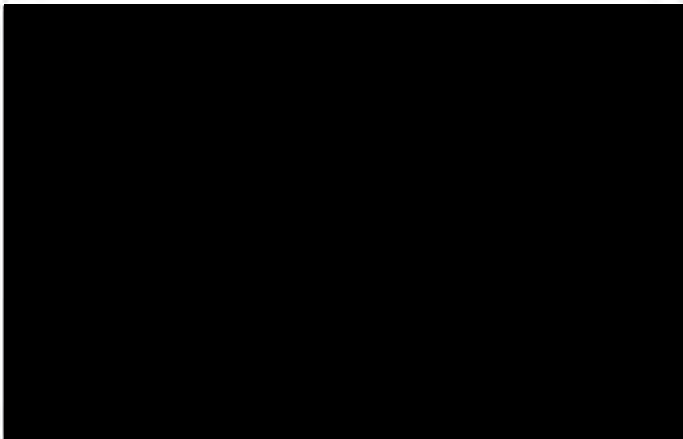
Budgetförslaget enligt bilaga 1 för år 2019 med planer utifrån nämndens prioriteringar för 2020-2021. Kostnadsfördelningen mellan kommunerna ska enligt avtal ses över inför år 2020.

4. Förändrat PO-pålägg

Justering av PO-pålägget med hänsyn till pensionsålder enligt SAP-R till 44,09 procent, har tidigare legat på 39,21 procent.

Punkt Ämne

5. **Hyresavtal Viktoria**
Korrigerering till skälig hyresnivå.
6. **Stabskostnader från Uppsala kommun**
Justering för att svara mot faktiskt kostnad.
7. **Utökning av verksamheten**
En nulägesanalys ges med av räddningsnämndens identifierade utmaningar. Nämnden har utifrån diskussion valt att prioritera två områden: Nyetablering av Första-Insats-Person (FIP)-enheter i Månkarbo, Vänge, Karlholm och Lindbacken samt förstärkning av uttryckningsstyrkan i Uppsala tätort på Bärby och Rosendals brandstationer. Nämnden ser också behov av förstärkningar inom civilt försvar, minimering av miljöpåverkan, jämställdhet och mångfald samt arbete med kompetensförsörjning.
8. **Nästa ägarsamråd**
Fredagen den 28 september 2018 kl. 11:00

Bilaga 1

Förslag till budget 2019 och planer 2020 – 2021 från räddningsnämndens sammanträde 14 mars 2018

(tkr)	2018	2019	2020	2021
Prisindex kommunal verksamhet (PKV) ¹		2,80%	3,35%	3,05%
Uppräkning av budget med PKV	198 838	204 405	219 572	236 162
Övriga justeringar:				
Ny brandstation i Gimo		500		
Ny brandstation i Tierp		1 250		
Ny brandstation i Almunge			1 100	
Korrigerig av PO-pålägg (SAP)		4 100		
FiP-enhet i Månkarbo		1 100		
FiP-enhet i Vänge		1 100		
FiP-enhet i Karlholm			1 100	
FiP-enhet i Lindbacken			1 100	
Utökning av heltidstyrkan i Uppsala tätort			6 300	2 100
Budget RÄN 2019 & plan 2020-21	198 838	212 455	229 172	238 262

Fördelning per kommun:

(tkr)	2018	2019	2020 ²	2021 ²
Tierp	23 710	25 334	27 327	28 411
Uppsala	150 549	160 858	173 516	180 398
Östhammar	24 580	26 263	28 329	29 453
Summa	198 838	212 455	229 172	238 262

¹ Sveriges kommuner och landsting, datum 2018-02-15.² Kostnadsfördelningen mellan kommunerna ska enligt avtal ses över till år 2020.

Minnesanteckningar från medlemssamråd 2018-04-13

Datum: 2018-04-13

Tid: kl. 08.30 – 9.30

Plats: Uppsala slott, ingång A, Representationsvåningen.

Kallade: Representanter för medlemmarna i Samordningsförbundet Uppsala län

Närvarande:

[Redacted list of attendees]

Bilagor: *Preliminära medlemsavgifter 2019*
Power Point presentation Medlemssamråd

Minnesanteckningar

Inledning

Ordförande [REDACTED] inleder mötet och hälsar alla varmt välkomna.

Syftet med mötet är att uppdatera medlemmarna om föregående verksamhetsår samt förbundets nya inriktning framåt-, planerad budget och -preliminära medlemsavgifter för år 2019.

Årsredovisning 2017

[REDACTED] presenterar Samordningsförbundets ekonomiska resultat för år 2017. Resultatet för föregående år är -2,9 mkr vilket är ett bra resultat för förbundet eftersom ambitionen har varit att minska ett ackumulerat överskott. Drygt 200 personer har kommit ut i arbete efter insats finansierad av förbundet, fler än 700 personer har fått olika kompetenshöjande insatser. Förbundet jobbar för första året med internkontrollplan och har mycket ordning på sina processer. Se bifogad fil *Medlemssamråd* för mer information.

Inriktning 2018

[REDACTED] informerar om hur arbetet går framåt i samverkan med parterna. Totalt är nu 19 insatser igång och utgångspunkten är de lokala behoven och förutsättningarna. Se bifogad fil *Medlemssamråd* för mer information.

Preliminära medlemsavgifter verksamhetsåret 2019

De preliminära medlemsavgifterna presenteras för medlemmarna. Utgångspunkten är att förbundet ska få samma statliga medelstildelning som för år 2018, 11 mkr. Den statliga tilldelningen innebär att övriga medlemmar behöver matcha upp med motsvarande belopp utifrån storlek. Se bifogad fil *Preliminära medlemsavgifter 2019*.

Medlemssamråd hösten 2018

Hösten samråd bestäms gemensamt av parterna att en lämplig tidpunkt är 19 oktober kl. 09.00-10.00. Samordningsförbundet kommer att skicka ut en kallelse med tid och plats i god tid innan.

Synpunkter och förslag från medlemmarna

Inga synpunkter eller förslag kom upp från medlemmarna.

Mötet avslutas

[REDACTED] tackar deltagarna för ett bra och givande samråd.

SAMORDNINGSFÖRBUNDET
UPPSALA LÄN

Medlemssamråd

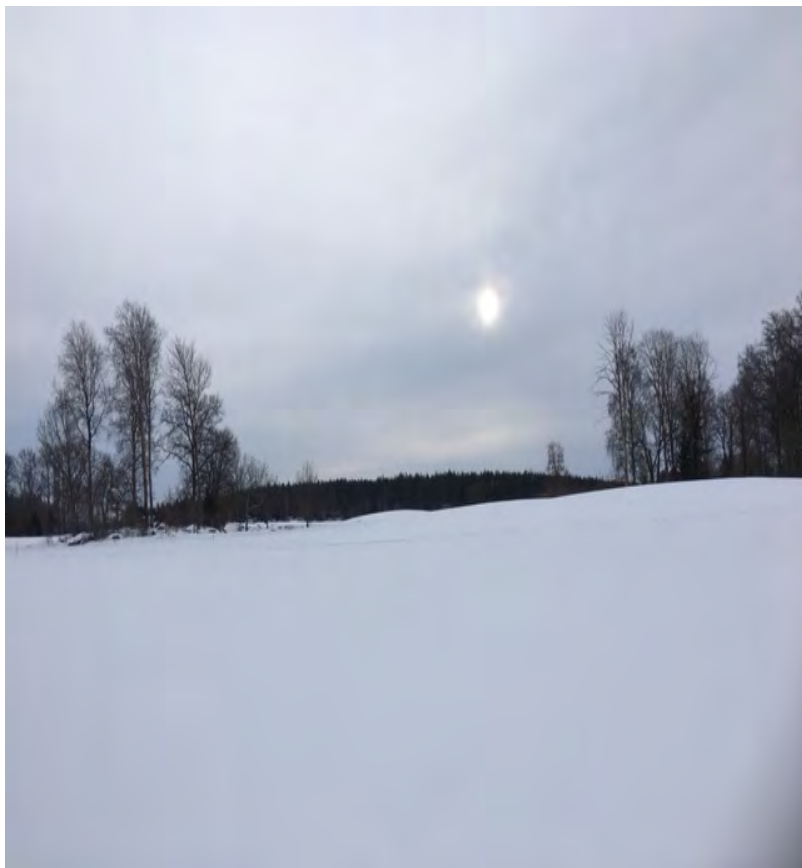
13 april 2018

Agenda

- Årsredovisning, verksamhet, ekonomi
- Inriktning och budget för 2018
- Preliminära medlemsavgifter år 2019

Årsredovisning 2017

- Fler än 200 personer har genom stödet gått vidare till arbete/studier
- Över 700 personer har tagit del av olika former av kompetenshöjande insatser
- Internkontrollplan visar god ordning
- Underskott -2,9 mkr

Inriktning 2018

- Utgå från lokala behov
- Mer insats mot individ
- Ledning styrning
- Samverkan är en kontinuerlig process

Ekonomisk översikt av verksamheten

	Utfall 2017	Utfall 2016
Intäkter	21 763	21 720
Samverkansinsatser	-20 845	-18 420
Förtroendevalda	-762	-744
Förvaltning	-3 040	-3 331
Resultat	-2 884	-775

Inriktning insatser 2017 - budgetfördelning

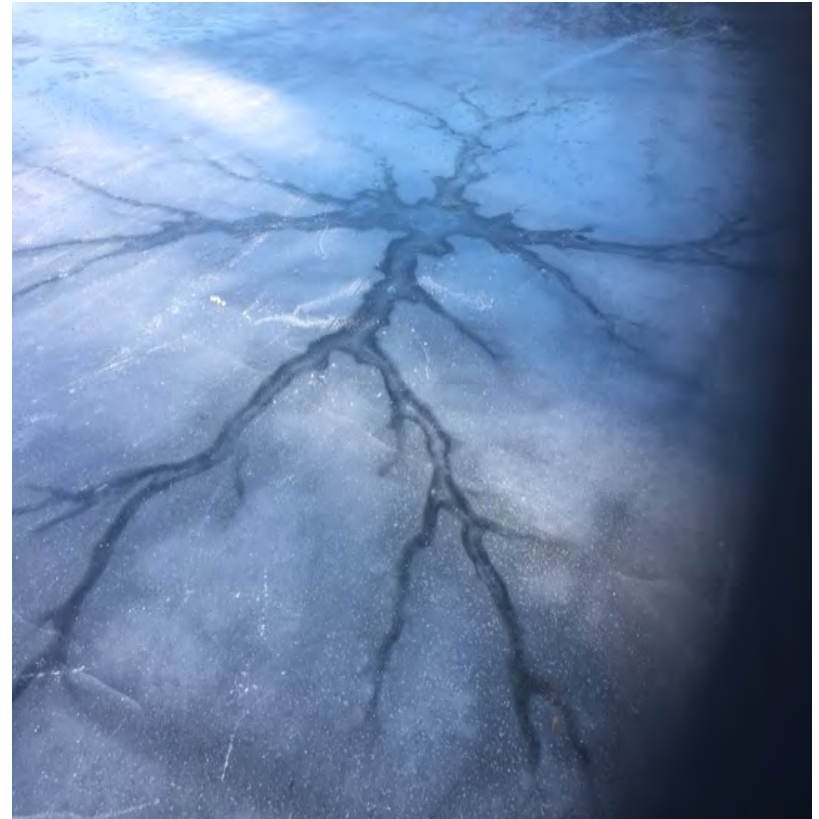
belopp i tkr

	Förbrukning 2017	Budget 2017	Förbrukad andel av budget
Samordnade insatser för individer i behov av samordnad arbetslivsinriktad rehabilitering	18 042	21 077	86%
Övriga samverkansinsatser	1 974	1 794	110%
Beslutsutrymme för samverkansinsatser , ej fördelat mellan insatskategorier	829	3 023	27%
SUMMA	20 845	25 894	81%

Framåt

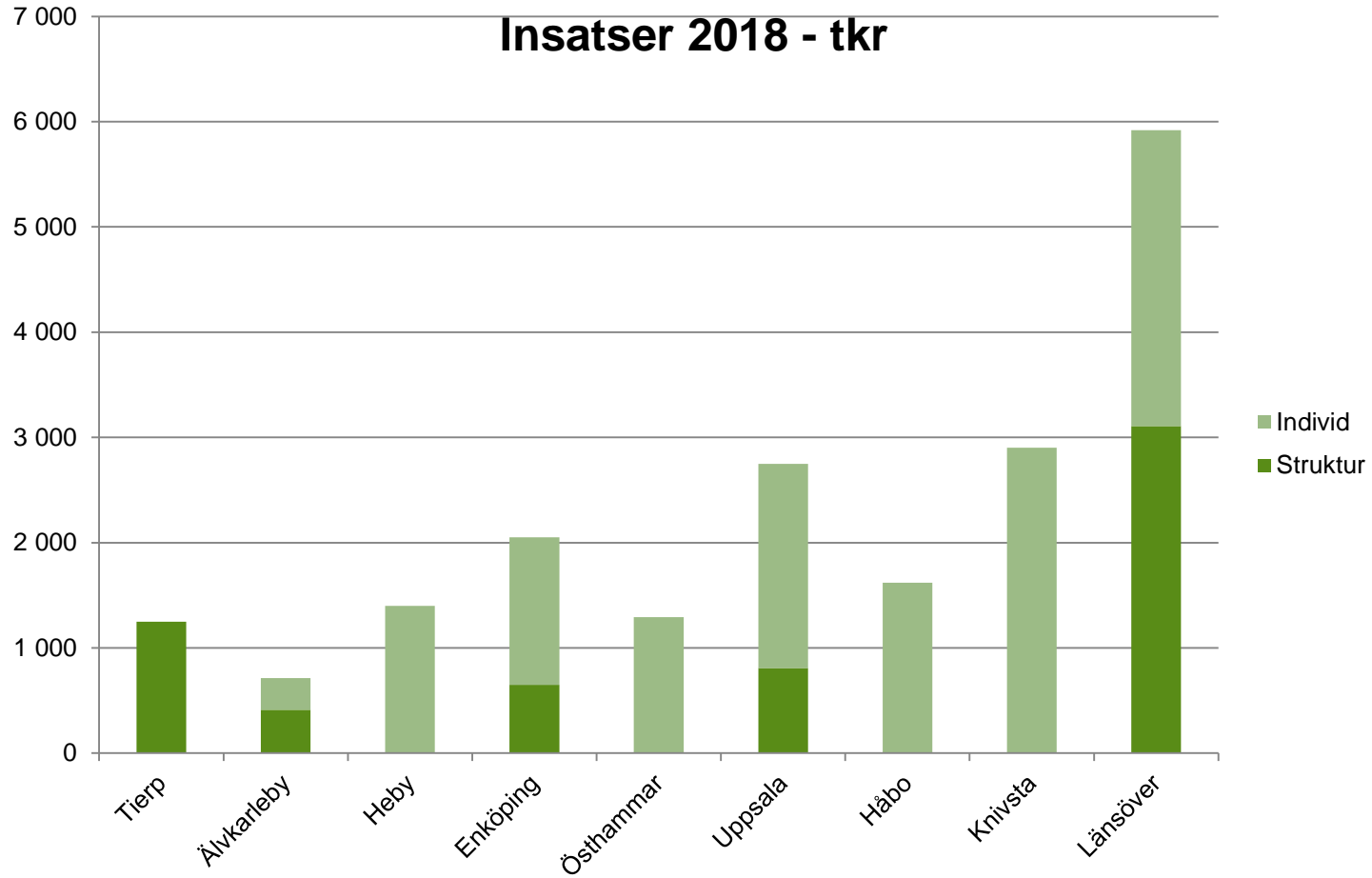
- Lokala behoven ska styra
- Ledning och styrning, nära ordinarie arbete
- Kontinuerlig och operativ stöttning till parterna
- Ta fokus på systematisk kvalitetsutveckling, säkra processer som är möjliga att säkra
- Utgå från att samverkan mellan fyra parter är en kontinuerlig lärandeprocess

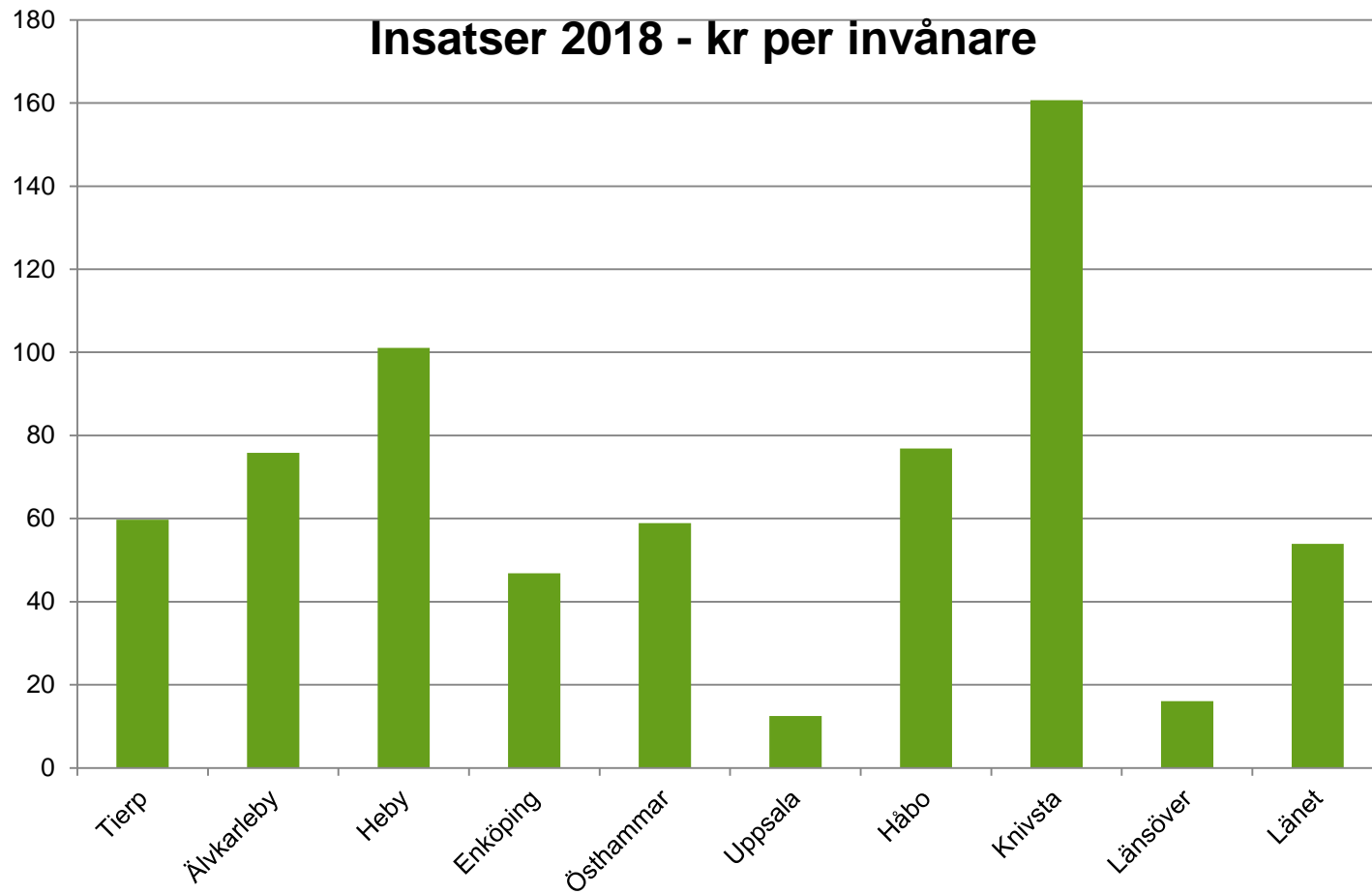

Samverkansinsatser (tkr)

	2018	2019	2020	2021	
Framsteget i Håbo	1 620	1 420	1 420	0	
Bryggan Östhammar	1 292	1 550	1 550	973	
Förrehab.Ins. Unga m. aktivitet ersättning Uppsala	995	1 839	979	0	
Extratjänster Uppsala	945	150	150	0	
Strat. Utvecklingsarbete Uppsala	810	760	0	0	
Samordnare och partssamordnare Tierp	1 250	1 250	0	0	
En väg in - flera vägar ut, Knivsta	800	1 700	1 700	1 700	
Jobbcentrum ung rehab, Enköping	1 400	1 400	1 400	0	
IPS, Enköping	650	400	0	0	
ASF, Älvkarleby	300	300	0	0	
Lokussamordnare Älvkarleby	113	37	0	0	
Ungdomscoach Älvkarleby	500	600	600	100	
Individstöd i samverkan Heby	1 400	1 400	1 400	0	
ESF-projekt #jag med	915	0	0	0	
Kunskapsstöd vägval långa sjukfall	578	0	0	0	
Processtöd rehabkoord LUL,FK, AF	552	138	0	0	
Ungdomssatsningen Knivsta	2 102	0	0	0	
Samhällsorientering	2 810	1 639	0	0	
Gesam	670	630	0	0	TOTALT
SUMMA	19 702	15 213	9 199	2 773	46 887

Insatser 2018 - tkr

Potentiell kostnadsminskning inom den offentliga försörjningen för 31 deltagare i Samordningsförbundet Uppsala läns insatser under 2017. Samtliga deltagare antas ha ett fortsatt behov av offentlig försörjning motsvarande 50 %.

Tid efter projekt	Samtliga deltagare (n=31)	Deltagare < 30 år (n=21)	Deltagare 30 år + (n=10)
2018 (1 år)	2 156 968	1 490 512	666 456
2018-2023 (5 år)	10 784 841	7 452 561	3 332 279
2018-2028 (10 år)	21 166 941	14 905 123	6 261 819
Återstående yrkesliv	70 479 286	59 743 417	10 735 869

Obs! arbetsmaterial

Kostnad per deltagare utgår från SCB:s kommunspecifika beräkningar av kostnad per helårsekvivalent motsvarande mellan 125 000 - 150 000 kr per helårsekvivalent i länets kommuner. Respektive belopp ovan är vidare beräknad med hänsyn till hur många år som återstår för respektive deltagare till en antagen pensionsålder om 65 år.

Prel. Medlemsavgifter 2019 per medlem

	2019	2018
Fördelning total medlemsavgift	22 000 000	21 966 000
FK och AF genom FK	11 000 000	10 983 000
Region Uppsala	5 500 000	5 491 500
Kommunerna i Uppsala län	5 500 000	5 491 500
Fördelning mellan kommunerna*		
Håbo	314 036	313 551
Älvkarleby	140 586	140 369
Knivsta	268 155	267 741
Heby	206 792	206 472
Tierp	312 317	311 834
Uppsala	3 277 329	3 272 264
Enköping	652 686	651 677
Östhammar	328 099	327 592
	5 500 000	5 491 500

*baseras på folkmängd 1 november 2017, SCB

Kom ihåg!

- Fyllnadsval för era utsedda representanter behöver göras i vår. Ledamöter sitter kvar i styrelsen fram till sista mars i samband med allmänna val.
- Valberedning behöver utses. En representant från Regionen, en från AF, FK och en gemensam för kommunerna i länet. Region Uppsala är sammankallande

Höstens samråd

När och var ?

Tack !

Insats(tkr)	2018	2019	2020	2021	Totalt insats
Östhammars kommun					
Bryggan Östhammar	1 200	1 440	1 440	960	5 040
Uppsala kommun					
Förrehabiliterande insatser för unga med aktivitetsersättning	995	1 839	979		3 813
Extratjänster	945	150	150		1 245
Strategiskt utvecklingsarbete	810	760			1 570
Tierps kommun					
Samordnare och partssamordnare	1 250	1 250			2 500
Knivsta kommun					
En väg in - flera vägar ut	800	1 700	1 700	1 700	5 900
Håbo kommun					
Framsteget i Håbo	1 420	1 420	1 420		4 260
Enköpings kommun					
Jobbcentrum ung rehabilitering	1 400	1 400	1 400		4 200
IPS	650	400			1 050
Älvkarleby kommun					
ASF	300	300			600
Lokussamordnare	150				150
Ungdomscoach	500	600	600	100	1 800
Heby kommun					
Individstöd i samverkan	1 400	1 400	1 400		4 200
Totalt	11 820	12 659	9 089	2 760	36 328

Prel. Medlemsavgifter 2019 per medlem

	2019	2018
Fördelning total medlemsavgift	22 000 000	21 966 000
FK och AF genom FK	11 000 000	10 983 000
Region Uppsala	5 500 000	5 491 500
Kommunerna i Uppsala län	5 500 000	5 491 500
Fördelning mellan kommunerna*		
Håbo	314 036	313 551
Älvkarleby	140 586	140 369
Knivsta	268 155	267 741
Heby	206 792	206 472
Tierp	312 317	311 834
Uppsala	3 277 329	3 272 264
Enköping	652 686	651 677
Östhammar	328 099	327 592
	5 500 000	5 491 500

*baseras på folkmängd 1 november 2017, SCB

Samverkansinsatser (tkr)

	2018	2019	2020	2021
Framsteget i Håbo	1 620	1 420	1 420	0
Bryggan Östhammar	1 292	1 550	1 550	973
Förrehab.Ins. Unga m. aktivitetsersättning Uppsala	995	1 839	979	0
Extratjänster Uppsala	945	150	150	0
Strat. Utvecklingsarbete Uppsala	810	760	0	0
Samordnare och partssamordnare Tierp	1 250	1 250	0	0
En väg in - flera vägar ut, Knivsta	800	1 700	1 700	1 700
Jobbcentrum ung rehab, Enköping	1 400	1 400	1 400	0
IPS, Enköping	650	400	0	0
ASF, Älvkarleby	300	300	0	0
Lokussamordnare Älvkarleby	113	37	0	0
Ungdomscoach Älvkarleby	300	300	0	0
Individstöd i samverkan Heby	1 400	1 400	1 400	0
ESF-projekt #jag med	916	0	0	0
Kunskapsstöd vägval långa sjukfall	578	0	0	0
Processtöd rehabkoord LUL,FK, AF	690	0	0	0
Ungdomssatsningen Knivsta	2 102	0	0	0
Samhällsorientering	2 810	0	0	0
Gesam	924	231	0	0
SUMMA	19 895	12 737	8 599	2 673

FÖRTECKNING ÖVER DELEGATIONSBESLUT I PERSONALFRÅGOR

Nämnd: Kommunstyrelsen
Förvaltning/kontor: Kommunledningsförvaltningen
Beslutsfattare (namn och titel): ██████████

Besluts- datum	Den anställdas namn och titel	Tid för anställning eller ledighet (datum fr o m, t o m)	Åtgärd: Anställning (ange med x)	Åtgärd: Ledighet som inte regleras i lag och avtal (ange med x)	Övrigt (ange i klartext)
20180207	██████████	20180122–20180331			
20180221	██████████ ██████████	20180401–20181231			
20180207	██████████ u ██████████	20180301–20180831			
201803021 20180207	██████████ ██████████ ██████████	20180501–tv 20180301–20180331			

FÖRTECKNING ÖVER DELEGATIONSBESLUT I PERSONALFRÅGOR

Nämnd: Kommunstyrelsen
Förvaltning/kontor: Kommunledningsförvaltningen
Beslutsfattare (namn och titel): [REDACTED]

Besluts- datum	Den anställdas namn och titel	Tid för anställning eller ledighet (datum fr o m, t o m)	Åtgärd: Anställning (ange med x)	Åtgärd: Ledighet som inte regleras i lag och avtal (ange med x)	Övrigt (ange i klartext)
20170326	[REDACTED]	20180514–tv			

Datum

Underskrift .....

Beslut fattade på delegation ska anmälas till kommunstyrelsen vid nästkommande sammanträde. Delegationen anmäler tagna beslut på den här blanketten som mailas till kommunstyrelsen@osthammar.se senast 7 dagar innan sammanträdet. Ärenderubrik: *Delegation personalfrågor*
Beslut fattade på vidaredelegation ska anmälas till förvaltningschefen som i sin tur anmäler till kommunstyrelsen/nämnden.

FÖRTECKNING ÖVER DELEGATIONSBESLUT I PERSONALFRÅGOR

Förvaltning och enhet: IT-enheten
Beslutsfattare (namn och titel): [REDACTED], tf IT-chef

Beslut om anställning och ny/förändrad lön

Besluts-datum	Namn på anställd	Titel	Tillträdesdatum (och eventuellt slutdatum)	Syssel-sättnings-grad (%)	Lön (motsvarande heltid)
20180403	[REDACTED]	Servicetekniker, IT	20180401	25	23000

Övriga beslut

Besluts-datum	Namn på anställd/konsult/bemanningsföretag/enhet etc.	Beskrivning av beslut	Tidsperiod

FÖRTECKNING ÖVER DELEGATIONSBeslut I PERSONALFRÅGOR

Beslutsfattare (namn och titel)

Resultatenhet/kontor

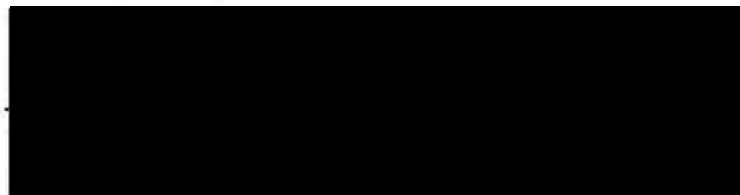
Barn och Utbildningsnämnden

Besluts- datum	Den anställdes namn och titel	Tid för anställning eller ledighet	Åtgärd		Övrigt (ange i klartext)
			Anställning (ange med x)	Ledighet som inte regleras i lag och avtal (ange med x)	
180202		180212	x		Heltid 26 000 kr
180208		180301	x		Heltid 29 000 kr
180301		180305-180630	x		Ava Heltid 23 000 kr
180308		180401	x		Heltid 23 000 kr
180322		180401-180618			x

Datum

180412

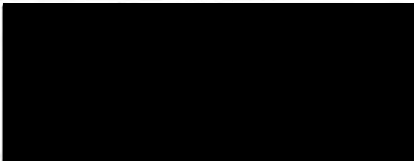
Underskrift .....

FÖRTECKNING ÖVER DELEGATIONSBeslut I PERSONALFRÅGOR

Beslutsfattare (namn och titel)
Resultatenhet/kontor

Besluts- datum	Den anställdes namn och titel	Tid för anställning eller ledighet	Åtgärd Anställning (ange med x)	Ledighet som inte regleras i lag och avtal (ange med x)	Övrigt (ange i klartext)
180329		Tv			Kommunikatör slutförvar

Datum 180509

Underskrift .